

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

6-8

červen – srpen

40. ročník

2020

Fejton Ludvíka Kavína

Viry nemají morálku. Jsou na tomto světě odjakživa. Patří k němu. Jen občas některé z nich proniknou do pozornosti našeho lidského světa a my se s nimi pokoušíme vypořádat. A není to samozřejmě lehké, viry jsou pro většinu z nás neviditelné. Jen v některých laboratořích a na vědeckých pracovištích jsou prostřednictvím techniky viditelné. Koncem první světové války, před sto lety, si s nimi ještě naši předci nevě-

děli rady, nedovedli je zkrotit. Zemřelo nesmírné množství lidí. V malé obci Koválovice nedaleko Pozořic zemřeli tenkrát jako oběti epidemie španělské chřipky můj dědeček a dvě jeho děti, babička se dvěma dcerami přežila, jednou z nich byla moje maminka.

Pořád věřím tomu, že dnešní pandemie koronaviru nebude mít pro svět, Evropu a náš nejbližší svět, Rakousko a Českou i Slovenskou republiku, tak tragické následky jako ta před sto lety. A samozřejmě se nám všem poněkud ulevilo, když je teď přinejmenším první vlna za námi, ale nejsme si jisti, zda nebude následovat vlna nová. Zažili jsme přísná opatření a doporučení, která v důsledku zabránila onemocnění velké části obyvatelstva, ale nejsme si jisti, zda opravdu nedojde k rozsáhlejšímu promořování celých vrstev obyvatelstva, a tedy také k nové vlně infekce, onemocnění i úmrtí. Jsme rádi, že už můžeme do parků, ministerstva zdravotnictví uvolňují naše možnosti: začínáme znovu chodit do zaměstnání, i ti, kteří v době akutní pandemie v uplynulých třech měsících musejí pobývat doma.

Žijeme poněkud nejistěji, než tomu bylo před coronavirovou pandemií. A mnozí z nás chtějí rychlejší návrat do našeho navykého, tak řečeno normálního života. Přitom nás epidemiologové a zodpovědní politici upozorňují, že máme vyhránu první etapu ohrožení, ale nemůžeme si být jisti, že máme vyhráno opravdu a s konečnou platností.

Někteří politici se rozhodli přebírat na sebe zodpovědnost dokonce natolik, že připravují nové zákony, které jim umožní i v budoucnu rozhodovat o našich životech, respektive o průběhu našich životů. Například příprava nového zákona v České republice, který má dát téměř neomezené možnosti zásahů do životů obyvatel ministerstva zdravotnictví, s dodatečnou podporou vlády, ale prakticky s vyřazením parlamentu z rozhodování, to podle mého soudu není jen péče o naše zdraví, o naše životy, ale nese vážné stopy autoritářství. Jestliže bude v příštích dnech tento zákon přijat, bude potvrzením, že se odklon od demokratických liberálních principů stává i právní realitou. A je pravda, že bacilem antiliberálnosti jsou zasaženi i politici jiných zemí. Také někteří rakouští politici mají tendenci stahovat na sebe mocenské páky nebo alespoň páčky. To dokázali během akutní krize, ale teď jde o to, aby si příliš nezvykli.

Pandemie bohužel prohloubila i sociální a ekonomické rozdíly a oddálila jejich řešení. Obrovský nárůst nezaměstnanosti a krach malých i větších podniků nás bude ještě provázet delší dobu. Myslím, že sociální problémy se vyjeví nejvíce v nastávajícím podzimním a zimním období. V posledních dnech se až překvapivě intenzivně pokoušejí někteří z politiků obrátit pozornost občanů k dovoleným, jaké dají možnosti a jak je třeba jich využít, nabrat tak řečeno čerstvý dech. Jednak se mluví o dovolených doma – sleduji to v Česku i Rakousku –, což je pochopitelné. Ohnisko epidemie se posouvá a opravdu budou letos velice rizikové dovolené mimo Evropu, možná i mimo domovské země. Ale pozoruhodné je, proč se ujímají public relation pro dovolené politici: za prvé mají samozřejmě zájem, aby se finance točily alespoň v cestovním ruchu. Za druhé si ovšem přejí, aby se aspoň přes léto obyvatelstvo nabažilo pozitivních, pokud možno zábavných zážitků. Na podzim se totiž začne vyjevovat bída prohloubení sociálních rozdílů, teprve na podzim zjistíme, že stát začne hospodařit jinak a bude si hlídat finance často na překvapivě nové bázi, protože si nezbytně bude přát jednou ukončit politiku pomoci, rozdělování peněz tam, kde je lidem vzala pandemie a logické příkazy a doporučení k jejímu zpomalení, oddálení, zastavení. To všechno povede k hledání nových východisek, ve velkém i malém, k novým obrátům v politice. To všechno zřejmě povede také ke „zvlčení“ alespoň části společnosti.

Před pár dny jsem se v rakouské televizi díval na pořad, který mě okouznil: Ernst Molden a Ursula Strauss vyprávěli a zpívali spolu Ernstovy písničky. V jedné z nich jde o divočinu, která přece není fádni, je vlastně příjemná, je v nás samotných, v lidech, ale přece jenom je důležité, abychom neztratili vlastní kontrolu. Přesto je to tak, že divočina v nás nám umožňuje také představivost, imaginaci. Písnička končí sdělením, že Rakousko je svobodné, ale divočina – to jsme my. A já z toho dedukuji: tu divočinu v sobě i vůči sobě je nezbytné zvládat, ba někdy i opanovávat.

V celoevropském měřítku učinili pozitivně první krok k hledání politických, a tím mezistátních a mezilidských východisek prezident Macron s kancléřkou Merkl. Navrhli nový plán pomoci v nouzi (už teď málem proslulých 500 miliard), jakousi evropskou odrůdu Marshallova plánu ekonomické pomoci Evropě. A podaří-li se jim dosáhnout přijetí tohoto plánu v rámci celé Evropské unie, bude to první velký efektivní krok ke společné ekologicko-ekonomické politice Evropy: Evropská unie jako taková tak bude moci financovat ze společného fondu projekty budoucnosti. Ano, bude to dělat s vysokou mírou solidárnosti. Vzápětí se vynořil plán Rakouska a tří jeho spojenců, ale ukazuje se, že je šance tyto plány sjednotit a alespoň krůčkem se pohnout dopředu ke společné politice. Takže ačkoliv viry samotné nemají morálku, jeví se mně to tak, že možná přispívají k naší politické, občanské morálce. Důsledky jejich řádění podtrhují nezbytnost mravně i politicky důležitého, ne-li nezbytného.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

hranice mezi Rakouskem, Českem, Slovenskem a Maďarskem, na kterých byl provoz omezen kvůli epidemii covidu-19, by se mohly zcela otevřít v polovině června. Po videokonferenci se svými protějšky ze tří sousedních zemí to řekl rakouský ministr zahraničí Alexander Schallenberg, jehož citovala agentura APA.

Rádi bychom vás informovali o letních festivalech v Rakousku i Česku, ale je to nad naše síly. Pravidla se stále mění, například koncem května byly v Rakousku za odpovídajících podmínek povoleny kulturní akce, zkoušky v divadlech, Opeře a koncertních sálech, ale přesto se Slavnostní hry v Bregenz neuskuteční a jubilejní Salcburské slavnosti proběhnou v omezené podobě. Také v Čechách vláda ČR na tiskové konferenci vyjádřila, že velké festivaly se nebudou moci v létě konat. Zrušen je již například Krumlovský festival, ale Rock for Churchill 2020 ještě vyčkává – viz <https://rfch.cz/cs/nas-pohled-na-omezeni-letni-festivalove-sezony/> nebo <https://www.informuji.cz/festivaly/>.

V Rakousku i v Čechách jsou již otevřena některá muzea, další instituce se otevrou později. V obou zemích jsou opět otevřeny zoologické zahrady, restaurace, pivnice, hospody. I atrakce vídeňského Prátru jsou již dostupné. Na podzim by se měly otevřít brány divadel a koncertních sálů, je zcela možné, že již během letní sezóny se bude „koncertovat“.

Zatím je dočasně uzavřeno České centrum i Slovenský inštitút ve Vídni. Místo návštěvy nabízí České centrum řadu rozhovorů pod titulem „Dienstags-Talk mit Mojmir“ na Youtube. Informace k sérii najdete na webu Českého centra. Slovenský inštitút nabízí rovněž zajímavé online přenosy – odkazy a podrobné informace najdete na webu Slovenského inštitútu.

I my věříme, že se nám podaří v druhé polovině roku uskutečnit „Májový“ koncert, literární čtení v rámci Evropského dne jazyků a že budeme pokračovat v promítání českých filmů na českém velvyslanectví a realizovat další kulturní akce.

Příští vydání časopisu Kulturní klub je plánováno na začátek září 2020.

Děkujeme za pochopení. Zůstaňte zdraví!

Hezké posezení nad „prázdninovým“ Kulturním klubem Vám přeje

ing. Helena Baslerová

Obsah

Fejeton	2
Editorial – Obsah – Impressum	3
Kultura	4
Zajímavosti	31
Ekonomika	45
Věda a technika	47
Správy zo Slovenska	58
Sokol & sport	63
Z české a slovenské Vídně a okolí	65
Informace	72
Inzerce	77
Příloha: Čtení na prázdniny	I-XVI

Na přední straně obálky:

František JANOUŠEK: Člověk z podzemí, 1936, olej, plátno. K životu a dílu Františka Janouška viz str. 10.

Na zadní straně obálky:

Alois KIRNIG: Tisíciletý dub z Choltic, 60. léta 19. stol., olej, plátno. K životu a dílu Aloise Kirniga viz str. 9.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha

Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Dotácia: Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenc, doc. dr. Martin Franc, Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. dr. Jiří Šindelář CSsR, DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Další galerie se chystají otevřít, řadě omezení se ale nevyhnou

Tři velké výstavy se měly otevřít v Moravské galerii v Brně, ale kvůli pandemii koronaviru se jejich zahájení odkládá na podzim. Nepomohlo ani nedávné oznámení vlády, že se postupně chystá uvolňovat nouzová opatření a galerie by za příznivého vývoje nákazy mohly otevřít už 25. května. Žádnou z výstav už nestihne Moravská galerie do letní sezóny připravit. Zpřístupnit své prostory návštěvníkům se chystá od 1. června, na který připadá Mezinárodní den dětí.

„Projekty, které měly být zahájeny na jaře, otevřeme až na podzim, respektive na konci září,“ uvedla mluvčí Moravské galerie Michaela Paučo. „Červnové otevření bude jistě spojeno s řadou omezení, budeme regulovat počet návštěvníků v expozicích i v rámci našich programů. Vše také záleží na tom, jak se bude dařit tlumení epidemie.“

Na podzimní sezónu se přesouvá výstava připomínající osobnost grafického designu Jana Rajlichy st., přehlídka plakátů, kterou galerie připravuje ve spolupráci se Sdružením Bienále Brno a jež by měla být poctou tomuto umělci, a retrospektivní výstava rekapitulující zásadní akce umělecké skupiny Rafani. Otevřeny budou 24. září. Brněnská muzejní noc, kterou Moravská galerie zajišťuje, by se možná mohla konat v červnu.

Na otevření se připravuje také kutnohorská GASK, Galerie Středočeského kraje, která prodlouží do konce června aktuální a úspěšnou výstavu Jiřího Trnky *V zahradách imagine*. Prodlouženy budou i další výstavy. Kromě toho se galerie chystá v létě zahájit několik nových projektů. Ve druhé půli července například otevře výstavu českého umělce Stanislava Diviše *Květy z ráje* a několik dalších zpřístupní na podzim. (mk)

Národní galerie nabízí první virtuální prohlídku stálé expozice

Národní galerie Praha zpřístupnila první virtuální prohlídku své stálé expozice *1796-1918: Umění dlouhého století*. Je dostupná zdarma z webových stránek www.ngprague.cz a bude na nich k vidění i poté, až galerie po zmírnění proti pandemických opatření opět otevře pro veřejnost.

„Ve třistašedesátistupňovém rozhraní bude možné procházet celou expozicí a interagovat s vybranými stěžejními díly, která si lze prohlédnout v detailu či se o nich dozvědět více informací,“ uvedla mluvčí galerie Eva Sochorová.

Sbírková expozice byla zpřístupněna loni na podzim v novém uspořádání. Její kurátoři Otto M. Urban, Veronika Hulíková a Filip Wittlich v ní propojili domácí umění se zahraničním a vytvořili tematické celky. „Naším cílem nebylo vytvoření nějakého dalšího uměleckohistorického kánonu, který by nově kodifikoval to zásadní, co bylo v průběhu 19. století na území českých zemí vytvořeno. Takový přístup zákonitě opomíjí díla, která se do sbírky dostala formou nákupů či darů z jiných evropských regionů a která také zásadně ovlivňovala lokální situaci a vývoj na umělecké scéně. Expozice tedy ukazuje, co Národní galerie v prů-

běhu své více než dvou set dvacetileté existence shromáždila, v širokém kontextu,“ vysvětlila Veronika Hulíková, ředitelka Sbírkou umění 19. století a klasické moderny.

(mk)

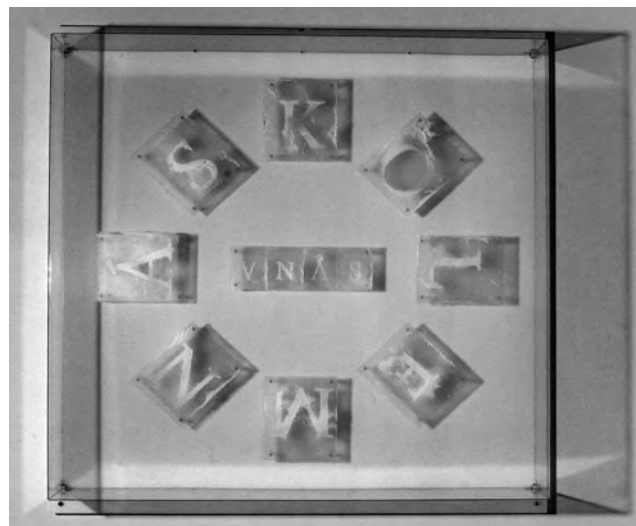
JUBILEA

Irena Jůzová (* 10. 6. 1965, Hradec Králové)

Irena Jůzová je česká sochařka, absolventka Akademie výtvarných umění v Praze. Školu monumentální tvorby prof. Aleše Veselého vystudovala v letech 1990-1994 a v letech 1995-2006 ve stejné škole působila jako odborný asistent. V roce 2008 obhájila habilitaci v oboru Výtvarná umění – intermediální tvorba

na Akademii výtvarných umění v Praze a byla jmenována docentkou. V letech 2009-2013 působila jako zástupkyně ředitele pro vědu a výzkum na Ústavu umění a designu (Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara) v Plzni a v letech 2014-2017 působila ve funkci rektorky vysoké školy Art & Design Institut v Praze, kde doposud vede Intermediální ateliér.

Dosud největším úspěchem Ireny Jůzové byla patrně její instalace *Kolekce Série* v česko-slovenském pavilonu na Benátském bienále v roce 2007. Instalace představovala osobní zpověď o mučivém váhání člověka, který má se svým nitrem vyjít na trh. Zároveň byla odpovědí na hypertextuální svět, před nímž už jakoby nebylo úniku. Jůzová zde použila odlišky vlastního těla, jež se staly součástí rozsáhlé, promyšlené instalace: galerijní místnost se

Irena Jůzová: *Kolem nás v nás*, 2009

proměnila v luxusní butik, kde autorka v krabicích a zářivých vitrinách nabízela své zboží – lukoprenové části vlastního těla.

Na první pohled působí dílo Ireny Jůzové jako velmi křehké, nenápadné a nespektakulární. Barvy, jsou-li přítomny, jsou bledé a tvary nijak nešokují. Význam bývá často zastřený až matoucí, jako by autorka svůj svět tajila. Nechává diváka hledat významy, jež nikdy nejsou jednoznačné, nýbrž ambivalentní a proměnlivé tak jako život sám. Její objekty a instalace v sobě skrývají jisté tajemství. To je živeno autorčinými úvahami o relativnosti chápání finality času, neschopnosti či nemožnosti interpretace toho, co se kolem nás děje, o fascinaci nevysvětlitelnými, iracionálními jevy, zároveň však, ale také, odmítáním osudové danosti či marnosti snažení. Tento filozofický podtext díla Ireny Jůzové otevírá brány do dalších dimenzí, které nelze postihnout ani rozumem ani smysly, které můžeme jen tušit.

V roce 2020 připravila ve spolupráci s GVUN obsáhlou publikaci, která mapuje tři dlouhodobé projekty, sochy do veřejného prostoru a dokumentaci instalace výstavy v bývalé zámecké jízdárně v náchodské krajské galerii.

Autorka se zabývá volnou tvorbou, autorskými projekty a realizací výstav. Ve spojitosti se značkou CLAUDIE RESNER připravuje exkluzivní bespoke díla a instalace do soukromého sektoru.

Marko Čermák (* 14. 2. 1940, Praha)

Marko Čermák je český kreslíř, hudebník a tramp. Patří k předním českým bluegrassistům a kreslířům dobrodružných komiksů pro mládež. Absolvoval Výtvarnou školu Václava Hollara, roční přípravku při Akademii výtvarných umění a výtvarnou výchovu na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. V roce 1968 uspěl v konkurzu na kreslíře dalších pokračování komiksu o Rychlých šípech psaných Jaroslavem Foglarem. Stal se tak nástupcem Jana Fischera, který zemřel roku 1960. Nejprve překreslil osm příběhů nakreslených Václavem Junkem v roce 1941, v letech 1970-1971 nakreslil kolem osmdesát nových příběhů. V roce 1971 zpracoval pro vydavatelství Novinář kreslené (komiksové) verze knih *Záhada hlavolamu* a *Stínadla se bouří*.

K jeho dílům patří vůbec nejdéle vycházející český kreslený seriál *Modrá Pětka* scenáristy J. B. Kamila (pseudonym Bohumila Koláře a Jiřího Hromádka), který vycházel v časopise *Pionýrská stezka* od roku 1971 do roku 1991 (celkem na 300 pokračování). Jím kreslené komiksy se objevovaly také na zadní straně časopisu *ABC* a v komiksovém magazínu *Kometa* (který vycházel v letech 1989-1992). Od roku 2013 nakladatelství Václav Vávra postupně vydává jeho práce v souborné edici „Klasické komiksy Marko Čermáka“.

Ilustroval také nové sebrané spisy Jaroslava Foglara v nakladatelství Olympia – je autorem téměř všech obálek a většinou i ilustrací uvnitř knih.

Čermák byl v roce 1965 byl zakládajícím členem skupiny Greenhorns (později Zelenáči), společně s Janem Vyčítalem a Josefem Šimkem (oba také kreslíři). V roce 1968 založil společně s Mirkem Hoffmannem skupinu White Stars, ve které hrál až do jejího rozpadu v roce 1970. Je považován za jednoho z průkopníků hry na pětistrunné banjo, o které vydal i dvě knihy. Nyní působí ve své vlastní trampské a country kapele Paběrky Marko Čermáka.

4. října 2007 obdržel od Americké bluegrassové asociace (International Bluegrass Music Association) jako první Čech prestižní ocenění za přínos k rozšíření pětistrunného banja a country a bluegrassu v českých zemích (Distinguished Achievement Award).

Daniel Hanzlík (* 11. 8. 1970, Teplice)

Daniel Hanzlík je multi-mediální umělec zabývající se malbou, kresbou, fotografií, objekty, digitálními obrazy, site-specifickými instalacemi, audiovizuálními performancemi a realizacemi do architektury. V letech 1989-1995 absolvoval pražskou VŠUP (ateliér skla prof. Vladimíra Kopeckého). Stipendijně pobýval v Pilchuck Glass School v Seattlu (1995,

1996) a v Mezinárodním kulturním centru Egon Schieleho v Českém Krumlově (2001). Je držitelem ocenění Purchase Award of Primorsko-Goranska County, v rámci 15th International Triennial of Drawing, Modern Gallery Rijeka (Chorvatsko, 2001) a Corning Prize (Corning Museum, USA, 1996). V současné době vede společně s Pavlem Mrkusem ateliér experimentální povahy Time-based Media na Fakultě umění a designu (FUD) UJEP v Ústí nad Labem. Od roku 2008 je také členem umělecké skupiny BOOT_audiovisual (společně s Pavlem Mrkusem). Pravidelně vystavuje od roku 1992.

Petr Horák (* 10. 6. 1970, Přerov)

Petr Horák je malíř a konceptuální umělec, absolvent Filozofické fakulty Ostravské univerzity, který vystavuje již od roku 1992, ale jeho tvorba je známá jen úzkému okruhu výtvarných „fajnšmekrů“. „Mám rád věci, které se vymykají a jdou vlastní cestou,“ uvedl v jednom rozhovoru Petr Horák. Video *Plenér* je zastoupeno ve sbírkách Národní galerie v Praze.

Petr Horák: *Plenér*, 2001, ukázka videa

Markéta Korečková: *Genderový stereotyp*, 2008

Markéta Korečková (* 22. 7. 1975, Chrudim)

Markéta Korečková patří mezi výrazné sochařky generace nastupující na českou uměleckou scénu v druhé polovině devadesátých let. Nosné téma pro vytváření soch a sochařských instalací nachází autorka v archetypálně vnímané polaritě dané ženským a mužským principem. S určitou dávkou ironie sleduje aktuální proměny a nová

„hranění“ obou polarit v měnící se společnosti. Pro Korečkovou je charakteristické používání atypických materiálů při budování sochařského tvaru stejně jako využívání a transformace již existujících jazykových forem do vznikajícího prostorového díla (inspirací jsou jí např. pohádky, historická naučná literatura, folklór, komiks, sci-fi žánr apod.) Prvotní atakující humor a ironie, které pociťuje divák při bezprostředním kontaktu s autorčinými díly, se posléze zpomalují a mění se v jakousi zraňující závažnost dotýkající se základních otázek po skutečné podobě a smyslu samotného bytí (v buberovském vztahu TY a JÁ i mimo něj). Jako bychom se skrže povrch sochy analogicky dostávali dovnitř nějakého problému, do pasti tvořené spleť spirál a protipohybů, živoucích tkání, pohlcujících orgánů a proudící mízy, do konkretizované podoby něčeho, na co se rozpomínáme, ale nikdy si již nebudeme patrně schop-

ni zcela rozvzpomenout. Korečková mistrně využívá strategie kontrastu. Něco na způsob okamžitého zchlazení, rychlé smrti, restartu apod. Za první mnohde odlehčenou ironickou rovinou čekají další netušené významy a asociace hlubiny.

Dominik Lang (* 1. 8. 1980, Praha)

Dominik Lang patří mezi výrazné osobnosti výtvarného umění své generace nejen v Česku, ale i ve světě. Vystudoval Akademii výtvarných umění v Praze, na UMPRUM navštěvoval Ateliér intermediální konfrontace Jiřího Davida. Absolvoval několik zahraničních stáží a stipendijních pobytů, mimo jiné na Copper Union v New Yorku.

Ve svých instalacích znovu uvažuje nad modernistickou tradicí a kombinuje ji se současnými způsoby prezentace. Zaměřuje se na institucionální rámce a praktické aspekty galerijního provozu, které kriticky reflektuje. Nevystavuje tedy pouze umělecká díla, ale všímá si i jejich prostorových souvislostí a samotný způsob vystavení se stává součástí hry.

V roce 2006 působil jako asistent v ateliéru Aj Wejweje v Pekingu. Mezi lety 2008 a 2011 působil jako asistent v Ateliéru hostujícího pedagoga na AVU a od roku 2011 je vedoucím Ateliéru sochařství na UMPRUM.

Jakýmsi pomyslným předělem v Langově tvorbě byla instalace, za kterou získal v roce 2013 Cenu Jindřicha Chalupického. Proříznutí stěny Veletržního paláce tak, aby mohl divák pozorovat východ a západ slunce, je natolik efemérním a časově omezeným zážitkem, že ji nelze nepovažovat za bod zlomu. Využití slunce jako hlavního „hybatele“ díla nemá v soudobém českém kontextu mnoho paralel.

Kromě vlastní sochařské práce se autor zabývá i architekturou výstav a galerijním provozem z pohledu institucionální kritiky. V roce 2008, kdy působil jako kurátor Galerie Jelení, si vyzkoušel téměř všechny role, které provoz galerie obnáší.

Na mezinárodním poli se zapsal především díky projektu pro 54. bienále v Benátkách v roce 2011, kdy pro Československý pavilon vytvořil výstavu *Spící město*. V rámci této výstavy Lang interpretoval sochařského díla svého otce Jiřího Langa. Dále například v roce 2013 vytvořil pro

Dominik Lang

prostory Secession Gallery ve Vídni speciální výstavní projekt, který interpretoval díla českého kubistického sochařství a architektury. Výstava nesla název *Expanded Anxiety*.

Jan Klimeš (* 11. 7. 1980, Brno)

Jan Klimeš je sochař, malíř, ilustrátor, absolvent Střední školy uměleckých řemesel, obor malba, poté FaVU VUT, ateliér kresby, ateliér sochařství, Brno, doktorandské studium na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Je zastoupen ve sbírkách Národní galerie v Praze. Vystavuje doma i v cizině a vedle toho ilustruje knihy (které většinou vycházejí v cizím jazyce), zabývá se teoretickou analýzou vztahu literatury a obrazu.

Jan Klimeš: *Plachetní loď* na motivy *Námořní ódy* Fernanda Pessoa, 2002-2003

Matěj Smetana (* 24. 7. 1980, Praha)

Matěj Smetana vystudoval FaVU v Brně v ateliérech Malířství 3 Petra Kvíčaly a Intermedia. Vytváří zejména instalace, komiksy a videa. Jeho konceptuální přístup, kritický k uměleckým institucím, se projevil ve fotografiích škrábanců na dílech minimalistických klasiků Donalda Judda, Sola LeWitta a Johna

McCrackena. Téma chyb a významových posunů se pak objevuje v jeho díle i nadále.

Matěj Smetana vnímá svůj způsob práce jako určitý druh konceptuální hry, a hra je také principem, který je s jeho tvorbou neodmyslitelně spjatý. Pomocí hry názorně analyzuje určité procesy a postupy související s naším vnímáním, přičemž v tom není nikdy nic složitějšího – předností jeho prací je jednoduchost prostředků a srozumitelnost v kombinaci s významovou hloubkou a nápaditostí, kterou v sobě tato díla nesou.

Kromě své vlastní práce se věnuje také pedagogické činnosti a v současné době působí jako odborný asistent na Katedře Intermedií a Multimedií na VŠVU v Bratislavě a zároveň společně s Barborou Klímovou vede ateliér Environmentu na FaVU v Brně.

VZPOMÍNKA

Jan Kupecký (1677, Praha – 16. 7. 1740, Norimberk)

Český malíř Jan Kupecký (někdy také Ján Kupecký nebo Johannes Kupecky) se narodil roku 1667 v Pezinku u Bratislavy, kam se musela uchýlit jeho rodina před pronásledováním katolíky, protože jeho otec byl členem Jednoty bratrské. Rodina Kupeckých se považovala za Čechy a i Kupecký se po celý život nazýval přízviskem „Bohemus“, Čech.

Odtud odešel do Vídně a poté do Itálie. Zde se brzy prosadil jako vyhledávaný portrétista s vlastním ateliérem. V Itálii Kupecký zůstal celkem dvaadvacet let, navštívil nejen Řím, ale také Benátky a poznal umění italských, holandských i německých mistrů.

Jan Kupecký: *Podobizna malíře miniatur Karla Bruniho*, 1709

V roce 1709 se Kupecký vrátil do Vídně, kde se soustředil hlavně na portrétní tvorbu. Do tamní soutěživé katolické společnosti jako protestant příliš nezapadal, i když v té době pracoval na několika portrétních zakázkách od královského dvora – namaloval například portrét prince Evžena Savojského. Při své návštěvě Karlových Varů namaloval také portrét ruského cara Petra I., který tam procházel lázeňskou kúrou a který mu nabídl pozici jeho druhého dvorního malíře, což však Kupecký odmítl. Za svého působení ve Vídni Kupecký rovněž namaloval celou řadu portrétů svých přátel a rodiny a několik svých autoportrétů, kterých nakonec vytvořil celkem osmnáct.

V roce 1733 Kupecký odešel do německého Norimberku, pravděpodobně z obavy před náboženským pronásledováním. Tam pokračoval ve své tradici vyhledávaného malíře a brzy pracoval na bezpočetných portrétech německé šlechty, náboženských představitelů, obchodníků a učenců. Podle jeho olejomalb bylo rovněž vytvořeno mnoho rytin, které jenom potvrdily jeho všeobecnou oblibu. V Norimberku se také seznámil s vlivy nizozemské malby a její intimity výjevů, které předznamenávaly nastupující období rokoka.

Zemřel 16. července 1740 v Norimberku, byl pohřben v kostele sv. Johanna, kde byl o dvě století před ním pohřben i Dürer.

Václav Levý (14. 9. 1820, Nebřeziny u Plas – 30. 4. 1870, Praha)

Václav Levý byl významný český sochař, zakladatel „moderního“ českého sochařství a učitel sochaře Josefa Myslbeka. V jeho díle se snoubí raně romantické a vlastenecky orientované skalní plastiky (Klácelka, Blaník) s monumentálními a poetickými plastikami (Adam a Eva), které překračují dobový akademismus a kladou později rozvíjené základy českého národního sochařství.

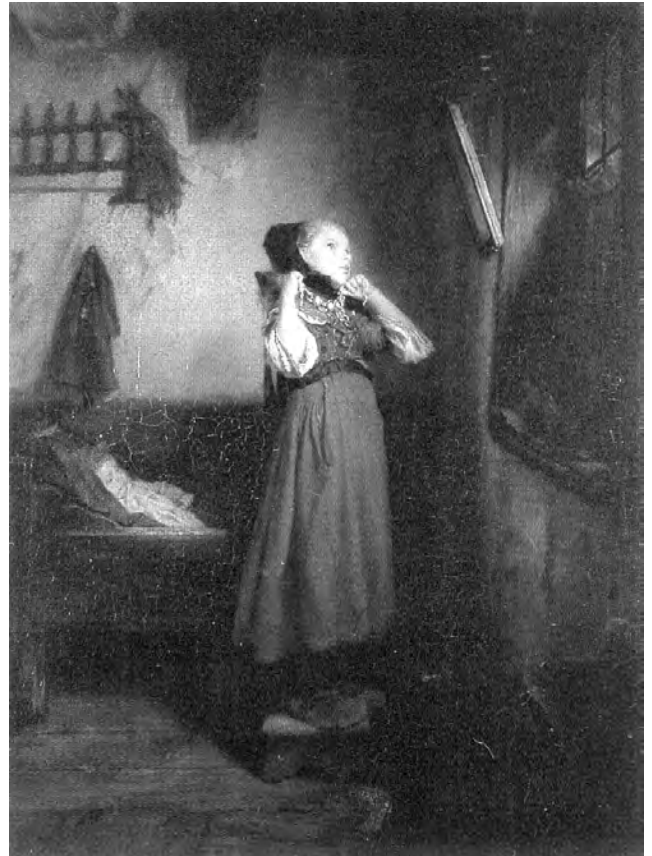
Římské období se stalo nejpłodnější částí jeho života – vytvořil asi tucet plastik a řadu reliéfů. Tvořil zde pro české šlechty (socha Evy Popelovny z Lobkovic, Madona kněžny Isabelly Thurn-Taxisové), získával zakázky pro Vídeň (busta Františka Josefa I., alegorie Artilerie pro četnická kasárna, sochařská výzdoba Belvederu) a samozřejmě zanechal stopu i v Římě samotném (sochařská výzdoba kostelů Santa Maria dell'Anima, San Clemente).

Pro vleklé zdravotní problémy, způsobené hmotným strádáním v Římě, se rozhodl v roce 1867 navrátit zpět do vlasti. Praha jej přijala jako světově uznávaného sochaře a zahrnuje jej řadou zakázek včetně výzdoby tympanonu chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Karlíně nebo sochařské výzdoby katedrály sv. Víta v Praze. Jaterní choroba, kterou onemocněl v Římě, si však vybrala svou daň a on sám byl schopen osobně ztvárnit pouze malou část zakázek a většinu z nich vytvořil ve spolupráci se svým nejlepším žákem Josefem Myslbekem, se kterým se seznámil již ve Vídni.

Předčasně zemřel 29. dubna 1870. O tři dny později byl pochován na Vyšehradě do hrobu, kde již tři léta odpočíval jeho celoživotní přítel, malíř Karel Purkyně.

Quido Mánes (17. 7. 1828, Praha – 5. 8. 1880, Praha)

Quido Mánes byl český malíř, syn Antonína Mánesa a bratr Josefa a Amalie Mánesových. Již od svých deseti let studoval na pražské Akademii a v letech 1870-1871 studoval v Düsseldorfu. Vynikal jako malíř žánrů, úsměvných výje-

Quido Mánes: *Selské děvče před zrcadlem*, 1872

vů plných pohody a bezstarostností z všedního i svátečního dne ve městě i na venkově, dobře odpozorovaných výseků skutečného života, ve kterých uplatňoval smysl pro barvu a zájem o detail. Po smrti svého bratra Josefa žil sám v Praze.

Jaroslav Čermák (1. 8. 1830, Praha – 23. 4. 1878, Paříž)

Jaroslav Čermák patří k první generaci českých umělců 19. století, kteří odešli studovat malířství do ciziny. Od roku 1850 žil v Paříži a jeho plátna s historickými náměty vystavená na Salonech budila pozornost veřejnosti i kritiky. V roce 1874 si postavil v Paříži na avenue Wagram dům s ateliérem podle vlastního návrhu. Často podnikal cesty po Evropě, mimo

jiné také na slovanský jih. Téma černohorských dívek zajatých bašibozuky, nájemnými vojáky osmanské armády, bylo inspirováno tehdy aktuálními boji mezi Černohorci a Osmanskou říší, jejichž následky malíř osobně zažil. Čermákův malířský styl byl ovlivněn předními autory francouzského romantismu (Eugène Delacroix, Alexandre-Gabriel Decamps) ale najdeme v něm i ohlasy počínajícího realismu. Roku 1873 naposledy zavítal do Prahy a zde odmítl nabídnuté místo ředitele a profesora Akademie.

Jaroslav Čermák: *Černohorská madona*, 1865

Čermákovi patří přední místo mezi malíři, kteří vytvářeli přechod od romantismu k realismu. Velkými figurálními historickými kompozicemi sklídl – jako první český umělec – mezinárodní úspěch.

Zemřel ve Francii předčasně na srdeční slabost. Je pohřben v Praze na Olšanech.

Gabriel Cornelius Max (23. 8. 1840, Praha – 24. 11. 1915, Mnichov)

Syn sochaře Josefa Maxe a synovec sochaře Emanuela Maxe, jejichž pražský ateliér byl kolem poloviny 19. století střediskem většiny sochařských zakázek i školou jedné generace českých sochařů. Studoval na pražské, vídeňské a mnichovské Akademii výtvarných umění.

V Mnichově se trvale usadil, od roku 1898 zde měl vlastní ateliér. V letech 1879-1883 působil na mnichovské Akademii jako profesor historické malby a jeho škola se stala pojmem. Hodně cestoval. Max neztrá-

cel kontakt s domovem, od roku 1869 obesílal pražské výstavy. V roce 1875 jej nazval Jan Neruda v *Národních listech* „geniálním umělcem a miláčkem českého publika“.

V uplynulých letech se však jeho obrazy v Praze nevystavovaly. Především proto, že byl počítán mezi pražské Němce, a také pro jejich mystickou, mnohdy bizarní obsahovou náplň.

Max je příkladem brilantního, esotericky vzdělaného malíře, jehož satirické malby si s sebou nesou zajímavé symbolické významy.

Alois Kirnig (10. 6. 1840, Praha – 25. 1. 1911, Praha)

Alois Kirnig studoval u pražského malíře Ferdinanda Lepié, v krajinářské škole Maxe Haushofera na pražské Akademii a v Mnichově u Eduarda Schleicha. Vedle Čech, Moravy a Slovenska procestoval Německo a rakouské země. Pobýval také v Itálii. Roku 1866 si v Praze otevřel soukromou krajinářskou školu a ilustracemi přispíval do Hálkových *Květů*.

Alfons Mucha (24. 7. 1860 – 14. 7. 1939)

Alfons Mucha byl český malíř, grafik a designér období secese. Po studiích a příležitostnému uplatnění v Brně, Vídni, Mikulově a Mnichově se v roce 1887 usadil v Paříži. Do obecného povědomí Paříže a celé Francie vstoupil

Alfons Mucha: *Podobizna Josephine Crane-Bradley jako Slavie*, 1908

plakátem, na němž byla vyobrazena slavná herečka Sarah Bernhardt ve hře *Gismonda*. Následovalo desetiletí vrcholného společenského uznání, tvořil v mnoha žánrech a uměleckých odvětvích, spoluvytvářel dekorativní styl své doby. Mezi lety 1904-1913 žil střídavě v Paříži a v Americe, kde působil také jako pedagog. Podobizna Josephine Crane-Bradley jako Slavie z roku 1908 představuje jeden z jeho nejlepších secesních portrétů, vytvořených během pobytu ve Spojených státech.

Po návratu do Prahy roku 1910 zvětšil v Primátorském sále pražského Obecního domu osm základních občanských ctností na příkladu velkých postav české minulosti, dokončoval také *Slovanskou epopej* – cyklus dvaceti obrovských pláten a návrh vitráže pro katedrálu sv. Víta na Hradčanech. Z Muchovy dílny vyšly po vzniku Československa první poštovní známky a bankovky. V roce 1934 jej francouzský prezident povýšil na rytíře Čestné legie.

Monumentální triptych *Věk rozumu – věk moudrosti – Věk lásky* již nedokončil. Krátce po okupaci Čech a Moravy v březnu 1939 ho zatýká gestapo. Nejen jeho láska k národu a umění oslavující slovanství, ale i jeho zednářství se stává trnem v oku nastupujícímu fašistickému režimu. Mucha však onemocní zápallem plic a je propuštěn. Zanedlouho, 14. července 1939, umírá. Pohřební průvod ulicemi města okupanti zakázali, ale navzdory všem omezením se však na Vyšehradě jeho pohřbu účastní téměř sto tisíc lidí. Smuteční řeč nad jeho rakví pronáší Max Švabinský.

Ladislav Jan Šaloun (1. 8. 1870, Praha – 18. 10. 1946, Praha)

Ladislav Šaloun byl český sochař období secese, naturalismu a realismu, zakladatel moderního českého sochař-

Ladislav Jan Šaloun: *Čert a Káča*, 1917

ství. Byl všestranným umělcem, tvořil hlavně monumentální sochy i komornější plastiky. Navrhoval průmyslový design (stolní lampy, popelníky, šperkovnice apod.), oblibil si měď nebo keramiku. Vyráběl loutky, věnoval se také knižní grafice. Pracoval pro loutkové Divadélko v Národním domě na Vinohradech; když se scéna přestěhovala do Slezské ulice do Raisovy školy, navrhl nástěnné malby a stropní výzdobu sálu. Spolupracoval s architekty Antonínem Wiehlem, Osvaldem Polívkou nebo Josefem Fantou (např. budova Hlavního nádraží v Praze).

Jako pedagog působil v letech 1903-1906 na soukromé výtvarné škole, potom do roku 1914 učil na Uměleckopřemyslové škole v Praze.

Účastnil se mnoha soutěží, v roce 1896 získal dvě první ceny v soutěži na plastickou výzdobu Městského muzea v Praze. V roce 1897 se zúčastnil veřejné soutěže na pomník Františka Palackého na Palackého náměstí, v roce 1901 obdržel 1. cenu v soutěži o pomník mistra Jana Husa pro Staroměstské náměstí v Praze a toto monumentální sousoší také vytvořil. Známa jsou dvě přes 4 m vysoká alegorická sousoší na Obecním domě.

Šaloun je autorem stovek soch především na průčelí bank, pojišťoven, muzeí a budov dalších institucí. Například sochy rabbiho Löwa ben Bezalela a Železného rytíře s postavami dívek pro nárožníky Nové radnice na Mariánském náměstí v Praze (vysekal sochař Eduard Zvelebil z Vyšehradu, 1914), v Žitné ulici 1438/42 na nároží Tělovýchovné jednoty Sokol Pražský je jeho postava ženy symbolizující Vlast a postava muže znázorňující Národ z roku 1937. V Čelakovského sadech byla od Ladislava Šalouna v roce 1933 umístěna mramorová socha herečky Otilie Sklenářové-Malé. Ladislav Šaloun je také autorem několika náhrobků a bust na Vyšehradském hřbitově, např. arkádové hrobky a busty Antonína Dvořáka.

Od roku 1927 až do své smrti v říjnu 1946 působil ve funkci uměleckého poradce hlavního města Prahy; pečlivě a cíleně se staral o budování městské galerie. Byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes a Jednoty výtvarných umělců. V roce 1946 obdržel ocenění národního umělce. Je pochován na Vyšehradském hřbitově.

František Janoušek (6. 5. 1890, Jesenná na Semilsku – 23. 1. 1943, Praha)

František Janoušek byl významný český malíř, pedagog a ilustrátor. Byl vystudovaný učitel a v této profesi působil do roku 1914. V roce 1919 byl přijat na Akademii výtvarných umění v Praze pod vedení profesora Vojtěcha Hynaise. V roce 1924 se stal členem Spolku výtvarných umělců Mánes. Od roku 1942 začal ve Škole Mánesa vyučovat malbu.

Díla Františka Janouška byla pod vlivem lyrického a imaginativního kubismu. Na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století vstupuje do jeho tvorby surrealismus. Jeho díla odrážejí tíživou meziválečnou situaci, násilí, zlo a subjektivní pocity z hrůzy doby, ve které žil. Vystavoval pravidelně od roku 1924 se Spolkem Mánes, v roce 1935 se konala první samostatná výstava Františka Janouška v malé síni Mánesa, kde byla vystavována jeho díla, která tvořil během let 1933-1935. V roce 1929 získal cenu fondu Jana Štursy.

Vincent Makovský: *Žena s vázou*, 1933

Vincent Makovský (3. 6. 1900, Nové Město na Moravě – 28. 12. 1966, Brno)

Vincent Makovský byl český akademický sochař, malíř, designér, profesor brněnské techniky a profesor Akademie výtvarných umění v Praze, účastník protinacistického odboje. Patří k nejdůležitějším osobnostem českého meziválečného avantgardního sochařství. Za druhé světové války žil ve Zlíně a stal se spoluzakladatelem Školy umění ve Zlíně, kde pak vedl dílny plastické práce. Ve čtyřicátých letech se intenzivně věnoval průmyslovému designu, zároveň dosáhl vrcholu v portrétní tvorbě. Po roce 1945 realizoval řadu pomníkových zakázek, například busta prezidenta T. G. Masaryka v arkádovém dvoře Vídeňské univerzity. V designérské činnosti pokračoval i počátkem padesátých let na Vysoké škole stavební v Brně. V letech 1929-1949 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes.

Vojtěch Tittelbach (30. 7. 1900, Mutějovice – 16. 9. 1971, Praha)

Vojtěch Tittelbach byl český malíř a grafik, absolvent AVU v Praze, žák Maxe Švabinského, člen Umělecké besedy, SVU Mánes a Skupiny 58, jeden z hlavních představitelů moderní české výtvarné kultury. Během svého tvůrčího období prošel množstvím různých vlivů a inspirací. Na začátku své umělecké kariéry měla na autora vliv sociální grafika, později rovněž surrealistické motivy, poetismus či kubismus. Tittelbach také absolvoval studijní pobyt v Paříži u Františka Kupky. Autor se vedle vlastní tvorby věnoval i pedagogické činnosti na Akademii výtvarných umění v Praze.

Hana Wichterlová (2. 3. 1903 – 9. 8. 1990)

Hana Wichterlová patří k hlavním představitelům českého avantgardního sochařství mezi dvěma světovými válkami. Z období jejího působení v Paříži se zachovala plastika Vincence Makovského, který byl ve stejné době v Paříži a mj. byl i jejím spolužákem v ateliéru Jana Štursy na pražské Akademii. Inspirována rumunským sochařem Constantinem Brancusim se radikálně odchýlila od tradičního portrétního sochařství. Individuální rysy portrétovaného zcela eliminovala a zjednodušenými tvary se snažila emotiv-

Hana Wichterlová: *Podobizna Vincence Makovského*, 1926-1928

ně postihnout pouze esenci charakteristických rysů osobnosti.

Ateliér Hany Wichterlové se nachází v zahradě domu číslo 23 na pražském Újezdu. Sama Wichterlová v něm žila a pracovala přes padesát let. Potkávala se tam například s fotografem Josefem Sudkem, jehož ateliér byl vzdálený asi tři minuty chůze. Sudka dokonce ateliér Wichterlové uchvátil natolik, že mu v roce 1953 věnoval fotografický cyklus *Zahrádka paní sochařové*.

Jejím manželem byl sochař a medailér Bedřich Stefan (9. 12. 1896 – 31. 3. 1982). Sochařka zemřela ve svém ateliéru na konci srpna v roce 1990.

Memorandum o spolupráci hlavního města a městské části Praha 1 otevírající cestu k rekonstrukci chátrajícího ateliéru podepsali v roce 2019 přímo v malostranské zahradě pražská radní Hana Třeštíková a starosta Prahy 1 Pavel Čížinský. Nový muzejní prostor bude provozovat a odborně spravovat Galerie hl. m. Prahy a rodina sochařky přislíbila darovat vybavení ateliéru a vybraná umělecká díla.

Hugo Demartini (11. 7. 1931 – 14. 9. 2010)

Český sochař Hugo Demartini patřil k umělcům tvořícím v duchu konstruktivismu a abstrakce. Známal například svými chromovanými koulemi, v pozdním období pak vytvářel sádrové odlitky geometrických útvarů. Jeho díla jsou dnes mimo jiné součástí sbírek Národní galerie. V roce 1990 byl jmenován profesorem na Akademii výtvarných umění v Praze a byla mu udělena zlatá medaile Za zásluhy.

Začínal v období struktur, potom přešel k čisté konstrukci. Na konci šedesátých let začal Demartini pracovat v přírodě a využívat náhody. Vyhazoval do vzduchu různé dřevěné předměty geometrických tvarů a zachycoval fotografiemi jejich pád.

Demartini v letech 1949-1954 vystudoval Akademii výtvarných umění. Vystavoval hodně v zahraničí s okruhem autorů, jako byli Zdeněk Sýkora, Karel Malich, Jan Kubíček nebo Stanislav Kolíbal.

V poslední době Demartini žil a pracoval v obci Sumrakov – Studená na Českomoravské vysočině, kde i zemřel.

ARCHITEKTURA & DESIGN

Josef Gočár

Josef Gočár se narodil 13. března 1880 v Semíně u Přelouče, studoval architekturu na Uměleckoprůmyslové škole v Praze (1902-1905) u Jana Kotěry, jehož je později nejbližším spolupracovníkem. Aktivně se účastnil spolkového uměleckého života pražských architektů i výtvarných umělců. V roce 1911 zakládá Skupinu výtvar-

ných umělců, o rok později spolu s Pavlem Janákem Pražské umělecké dílny. Byl aktivním členem, později předsedou pražského Mánesa. Od roku 1923 byl profesorem architektury na Akademii výtvarných umění v Praze, v letech 1928-1931 se stal jejím rektorem. Roku 1925 získal za návrh čs. pavilonu v Paříži Velkou cenu, o rok později řád francouzské Čestné legie. V roce 1926 byl zvolen členem České akademie věd a umění a dopisujícím členem RIBA v Londýně. Vedle své nesmírně rozsáhlé projektové činnosti též publikoval, zejména v časopisech *Stavba*, *Stavitel*, *Styl*, *Umělecký měsíčník*, *Volné směry* i v časopisech zahraničních. Své práce vystavoval na řadě výstav po celé Evropě. Účastnil se řady architektonických soutěží, mnohé nejen vyhrál, ale též realizoval.

Josef Gočár patří k nejvýznamnějším českým architektům první poloviny 20. století. Jeho dílo je veskrze původní, nepodléhá vlivu historismu 19. století ani suchému funkcionalistickému racionalismu. Je výtvarně citlivé a funkčně dokonalé. První část jeho tvorby lze zařadit k dynamic-

Josef Gočár: Dům U Černé Matky Boží, Praha, 1912

kému českému kubismu, resp. rondokubismu, plastiky na těchto budovách jsou pracemi našich nejlepších sochařů. Druhá část jeho tvorby je osobitým projevem moderny – výtvarně pojatého funkcionalismu. Většinu svých prací realizoval v Praze a v Hradci Králové, který se stal díky Gočárovi vedle Zlína vzorem moderního města. Jeho rozsáhlá a mnohotvárná činnost – od urbanismu a projektování budov, přes výstavnickou tvorbu až k návrhům nábytku a pomníků – prokazuje jeho všestranné výtvarné nadání.

Zdroj: Ing. arch. Kamil Dvořák, DrSc.,
www.archiweb.cz

Lucie Koldová

Čerstvou grand designérkou roku se 29. dubna stala Lucie Koldová, i když se letošní udělení Cen Czech Grand Design muselo kvůli karanténě odehrát pouze na ČT art prostřednictvím předtočeného filmového dokumentu. Titul získala za kolekce nábytku pro mmcité1, Javorinu, Freifrau a studio Master & Master. Ceny Czech Grand Design vyhrála už podruhé – prvně to bylo v roce 2012.

Lucie Koldová: „Za tu dobu vznikla silná talentovaná komunita designérů a mladých tvůrců, kteří se věnují různým oborům, ať už je to šperk, oděv, design výrobků nebo doplňků. Pár studií pracuje pro české firmy, které vidí v designu příležitost vyniknout a mít kvalitní, konkurenceschopný produkt. O českém designu a osobnostech se mluví i v zahraničí, to je zásadní změna.“

Designérka a kreativní ředitelka sklářské společnosti Brokis v minulých letech na sebe upozornila kromě návrhů nábytku a svítidel také jako autorka Designérie, hlavní výstavy Designbloku. „Situace je vážná i pro české sklářství. Na rozdíl od ostatních skláren, které výrazně utrpěly, omezily provoz a propouštěly stovky lidí, sklárna Janštejn, vyrábějící pro Brokis, nepropouštěla a jela celou dobu provozně dál. To je obrovské štěstí, je to především kvůli dobré vizi a hospodaření majitele sklárny. Pevné a zkušené vedení se dokázalo přizpůsobit těžké situaci, minimalizovalo ztráty a neztratilo kontakt se zahraničím.“

Lucie Koldová byla jako první česká designérka před dvěma lety pozvána na prestižní veletrh imm v Kolíně nad Rýnem, aby zde představila vizi ideálního domova v rámci projektu Das Haus.

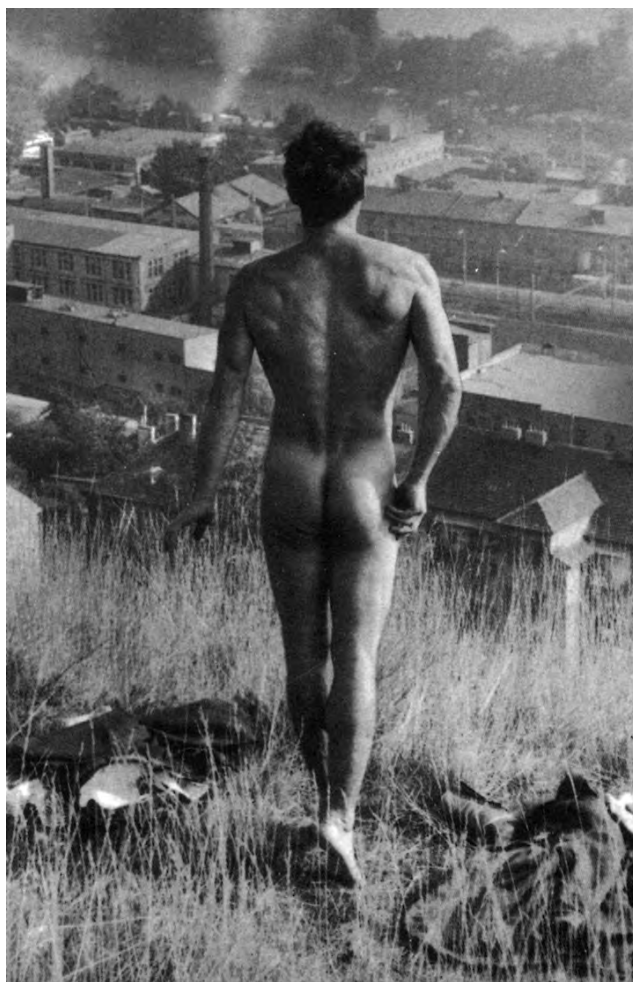
Zámek Čechy pod Kosířem a 200. výročí narození Josefa Mánesa

Josef Mánes je totiž se zámekem i jeho obyvateli úzce propojený, jeho otec učil malovat tři bratry z rodu Silva-Tarouca, kteří vlastnili zámek. Bratři byli věkově blízcí k Josefu Mánesovi, a tak se brzo spřátelili. Toto přátelství se stalo celoživotním a vedlo i k pozvání Josefa Mánesa na jejich zámek do Čech pod Kosířem. Jeho návštěvy byly pravidelné a některé dosti dlouhé, i několik měsíců. Traduje se, že Josef Mánes se při svých pobytech těšil přízni zámeckých dam, které učil malovat. Na zámku v Čechách pod Kosířem pobýval mezi lety 1849 až 1870. Vytvořil tu řadu děl, některá i pro radost svých mecenášů, například malované dopisní papíry, ilustrovanou báseň o Hanselburgu či vějíře, které byly určeny hlavně pro zámeckou paní Gizelu, její sestru Anežkou a sestřenicí Jetty. Na zámku je asi největší sbírka olejomalb Josefa Mánesa. Je tu patnáct jeho obrazů a řada kreseb.

Oslavy měly původně začít už 1. května, ale koronavirus udělal čáru přes rozpočet. Z velkých oslav se stanou komornější akce a přesouvají se na září. Budou se konat například kastelánské prohlídky Po stopách Josefa Mánesa, malířské workshopy plánované na celou zbývající turistickou sezónu. Divákům se představí i hra Obrázky ze života Josefa Mánesa a koncert s názvem Mánesovy obrazy v hudbě. Součástí je i projekt Najdi svého Mánesa s cílem pokusit se dohledat jeho neznámá díla.

V Malostranské besedě začíná výstava fotografií Jana Saudka

V Malostranské besedě začíná výstava fotografií Jana Saudka. Expozice s názvem *Jan Saudek „85“ Život* je zároveň oslavou jeho životního jubilea. Do 30. června mohou zájemci zhlédnout slavné autorovy fotografie, ale také snímky dosud nikde nevystavené a nepublikované v žádné z jeho knih. Podle kurátorky Daniely Mrázkové je Jan Saudek nejprovokativnější postavou dějin české fotografie. „Je vzýván i popírán, oslavován i opovrhován, uznáván i zneuznáván. Proč? Jan Saudek dráždí. Všim. Tím, jak vypadá,

Autor fotografie Jan Saudek

jak se chová, jak mluví i jak chodí tanečním krokem. Provozuje svým šaškovstvím, vzrušuje svým ostentativním erotismem. Působí zvláštním neklidem šířeným kolem sebe, z jehož akčního rádia, jednou polapeni, nenalézáme úniku,“ napsala po vydání první české monografie Jana Saudka.

Red. pozn.: S osobností fotografa Jana Saudka jsme vás seznámili v minulém čísle *Kulturního klubu*.

LITERATURA

Spojené státy očima Martina Řezníčka

Autorem knihy *Rozpojené státy, Amerika nejen televizní kamerou* (Argo, 304 strany, 311 Kč) je bývalý zpravodaj ČT ve Washingtonu Martin Řezníček, zkušený novinář.

Spisovatelka Iva Pekárková v knize *Šest miliard Amerik* z roku 2005 v úvodní pasáži napsala, že na světě existuje šest miliard Amerik, protože každý obyvatel zeměkoule má svou vlastní. Vidí ji podle svých představ a definuje si ji svou optikou. Řezníček rozdělil publikaci na tři části, a to České stopy ve Spojených státech, Rozdělená Amerika a Donald Trump (proto ten zvláštní název díla) a Výjimečná Amerika.

V první části se čtenář dozví, kolik Čechů dokázalo v téhle zemi uspět a získat kredit. Řezníček se setkal s herečkou Kim Nowakovou, králem Šumavy Josefem Hasilem, autorem slavné skladby z *Rockyho Eye of the Tiger* Jimem Peterikem, plastickým chirurgem Bohdanem Pomahačem nebo s krejčím amerických prezidentů Martinem Greenfieldem. Zmiňuje se také o české komunitě v Chicagu, městě, jež stálo u zrodu našeho státu a je po Praze druhou největší aglomerací s českou stopou. Přesto zdůrazňuje, že s výjimkou indiánů jsou všichni obyvatelé USA genetickým dovozem zvenčí a stále v sobě mají neviditelné kořeny původní vlasti.

Ve druhé části čtenář vstoupí přímo do americké politické reality. Dočte se o Trumpově volební noci, jeho cestě od primárek k úřadu prvního muže země i jeho nechtěné roli osoby rozdělující celou zemi.

Závěrečná část se dotýká dvou citlivých amerických témat, války ve Vietnamu (na památníku ve Washingtonu se podílel i účastník konfliktu s českými kořeny Robert W. Doubek) a zavraždění prezidenta Kennedyho.

Zároveň si všímá i přístupu tamních občanů k typickým americkým hodnotám, které oscilují mezi svobodou projevu a ochranou dat.

Řezníčkův kolega Michal Kubal v předmluvě zdůraznil, že dobrá kniha musí mít zajímavý příběh a dobrého vypravěče. *Rozpojené státy* mají obé, a proto jsou čtivé a zajímavé i pro ty, které americké reálie příliš neinteresuji. (mk)

Netuctové audioknihy z vydavatelství Avik

Otakar Batlička, Kurt Tucholsky, Karel Klostermann, Karel Čapek, Jan Neruda. To jsou jen některá ze jmen, kterými v poslední době obohatilo tuzemský audioknižní trh plzeňské vydavatelství Avik. Jeho majitel Jiří Sláma vysvětluje: „Navázali jsme na vydávání mluveného slova, s nímž jsme začali v roce 1997. Jako první na cédéčku tehdy vyšla *Pohádka o Honzovi*, v níž dědečka ztvárnil Luděk Munzar. O rok později jsme s Luděkem Munzarem a Janou Hlaváčovou vydali album *S vůni šminek a benzínu*. Ve stejném roce pak k osmdesátým narozeninám autorské čtení Miroslava Horníčka *Saze na hrušce*.“

Současná dramaturgie Aviku nestaví na módních bestsellerech, ale přináší především zajímavé tituly, ať už literárních klasiků, či autorů spatřovaných se západem Čech. Obojí se setkává třeba v románu *Ze světa lesních samot* Karla Klostermanna nebo v Baarově *Pro kravičku*.

„Při vydávání titulů dlouhodobě spolupracujeme s režisérem a hercem Antonínem Kaškou, který je předvybírání. Následně si je prokonzultujeme a rozhodneme se, co realizovat v dohledné době a co třeba ještě nějaký čas počká,“ dodává Sláma. Na nahrávkách se podílí řada především plzeňských herců. V tomto ohledu drží prvenství rozsáhlý výbor z povídek slavného meziválečného autora dobrodružné literatury Otakara Batličky *Tábor ztracených*, v němž se o jednotlivé povídky střídají.

K velmi zajímavým počínům patří rovněž román *Zámek Gripsholm* předválečného německého satirika Kurta Tucholského ve vtipném překladu Evy Pilařové nebo apokryfní příběh Jana Drnka *Záhada hlavolamu pro pokročilé čtenáře*.

Mezi tituly z poslední doby jsou i *Balady a romance* Jana Nerudy zpracované velmi příjemnou a odlehčenou formou, *Zahradníkův rok* nebo *Italské listy* Karla Čapka. A k vydání je právě připraven i Čapkův *Kalendář*.

Produkce plzeňského vydavatelství Avik je ale pochopitelně mnohem širší a celá se ke svým posluchačům dostává prostřednictvím elektronické audioknižní distribuce. (mk)

Odešel nejslavnější český náčelník indiánů, spisovatel a cestovatel Miloslav Stingl

Ve věku devětaosmdesáti let zemřel Miloslav Stingl, slavný cestovatel, etnograf, spisovatel a také čestný náčelník indiánského kmene Kikapů. Za svůj život navštívil na

150 zemí, domluvil se sedmnácti jazyky a o svých cestách napsal přes čtyřicet knih, které vycházely i v zahraničí. Natočil také řadu dokumentů.

Miloslav Stingl se narodil 19. prosince 1930 v Bělině. Od mládí projevoval velký zájem o literaturu, geografii a mimoevropské národy. Vystudoval mezinárodní právo a národopis na Karlově univerzitě a později pracoval v Československé akademii věd, kde se zaměřoval právě na mimoevropské kultury. Na cestách po světě strávil Miloslav Stingl téměř dvacet let. Mezi jeho oblíbené destinace patřily Oceánie a Latinská Amerika. Ve svých knihách a televizních dokumentech se zaměřoval na domorodé kultury a indiánskou tematiku. Nejvíce se věnoval Mayům, Polynésanům a také australským Aboriginům.

Loni v Českém rozhlase zavzpomínal na to, jak se stal čestným náčelníkem indiánského kmene Kikapů. „U toho kmene jsem pobýval dlouho, pak jim zemřel náčelník, tak si na mě vzpomněli. Napsali na naši ambasádu, to bylo ještě za komunismu, a soudruzi nevěděli, co s tím udělat.“ Když nemohl na slavnostní uvedení do kmene jet přímo do Spojených států, jeho zástupci přijeli do Česka. Obřad pak byl v Památníku národního písemnictví v Praze, kde je uložena nejstarší kniha v češtině o indiánech.

Čeští skauti připomněli, že Miloslav Stingl byl také jejich členem. „Zemřel čestný náčelník kmene Kikapů, indiánským jménem Okima, skautským jménem Mauglí. Čest Tvé památce, bratře Mauglí!“

VZPOMÍNKA

Ota Pavel, vl. jm. Otto Popper, (2. 7. 1930, Praha – 31. 3. 1973, Praha)

Ota Pavel byl osobitý prozaik, jehož dílo se dělí na dvě tematicky odlišné oblasti, ale umělecky je podivuhodně jednotné a bývá označováno jako žurnalistická beletrie. Byl znám především jako sportovní novinář. Své reportáže a povídky shrnul do pěti knížek, které zaujaly jeho přístupem ke sportu. Nejde mu jen o rekordy a úspěch, ale vedle fyzických dovedností zkoumá povahovou a mravní kvalitu člověka.

Zdeněk Kalista (22. 7. 1900, Benátky nad Jizerou – 17. 6. 1982, Praha)

Zdeněk Kalista byl český historik, básník, literární kritik, editor a překladatel. Svá díla zpočátku podepisoval též jako Z. V. Kalista. V letech 1924-1939 a 1945-1948 působil na Univerzitě Karlově v Praze nejprve jako asistent historického semináře, od roku 1932 jako docent. Stal se jednou z obětí politických procesů a byl odsouzen na patnáct let. V roce 1960 byl propuštěn a odešel do penze. V roce 1966 byl rehabilitován. V tomto období psal lektorské posudky pro různá nakladatelství a věnoval se překladatelské práci.

V letech 1921-1923 byl místopředsedou Literární skupiny, od roku 1928 členem výboru Kruhu českých spisovatelů. Byl žákem Josefa Pekaře. Publikoval v celé řadě českých i zahraničních literárních a historických periodik, jako autor hesel se podílel i na *Masarykově slovníku naučném*. Svým historickým dílem se zasloužil o znovuoživení zájem o české baroko. Překládal převážně z francouzské literatury (Guillaume Apollinaire, Jules Romains).

PhDr. Helena Šmahelová, provdaná Trostová (14. 7. 1910, Řestoky – 5. 11. 1997, Rakovník)

Helena Šmahelová – česká autorka próz pro dospělé a zvláště pro děti a mládež a autorka rozhlasových her byla manželkou jazykovědce Pavla Trosta, sestřenicí českého filmaře Alexandra Hackenschmieda a přítelkyní spisovatele Jaromíra Johna (Bohumil Markalous). Po promoci krátce pracovala jako psychologka v brněnské psychiatrické protialkoholické léčebně. V roce 1956 odešla s manželem do Prahy a pracovala jako spisovatelka z povolání.

Ludvík Kundera (22. 3. 1920 – 17. 8. 2010)

Ludvík Kundera byl český básník, dramatik, prozaik, překladatel z němčiny, editor, literární historik, člen Sdružení Q. Byl synovcem klavíristy a hudebního vědce Ludvíka Kundery a bratrancem spisovatele Milana Kundery. Byl spjatý s avantgardními směry, především surrealismem. V roce 1945 se setkal s básníkem Františkem Halasem, jako editor se pak podílel na vydání řady jeho děl a přeložil jeho básně do němčiny. Kundera pracoval také jako redaktor *Rovnosti*, časopisu *Host do domu* a dramaturg Mahenova divadla v Brně.

Ačkoliv gymnázium studoval v Litoměřicích a filozofickou fakultu nejdříve v Praze, češtinu i němčinu vystudoval nakonec v Brně, jemuž svými nesčetnými aktivitami zůstal po celý život věrný. Byl on, kdo vymyslel název asi nejpočetnějšího a nejšířšího v různých druzích umění rozkročeného Sdružení Q, jež vzniklo v Brně před dvaapadesáti lety a kromě roků normalizace vyvíjelo úctyhodnou výstavní i publicistickou činnost. A proč vlastně Q? „Tímto písmenem začínají četné latinské tázací částice,“ zdůvodnil název klasicky vzdělaný dramatik Kundera.

Jeho skvělé hry *Labyrint světa a ráj srdce* podle Komenského či *Chameleon* podle postavy Velké francouzské revoluce Josepha Fouchého ještě víc proslavily v sedmdesátých a osmdesátých letech určitě nejznámější brněnské Divadlo na provázku.

Za normalizace bylo jeho jméno tabu. Navíc po změně režimu po dlouhých třináct let přednášel už v důchodovém věku na katedře germanistiky v Olomouci. A tehdy také sesbíral mnohá umělecká i státní vyznamenání a ceny.

Za normalizace se Ludvík Kundera natrvalo přestěhoval do Kunštátu, odkud pocházela jeho manželka Jiřina. Založil tradici pořádání Halasova Kunštátu a Literární soutěže Františka Halase pro mladé básníky. Ve městě žil až do své smrti v roce 2010.

Jaroslav Žák (28. 11. 1906, Praha – 28. 8. 1960, Praha) Jaroslav Žák byl český prozaik, autor četných humoristických próz ze středoškolského života a ze života trampů a satirických próz. Vystudoval klasické gymnázium a na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy latinu a francouzštinu. Pracoval jako středoškolský profesor v Čechách i na Slovensku. Nejdéle působil na gymnáziu v Jaroměři. Po druhé světové válce pracoval jako scenárista Československého státního filmu a stal se spisovatelem z povolání. Po únoru 1948 byl vyloučen ze Syndikátu českých spisovatelů za politické satiry otiskované ve *Svobodném slo-*

vě, např. divadelní satira *Čistka* z roku 1947. Deset let nesměl publikovat, překlady a drobnou publicistiku uveřejňoval pod cizími jmény.

Do roku 2010 vyšlo přes dvacet jeho knížek. Především prózy a fejetony ze studentského, trampského i sportovního života a posmrtně satiry na komunistické pounorové praktiky. Především však Žák v Jaroměři napsal své nejlepší romány ze studentského života, a to „přírodopisnou studii“ *Študáci a kantoři* (časopisecky v beletristické příloze *Českého slova* 1936, knižně 1937), pro níž se cítil zvláště povolán, jak předeslal Úvodem slovo k učencům: „Ani profesor ani žák nemůže napsati o škole objektivní pojednání. Naše příručka je však napsána profesorem a Žákem zároveň – odtud její věrnost a nestrannost.“ Kniha vzbudila velký ohlas a během devíti let se dočkala osmnácti knižních vydání. Byla přeložena i do cizích jazyků. Byla také zdramatizována a uvedena dne 31. srpna 1938 v pražském D38 v režii E. F. Buriana pod názvem *Škola základ života* ve výpravě jaroměřského rodáka scénografa Miroslava Kouřila a zfilmována Martinem Fričem (premiéra filmu 11. listopadu 1938). Po tomto úspěchu převedl Frič do filmové podoby další Žákův román *Cesta do hlubin studákovy duše* (knižně 1938, premiéra filmu 31. října 1939). Film je považován za nejzdařilejší studentskou veselohru, zejména pro herecký výkon Jindřicha Plachty v roli nesmělého profesora přírodopisu Matulky. Další humoristickou knihou jsou *Příběhy dědy Posledy* (1937, s Vlastimilem Radou, přepracovaná s názvem *Pan Posleda, přítel studáků*, 1939). V této moderní pohádce vnese do školy nového ducha „školní skřítek“, ochránce mládeže, stařík s buřinkou a deštníkem.

Od roku 1955 pořizoval anotace z odborného tisku v Ústavu pro zdravotnickou dokumentaci. Zemřel náhle na srdeční infarkt ve věku nedožitých čtyřiapadesáti let.

Jan Balabán (29. 1. 1961, Šumperk – 23. 4. 2010, Ostrava)

Jan Balabán byl český prozaik, publicista a překladatel. Vyrůstal v Ostravě. Vystudoval obor čeština – angličtina na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Po studiu pracoval jako technický překladatel. Navštívil Anglii, Kanadu a Spojené státy. Vydal knihy povídek *Středověk* (1985), *Boží lano* (1998), *Prázdniny* (1998), *Možná že odcházíme* (2004), *Jsmetady – Příběh v deseti*

povídkách (2006), romány *Černý beran* (2000), *Kudy šel anděl* (2003, druhé vydání 2005) a scénář komiksu *Srdce draka* (2001). Jeho sbírka *Možná že odcházíme* byla v anketě *Lidových novin* vyhlášena Knihou roku 2004 a získala Magnesii Literu 2005 za prózu a nominaci na Státní cenu za literaturu 2004. V roce 2010 vyšel jeho poslední román *Zepřete se táty*, který se stal Knihou roku v anketě *Lidových novin*.

Jan Balabán byl jedním z nejvýraznějších českých prozaických tvůrců nejen své, tedy střední generace. Dokázal dát obyčejným slovům a „obyčejným“ příběhům váhu.

Byl autorem specifické poetiky prázdnoty a tísnivosti žití. Ve svém nejsilnějším žánru, v povídkách, nejčastěji z různých úhlů nahlížel individuální tragiku lidských osudů.

DIVADLO & TELEVIZE

Divadlo online nabízí pestrou škálu forem

Ačkoli se snad blíží doba, kdy diváci budou mít možnost opět spatřit své oblíbené herce živě, stále existuje bohatá nabídka online vysílaných divadelních forem, ať již jsou to záznamy divadelních představení všech žánrů, talkshow, čtení anebo živě vytvářené online divadelní seriály.

Pražské Divadlo na Vinohradech v cyklu Hrajeme i v karanténě připravilo záznamy inscenací *Rod Glembayů*, *Jak se vám líbí*, *Její pastorkyňa* a *Pygmalion*.

V podání souborů Národního divadla moravskoslezského z Ostravy lze vidět záznam Thomasovy opery *Hamlet* nebo operety *Krásná Helena*. Milovníci baletu si mohou dopřát například baletní pohádku *Šípková Růženka* z Jihočeského divadla v Českých Budějovicích, taneční pouť Michala Záhory *Slavnost* anebo *Proces* pražského Divadla Ponec v choreografii Dory Sulženko Hoštové. Kromě záznamu představení bude k vidění i stejnojmenný krátký film režisérky Johany Švarcové o kreativitě, finančním zázemí a dotacích v tanečním divadle.

Městské divadlo Brno nabídne inscenaci hry Reného Levinského *Dotkní se vesmíru a pokračuj* v režii Hany Burešové, soubor Geisslers Hofcomoedianten inscenaci road-movie o cestě tří mužů za vysněnou dovolenou ze života do smrti *Fitzli Putzli* a Divadlo J. K. Tyla v Plzni inscenaci hry španělského barokního dramatika Calderona de la Barca *Život je sen*.

Amerikánka: Hrajeme pro Medici je série živých přenosů divadelního představení *Amerikánka* s Eliškou Křenkovou a Terezou Rambou, inscenovaných vždy v novém prostoru, mimo divadlo.

Lze také vidět nové díly živě vznikajících a online vysílaných divadelních seriálů. O přízeň diváků budou soutěžit *Velmi křehké větve* z pražského Činoherního klubu a *Operace Archa* libereckého Divadla F. X. Šaldy.

Pokračují také talkshow pražských i mimopražských divadel. Pražské Národní divadlo uvádí druhou debatu z cyklu Národní divadlo Talks – Kultura je národ. Dramaturg Jan Tošovský se v ní bude věnovat tématu financování divadel, a to s bývalou ředitelkou Dejvického divadla Praha Evou Kejkrtovou-Měřičkovou, uměleckým šéfem brněnského HaDivadla Ivanem Burajem a ředitelem holešovických Jatek 78 Štěpánem Kubištem.

Hosty talkshow pražského Divadla Ungelt budou herec Jiří Langmajer, gerontoložka Iva Holmerová, herečka Alena Mihulová a fotbalový agent Dalibor Lacina. V Divadle v Cetletné rozjedou svou *Dámskou jízdu* Jitka Čvančarová, Jitka Nerudová a Martina Prášilová, z téhož divadla livestream s Ilonou Svobodovou a Alešem Petrášem nabízí přímý přenos části představení *Dopisy* s možností živých dotazů.

V Best of z cyklu Jsme s vámi z pražského Studia DVA provedou divácky tím nejlepším z dosud odvysílaných dílů Bob Klepl a producent Michal Hrubý, s Evou Holubovou, Petrem Pěkníkem a Radkou Fišarovou se diváci mohou potkat ve Speciálu z Tvrze Divice.

Mimořádné setkání tří osobností připravilo pražské Divadlo Viola v online cyklu A přeče se hraje... Herec Viktor Preiss, koncertní klavírista Ivo Kahánek a jazzový pia-

nista a skladatel Emil Viklický spojí své vzpomínky na Violu s obecnějšími tématy. Nabídne také záznam generální zkoušky představení *Michelangelo*, jejíž premiéra se měla konat v dubnu, ale z důvodů koronavirové pandemie byla odložena. V příběhu sochaře Michelangela Buonarrotiho se představí herci Tomáš Pavelka, Kateřina Lojdová a Otakar Brousek ml.

Pravidelně lze poslouchat i čtení ze známých i neznámých knih v podání známých herců, a to z řady divadel. Pražské Divadlo Na Fidlovačce čte ze Stockerova *Draculy*, brněnské Divadlo Husa na provázku z Boccacciova *Dekameronu*. Z pražského Divadla Kalich přečetl na Den matek herec Oldřich Kaiser povídku Stephena Leacocka *Jak jsme slavili svátek matek*.

Nechybí samozřejmě ani nabídka zahraničních představení: například unikátní možnost vidět inscenaci *Sláva a pád krále Otakara* z vídeňského Volkstheateru v režii Dušana Pařízka s Karlem Dobrým v hlavní roli, která měla na jevišti již svou derniéru. S českými titulky bude na webu www.nachtkritik.de uveden záznam pořízený při loňském představení na Pražském divadelním festivalu německého jazyka.

Prostřednictvím programu NT Live online lze vidět záznamy inscenací z londýnského Národního divadla, například *Frankensteina* v hlavní roli s Benedictem Cumberbatchem a Johnnym Millerem nebo Shakespearův *Večer tříkrálový*.

A milovníci opery se mohou těšit například na Donizettiho opery *Marie Stuartovna* a *Roberto Devreux* či Verdiho *Luisu Millerovou*. Všechno to jsou záznamy z newyorské Metropolitní opery. (mk)

Píseň pro Rudolfa III.

V nedávných dnech odvysílala Česká televize trezorový hudební skvost *Píseň pro Rudolfa III.* Pohoda, jakou nikdy jindy nezažili, a kruté vystřízlivění, když komunisté začali po roce 1968 odstavovat od řemesla některé z tvůrců, tak vzpomínali herci na přípravu tohoto legendárního seriálu. „Tenhle pořad jsme začali natáčet v roce 1967, tedy v předvečer pražského jara, a ta báječná atmosféra je z toho cítit,“ vzpomínal Darek Vostřel, představitel hlavního hrdiny, rezníka Rudolfa, který ve víru všedních dní ztratil schopnost zasnít se a odpoutat se alespoň na chvíli od běžných

starostí. S tím vším mu měla v seriálu pomáhat jeho dcera Šárka v podání Ivy Janžurové, která měla fantazie na rozdávání a ještě k tomu milovala známé zpěváky.

S námětem na *Píseň pro Rudolfa III.* přišel režisér Jaromír Vašta, který po třiceti dílech písničkového seriálu *Vysílá studio A* měl dojem, že „zfilmované“ skladby diváky baví. K sepsání scénáře přiměl Jaroslava Dietla a ke spolupráci přesvědčil všechny tehdy oblíbené i začínající zpěváky.

Tehdy šestadvacetiletá herečka Iva Janžurová se ocitla v roli Šárky. „Ten věkový rozdíl mezi mnou a mojí hrdinkou byl znát jen jedinkrát – když jsme se v srpnu roku 1968 ocitli bez většiny potřebné techniky, bez maskérek a kostymérek a museli jsme si na plac přinést všechno svoje. Brýle a podkolenky, které tehdy nosila patnáctiletá Šárka, jsem opravdu doma nenašla,“ zavzpomínala Iva Janžurová na natáčení šestého, „okupačního“ dílu, který kvůli nedostatku techniky neměl ani zvuk, a tak jej herci při vysílání dabovali živě. Všechno se to odehrávalo v suterénu Výzkumného ústavu A. S. Popova, kde našla hrstka pracovníků Československé televize v srpnu 1968 na čas útočiště pro své ilegální vysílání.

V seriálu vystoupila celá plejáda tehdy populárních zpěváků a zpěvaček, kteří zazpívali vlastní písničky i skladby složené přímo pro seriál *Píseň pro Rudolfa III.* Tou nejslavnější je zřejmě *Modlitba pro Martu* od Marty Kubišové, která vznikla na přání scenáristy Jaroslava Dietla, který chtěl oslavnou píseň do dílu *Hrabě Monte Christo*. Původně složili autoři Jindřich Brabec a Petr Rada píseň *Cesta*, se kterou vyhrála zpěvačka zlatou Bratislavskou lyru. V seriálu ji ale odmítla zpívat, a tak přišli se skladbou, která se po uvedení v roce 1968 stala symbolem doby a začala žít svým vlastním životem.

Autoři seriálu se proti sovětské okupaci Československa tvrdě ohrazovali, a tak se po normalizaci řada z nich potýkala s velkými problémy. Jaroslav Dietl musel z pražské televize odejít do Ostravy a Jaromír Vašta skončil jako kameník na opravách Karlova mostu.

Absolutní zákaz postihl Martu Kubišovou, která si na obnovu umělecké činnosti musela počkat až do roku 1989.

Seriálu *Píseň pro Rudolfa III.* vzniklo celkem devět dílů, z nichž k šestému je k dispozici pouze krátký obrazový materiál. Závěrečná epizoda se považovala dlouho za zničenou, než se objevila předloni na internetové aukci. Část unikátních záběrů se dochovala němá a Česká televize jim

při restaurování vrátila zvuk podle původních scénářů. Iva Janžurová byla jednou z mála, kdo po padesáti letech namluvil sám sebe. (mk)

Zemřela Heda Čechová

23. dubna zemřela v Praze ve věku jednadvadesátilet let Heda Čechová, bývalá hlasatelka Československé televize. Jejím synem byl moderátor Vladimír Čech.

Herečka a hlasatelka Heda Čechová se narodila 17. července 1928 v Praze. Patřila mezi nejkrásnější a nejlepší hlasatelky. Ženy napodobovaly její styl, muži jí padali k nohám. Pak přišel rok 1968 a strmý pád dolů.

Paní Heda však zůstala vždy hrdá, ať už v rozhlase, televizi, v archivu, nebo později v politice.

Na střední škole ji lákala chemie. Nejenže z ní maturovala, ale dokonce chtěla dál tento obor studovat. Ale na vysokou školu jí tatínek nechtěl dát peníze, a tak se tajně ještě před maturitou přihlásila na konkurs na hlasatelku Československého rozhlasu, aby si vydělala. „Věděla o tom jen moje maminka a třídní profesorka. Ze tří set uchazečů jsem byla jediná, která uspěla,“ vzpomínala Heda Čechová.

Paní Heda, jak se ukázalo, byla rodilá hlasatelka. Velmi záhy patřila k nejlepším a upoutala svým podmanivým hlasem a profesionalitou i tehdejšího ministra zahraničních věcí Jana Masaryka, který chodil do rádia číst své projevy. „Byla jsem mu představena a pan ministr mi řekl – co bys tomu říkala, kdybychom vyjeli do Londýna do BBC na zkoušku a udělali z tebe světovou hlasatelku?“ Nabídka to byla pro mladou půvabnou dívku lákavá, nicméně přišel únor 1948 a s ním i konec éry Jana Masaryka. „A nejela jsem pochopitelně nikam,“ doplňovala Heda Čechová.

Po únoru 1948 vyhodili jejího tatínka z rozhlasu, což neunesl a zastřelil se. Rodinná tragédie; a navíc strach, že ji vyhodí také. V rozhlase se atraktivní „zprávařka“ také zamílovala do svého prvního muže. Narodil se jí syn Vladimír, na kterého byla pyšná a se kterým si skvěle rozuměla. V roce 1954 udělala úspěšně konkurs do Československé televize. „Bylo to ještě v Měšťanské besedě ve Vladislavově ulici. Hodinu jsem čekala na výsledek a pak se mě zeptali, jestli mám večer čas, že budu vysílat. Četla jsem zprávy v Televizních novinách. Neměla jsem žádnou trému, i když šlo o živé vysílání a neexistovalo žádné čtecí zařízení.“ Pak si o ni řekli z oddělení programu Československé televize a paní Heda se stala hlasatelkou. Uváděla též velké přímé přenosy, např. z Národního divadla nebo koncerty sólistů Pražského jara, ale uváděla také estrády s Janem Píxou. Vždycky měla nádherné šaty, které diváčky obdivovaly. „Šaty mi šila moje matka, já jsem je vymýšlela a moc mě to bavilo.“

„V televizi fungovala cenzura, ale vždycky jsem si text upravovala tzv. do pusy a vložila jsem si do něj jednu dvě větičky něčeho osobního, protože jsem chtěla divákům dát něco svého. Působit v minulém režimu v televizi nebylo

vždycky snadné. Říkali, že jsem individualistka, rezervovaná, nekolektivní, ale přesto o mně říkali, že jsem nejlepší hlasatelka.“

Na Štědrý večer roku 1968 divákům recitovala verše Jaroslava Seiferta, který jí 31. prosince poslal krásný dopis, ve kterém děkoval za laskavý štědrovečerní pozdrav. Za nějakou dobu vystoupila na obrazovce v černých šatech s dlouhým rukávem, bez ozdoby, a bez emocí divákům oznámila, že uvidí Televizní noviny. Do režie vrazil opilý soudruh, jehož jméno si paní Heda už nepamatuje, a ten jí řekl: „Dokud tady budeme my, ty hlásit nebudeš.“

Přítomná kolegyně Milena Vostřáková a její první muž Zachata ztuhli. „Hlásila jsem ještě do února 1969 a pak jsem dvacet let nemohla na obrazovku. V té době jsem byla rozvedená, samoživitelka, sama se synem. Bylo to samozřejmě složité, ale svůj odchod z obrazovky jsem nenesla tak těžce jako jiní.“

Když nedobrovolně skončila se svým působením na obrazovce, četla např. komentáře k dokumentárním filmům a k cestopisům. Pak byla přeřazena do archivu. Pro slepeckou tiskárnu natáčela texty – knihy pro slepce na zvukových nosičích, načítala také nejrůznější časopisy a informace. V roce 1977 vážně onemocněla a šla do invalidního důchodu. Po revoluci se její život opět změnil. Začala pracovat pro Občanské fórum a dva roky byla poslankyní České národní rady. (mk)

Zemřela herečka Dagmar Teichmannová

Ve věku devětatřiceti let tragicky zemřela 5. dubna herečka Dagmar Teichmannová. Během studií na konzervatoři hostovala v Divadle Na Fidlovačce. V roce 2001 přijala angažmá v souboru Městského divadla Mladá Boleslav, kde působila až do roku 2017. Za tu dobu zde ztvárnila kolem čtyřiceti rolí.

„Nevstřebala jsem ještě, že Dášenska není. Že už ji na tomto světě nepotkám. Nemohu pořád uvěřit té strašné tragédii. Dáša, krásný člověk, drahá kolegyně. Hrály jsme spolu v mnoha představeních... Namátkou třeba v dramatinizaci Victora Huga *Lofter aneb Ztracená tvář*, ve hře Williama Inga *Neboj se, miláčku* v režii Jana Nováka či *Racek* a její nezapomenutelná Máša... S Dášenkou jsme se hodně nasmály, hodně toho napovídaly. Divoká a senzibilní Dagmar... Nerozumím jejímu odchodu, je to zdrcující ztráta,“ řekla Ivana Nováčková, herecká hvězda Městského divadla v Mladé Boleslavi.

Dagmar Teichmannová se narodila 1. srpna 1980 v Hradci Králové, ale faktem je, že divadelní prostředí jí nebylo cizí odmalička – vždyť její matka Marcela Teichmannová byla herečka. A i když začala po základní škole studovat obchodní akademii, vydržela tam jen pouhý rok. Potom byla přijata na pražskou konzervatoř, kterou úspěšně dostudovala. Již během studia hostovala v pražském Di-

vadle Na Fidlovačce, které později vyměnila za jeviště Žižkovského divadla.

Absolventskými inscenacemi talentované herečky v Žižkovském divadle byly Havlova *Žebrácká opera*, role Betty, a to v režii Jaromíra Hrušky, a *Poprask na laguně*, kde měla roli Checcy v režii Petra Svojtky. Po roce hostování u pražského Činoherního klubu získala v roce 2001 své první stálé umělecké angažmá u Městského divadla Mladá Boleslav, kde působila až do roku 2017. Už když nastoupila do Mladé Boleslavi, se o ní hovořilo jako o velkém hereckém přísluší, což plně dokázala v roli Desdemony Shakespearova *Othella* a několika dalších postavách klasického i moderního činoherního a muzikálového repertoáru.

Úspěšně vstoupila i do světa filmu i televize. Hrála v Hřebejkově komedii *Pelíšky*, ale díky spolupráci se studenty pražské FAMU vytvořila také několik postav v absolventských či ročníkových filmech. Na televizní obrazovce hrála roli Myšky Lišky ve filmu Morisse Issy *Dějiny jedné rodiny*, objevila se v seriálu *Cesty domů* nebo v pohádce *Jabloňová panna*, ale také v několika povídkách oblíbených *Bakalářů* či v několika dílech populárního soutěžního cyklu z domácích i evropských dějin *O poklad Anežky České*.

Krásné role dostávala řadu let v Městském divadle v Mladé Boleslavi, což dokládá titulní role v *Manon Lescaut*, *Mimi (Loupežník)*, ale také její Terina (*Romance pro křídlovku*), *Hipolyta (Sen noci svatojánské)*, *Dorotka (Strakonický dudák)*, *Bessie (Tetovaná růže)*, *Adéla (Dům Bernardy Alby)*, *Máša (Ostře sledované vlaky)*, *Winnidfred (Limonádový Joe)*, *Molly (Pane, vy jste vdova!)* nebo *Letta (Smrt obchodního cestujícího)*.

Zatímco v Mladé Boleslavi působila téměř šestnáct let, do dalšího angažmá už nenastoupila a její zářivá umělecká cesta se letos uzavřela. (mk)

VZPOMÍNKA

Antonie Nedošinská (26. 6. 1885 – 17. 7. 1950)

Antonie Nedošinská prošla kočovnými společnostmi a s manželem, hercem Jiřím Nedošinským, zakotvila na Smíchově. Odtud pak odešla v roce 1928 do Národního divadla, kde vytvářela lidové typy rozhodných, ale přitom dobrých žen. Svým korpulentním zjevem byla Nedošinská předurčena ke komediálním rolím a stala se vyhledávanou představitelkou výřečných a energických žen s inklinací k srdečnému hereckému projevu. V Národním divadle sehrála řadu vedlejších rolí, přesto i v menších postavách dokázala diváky zaujmout svým výrazným herectvím. Kromě toho hostovala na dalších pražských scénách, například ve Vinohradském divadle nebo v Intimním divadle, hrála také mimo Prahu (Plzeň, Kladno, Pardubice).

K filmu přišla v roce 1916, když se filmovalo *Zlaté srdéčko*. S hereckým kolegou Theodorem Pištěkem se setkala již v roce 1921 při natáčení románu *Děvčata, vdávejte se!*, ale teprve od němé verze Kondelíka si je začali diváci spojovat dohromady jako herecké partnery ve filmech. Důkazem její nesmírné popularity je přední strana 1. čísla časopisu *Kinorevue* z roku 1934. Patřila k hvězdám československého prvorepublikového filmu. V roce 1940 byla Antonie Nedošinská donucena k odchodu z Národního divadla, což se projevovalo i na její participaci ve filmu. Filmová

Antonie Nedošínská a Theodor Pištěk, *Kariéra matky Lízalky* (1937)

kariéra Antonie Nedošínské se uzavřela drobnou rolí hospodyně Máry v Čapkových povídkách roku 1947.

V roce 1946 obdržela čestný titul Průkopnice českého filmu, ale z veřejného života se již stáhla. Nemocné srdce vedlo k jejím častým cestám do lázní v Poděbradech, kde nakonec i zemřela.

Herecké kariéře Nedošínské byla věnována kniha Pavla Taussiga *O věrném milování Antonie Nedošínské a Theodora Pištěka* (2002).

Theodor Pištěk (13. 6. 1895, Praha – 5. 8. 1960)

Theodor Pištěk byl český divadelní a především filmový herec, který hrál od roku 1920 do roku 1959 v 325 českých, rakouských a německých filmech. Narodil se do rodiny herce a divadelního ředitele Jana Pištěka (1847-1907) a herečky Marie Kouskové-Slánské-Pištěkové. Již od dětství hrál s bratrem na rodinné scéně vinohradské Arény. Za války sloužil v rakouské armádě a po skončení války musel řídit po zemřelém otci divadlo Aréna. K. H. Hillar ho angažoval jako herce do Vinohradského divadla, později hrál v Divadle Vlasty Buriana, v nuselském Tylově divadle a v Divadle S. K. Neumanna v Libni, kterému dokonce nějakou dobu řediteloval.

Divadelní kariéra pro Pištěka nebyla tak podstatnou. Jeho herecké těžiště spočívalo ve filmu. Jeho filmovou popularitu dokládá rovněž jeho účast v rakouských a německých produkcích. Samostatnou kapitolu tvoří filmy, ve kterých mu byla nerozlučnou partnerkou Antonie Nedošínská.

Vedl také oblíbenou kantýnu v košířských ateliérech Na Kavalírce a od září 1927 i automat Lucerna. Naposledy si Pištěk zahrál princova pobočníka v pohádce *Princezna ze zlatou hvězdou* (1959). Martin Frič o něm sestavil stříhový medailon *Theodor Pištěk* (1958).

Spolupracoval rovněž s rozhlasem. V roce 1941 se stal nositelem Národní ceny za film *Poslední Podskalák* (1940), získal titul Průkopník českého filmu (1946) a byl mu udělen titul zasloužilý umělec (1955). Po válce byl funkcionář revolučního Svazu českých filmových pracovníků. 19. března 1930 se oženil s herečkou Máňou Ženíškovou (1909-1982), se kterou měl děti Annu Pištěkovou a filmového výtvarníka Theodora Pištěka ml. (* 1932), držitele Českého lva za mimořádný přínos českému filmu, Oscara

(film *Amadeus*) za nejlepší návrh kostýmů, Césara za nejlepší kostýmy (film *Valmont*).

Theodor Pištěk zemřel 5. srpna 1960 na své chatě v Mukařově ve věku pětadesáti let.

Dana Medřická (11. 7. 1920 – 21. 1. 1983)

Dana Medřická byla česká divadelní, televizní a filmová herečka, jedna z největších hereckých hvězd 20. století. Studium na konzervatoři ale nedokončila a už na jaře 1940 nastoupila do svého prvního angažmá v Brně, kam ji jako „novou naději českého divadla“ doporučil režisér Jaroslav Kvapil. Další kroky vedly herečku do Plzně a ještě před koncem války do Prahy. První velký úspěch jí přinesla role Slávky Hlubinové ve Šrámkově *Měsíci nad řekou*, kterou hrála na jevištích v Plzni i Praze, ale v níž zazářila především ve stejnojmenném filmu Václava Kršky z roku 1953. Celý život dávala přednost divadlu před natáčením, i tak ale stihla ztvárnit na padesát filmových rolí. Za svoje výkony získala titul laureátky státní ceny za oddanost scéně Městských divadel pražských a ocenění zasloužilé umělkyně.

Na scéně Městských divadel pražských v letech 1954-1959 a Národního divadla v letech 1959-1983 vytvořila desítky různorodých ženských postav světového repertoáru. Její interpretace se vyznačovaly neokázalostí, prostou i jedinečnou schopností vystihnout komické i tragikomické charaktery. K jejím životním rolím kromě Šrámkovy Slávky patřila Blanche v *Tramvaji do stanice Touha* T. Williamse, titulní role v Brechtově *Matce Kuráži*, ale především Erži Orbánová v *Kočičí hře* maďarského autora Istvána Örkényho. Záslouhou mistrovského výkonu Dany Medřické se *Kočičí hra* stala divácky nejúspěšnější hrou v historii Národního divadla a dosáhla 403 repríz. Také na televizní obrazovce se objevila v několika seriálech, jako *Taková normální rodinka*, *F. L. Věk* nebo *Nemocnice na kraji města*. Nezapomenutelným zůstal herecký koncert dvojice Dana Medřická – Karel Höger v televizním komorním dramatu *Romeo a Julie na konci listopadu*.

V roce 1979 zemřel po delší nemoci její celoživotní partner, vynikající Václav Vydra mladší, český herec a divadelní režisér, nímž žila od roku 1945 a vychovávala syna Václava Vydru nejmladšího, dnes dalšího pokračovatele herecké dynastie Vydrů.

Dana Medřická a Karel Höger v televizním komorním dramatu *Romeo a Julie na konci listopadu* (1971)

Všechny své role brala vážně a zodpovědně, a to jak na jevišti, tak v osobním životě, zapomínala jen sama na sebe. Jejím „babímu létu“, vztahu se Španělem Artemiem, který v padesátých letech žil v Praze a patřil tehdy k jejím obdivovatelům, nebylo už dopřáno mnoho času. Jejich manželství trvalo jen něco přes rok.

Dana Medřická byla hospitalizována se srdečním infarktem, na jehož následky zemřela v pátek 21. ledna 1983.

Zdeněk Řehoř (30. 8. 1920, Jičín – 8. 11. 1994, Praha)
Původním povoláním byl Zdeněk Řehoř učitel, ale již v mládí se věnoval také divadlu. Za druhé světové války začal hrát v Dětském divadle Míly Mellanové, později předsedal do divadla Větrník. Nejvýznamnější a nejdelší angažmá strávil Zdeněk Řehoř ve Vinohradském divadle, kde působil od roku 1950 až do smrti. Po začátečnických rolích milovníků se poměrně brzy přebral do charakterních postav, jejichž základním rysem byla vnitřní síla skrytá za zdánlivou bezbranností podpořenou melancholickým výrazem tváře. Dokázal ale i komediální schopnosti, většina jeho rolí pak vynikla umírněným civilním herectvím s postupující citlivostí. Často hrál v Čapkových hrách, prosadil se ve světové klasice i domácím repertoáru, prokázal i schopnosti příklonu ke komice až frašce.

Zdeněk Řehoř má na svém kontě bezmála devadesát filmových rolí, i když k filmu nikdy neměl nijak pozitivní vztah a později se s oblibou věnoval spíše práci pro televizi, která se pak zhruba od sedmdesátých let stávala pro něj stěžejní. Jeho filmové role nebyly nijak zásadní, měly spíše rozměr vedlejší, zřídka středně velké postavy. Jeho definitivně poslední postavou na filmovém plátně byl potulný mnich v komedii *Svatba upírů* (1993).

S televizí spolupracoval Řehoř již od jejích počátků, ale od sedmdesátých let začal v televizi točit intenzivněji. V televizi hrál četné historické postavy v inscenacích, objevoval se také v pohádkách, z tvorby pro děti je rozhodně nutno připomenout hajného ve večerníčku *Krkonošské pohádky*. Bohatou spoluprací navázal také s rozhlasem, kde účinkoval v desítkách her a pohádek.

Zdeněk Řehoř byl od roku 1945 členem Komunistické strany, v roce 1968 z ní ale vystoupil. V roce 1981 získal cenu Prix Bohemia, v roce 1982 byl pak jmenován zasloužilým umělcem (tohoto titulu se ale v roce 1989 vzdal).

Jiří Sovák (27. 12. 1920 – 6. 9. 2000)

Označení komediant považoval populární divadelní a filmový herec Jiří Sovák za vyznamenání. Měl vždycky radost, když se někdo smál a sám uměl svůj chytrý humor rozdávat, třebaže tvrdil, že není „čistokrevný komik“. V paměti nejširšího publika proto zůstane především jako komediální herec a skvělý vypravěč.

Těžko by si dnes někdo představil neurotického revizora na penzi Evžena Humla z *Chalupářů*, mistra Kroupu z nestárnoucího filmu *Marečku, podejte mi pero!* či koumavého Bouvarda ze seriálu *Byli jednou dva písaři* jinak než v podání Jiřího Sováka. Totéž platí i pro docenta Beránka v komiksovém filmu *Kdo chce zabít Jessii?* či jeho fassádníka v Podskalské komedii *Světáci*. Nezapomenutelný byl i ve filmu *Ať žijí duchové!* jako rytíř Brtník z Brtníku či jako kouzelník Vigo z *Arabely*.

Uměl zahrát prakticky všechno, vypadal přirozeně v montérkách jako v obleku, ve fraku či v historickém kos-

Jan Werich, Jiří Sovák a Stella Zázvorková

týmu. Vystříhl lehce seriózního úředníka, opilce anebo nevrleho dědka v rádiovce a této tvárnosti režiséři hojně využívali.

Jako herec byl Sovák dobrý sólista, ale uměl ctít a nechat vyniknout i své spoluhráče. Je to dobře znát na partnerství s Janem Werichem v *Uspořené libře* nebo filmu *Magnetické vlny léčí*. Také s Vlastimilem Brodským toho natočili hodně, až měli strach, aby je nebrali jako Laurela a Hardyho. Rád vzpomínal na Miroslava Horníčka. Spolu v *Písařích* využili šanci v improvizaci beze zbytku a seriál u diváků zabírá dodnes. A bez Sováka a Josefa Kemra by televizní *Chalupáři* také nebyli tak populární.

Sovák se narodil 27. prosince 1920 v Praze Na Bojišti v rodině hostinského jako Jiří Schmitzer. Sovákem se stal, když přišli Němci, na rozdíl od mnohých se tehdy počestil. Jeho ženy zůstaly však Schmitzerové, i ta třetí poslední Anna, s níž byl více než čtyřicet let šťastně ženatý.

Hoteliérem, jak chtěl tatínek, se nestal, i když se učil na číšníka. Už jako úředník ve spořitelně hrál s ochotníky. Za války krátce studoval na konzervatoři, pak byl nasazen v továrně Walter v Jinonicích. Hrál na Živém jevišti v Rokoku, jezdil s kočovnou společností, také se Zitou Kabátovou, a v roce 1943 odešel do divadla v Třebíči. Po válce si odbyl vojnu v Armádním uměleckém souboru, kde se spřátelil s Horníčkem. Následovalo Děčko u E. F. Buriana, odkud v roce 1952 přešel na Vinohrady. Zde se potkal s Jiřínou Jiráskovou, Vlastou Chramostovou a Vlastimilem Brodským. V Národním divadle začal Sovák hrát v roce 1966 a na první scéně se vypracoval mezi přední charakterní herce. Odešel po sedmnácti letech, kdy mu zranění po autonehodě ztěžovalo divadelní práci. Ze svého ústání na chalupě ve Stříbrné Skalici se však vrátil alespoň na televizní obrazovku.

Sovák přiznával, že byl „drzej parchant“, nelísal se. Pro slovo nikdy daleko nešel a měl kvůli tomu řadu malérů, nejen v kumštu. „Nepřetvařoval se, a když mu někdo nese-děl, použil svou smrtící ironii. Tak se choval ke každému, ať to byl ministr, nebo domovnice,“ vzpomínala jeho žena.

Byl skvělý vypravěč, i když to zprvu nebyl „jeho šálek čaje“. Začínal s Vladimírem Menšíkem, brzy se mu však vyrovnal. Vystupoval v televizi i na zájezdech a dokud mu zdraví dovolilo, bavil diváky svými bohatýrskými historkami kořeněnými nezaměnitelným „sovákovským“ humorem.

Vladimír Ráž (1. 7. 1923 – 4. 7. 2000)

Vladimír Ráž patřil k filmovým idolům padesátých let. V letech 1947-1949 byl členem Realistického divadla Zdeňka Nejedlého, v letech 1949-1951 Divadla státního filmu, následně v letech 1951-1954 hrál v Hudebním divadle v Karlíně. Od roku 1954 byl členem činohry Národního divadla v Praze.

Ještě 6. října 1998 vystupoval ve Stavovském divadle v derniéře Čechovova *Višňového sadu*. Tři dny před smrtí natáčel televizní seriál *Zdivočelá země*. Zemřel doma ve spánku.

V roce 1952 hrál postavu krále Miroslava ve známé filmové pohádce *Pyšná princezna* (spolu se svojí pozdější manželkou Alenou Vránovou). V pohádkovém filmu *Byl jednou jeden král* z roku 1954 ztvárnil roli rybáře-nápadníka princezny Marušky. Ve filmu *Hrátky s čertem* z roku 1956 představoval čerta Doktora Solferna.

Často představoval postavy z československé národní historie, jako byli Josef Božek, Josef Václav Frič, MUDr. Jan Janský, Jan Sladký Kozina, František Ženíšek, Karol Šmidke, Sergej Ingr, dr. Hubert Ripka. Předurčoval jej k tomu jeho kultivovaný herecký projev, noblesa hereckého projevu i velmi dobrá jevištní řeč.

Spolupracoval také s televizí a rozhlasem, nejznámější jsou role v televizních seriálech *Sňatky z rozumu*, *Byl jednou jeden dům*, *Tricet případů majora Zemana* a *Zdivočelá země*. Jeho nezaměnitelný podmanivý hlas známe z dabingu, především v roli Old Shatterhanda.

Byl profesorem pražské konzervatoře. V roce 1997 obdržel Cenu Františka Filipovského za celoživotní mistrovství.

Vladimír Dlouhý (10. 6. 1958, Praha – 20. 6. 2010, Praha) Vladimír Dlouhý byl český herec, držitel dvou Českých lvů za nejlepší výkon ve vedlejší roli a bratr herce Michala Dlouhého.

S herectvím začal již v dětském věku, když byl v roce 1970 obsazen do Kachyňova snímku *Už zase skáču přes kaluže*. Za roli malého Adama, který se těžce potýká s dětskou obrnou, dostal své první ocenění Zlatého Dudka. Kariéru herce původně neplánoval, chtěl být po vzoru otce stavbařem. A také se intenzivně věnoval lednímu hokeji. Nakonec však vystudoval pražskou konzervatoř. Působil nejprve v Divadle Na zábradlí, poté hrál v Městských divadlech pražských, resp. v Divadle Rokoko, a nakonec ve Vinohradském divadle (1997-2006).

Vladimíra Dlouhého musel znát každý, kdo na začátku osmdesátých let zapnul televizi. Ztvárnil totiž Petra Majera v pohádkovém seriálu *Arabela* (1980-1981). Pro svůj mimořádný herecký talent dokázal zaujmout v rolích pohádkových hrdinů i dramatických postav, za roli ve filmu *Hlídač č. 47* obdržel cenu Českého lva za vedlejší roli. Věnoval se také dabingu, svůj hlas propůjčoval např. Tomu Hanksovi.

Hrál takřka do posledního dechu. V mládí se dlouho léčil s žaludečními vředy, které mu později zpečetily osud – propukla u něj rakovina. Z nemocnice jej prý vozili na natáčení a do divadla. Poslední film, ve kterém hrál, byl *Kajíněk* (2010). Ztvárnil v něm roli policisty a v roce 2011 za ni získal in memoriam ocenění Český lev.

Jaroslav Dudek (17. 1. 1932, Trutnov – 31. 8. 2000, Praha)

Jaroslav Dudek byl divadelní a televizní režisér. Studoval na gymnáziu v Trutnově, poté nastoupil na AMU, kterou absolvoval v roce 1954, načež nastoupil jako režisér do Divadla S. K. Neumanna, v letech 1962-2000 pak patřil k předním divadelním režisérům Vinohradského divadla. Zde byl jedním z kmenových režisérů až do roku 1992 a později tu, až do své smrti, režíroval jako host.

Neméně úspěšný byl také i v televizi, kde se jeho doménou staly především seriály. Mimořádný divácký úspěch zaznamenal dnes již legendární seriál *Taková normální rodinka* (1971). Další seriály byly zatíženy dobou svého vzniku a také účastí politicky protežovaných hereckých osobností (*Žena za pultem*, 1977; *Plechová kavalerie*, 1979). Nicméně v sedmdesátých letech vznikla pod režii Jaroslava Dudka ještě jedna legenda české televizní tvorby – seriál *Nemocnice na kraji města* (1977), který je dodnes populární, úspěchu dosáhl i v Německu, kde si nakonec v roce 1981 vyžádali natočení dalších pokračování. Jeho poslední televizní realizací byl film *Atentát na ministra financí* (1998).

Jaroslav Dudek byl v druhém manželství ženatý s herečkou Janou Štěpánkovou, která také hrála v řadě jeho seriálů i televizních filmů.

KINEMATOGRAFIE

Film o mafiánském Slovensku devadesátých let má on-line premiéru

Devadesátá léta na Slovensku byla divočina. Režisérka Barbora Berezňáková o tom natočila film *Skutok sa stal*, který měl on-line premiéru 30. dubna. Film měl vstoupit do českých kin 4. června, ale nakonec bude dostupný na DAFilms.cz od 30. dubna. Slovensko-český snímek byl také uveden v sekci Česká radost na MFDJ Ji.hlava a rovněž v české soutěži na festivalu Jeden svět.

Výbuchy bomb, únos prezidentova syna, to byla jen špička ledovce. Před čtyřicetiletými lety v Bratislavě za nevyjasněných okolností vybuchlo auto, v němž seděl bývalý policista Róbert Remiáš. Od té chvíle se odvíjí i film *Skutok sa stal*. „Barbora Berezňáková netradiční formou, která využívá střídání různých filmových formátů, vykresluje divokou dobu devadesátých let na Slovensku a naznačuje její možný přesah až do současnosti. Snímek rozplétá politickou scénu za vlády Vladimíra Mečiara, odkrývá její možné propojení s tajnými službami a následný vliv podnikatele Mariána Kočnera, který je v současnosti ve vazbě v souvislosti s vraždou novináře Jána Kuciaka,“ uvedl Martin Černý z DAF.

„Film *Skutok sa stal* není jen o vraždě nebo o samotném únosu, je to o prostředí, ve kterém žijeme. Jsem přesvědčená, že precedens nepotrestaného trestného činu se volně nadále šíří a dělá z nás všech oběti systému. Ačkoliv tyto zločiny, které se děly na Slovensku, nemusely v té době tolik rezonovat českou společností, film mimo jiné poukazuje na to, jaký dopad měla doba devadesátých let na současnost. A toto neblahé dědictví máme v našich zemích velmi podobné,“ vysvětlila režisérka Barbora Berezňáková. (mk)

Anatomie zrady – Emanuel Moravec

Marián Labuda ml.

Režisér Biser A. Arichtev obsadil Mariána Labudu mladšího do hlavní role v dvoudílném filmu České televize *Anatomie zrady – Emanuel Moravec*.

Postavu Moravce se tvůrcům podařilo propracovat opravdu poutavě a do hloubky. Divák vidí figuru, která je výmluvná, snaživá, mediálně obratná. Prvo-republikový důstojník, který preferuje boj před diplo-

macií, navíc s aureolou legionáře, má velké ambice, ale po Mnichovu a okleštění republiky je z armády propuštěn. Osobní návštěvou u prezidenta Beneše se jen ztrapní.

Zneuznaný voják na dně. Chtěl si žít na vysoké noze, a teď ho pronásledují bývalé manželky a milenky s nemalými finančními nároky. Zůstává bez možnosti kariéry a očekává, že ho Němci zatknou, protože v minulosti nepěkně mluvil o Hitlerovi, ale to se nestane. Objeví se dávný zná-

mý z armády, v Čechách narozený Němec, a nabídne mu místo cely neuvěřitelnou kariéru, okružní poznávací cestu po Německu a možnost vystupovat v médiích. Moravec si pak svou prolhaností a spíše předstíranou loajalitou získá důvěru říšského protektora. Je jeho koněm, který v Čechách a na Moravě zajistí „klid na práci“.

Z Masarykova důstojníka se tak stává pan ministr, nacistické monstrum ve velkém tragickém příběhu s věrohodným scénářem i herci. V letošním roce patří k nejpovednějším televizním projektům. (mk)

V hlavních rolích liduprázdná Praha a zvířata

Zatímco mnohačlenné štáby nemohou zatím v souvislosti s nouzovým stavem natáčet a herci nesmí před kameru bez roušek, v Praze začal vznikat jedinečný dokument s pracovním názvem *Planeta Praha*. Hlavní role v něm mají zvířata.

Navazuje na předchozí *Planetu Česko* z roku 2018, dokument o české přírodě se statistickou návštěvností v kinech, miliónovou sledovaností televizní premiéry a řadou ocenění včetně nominace na Českého lva. Přírodu české metropole, v níž se hrdinové filmu mohou díky liduprázdnému městu cítit už několik týdnů téměř jako v opravdové divočině, natáčí miniaturní štáb pod vedením režisérů Mariána Poláka a Jana Hoška.

Žánrově bude *Planeta Praha* tzv. wildlife dokumentem, který odkryje rozmanité způsoby adaptace živočichů a rostlin na městské prostředí. To vše na konkrétních a důvěrně známých místech Prahy, jakými jsou Petřínské sady, Valdštejnská zahrada, Olšanské hřbitovy, ale také třeba areál Thomayerovy nemocnice v Krči nebo zoologická zahrada v Troji. „Co je pro lidi klidnou procházkou či posezením v zahradní restauraci, může být pro zvířata žijící v nedalekém parčíku dramatickým bojem o život. Rádi bychom, aby náš film v divácích vyvolal úžas nad silou, dynamikou a tvořivými schopnostmi pražské přírody. Genius loci hlavního města by měl hrát významnou roli, chceme divákům Prahu ukázat tak, jak ji dosud neznají,“ říká Marián Polák.

Jako „herci“ ve filmu figurují špačci, kosi, sokoli, vodní ptáci, nutrie, brouci roháči, hrobařiči, motýli, netopýři, křečci nebo mufloni a mnoho dalších druhů. „Omezení volného pohybu nám paradoxně pomohlo k unikátním záběrům prázdných ulic, které využijeme jako podklady k trikovým záběrům zástavby mizející v divoké vegetaci. Příroda nám virovou epidemií pomáhá víc, než bychom si přáli. A ještě na tom ušetříme,“ říká producent Radim Procházka.

Filmaři nyní připravují natáčení scén se špačky, pro které umístili do Petřínských sadů speciálně upravené budky. „Špačci už mezitím začali obsazovat svoje původní, takže uvidíme, co ještě stihneme. Nejen v otázce pandemie si příroda dělá, co chce. Špatně se spoutává i s natáčecím plánem,“ dodává Procházka. Aktuálně jsou roztočené například záběry se slípkou zelenonohou, která hnízdí ve Střemovce. Natáčení začalo v dubnu letošního roku a potrvá do konce roku následujícího, premiéru plánuje distribuční společnost Aerofilms na jaro 2022. (mk)

Karlovarský festival letos nebude

S ohledem na přetrvávající opatření vlády v souvislosti s koronavirovou krizí a kvůli jejím mezinárodním dopadům a celosvětově komplikované situaci jsme pečlivě zvážili všechny okolnosti a rozhodli jsme se 55. ročník MFF Karlovy Vary v letošním roce neuskutečnit, uvedli pořadatelé největšího českého filmového festivalu.

Další ročník Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary pak proběhne ve dnech 2.-10. července 2021.

„Situaci od počátku sledujeme a byli jsme připraveni uspořádat letošní ročník festivalu i s vědomím, že při nutném respektování všech závazných nařízení vlády a mezinárodních opatření nebude možné, aby vznikl v takové podobě a kvalitě, na jaké jsou naši diváci, hosté i partneři zvyklí, tedy s mezinárodní soutěží, prezentací zahraničních tvůrců a všemi doprovodnými akcemi. Jedním ze záměrů, které jsme zvažovali, bylo vytvořit letošní festival v náhradním termínu,“ vysvětlili organizátoři festivalu.

„Vzhledem k tomu, že situace se neustále vyvíjí, nařízení vlády ohledně konání kulturních akcí budou průběžně aktualizována a je těžké je predikovat. Jsme v pravidelném spojení s ministrem kultury Lubomírem Zaorálkem, konzultovali jsme situaci také s premiérem Andrejem Babišem a na základě těchto rozhovorů jsme dospěli k závěru, že konání letošního ročníku karlovarského festivalu v jiném termínu či rozsahu by s sebou stále neslo zdravotní rizika a omezení, která by bylo z organizačního hlediska velmi těžké zajistit.“

„Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary je jednou z nejvýznamnějších kulturních událostí u nás a jako organizátoři jsme nakonec dospěli k názoru, že hledání redukováných nebo alternativních variant by šlo proti jeho hlavnímu smyslu, kterým je vzájemné setkávání diváků, filmových tvůrců, lidí z různých oblastí života a jejich kolektivní vnímání filmových děl. Věřím, že síla společného prožitku při projekcích v sálech a jeho sdílení jsou nenahraditelné,“ uvedl prezident MFF Karlovy Vary Jiří Bartoška.

„Dovolte mi poděkovat Ministerstvu kultury České republiky, městu Karlovy Vary, Karlovarskému kraji a všem našim partnerům a spolupracovníkům za jejich podporu. Věřím, že se v červenci 2021 setkáme v Karlových Varech při 55. ročníku festivalu,“ dodal.

Pořadatelé vítají vyjádření ministra kultury Zaorálka, který veřejně deklaroval, že subjekty, které získávají státní dotaci na své projekty, chce Ministerstvo kultury podpořit a že i v případě, že tyto akce neproběhnou, se bude Ministerstvo kultury ČR snažit postupovat tak, aby část dotace byla využita na zachování jejich existence.

Jsou rovněž v kontaktu s partnery MFF Karlovy Vary, kteří současnou situaci přijali s pochopením a vyjádřili vůli i nadále karlovarský festival podporovat. Se všemi budou řešit další postup v souvislosti s posunem 55. ročníku na příští rok.

Při přípravách 55. ročníku MFF KV zhlédli členové programového oddělení festivalu řadu zajímavých filmových titulů, které by mohly mít odezvu u festivalového publika.

„Vzhledem k tomu, že plán uvolňování opatření vlády počítá s otevřením kin pro daný počet návštěvníků od 8. června, rozhodli jsme se připravit speciální verzi tradiční přehlídky Vary ve vašem kině, která by v původním fes-

tivalovém termínu (3.-11. 7. 2020) nabídla divákům kin po celé České republice mimořádný výběr snímků, které stojí za to vidět.“

V původním termínu festivalu proběhne také velká část tradiční soutěžní přehlídky projektů pro filmové profesionály KVIFF Eastern Promises, vzhledem k předpokládaným omezením se ale odehraje ve virtuálním prostředí. Díky tomu se filmové projekty v různých fázích vývoje či výroby z regionu střední a východní Evropy, Balkánu, bývalého Sovětského svazu, Blízkého východu a severní Afriky budou moci představit také zahraničním nákupcům, festivalům a distributorům. On-line KVIFF Eastern Promises Industry Days budou probíhat od pondělí 6. července do středy 8. července.

Karlovarský festival se rovněž zapojí do mezinárodního projektu We Are One: A Global Film Festival. (mk)

Američané uvidí české *Staříky* i komedii *Přes prsty*

Filmový festival Czech That Film propaguje české filmy v USA a Kanadě. Letos nabídne mimo jiné netradiční český revenge thriller *Staříci* nebo komedii *Přes prsty*. Kvůli pandemii jsou filmy promítány na internetu. Původně se měl festival konat ve dvaceti městech Spojených států amerických a Kanady.

„Festival Czech That Film je vlajkovou lodí našich prezentačních aktivit ve filmové oblasti pro severoamerické publikum. Každoročně probíhal ve více než dvaceti městech USA a Kanady. Letos jsme se však museli přizpůsobit aktuální situaci a přinést český film online za divákem – domů. Pevně věřím, že se nám díky posunu do výhradně internetového prostředí podaří oslovit nové zájemce o film po celé Americe. Třeba i těch, kteří by promítání v klasickém kině nenavštívili,“ řekl generální ředitel Českých center Ondřej Černý.

Jako první se zahraniční publikum seznámilo s filmem *Staříci (Old-Timers)*, který je doplněn krátkým rozhovorem s režiséry Martinem Duškem a Ondřejem Provozněm. V plánu figurují tituly *Karel, já a ty* (režie Bohdan Káraček), *Klec* (režie Jiří Strach), *Na střeše* (režie Jiří Mádln), *Přes prsty* (režie Petr Kolečko) a *Hra* (režie Alejandro Fernández Almendras).

Informace o konání české filmové události se šíří především prostřednictvím sociálních sítí festivalu Czech That Film (Facebook a Instagram), Českého centra New York, zastupitelských úřadů ČR ve Washingtonu a v Ottawě a generálních konzulátů ČR v Los Angeles, Chicagu a Torontu. (mk)

Bábovky

Jedním z nejočekávanějších českých filmů jsou bezesporu *Bábovky* režiséra Rudolfa Havlíka. Snímek na motivy knižního bestselleru Radky Třeštkové pojednává o několika ženách a jejich vážných i nevážných vztazích. Snímek zamíří do českých kin 24. září.

Hrdinky filmu *Bábovky* divákům ukáží, jak dobře mohou náhodná setkání změnit celý dosavadní život. „Od začátku jsme věnovali pozornost každému detailu. *Bábovky* propojují příběhy žen, které se snaží udělat velká životní rozhodnutí a do jejich plánů zasáhne osud. Z jednotlivých

malých příběhů se na konci stane jeden velký," přiblížil film režisér Rudolf Havlík, který má na kontě filmy *Po čem muži touží* (2018) a *Pohádky pro Emmu* (2016).

Jana Plodková, představitelka jedné z hlavních rolí, prozradila, co ji na filmu baví: „To, že je mnohobarevný. Příběhy v sobě nesou vážnost, komiku, odlehčení, život. Nejsou v jedné tónině.“ Diváky do kina zve slovy: „Bábovky jsou o tom »zažít film«. Budou vám tak blízké, že si nebudete jisti, zdali to byl film, nebo střípek skutečnosti z vašeho života.“

Kromě ní diváci uvidí i Táňu Pauhofovou, Lenku Vlasá-

kovou, Báru Polákovou, Ondřeje Vetchého, Jiřího Langmagera, Marka Taclíka nebo Rostislava Nováka.

Festival s názvem Animayo

Organizátoři španělského Festivalu animace, videoher a speciálních efektů spouští první stoprocentně virtuální přehlídku. Simulováno bude i festivalové prostředí. Festival s názvem Animayo se letos koná v Las Palmas na Kanárských ostrovech a díky Českému centru Madrid bude mít mezi hvězdami světové animace silné zastoupení i ČR.

FOTOGRAFIE

Slavík i Pelánek zaujali s fotkami přírody

Soutěž fotografií přírody Czech Nature Photo v pražském Czech Photo vyhrál Petr Slavík se snímkem *Ve stínu*. Do čtvrtého ročníku soutěže se přihlásilo 229 autorů, kteří zaslali porotě k posouzení téměř dva tisíce příspěvků. Fotografie roku popsál předseda poroty Pavel Krásenský: „Jde o netradiční pohled na skrytě žijícího živočicha v jeho přirozeném prostředí. Shoda okolností, světelné podmínky a fotografova kreativita daly vzniknout velmi zajímavé kompozici, která vás hned na první pohled zaujme. Je to přesně ta fotografie, u které si řeknete: To se nepovede často.“

„Když jedete fotit kočku na druhý konec světa, je to vždy trochu, vlastně spíš hodně, sázka do loterie. Ony totiž příliš nespolupracují. Když jsem vloni vedl expedici za

pumou do chilského národního parku Torres del Paine, věřil jsem, že tu nádhernou kočku uvidíme. Štěstí a um našeho stopaře stály na naší straně. Věděli jsme o mladé samici nahoře v kopci, ale neměla příliš touhu pózovat. Až těsně před západem slunce na okamžik zvedla hlavu v protisvětle. Byla to klidná, tichá chvíle, kdy končí den. Snad se mi z té atmosféry povedlo trochu zachytit,“ uvedl Petr Slavík.

V kategorii Ptáci uspěl Ondřej Pelánek, v kategorii Plazi, obojživelníci a podvodní život Jiří Herout a v kategorii Bezobratlí Vít Lukáš.

Porotě předsedal entomolog a fotograf Pavel Krásenský, dále v porotě zasedli irský wildlife fotograf Peter Delaney, fotograf přírody Vladimír Čech mladší, britský fotograf divoké přírody Rob Cottle a ředitel Národního parku Šumava Pavel Hubený.

(mk)

Petr Slavík: *Ve stínu*

Miro Žbirka hraje zdravotníkům a vydá DVD z O2 areny

Česko-slovenský hitmaker Miro Žbirka připravil koncert pro zdravotníky pod okny nemocnice a vydá velký koncert z O2 areny na DVD.

Žbirka zazpíval v areálu pražské vinohradské nemocnice jako poděkování sestrám, lékařům a zdravotnickému personálu. „Je to i mé osobní poděkování, ve vinohradské nemocnici mi několikrát pomohli, když mi šlo o život. Víím, jak to teď mají těžké, a proto bych je rád alespoň tímto způsobem potěšil,“ uvedl Žbirka. Záznam koncertu v O2 areně 40 let na scéně vychází na DVD. Tehdy hrál s muzikanty, kteří jeli turné s Paulem McCartneym nebo s britskou zpěvačkou Eddi Reader.

O zpěvákovi a autorovi nadčasových hitů jako *Biely kvet*, *Atlantida* či *22 dní* současně vzniká dokumentární film *Meky*, který by měl v létě vstoupit do kin. (mk)

Mezinárodní hudební festival Colours of Ostrava

Ostrava/Praha: Mezinárodní hudební festival Colours of Ostrava, jehož 19. ročník musel být z důvodu koronavirových opatření přesunut na 14.-17. července 2021, oznamuje první jména z letošního programu potvrzená také na příští rok. Mezi řadou umělců všemožných žánrů je například holandský DJ a jedna z největších osobností současné taneční hudby Martin Garrix, norská kapela Wardruna čerpající ze severské mytologie, vlivná malijská zpěvačka a kytaristka s nominací na Grammy Fatoumata Diawara, australská zpěvačka Tones and I proslavená hitem *Dance Monkey*, divoká bosenská formace Dubioza Kolektiv, holandský DJ a producent Bakermat, řecká zpěvačka, herečka a tanečnice Marina Satti doprovázená polyfonní ženskou vokální skupinou Fonés nebo maďarští rockeři Ivan and The Parazol.

„Jsem ráda, že první znovu potvrzená jména můžeme ohlásit tak brzy po přesunu festivalu. Jednání se zástupci kapel jsou velmi vstřícná, je cítit, že v současné situaci jsme všichni na jedné lodi,“ říká ředitelka festivalu Zlata Holušová. „Díky tomu věřím, že další účinkující na příští rok budou velmi rychle následovat,“ zdůrazňuje s tím, že snahou festivalu je přesunout na rok 2021 většinu připraveného programu včetně všech hlavních hvězd a dalších účinkujících. „Letošní program nemůže skončit pouze na plakátech, a proto jsme maximálně odhodlaní jej realizovat v roce 2021,“ vyhlásila při oznámení přesunu Zlata Holušová.

19. ročník festivalu Colours of Ostrava proběhne od 14. do 17. července 2021 v tradičně industriální oblasti ostravských Dolních Vítkovic. Na stejný termín se přesunulo také mezinárodní fórum Meltingpot, které se koná po boku festivalu v jeho areálu. Nebude opět chybět tradičně bohatý doprovodný program – divadla, workshopy, filmy či výtvarné instalace. Celkově by v areálu Dolních Vítkovic mělo proběhnout přes 450 programových bodů na 24 venkovních i krytých scénách.

V současné době mohou fanoušci na sociálních sítích sledovat Colours TV s koncerty, živými pořady i materiály z archivu. Fórum Meltingpot přináší zajímavé online rozhovory s různými osobnostmi.

Skupina Mirai vyprodala koncert, který mohli lidé sledovat pouze z aut

Hudební skupina Mirai v Ostravě odehrála první koncert pro auta. Byl zcela vyprodán. Dorazilo přes 500 vozů. Zatím není jasné, zda kapela bude v těchto aktivitách pokračovat a zda tento způsob koncertu zaujme diváky. Na ploše, kde se konají velké festivaly, je postavena regulérní velká scéna, jsou tam i obrazovky. Zvuk je slyšet pouze přes rádiové vlny a koncert si musí naladit v autě. Když by vystoupili z auta, vlastně nic neuslyší.

Lednicko-valtický festival spojí Moravu, Orient a židovskou hudbu

Lednicko-valtický hudební festival bude probíhat 3.-17. října 2020. Zaměří se na přesahy a průniky lidové hudby a klasiky. Festival připomene, že hudba je v zásadě jen jedna. Zařadil proto skladby české, slovenské, maďarské, rumunské, španělské, turecké či židovské (klezmer). „V českém debutu se představí španělská kytaristka Andrea Gonzales Caballero a mezinárodně etablované turecké smyčcové kvarteto Borusan Quartet. Ve světové premiéře zazní skladba předního světového cimbalisty a folkloristy Jana Rokyty. Koncerty budou tradičně doplněny edukacemi pro děti a doprovodným programem, jenž odkryje zajímavé historické souvislosti regionu,“ informovala za pořadatele Iva Nevalová.

Program čerpá z jižní Moravy, židovské kulturní tradice i orientálních prvků Lednicko-valtického areálu. „V minulém roce jsme posluchačům připomněli hudební odkaz kapelníků, kteří po staletí působili ve službách Lichtenštejnů. Letos se vrátíme ke kořenům se snahou objevit pro posluchače opět trochu jiné, leckdy opomíjené či zapomenuté souvislosti. Například lednický minaret, jediný minaret na českém území a rovněž nejvyšší stavba tohoto druhu mimo islámské země, který byl postaven mezi lety 1797 a 1804, nás inspiroval dovzít na festival hudbu Orientu,“ komentuje vznik dramaturgie Jiří Partyka.

„Jižní Morava je také úzce propojena s židovskou tradicí. V letošním roce bychom rádi posluchačům připomněli rodinu Kuffnerů, jež se hospodářsky, kulturně i filantropicky nesmazatelně zapsala do historie města Břeclavi. Členové této rodiny byli mimo jiné velkými hudebními mecenáši a stojí u zrodu institucí jako Musikverein nebo Konzerthaus ve Vídni,“ dodal.

Čtrnáctidenní koncertní přehlídku zahájí 3. října slovenský Janoska Ensemble, jehož program se opírá o druhé album *Revolution* ve vydavatelství Deutsche Grammophon z roku 2019. Hraje Bacha nebo Mozarta. Turecké smyčcové kvarteto Borusan Quartet, které má za sebou koncerty v Tonhalle Zürich, newyorské Carnegie Hall, Concertgebouw Amsterdam, vídeňském Musikverein u

Philharmonie de Paris, přiveze unikátní hudbu tureckých autorů (Oğuzhan Balci, Ulvi Cemal Erkin, Hasan Uçarsu ad.) v kombinaci s úpravami tureckých lidových písní a tradičních tureckých lidových tanců.

V břevclavské synagoze zahraje 4. října Ostrava Klezmer Band. Kombinuje taneční (freylekhs) a vokální židovskou hudbu střední a východní Evropy (klezmer) s prvky jazzové a latinskoamerické hudby. Sólistkou koncertu bude sopranistka Johana Černohorská. (mk)

Časopis *Full Moon* slaví desáté narozeniny

Jeden z mála tištěných českých hudebních časopisů *Full Moon* slaví desáté narozeniny. Část oslav mu naboural koronavirus, část se průběžně realizuje.

Vedení *Full Moonu* převzal Michal Pařízek po jeho zakladateli Janě Grygarové známé jako Apačka. „Časopis vznikl jako nadšenecká záležitost. A stále v tom pokračuje. Obávám se, že jinak ani není možné vydávat časopis založený primárně na textech o hudbě, a to nejen v České republice. Každopádně málokdo ví, že za vznikem *Full Moonu* stála skutečnost, že zanikl časopis *Filter* (v podobné době skončil v tištěné podobě i další magazín *Rock Report*) a prvotní snahou bylo to, aby u nás vůbec hudební žurnalistika přežila. To, že jsme na začátku dělali chyby, a jistě nějaké děláme i dnes, k tomu patří. *Full Moon* byl na začátku možná až příliš radikální,“ upřesňuje nynější šéfredaktor Pařízek.

„Chtěli jsme psát pouze o jménech, která si to podle naší představy zasloužila a o kterých se jinde až na výjimky nepsalo. V prvních číslech byla spousta dlouhých a částečně i huře srozumitelných textů, struktura prvních ročníků také nebyla úplně jednoduchá, učili jsme se za pochodu. Jana měla jasnou představu, kterou se snažila naplňovat, vycházela hlavně ze zahraničních kulturních magazínů, z našich periodik by se její představě možná nejlépe blížil *Živel*, ale po několika letech bylo jasné, že se musí něco změnit. Čtenáři ubývali a celé situaci nepomohla ani změna periodicity na dvouměsíční, ve které *Full Moon* vycházel v letech 2012 a 2013. Já jsem ve *Full Moonu* od začátku, většinu kroků jsme s Janou konzultovali. Původně jsme hledali na šéfredaktorskou pozici někoho zvenčí, ale nakonec jsme se rozhodli, že to zkusím sám.“

Pařízek přišel s koncepcí, podle které časopis vychází dodnes – vždy jasné a bohaté titulní téma, jasná a čitelná struktura, orientovaná zejména na aktuální jména a tituly, rozdělená do určených a dobře dohledatelných sekcí a sektorů. A hlavně návrat k měsíční periodicitě, což dodnes považuje za zásadní. *Full Moonu* se po nějaké době začalo více dařit, přibývali čtenáři i inzerenti, i když začátky byly krušné. „Někdy mám pocit, že jsme vlastně pořád s něčím začínali. A nyní k tomu dojde znovu. *Full Moon* sice vycházel i během karantény, ale očekávám, že aktuální situace se na podobě hudebního trhu podepíše, a to nejspíš i napřesrok.“

Pařízek: „*Full Moon* se od samého začátku snaží o hudbu, a snad si mohou dovolit říci i o kultuře obecně, informovat v souvislostech, myslím, že se nám to celkem daří a rádi bychom v tom pokračovali. Tím je dáno, že to není časopis pro každého, texty jsou docela rozsáhlé, navíc jich je poměrně hodně, často nám čtenáři píší, že je těžké je stihnout přečíst. Jednoduše řečeno, být fanouškem *Full Moonu* není

jen tak. Primárně jsou naší cílovou skupinou lidé, kteří se nejlépe aktivně zajímají o kulturu a rádi čtou. Výrazná většina čtenářů *Full Moonu* je mezi dvaceti a třiceti roky, ale máme poměrně velký počet i daleko starších čtenářů. Pravdou je ale i to, že v dnešní době nestačí »pouze« vydávat časopis, proto se *Full Moon* snaží domácí hudební scénu aktivně spoluvytvářet – vydáváme desky, pořádáme koncerty atp.“

„Zamýšlený koncert k deseti letům je přesunut na 25. září a podařilo se zachovat celý program, včetně japonské skupiny Bo Ningen, pro kterou by to měla být pražská premiéra. Ovšem stejně jako další pořadatelé čekáme na konkrétní vyjádření vlády k možnostem a pravidlům. V září by se měla ještě uskutečnit společná akce s magazínem *UNI*, který v letošním roce slaví dokonce třicet let na scéně. Stále máme v plánu vydání dvou knih, které souvisí s *Full Moonem*, chtěli jsme uspořádat i velkou putovní výstavu našich fotografů, ale ta se nejspíše přesune až na příští rok.“

Album *Kahánka* s *Bamberskými symfoniky* se stalo nahrávkou roku

Album klavírních koncertů Antonína Dvořáka a Bohuslava Martinů, které nahrál klavírista Ivo Kahánek a Bamberské symfonické pod vedením Jakuba Hruší, britský časopis *BBC Music Magazine* ocenil v kategorii Concerto jako nejlepší nahrávku roku. O výsledku rozhodovali čtenáři z celého světa prostřednictvím hlasování na webu magazínu.

„Mám obrovskou radost z toho, že česká hudba byla přijata s takovým nadšením. Získat cenu je docela složité – nejprve musíte obdržet skvělou recenzi, v našem případě bylo CD označeno za Nahrávku měsíce, pak vás musí odborná komise BBC vybrat z několika set CD do finální nominace mezi poslední tři nahrávky. Teprve mezi nimi hlasují posluchači online formulářem,“ uvedl Kahánek. „Bohužel jsme kvůli pandemii covidu-19 nemohli s Jakubem Hrušou osobně absolvovat slavnostní předávání cen, ceremoniál proběhl pouze online,“ dodal.

Pražské jaro začalo

Začal jubilejní 75. ročník festivalu Pražské jaro, který je v mnoha ohledech výjimečný. V koncertních sálech nejsou diváci. Jeho základem je jedenáct koncertů, které byly živě přenášeny z pěti pražských koncertních sálů a jedné brněnské. „Je pravda, že Pražské jaro přežilo dva politické převraty, jednu vojenskou invazi a dvě vlny emigrace svých zakladatelů a spoluvůdců, tak by byla chyba, kdybychom nepřežili i tohle. Ale je to skutečně zcela nová situace,“ uvedl ředitel festivalu Pražské jaro Roman Bělor, který stojí v jeho čele devatenáct let.

Všechny koncerty bylo možné bezplatně sledovat na webových stránkách www.festival.cz, vybrané koncerty byly zařazeny do programů České televize a Českého rozhlasu. Festivalovými večery provázel Ondřej Havelka.

Do zahraničí byly koncerty šířeny sítí Českých center a velvyslanectví České republiky. „Je pro nás ctí a potěšením ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí ČR zprostředkovat zážitek z koncertů letošního Pražského jara, tohoto rodinného stříbra české kultury, tisícím diváků na celém světě!“ řekl generální ředitel Českých center Ondřej Černý.

Z USA zahrál exkluzivně pro diváky Pražského jara sólový recitál kanadský houslista James Ehnes. V on-line programu se mohli diváci těšit třeba na pěvecký recitál basbarytonisty Adama Plachetky, který nabídl *Zimní cestu* Franze Schuberta. Rozhovory s umělci a pohled do zákulisí příprav tohoto netradičního ročníku přinášelo *Echo Pražského jara* na ČT art. První díl vysílaný 10. května se zaměřil na fenomén *Mé vlasti* v rozhovoru dirigentů Jakuba Hruši, Tomáše Netopila a muzikologa Aleše Březiny.

Týdeník *ArtZóna*, vysílaný v den tradičního zahájení Pražského jara 12. května, byl rovněž věnován tématu letošního festivalu. Hosty ve studiu byli členové umělecké rady Pražského jara – dirigent Jakub Hruša a klavírista Ivo Kahánek. Polední koncerty Českého rozhlasu Vltava byly nabízeny každý den od 11. května až do konce festivalu desítky archivních rozhlasových snímků z celé historie Pražského jara.

Erbovní dílo Pražského jara – Smetanova *Má vlast* zazněla hned třikrát v různém podání (dirigenti Karel Ančerl, Václav Neumann, Rafael Kubelík).

Hudební festival oslavil své narozeniny koncertem. Z pochopitelných důvodů sice umělci nemohli popřát osobně, jak bylo plánováno, ale každý z nich se z domova připojil k interpretaci variací na známou píseň *Happy Birthday* – narozeninové hudební gratulace, kterou pro tuto příležitost Pražské jaro objednalo u skladatele Petra Wajšara. Pražskému jaru takto popřáli mezzosopranistky Bernarda Fink a Dagmar Pecková, klavíristé Garrick Ohlsson a Miroslav Sekera, laureáti soutěže Pražského jara – trumpetista Gábor Boldoczi, hornista Radek Baborák, pozounista Lukáš Moška a varhaník Pavel Svoboda, Pražákovovo kvarteto a Epoque Quartet.

Prostřednictvím webových stránek Pražského jara byl například živě přenášen koncert nadaných žáků základních uměleckých škol, stipendistů akademie MenART, kteří rok pracovali pod vedením mentorů sopranistky Kateřiny Kněžíkové, koncertního mistra Jana Fišera a pianisty Iva Kahánka. Koncert byl solidárně věnován na podporu hudebníků na volné noze, v rámci sbírky, kterou inicioval hornista Radek Baborák (více informací na donio.cz/muzikanti).

Byl mj. připomenut jedinečný festivalový debut norského klavíristy Leifa Ove Andsnese, který se uskutečnil ve Dvořákově síni Rudolfiny na Pražském jaru roku 1993. Klavíristu Sira Andráse Schiffa, který se podle původního ohlášeného programu měl stát rezidenčním umělcem letošního ročníku, festival připomenul vystoupením z Pražského jara 2008 za doprovodu Budapest Festival Orchestra a pod taktovkou Ivána Fischera.

Úplnou raritou byl koncert Pražského jara, který se konal v Brně v Janáčkově divadle, kde vystoupil brněnský soubor soudobé hudby Contemporary Orchestra s programem, ve kterém zazněla premiéra skladby, kterou festival objednal u Jana Ryanta Dřízala *Zběsilost v srdci*.

Do programu Pražského jara byly zařazeny také záznamy legendárních festivalových koncertů uplynulých dekád, např. záznam provedení Beethovenovy *Deváté symfonie* s *Ódou na radost* z Pražského jara 1990, kdy v čele České filharmonie stanul Leonard Bernstein.

Na závěrečném koncertě měla původně zaznít Beethovenova *Devátá symfonie* a připomenout tak skladatelovo výročí i jubileum festivalu, s jehož historií je dílo úzce spjata. Díky dirigentovi Jakubovi Hrušovi o Beethovenovu hud-

bu posluchači nepřišli ani v době pandemie. Hruša s Českou filharmonií připravil provedení dvou pozdních Beethovenových kvartetů v úpravě pro smyčcový orchestr.

Státní opera

Státní opera je jednou ze čtyř scén, kterými v současnosti disponuje Národní divadlo v Praze. 5. ledna tohoto roku, jak jsme vás v minulých číslech časopisu *Kulturní klub* informovali, byla Státní opera po tříleté generální rekonstrukci slavnostně znovuotevřena. Bohužel kvůli korona opatření byla scéna jako všechny divadla za krátkou dobu působení nuceně zavřena.

Umělecký ředitel Opery ND a Státní opery Per Boye Hansen

Cíl norského uměleckého ředitele Per Boye Hansena je a věříme, že se mu i přes zhoršené podmínky cíl podaří splnit, vrátit Státní operu na výsluní operního života, a to nejen smělým rozsahem repertoáru, čerpající z historie této scény. Hansenovou devizou jsou čtyřicetileté profesní úspěchy v Norsku a Německu. K Národnímu divadlu ho poutá obdiv k české hudební tradici. Shodou okolností byla jeho první profesionální

zkušenost Janáčkova opera *Káta Kabanová*. V roce 1979 dostal příležitost hostovat jako asistent režie v Norské státní opeře, kde shodou okolností byl ředitelem opery český dirigent Martin Turnovský (jeden ze zakladatelů Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku, pozn. red.), a tehdy vznikl jeho zájem o Leoše Janáčka a českou hudbu. Během studií byla jeho první práce rozbor opery *Její pastorkyňa*. Per Boye Hansen objevil během studia historie Státní opery nesmírně zajímavou knihu *Die Prager Oper heisst Zemlinsky*. Podle něho podává úžasné detailní svědectví o situaci v Novém německém divadle (původní název Státní opery, pozn. red.) v době, kdy operní soubor řídil Alexander Zemlinsky. Byl to umělec, který měl obrovský vliv na vývoj světové opery. Podněty, které během Zemlinského éry Praha vstřebávala a dále šířila do světa, jej inspirovaly a přímo ovlivnily jeho vlastní výběr repertoáru. Někdejší německá pražská operní scéna patřila k nejvýznamnějším hudebním scénám v Evropě.

„Ačkoliv Státní opera prošla rozsáhlou rekonstrukcí, je to stále historická budova, která má ve srovnání s moderními operními domy omezené technické možnosti. Z hlediska uměleckého ředitele Hansena však její výhody daleko převyšují nevýhody. „A pokud jde o Národní divadlo, mít možnost účinkovat na třech scénách, v historické budově, ve Stavovském divadle a ve Státní opeře – je sen každého uměleckého ředitele. Žádný jiný operní soubor na světě nemá – neměl za rok více než 400 představení!“

Nové německé divadlo

Budova dnešní Státní opery Praha byla postavena z iniciativy pražských Němců, kteří k pořádání divadelních

Emil Ludwig (vlevo) při generální zkoušce svého díla *Cecilie* v Německém divadle v Praze v roce 1935

představení v němčině postrádali adekvátní budovu. Architektonické plány byly svěřeny zavedené vídeňské firmě Fellner und Helmer, která přizvala ke spolupráci architekta tamního Burgtheatru Karla Hasenauera. Vedením stavby byl pověřen pražský architekt Alfons Wertmüller. Plně funkční divadelní budova byla postavena za necelé dva roky. Divadlo zahájilo svou činnost dne 5. ledna 1888.

V budově působila německá opera i činohra. Na místním jevišti se uplatňovali jak ryze německy hovořící činoherní herci, tak i česko-němečtí bilingvní herci. Jako dirigenti zde např. působili Gustav Mahler a Alexander Zemlinsky. Během celé první republiky se Nové německé divadlo profilovalo jako liberální. V roce 1933 se zde mnozí uprchlíci před Hitlerovou mocí, mezi nimi i známí němečtí herci (např. Albert Bassermann, Fritz Kortner, Ernst Deutsch), nakrátko uchytili. V období narůstajícího nacistického extremismu se další existence divadla stávala nemyslitelnou. Naposledy se v Novém pražském německém divadle hrálo 25. září 1938. Poté Divadelní spolek vypověděl všechny smlouvy a v lednu 1939 prodal divadelní budovu československému státu. Dva měsíce nato došlo k německé okupaci českých zemí a další osud divadla byl již diktován protektorátními mocenskými orgány.

Německá opera (Deutsches Opernhaus, 1939-1944) pod novým názvem sloužila pro politická shromáždění příslušníků NSDAP a pokud se v ní hrálo, jednalo se o příležitostné hostování souborů ze zahraničí a souboru německé opery z Moravské Ostravy. Počátkem roku 1940 bylo v Berlíně rozhodnuto o částečné renovaci divadelní budovy včetně instalování nového osvětlovacího parku a divadlo se začalo označovat jako Deutsches Opernhaus. Trvalý provoz byl obnoven až v sezóně 1942-1943, kdy zde byl ustaven stálý operetní soubor. Od 28. listopadu 1943 sloužila budova divadla jako dočasné útočiště opery z Duisburgu, která následkem válečných událostí přišla o své působiště v Německu. Od 1. září 1944 byla nařízením protektorátní vlády všechna divadla uzavřena. Personál pražské Německé opery (ze značné části český) byl nasazen do zbrojního průmyslu a divadlo se už do konce druhé světové války ke své činnosti nevrátilo.

Divadlo 5. května

Radikální změna nastala v květnu 1945, kdy zde skupina mladých divadelníků v čele s Aloisem Hábou, Václavem Kašíkem a Antonínem Kuršem založila Divadlo 5. května.

První opera uvedená po druhé světové válce 4. září 1945 byli Smetanovi *Braniboři v Čechách*. Po jedné sezóně si činohra našla jiné působiště a operní a baletní složka se osamostatnila pod názvem Velká opera 5. května. Její umělecký program usiloval o vytvoření avantgardní scény, která by představovala protipól ke konzervativněji zaměřenému Národnímu divadlu. Výsledky práce vzbuzovaly pozornost publika i médií včetně ohlasů ze zahraničí a Velká opera 5. května začala znamenat pro Národní divadlo nežádoucí konkurenci. Nakonec byla usnesením vlády od sezóny 1948/49 začleněna do svazku Národního divadla jako jeho třetí scéna. Tak neslavně skončila druhá významná etapa v životě divadla.

Smetanovo divadlo (1949-1992)

Od listopadu 1949 byla budova přejmenována na Smetanovo divadlo. Jevištní dispozice nadále předurčovaly tuto scénu k provádění velkého světového operního repertoáru, významné místo zastával balet. Jistou výhodou sloučení obou pražských operních souborů bylo, že se na přípravě operních inscenací mohli podílet všichni sólisté, dirigenti a režiséři. Ti se však museli často potýkat se značnými organizačními problémy.

Generální rekonstrukce divadla probíhala v letech 1967-1973 v souvislosti s výstavbou Národního shromáždění a první linky pražského metra. Rekonstrukce se kromě budovy divadla dotkla zásadním způsobem i jeho okolí. Veškerou starší zástavbu směrem k Václavskému náměstí nahradil monumentální kolos Národního (později Federálního) shromáždění, jehož základem se stala budova bývalé Plodinové burzy a součástí i moderní administrativní objekt pro divadlo. Domy v Rubešově ulici musely ustoupit nové dopravní tepně a patrovým garážím.

Autory rekonstrukce byli architekti Karel Prager a Jiří Albrecht, vlastní provedení vedl Projektový ústav výstavby Prahy za součinnosti řady československých a zahraničních firem. V divadle se rekonstrukční práce týkaly především havarijního stavu instalací a zastaralého zařízení scény i hlediště. Modernizace provaziště změnila vnější siluetu divadla, scéna byla inovována za použití v té době nejmodernějších technologií. V hledištní části budovy usilovali autoři zejména o odstranění rozporu mezi luxusem auditoria a prostým řešením přilehlých prostor. Byla instalována nová křesla v řadách odpovídajících optimálním křivkám viditelnosti. Větší pohodlí diváka ale vedlo ke snížení kapacity divadla na 1076 míst. Novou protipožární oponu navrhli Stanislav Vašek a Ladislav Vrátník.

Repertoár uváděný ve Smetanově divadle poskytl velký prostor české soudobé opeře, jeho páteří však byla významná i méně známá díla světové operní literatury. Značný počet inscenací dosáhl mezinárodního uznání. Kromě toho, pro své velké technické možnosti, bylo divadlo užíváno především pro hostování zahraničních operních, baletních a činoherních souborů a spatřilo také celou řadu světových operních hvězd, které do Prahy přijely. Vrcholné zážitky uchystalo návštěvníkům Velké divadlo z Moskvy (23.-28. května 1973) a Vídeňská státní opera se dvěma představeními Straussovy opery *Ariadna na*

Naxu (25. a 27. dubna 1979) pod taktovkou Karla Böhma a s Editou Gruberovou v roli Zerbinetty.

Státní opera Praha

Po sametové revoluci v listopadu 1989 bylo úsilí o znovunabytí nezávislosti Smetanova divadla nakonec korunováno úspěchem a 1. dubna 1992 byla zřízena Státní opera Praha jako samostatný právní subjekt. Prvním ředitelem se stal Karel Drgáč. Repertoár rozšířil o další stěžejní díla světové operní literatury, jednoznačně uznání kritiky si však dobyt především soustavnou péčí o odkaz 20. století (Alexander Zemlinsky, Hans Krása, Gottfried von Einem). Nový styl práce a zdůrazňovaná orientace na tradice Nového německého divadla se nesetkávaly vždy s porozuměním. Karel Drgáč tak musel – obrazně řečeno – vybojovat řadu bitev, aby vyhrál válku o existenci Státní opery, a zároveň prohrál svou vlastní, když po uplynutí jeho tříletého funkčního období vyšla v roce 1995 z konkurzu na post ředitele vítězně mezzosopranistka Eva Randová. Ani tato pěvkyně se zkušenostmi z nejpřednějších světových scén se nevyhnula za vedení divadla kritice. Její nástupce, akad. arch. Daniel Dvořák, v mnohém navázal na Karla Drgáče. Státní operu Praha chápal jako divadlo, které je třeba začlenit do evropského kontextu, operu jako žánr, jehož rozvoji je nutné napomáhat podporou nových děl. Během jeho čtyř sezón (1998-2002) tak Praha poznala nebývalý počet světových premiér, často velice problematických děl (*Dorian Gray*, *Circus Terra*).

Po Dvořákově odchodu na místo ředitele Národního divadla od sezóny 2002/2003 jmenoval ministr kultury do čela Státní opery Praha jejího dosavadního správního ředitele Mgr. Jaroslava Vocelku, kterému se povedl plynulý přechod do další sezóny. Po finančně náročných Dvořákových projektech se Vocelkovo období vyznačuje střízlivým ekonomickým přístupem a hledáním nezbytných kompromisů mezi uměleckými ambicemi a reálnými možnostmi divadla. Státní opera Praha nadále pokračovala v progresivní dramaturgii, jako například uvádění neprávem opomíjených oper (*Treemonisha* Scotta Joplina, *Dimítrij* Antonína Dvořáka, *Bohéma* Ruggera Leoncavalla, *Nížina* Eugena d'Alberta) či děl v Česku zcela neznámých (*Candide* Leonarda Bernsteina). 1. ledna 2003 byl spojen operní balet s Pražským komorním baletem v jeden celek – Balet Státní opery Praha.

Za Vocelkova ředitelství také došlo k otevření divadla i významným kulturním a společenským událostem, které pomáhají vylepšit ekonomickou situaci domu. Významnou součástí Státní opery Praha je její dokumentační centrum. Vedle průběžné archivace divadelního dění se zaměřuje zejména na rekonstrukci nedochovaného archivu Nového německého divadla. Státní opera Praha ročně uvede jedno, nanejvýš dvě díla progresivní dramaturgie, většinu repertoáru tvoří inscenace často staré několik desetiletí.

V květnu 2010 byl ředitelem SOP jmenován Oliver Dohnányi. 20. prosince 2010 však na svou funkci rezignoval a ministr kultury pověřil řízením Radima Dolanského. 3. března 2011 ministr kultury Jiří Besser odvolal pověřeného ředitele Dolanského a na jeho místo dosadil Ondřeje Černého, ředitele Národního divadla. Ministerstvo oznámilo plán sloučit baletní a operní soubory obou institucí, s čímž se Radim Dolanský odmítl ztotožnit. Definitivně bylo o sloučení rozhodnuto na přelomu září a října

2011, první fáze procesu byla zahájena k 1. lednu 2012, celá transformace podle plánu skončila v roce 2015. Sloučili se baletní soubory a sólisté, naopak orchestry a sbory obou divadel zůstaly samostatné.

V červenci 2016 (posledním představením byla 2. července Pucciniho *Turandot*) byla opera na základě plánované rekonstrukce obou jejích budov, historické i provozní, zavřena.

Během rekonstrukce ve finální hodnotě 1,3 miliardy korun získala budova velkorysý moderní technické zařízení včetně nové točny, zároveň se vizuálně co možná vrátila k původnímu řešení z doby vzniku. Výtvarník a scénograf Martin Černý vytvořil podle staré černobílé fotografie repliku původní opony Eduarda Veitha, která roku 1945 za nevyjasněných okolností zmizela.

Provoz divadla byl znovu zahájen 5. ledna 2020 (132. výročí původního otevření) slavnostním koncertem orchestru a sboru Státní opery pod vedením jejího hudebního ředitele a dirigenta Karl-Heinz Steffense a v režii Alice Nellis.

VZPOMÍNKA

Jan Kubelík (5. 7. 1880 – 5. 12. 1940)

Jan Kubelík byl houslista a skladatel, jehož jméno se ve své době stalo doslova národním symbolem. Patřil k předním reprezentantům české hudební kultury v celém světě.

Jan Kubelík prožil poměrně krátký život, rozmezí šedesáti let však bylo naplněno mnoha osobními i uměleckými

Jan Kubelík se svou manželkou Mariannou

událostmi, které navíc v řadě případů spolu souvisely a navzájem se ovlivňovaly. Životní dráha Jana Kubelíka byla neuvěřitelně pestrá.

Narodil se v rodině zahradníka a kapelníka Josefa Matěje Kubelíka, u kterého získal základy hry na housle (1885-1888). Obecnou školu navštěvoval v Michli, měšťanskou školu na Královských Vinohradech. Ve studiu houslí pokračoval u Karla Webera (1888-1889), Karla Jana Ondříčka (bratr Františka Ondříčka, 1890-1891) a Františka Sršně (1891-1892). První koncerty uskutečnil jako zázračné dítě začátkem roku 1889 v Nuslích a 25. března 1889 v Michli. V Brně vystoupil poprvé 24. září 1889. Na konci roku 1890 provedl na Žofíně *Houslový koncert č. 7* Charlese Bériota a dostal první nabídku na zahraniční turné, kterou jeho otec odmítl. Na pražskou konzervatoř byl přijat předčasně již ve dvanácti letech z iniciativy Otakara Ševčíka, v jehož třídě studoval (1892-1898). Během studia uskutečnil několik koncertů pod smyšleným jménem, protože studenti nesměli vystupovat mimo školu. Na konci studia přednesl ve Stavovském divadle *Houslový koncert D dur* Johanna Brahmsa s vlastní kadencí (31. března 1898) a absolvoval *Houslovým koncertem D dur* Niccolò Paganiniho s kadencí Emile Saureta (7. července 1898). V prosinci téhož roku poprvé vystoupil s Českou filharmonií, se kterou provedl *Houslový koncert fis moll* Heinricha Wilhelma Ernsta. Skladbu, kontrapunkt a formy studoval u Karla Steckera, hudební nauku u Josefa Förstra, harmonii u Karla Knittla a orchestrální hru u Antonína Bennewitze.

Od počátku se věnoval výhradně sólové kariéře, odmítl například místo koncertního mistra v Národním divadle. V roce 1899 uskutečnil první zahraniční koncerty ve Vídni a Budapešti, o rok později hrál například v Berlíně, Bukurešti, Miláně, Paříži a Londýně a v sezóně 1901/02 poprvé koncertoval na americkém kontinentu. V roce 1901 pomohl České filharmonii ve finanční tísní významným obnosem a zasloužil se o realizaci koncertního turné orchestru v Anglii pod názvem The Kubelik Bohemian Orchestra za řízení Oskara Nedbala (1902). Koncertoval po celém světě, uskutečnil více než šest tisíc koncertů přibližně v padesáti zemích na všech kontinentech. Mezi jeho nejvýznamnější počiny patřil jubilejní cyklus deseti koncertů, v němž čtyřikrát vystoupil s Českou filharmonií pod vedením svého syna Rafaela Kubelíka (19. září 1939 – 7. března 1940). Naposledy vystoupil v Praze 8. května 1940 a o tři dny později v Neveklově.

Jan Kubelík, všeobecně vzdělaný, inteligentní a pracovitý houslista, patřil mezi nejvýznamnější interprety své doby. Díky brilantní technice byl srovnáván s Niccolò Paganinim (přezdíváný Paganini redivivus, Čaroděj houslí). Od roku 1899 hrál na housle z dílny Guarneri a od roku 1910 na housle Emperor z dílny Stradivari vyrobené v roce 1715. Získal rumunský řád Bene merenti Caroli (1900), rumunský řád hvězdový s titulem královského komorního virtuosa (1900), srbský komandérský řád sv. Sávy (1900), komturský velkokříž papeže Řehoře Velikého (1901), Beethovenovu zlatou medaili Filharmonické společnosti v Londýně (1902, z Čechů kromě něho získali tuto medaili pouze František Ondříček a Antonín Dvořák), ruský carský řád sv. Anny (1903), francouzský kříž De l'instruction publique (1904), Paganiniho medaili města Janova (1905), korunní řád rumunský (1907), francouzský rytířský kříž (1909), řecký velkokříž Krista Spasitele (1926), čestný dar minist-

ra školství a čestný dar Národní rady. Stal se rytířem čestné legie v Paříži (1909), členem České akademie věd a umění (1932), čestným členem Filharmonické společnosti v Londýně (1901), České filharmonie (1902), pěveckých spolků Lumír v Praze a Žerotín v Olomouci (1929) a řady dalších domácích i zahraničních institucí. Odmítl rakouský šlechtický titul, po celý život se hrdě hlásil ke svému češství. Je pohřben na Slavíně.

V roce 1990 založili jeho děti Rafael Kubelík a Anita Kubelíková Společnost Jana Kubelíka, která se věnuje propagaci díla a historických nahrávek slavného houslisty a skladatele.

Rudolf Pellar (28. 2. 1923 – 4. 9. 2010)

Rudolf Pellar byl český herec, překladatel, zpěvák, moderátor, šansoniér a hudební pedagog, manžel Luby Pellarové a švagr Jiřího Kárneta. Společně s manželkou Lubou přeložil mnoho desítek titulů převážně od amerických a anglických, ale i německých autorů. Za překladatelské dílo získal v roce 1997 spolu s manželkou Státní cenu.

Byl však mužem devatera řemesel umělecké branže. Například vystoupil na Open Air Music Festivalu Trutnov a jeho letité šansony zaujaly i rozkurážené rockové publikum.

Rodák ze slovenského Púchova absolvoval herectví na brněnské konzervatoři. Vystupoval v pražských divadlech, především v karlínském Hudebním divadle a v Městských divadlech pražských. Desítky písní natočil s různými orchestry a soubory zejména v padesátých a šedesátých letech. V následujícím desetiletí začal vyučovat šansonový zpěv na konzervatoři v Praze. Až do osmdesáti let musel čekat na své první album. Důvody opoždění debutu byly podle Pellara velmi prozaické. „Já jsem skončil se svou pěveckou kariérou nuceně na začátku sedmdesátých let, protože mě zakázali vysílat ve všech sdělovacích prostředcích,“ uvedl v roce 2004 při autogramiádě.

Od počátku padesátých let účinkoval také ve filmu, hrál například ve snímcích *Zaostřít, prosím!* (1956), *Opera ve vinici* (1981) a *Helimadoe* (1993).

Vydal paměti *Nejdřív se musíte narodit...* Jsou připomínkou osudu formovaného dějinným během 20. století.

Bohumil Kulínský st. (25. 8. 1910 – 11. 4. 1988)

Bohumil Kulínský byl český sbormistr, hudební pedagog a přední teoretik v oboru dětského zpěvu. V roce 1939 v Ostravě založil dětský pěvecký sbor Hrabůvští zpěváci, na nějž v letech 1945-1972 navázal Dětský pěvecký sbor Československého rozhlasu a od roku 1973 sbor Bambini di Praga. Soubor vedl společně s manželkou Blankou. V roce 1977 převzal vedení sboru jeho syn Bohumil Kulínský. Bohumil Kulínský starší zemřel v Praze v roce 1988. Je autorem práce *Vokální stenografie*.

Tři lokality z Česka – zámek Kynžvart, kolonie Baba a Nový dům – získaly značku Evropské dědictví

Západočeský zámek Kynžvart, pražská kolonie Baba a brněnský Nový dům se dostaly mezi deset nových přírůstků prestižního seznamu památek oceněných značkou Evropské dědictví. Cílem je ocenit památky, které sehrály úlohu v dějinách Evropy nebo při evropské integraci.

Symbolická hodnota místa je při rozhodování o udělení značky ještě významnějším kritériem než jeho estetická či architektonická kvalita. Zámek Kynžvart je spojený s historickou iniciativou kancléře Metternicha. Představuje místo, kde se formovala ponapoleonská Evropa.

Zámek Kynžvart prodělal rozsáhlou obnovu a získal již cenu Europa Nostra.

Porota také vybrala soubor meziválečných experimentálních sídlišť moderní architektury – pražskou kolonii Baba a brněnskou kolonii Nový dům. Ocenění získaly v rámci společné přihlášky Česka, Polska, Rakouska a Německa, kde mezi světovými válkami vznikly kolonie funkcionalistických staveb.

Dejvická osada Baba zahrnuje třiatřicet vil, které vznikaly pod vedením architekta Pavla Janáka. Své domy si tu nechala postavit řada známých osobností od významných architektů. Osada byla vystavěna jako jedna ze šesti v Evropě. V roce 1993 získalo území statut městské památkové zóny. Kolonie Nový dům v Brně-Žabovřeskách představuje šestnáct funkcionalistických budov postavených v roce 1928 u příležitosti desátého výročí vzniku Československa.

Mezi deseti novými držiteli značky Evropské dědictví je mimo jiné skupina tří historických domů v centru lotyšské metropole Rigy nazývaná Tři bratři, vraky lodí u portugalského souostroví Azory nebo zbytky antického osídlení v italské Ostii. Na seznamu je nyní osmačtyřicet míst včetně nových přírůstků.

Škoda Octavia – český bestseller ve faktech a číslech

Současná nabídka mladoboleslavské automobilky čítá již osm modelů, ale Octavia má mezi nimi výsadní postavení. Jde o nejznámější a nejprodávanější model, který se díky své oblibě v loňském roce probíjval až na páté místo celoevropské prodejní Top10.

Psal se rok 1996, když Škoda představila první generaci modelu Octavia – a celá Evropa se nestačila divit. Malá automobilka z postkomunistické země po velmi laciném a jednoduchém Favoritu a evoluční Felicii, kterým se konkurence většinou jen smála, přišla z ničeho nic s bombou, která se rázem mohla srovnávat se zaběhlou evropskou špičkou. Díky podpoře koncernu Volkswagen a přístupu k nejmodernějším technologiím poskočila kvalita o světelné roky kupředu, to však nijak nezmenšuje zásluhy českých inženýrů, kteří vše dokázali efektivně spojit a zabalit do atraktivního balení praktického liftbacku nebo kombi za rozumnou cenu. Octavia se rázem stala hitem a následující tři generace jejímu jménu dělají ještě větší čest a rozšiřují její slávu.

Je známo, že první Škoda Octavia se ve skutečnosti objevila na trhu již v roce 1959 jako technická evoluce mode-

lu Spartak vylepšená například o nezávislé zavěšení všech kol, motor s hliníkovým blokem a třeba také o praktickou karoserii kombi. Šlo o v pořadí již osmý poválečný model, proto dostal jméno Octavia, což v latině znamená „osmá“. Původní Octavia měla karoserii typu tudor, v nabídce bylo poprvé i kombi.

Přetočí-li se kalendář o šedesát let později, Octavia už má na kontě přes 7 miliónů vyrobených exemplářů. Představte si, že byste všechny vyrobené vozy zaparkovali bez mezer za sebou, pak by vytvořily kolonu dlouhou 32 200 km, což odpovídá cestě z Mladé Boleslavi do Sydney a zpět. Jen za loňský rok se prodalo 364 000 Octavií v šestačtyřiceti zemích celého světa – největší odbytl byl v Číně (21 % objemu roční produkce), druhé v pořadí je Německo (15 %) následované Ruskem (7 %), domácím Českem (6 %) a Polskem (5 %). Není divu, že se v ČR stala už více než třicetkrát nejprodávanějším vozem roku. Kromě toho se dostala na špici bestsellerů také na dalších sedmi trzích – třeba v Polsku, Rakousku nebo Švýcarsku.

Je fantastické sledovat, jak se v průběhu dekád Octavia měnila – stačí srovnat první generaci z roku 1996 a horkou novinku v podobě čtvrté generace. Design získal sebevědomí, kabina se prostorově nafoukla a neuvěřitelně kvalitativně posunula, jízdní vlastnosti přinesly víc jistoty i pohodlí, seznam výbavy nabídl víc komfortních i bezpečnostních prvků. Největší skok přišel v oblasti palubní techniky – na palubě novinky najdete matrix LED světlomety, head-up displej, digitální kokpit, dotykový infotainment s online připojením a ovládáním hlasem, bezdrátové nabíjení telefonu a tak dále. Octavia z roku 1996 by byla v šoku.

Nová Octavia se tak jistě stane dalším bestsellerem. Letos se navíc můžeme těšit na představení novinek v podobě soft-roadové verze Scout a již dříve ohlášeného praktického rychlíku Octavia RS, jenž bude nabízet hned tři motorizace – benzinovou, diesellovou a nově také plug-in hybridní. Všechny budou rychlé, vždyť benzinové RS by mělo uhánět až 250 km/h, jenže to stále není nic na skutečně nejrychlejší Octavii...

Tu v roce 2011 připravilo zastoupení automobilky na Britských ostrovech. Její dvoulitrový přeplňovaný čtyřválec upravili a napájeli stovcetioktanovým palivem, takže produkoval výkon pohybující se mezi 550 a 600 koni, snížili podvozek, uhladili aerodynamiku, za volant posadili novináře Richarda Meadena a vyslali ho na nekonečnou rovinu solné pláně Bonneville v americkém Utahu. Výsledkem byla rekordní rychlost 365,45 km/h. (mk)

Památné stromy

V Čechách je zaznamenáno mnoho stromů se staletou historií nebo se silnými příběhy. Jejich větve pamatují, co smrtelníci dávno zapoměli nebo se o tom píše už jen v kronikách. Namátkou si připomeňme alespoň některé z nich.

Lípa, která přežila husity

Tak třeba lípa v osadě Kotel v Libereckém kraji na první pohled zaujme svou rozložitou korunou a vykotlaným kmenem s několika otvory. Vypadá jako srostlý trojkmen, avšak tři mohutné větve koruny patří jedinému stromu, jehož věk se podle odborníků pohybuje kolem 900 let.

Téměř tisíciletý strom byl vždy pevně spjat s historií osady a jejích obyvatel. Kotelská lípa přežila zničení obce

během husitského nájezdu v roce 1444 nebo napadení náchoďskými a časlavskými sedláky v roce 1680. V novodobé historii zažila vysídlování Němců po skončení druhé světové války.

Do dutiny mohutného kmenu se vejde dvacet dospělých osob. Dutin v kořenových náběžích používali Kotelští v dřívějších dobách jako chlívů, v okolí stromu se nacházely pozůstatky jakési tvrže.

Největší tisový les

Les, kde neroste nic kromě jedovatého tisu, nemá v Česku obdoby a lze ho nalézt u obce Terešov na Rokycansku v přírodní rezervaci V Horách. Ve volné přírodě tu v unikátním lese roste na jednom místě přibližně 3 300 tisů červených, což je asi třetina z celkového počtu tisů v České republice.

Tis se dožívá běžně 300 let, ale i více. Vzácný a na českém území původní strom patří k silně ohroženým druhům a je přísně chráněný. Nejstarší tisy u Terešova tu rostou již více než 500 let.

Tis je silně jedovatý od kořenů až po jehličí, a proto pod ním nic neroste. Výjimkou jsou sladké červené plody, které velmi chutnají ptákům. Mladé výhonky tisu ráda spásá lesní zvěř a to možná proto, že na ni působí stejně jako na člověka alkohol.

Dub Emy Destininnové

Mohutný dub letní u Střibřece na Třeboňsku je starý přibližně 350 let a obvod jeho kmene čítá rovných 593 centimetrů. Do něj je zasazen obrázek světoznámé české pěvkyně Emy Destininnové, která v těchto místech často rybařila.

Ema Destininnová poté, kdy její světovou pěveckou kariéru téměř ukončila první světová válka, žila několik let v zámku Stráži nad Nežárkou. Milovala místní krajinu a přírodu a mezi její velké koníčky patřilo rybaření na břehu Nové řeky nedaleko Leštiny. Na jednom z jejích nejoblíbenějších míst zbudoval její přítel, střibřecký statkář Jan Hofbauer, pomníček s epitafem, který si sama Destininnová napsala. Nedaleko pomníčku roste mohutný památný dub, který nese jméno slavné pěvkyně, a je zde rovněž umístěna informační tabule se zajímavými podrobnostmi o jejím životě.

Strom splněných přání

Mezi obcemi Véska a Pohořany u Olomouce stojí strom „splněných přání“. Tak se říká starému jilmu, v němž pod-

le místní pověsti žije víla, která dokáže hodným lidem splnit jejich přání. Svým mohutným vzrůstem a bizarním tvarováním vrásčitého kmene upoutává tento jilm pozornost všech, kteří kolem něj procházejí nebo projíždějí.

Kdysi tudy vedla pradávna cesta z Olomouce přes Dolany směrem k Moravskému Berounu a dále do Slezska k Bruntálu a Opavě. Tuto cestu ještě dnes připomínají osamocené stojící domy Dolní a Horní Bouda, které kdysi sloužily jako zájezdní hostince.

Borovička milenců

Symbol městečka Libáň na Jičínsku roste u staré polní cesty do Bystřice v místě známém jako Na Horách. Jedná se

o tři sta let starou památnou borovici lesní. V minulosti byla poškozena bleskem, který zanechal v kmeni prasklinu. Místo, kde památná borovice stojí, je díky své romantice často využíváno milenci.

Památný dub na Smíchově a platan u Lennonovy zdi

A konečně hlavní město České republiky Praha. U Tančického domu přejdeme po Jiráskově mostě Vltavu a ocitneme

se v Dienzenhoferových sadech, jejichž dominantou je památný dub letní s krásnou rozložitou korunou. Dříve tady bývala zahrada, která byla v roce 1775 přeměněna na botanickou zahradu pražské univerzity zbudované na těchto místech Marií Terezií. Ta patřila k nejbohatším ve střední Evropě – bylo zde soustředěno na 12 tisíc druhů a odrůd domácích i cizokrajných rostlin. V roce 1899 byla ale zahájena parcelace, kvůli které byla botanická zahrada zrušena. Ta pokračovala i v roce 1902, ale vzhledem k hromadným protestům veřejnosti bylo dosaženo alespoň toho, že malá část zahrady byla zachována a v roce 1905 přeměněna na městský park. Ještě předtím v roce 1898 byla zřízena Botanická zahrada Na Slupi, kam byla přemístěna část sbírek ze Smíchova.

V Praze je možné navštívit také park Kampa, kde rozkládá svoji bohatou korunu, nad zahradou Velkopřevorského paláce, platan javorolistý. Jedná se o nejstarší a nejmohutnější památný platan na území Prahy, označovaný

za jeden z nejkrásnějších v celé zemi. Udává se, že pod jeho korunou sedával mladý Ludwig van Beethoven a pak se pod ním pravidelně konávaly hudební koncerty. Dnes je pod korunou platanu uctívána památka Johna Lenonna prostřednictvím známé zdi. (mk)

Zajímavá osobnost: Antonín Kalina vyvedl děti z buchenwaldského pekla

Vysočinský rodák Antonín Kalina má ve svém rodném městě, v Třebíči, pamětní síň, kde má každý možnost se seznámit s osudem zachránce devíti set židovských dětí za druhé světové války. Návštěvníkům se také dostane vysvětlení, proč trvalo tak dlouho, než byl Kalina objeven a jeho čin začal být oceňován.

„Po válce Antonín Kalina přesídlil do Prahy, kde pracoval na ministerstvu lehkého průmyslu. V Praze také v roce 1990 zemřel. Nikomu se se svými válečnými činy nesvěřil a nebyť iniciativy některých zachráněných, tak by se o nich pravděpodobně dodnes nevědělo,“ popsala ředitelka Městského kulturního střediska v Třebíči Jaromíra Hanáčková.

Poprvé se svět o Kalinově činu dozvěděl v roce 1988, kdy s ním na popud Kalinova přítele Jindřicha Flussera udělaly rozhovor dvě americké reportérky. „Dodneška je promítán v muzeu holokaustu ve Washingtonu,“ připomněl

třebíčský radní Pavel Pacal. Na novinářský počin Američanek navázal Steve Moskvic dokumentem *Kinderblock 66*. Moskvic je jedno z Kalinou zachráněných dětí.

Poté začaly přicházet pocty, kterých se bohužel skromný hrdina již nedožil. Nejprve v roce 2012 jej Památník Yad Vashem v Izraeli ocenil titulem Spravedlivý mezi národy, udělovaným lidem nežidovského původu, kteří přispěli k záchraně Židů před holocaustem.

Pro Česko Kalinův příběh objevil novinář a spisovatel Stanislav Motl, který o něm vydal knihu *Děti Antonína Kaliny*, podle níž vloni vznikl také stejnojmenný dokument. Od prezidenta republiky Kalina obdržel medaili za zásluhy prvního stupně, stal se čestným občanem Třebíče, na bývalé třebíčské židovské škole mu byla odhalena pamětní deska a vše vyvrcholilo otevřením Pamětní síně Antonína Kaliny.

Antonín Kalina byl před druhou světovou válkou v komunistické straně a kvůli tomu jej nacisté uvěznil v Buchenwaldu. Jeho zásluha spočívá v záchraně více než devíti stovek židovských dětí, o které se staral v bloku 66. „Začal jsem stahovat a koncentrovat děti z různých bloků. Když jsem potkal malou, rozedranou, špinavou a vychrtlou dětskou postavičku, zapsal jsem si její číslo a nechal ji přeložit k sobě. Ty děti byly z devadesáti procent poslední pozůstatky z rodin, jejichž příslušníci byli posláni do plynových komor,“ zapsal si Kalina po válce.

Musel jim zajistit učitele, přednášky, teplé ošacení, a především sehnat dostatek jídla. „Byl to člověk, který považoval děti, jež mu byly svěřeny, za lidi. To se běžně nedělo,“ vzpomínal na Kalinu Pavel Kohn, jeden ze zachráněných chlapců.

Díky této péči, falšování dokumentů a předstírání epidemie tyfu zachránil Kalina spolu se svými spoluvězni stovky dětí před smrtí. „Nakonec se nám podařilo všechny děti vyvést z buchenwaldského pekla ven,“ zapsal si Kalina.

Antonín Kalina byl obuvnickým dělníkem, předválečným třebíčským radním a rovněž rebellem, který se před válkou dostal několikrát do střetu se zákonem. „Zachránil přes devět set dětí. Za to mu přes všechny nedostatky patří obrovský dík,“ podotkla s odkazem na Kalinovo rebelství třebíčská archivářka Jitka Padrnosová. (mk)

Marie Schmolková zachránila tisíce Židů a dalších uprchlíků

Marie Schmolková, která pocházela z pražské židovské asimilované rodiny, zachránila před druhou světovou válkou tisíce Židů a dalších uprchlíků a i díky jejím neúnavným aktivitám přijel do Prahy Nicholas Winton. O jejím osudu se veřejnost začala dozvídat až v uplynulých letech.

Pro Marii Schmolkovou bylo klíčovou událostí setkání s britskou profesorkou ekonomie Doreen Warrinerovou, představitelkou britského Výboru pro uprchlíky z Československa. Díky ní se seznámila s tehdy mladým Nicolasem Wintonem a společně i s dalšími spolupracovníky vytvořili síť, která v roce 1939 organizovala transporty lidí ohrožených nacistickým režimem do Británie. Po vpádu nacistů do Československa byla Schmolková zatčena gestapem a vyslýchána. Propuštěna byla podle historičky Anny Hájkové až zásluhou protestů protektorátních ministrů a její přítelkyně Františky Plamínkové, později popravené nacisty. Schmolková zemřela na infarkt v březnu 1940 ve svých

šestačtyřiceti letech a na jejím pohřbu v Golders' Green promluvil i Jan Masaryk, tehdejší ministr zahraničí londýnské exilové vlády.

Na místě 75 let starého masakru civilistů vznikl Kříž smíření

Kříž smíření na Bukové hoře u Teplic nad Metují v broumovském výběžku byl prvním památníkem v Česku, který připomněl oběti „divokého odsunu“ sudetských Němců v roce 1945. Vznikl v roce 2002 na místě masakru třidvaceti starců, žen a dětí z nedalekých Teplic. Památník ale nepřipomíná jen tuto konkrétní událost, která se stala necelé dva měsíce po skončení války, řekla ČTK bývalá starostka města Věra Vítová. „Jsem ráda, že jsme se k tomu rozhodli. Byli jsme první v republice, kdo něco takového udělal. Zdejší rodáci, kteří žijí v Německu, se sem díky tomu vrací. Pomalu to napravuje dlouholeté napětí mezi oběma národy. Aby se podobné hrůzy neopakovaly, musíme pohlédnout pravdě do očí,“ řekla ČTK třiasedmdesátiletá žena, která byla starostkou Teplic nad Metují v letech 1998-2002.

K tragédii na Bukové hoře došlo 30. června 1945 a podle ní byl hlavním motivem majetkový prospěch pachatelů. Vyšetřování ale nebylo nikdy dovedeno do konce, komunistický režim jej v roce 1948 zastavil.

V Mariánských Lázních zahájili sezónu bez hostů

Před liduprázdným prostranstvím u kolonády byla zahájena letošní lázeňská sezóna v Mariánských Lázních. Tradiční svícení pramenů se odehrálo ale jen za účasti představitelů města, lázní a před kamerami. Oficiální slavnost, které se obvykle účastní tisíce lidí, se letos kvůli opatření proti koronaviru nekonala.

Generální ředitel Léčebných Lázní Mariánské Lázně Karel Kalivoda ČTK řekl, že lázně, které byly od poloviny března uzavřené, už první hosty přivítaly. „My jsme měli to štěstí, že jsme už přivítali první hosty v hotelu Centrální lázně. Takže pro léčebné lázně už sezóna skutečně začala a budeme doufat, že se naše lázeňské hotely budou postupně zase otevírat,“ řekl ČTK Kalivoda.

„Počítáme s tím, že lázeňské hotely neotevřeme letos všechny a budeme otevírat podle poptávky klientely a podle otevření státních hranic,“ doplnil Kalivoda.

Lázně v Mariánských Lázních už musely sáhnout k první vlně propouštění, které se dotkla asi 115 pracovníků. Podle Kalivody ale stále zůstává asi 500 zaměstnanců, které by si lázně chtěly udržet. Podle starosty města Martina Kaliny (Piráti) se letos město bude orientovat zejména na české klienty.

Lanovka mezi Bohnicemi a Podbabou

Podbabu a Bohnice, které se vypínají na příkrém kopci, odděluje řeka Vltava. O spojení dvou blízkých a zároveň vzdálených čtvrtí se mluví už desítky let. Teď se zdá, že by se plán mohl uskutečnit. Hlavní město plánuje spojit Podbabu a Bohnice tramvají. To je však kvůli složitosti terénu dlouhodobá záležitost. Proto radní schválili jako dočasné řešení lanovku. Podle dřívějších odhadů by měla vyjít na 1,5 miliardy korun a hotová by mohla být do pěti let. Praž-

ský magistrát plánuje v létě vypsat tendr na tento projekt. Provoz lanovky je podle primátorova náměstka tichý, takže nenaruší běžný život v zoologické zahradě, kde by měla být první zastávka.

Do Česka se snad na konci května mají vrátit zahraniční filmové štáby

Do ČR se velmi krátce po uvolnění restrikcí zavedených vládou v reakci na pandemii covidu-19 začnou vracet zahraniční filmové štáby. Napsal to americký magazín *Variety*, který rovněž připomněl, že je Česko jednou z nejvyhledávanějších filmových destinací na světě. Brzy by tak mohlo pokračovat například natáčení druhé řady seriálu *Carnival Row* s Orlandem Bloomem a Carou Delevignovou v hlavních rolích, seriálu *The Falcon and the Winter Soldier* z dílny studia Marvel či filmu *Transatlantic 473* z produkce streamovací společnosti Netflix.

Kabinová lanovka na Ještěd po téměř dvou měsících zahájila provoz

Na vrchol Ještědu v Liberci začala po bezmála dvouměsíční nařízené pauze vozit cestující kabinová lanovka. Kvůli nucenému snížení kapacity kabiny na čtvrtinu jezdí častěji, než je v jízdním řádu. Za dopoledne měla sedmáct jízd, za den jich přitom obvykle bývá dvaadvacet, řekl přednosta lanovky Vladimír Štěpán.

Lanovka častěji jezdí, aby se u nástupní stanice netvořily dlouhé fronty. To se podle Štěpána daří. „Vozili jsme lidi hlavně nahoru. Je hezky a dolů lidé chodí pěšky,“ uvedl přednosta po poledni. Pro přepravu nyní platí i přísnější hygienická opatření. Mezi ně patří, že cestující musí mít ústa a nos zakrytá rouškou a k dispozici mají dezinfekci. Navíc madla uvnitř kabiny musí průvodčí dezinfikovat po každé jízdě. Společně stráví cestující uvnitř kabiny jen několik minut, trať dlouhou 1 188 metrů lanovka zvládne asi za čtyři minuty.

V Muzeu Policie ČR vznikne unikátní „rouškovník“ jako symbol doby

Nejen jako na praktickou ochrannou pomůcku, ale i jako na zajímavý symbol doby pohlíží na roušky kryjící nos a ústa pražské Muzeum Policie ČR. Lidi proto vyzývá, aby do jeho sbírek zaslali zajímavé, vlastnoručně vyrobené roušky coby odkaz budoucím generacím. Nošení roušek, respirátorů či šátků zakrývajících dýchací cesty bylo v Česku kvůli epidemii nového koronaviru až na výjimky povinné od 19. března. Kvůli počátečnímu nedostatku ochranných pomůcek si je lidé vyráběli sami. Kousek látky, který stmelil národ a ukázal kolik solidarity a ochoty pomoci druhým v Čechách je, tak vidí podomácku vyrobené roušky policejní muzeum.

Praha spustí na podporu turismu kampaň s názvem „Budte v Praze jako doma“

Městská firma Prague City Tourism (PCT) spustí do prázdnin kampaň „Budte v Praze jako doma“ zaměřenou na české turisty. Po případném otevření hranic ji rozšíří také na turisty z okolních zemí. Náklady kampaně by měly být asi

25 miliónů korun. Pro turisty bude připraven speciální bodový systém, při kterém dostanou poukázky na vybrané služby. V turismu je kvůli opatřením proti koronaviru odhadován propad až 100 miliard korun. Magistrát vyčlenil na podporu turismu postiženého opatřeními proti koronaviru 100 miliónů korun. Z nich půjde zmíněných asi 25 miliónů do propagace Prahy, zbylá částka na takzvané body, tedy vouchery pro turisty.

Úbytek turistů zaznamenala metropole už v prvním čtvrtletí roku, i když protikoronavirová opatření začala platit zhruba v polovině března. V pražských hotelech, kempch a penzionech se ubytovalo 1,104 miliónu hostů, tedy o 27,4 procenta méně než před rokem.

Zámek Opočno zůstane státu, Ústavní soud zamítl stížnost Colloredo-Mansfeldové

Zámek Opočno na Rychnovsku zůstane státu. Ústavní soud zamítl stížnost dcery posledního šlechtického majitele zámku Kristiny Colloredo-Mansfeldové. Spor o vydání trval skoro devětadvacet let. Opočno zabavili nacisté, po válce zámek zůstal státu. Soudy se případem zabývaly opakovaně, s několika zvraty. Colloredo-Mansfeldová dokonce zámek po jistou dobu spravovala. Po zásahu Ústavního soudu ale stát v dubnu 2007 objekt znovu převzal do péče. Později díky dalšímu nálezu Ústavního soudu dosáhla Colloredo-Mansfeldová obnovy řízení. Padlo však stejné rozhodnutí jako předtím, zámek tedy dosud spravuje Národní památkový ústav. V poslední stížnosti poukazovala Colloredo-Mansfeldová na údajně rasový motiv perzekuce rodiny.

Výuka na dálku nevyhovuje zhruba šedesáti procentům žáků

Výuka na dálku, která ve školách funguje od druhé poloviny března, nevyhovuje zhruba 60 procentům žáků a studentů. Podle nich je horší než klasická školní docházka. Přibližně 44 procent dětí by se chtělo vrátit do lavic ještě před koncem letošního školního roku. Naopak lépe hodnotí online výuku kolem čtvrtiny školáků. Vyplynulo to z průzkumu, který mezi 400 žáky a studenty základních a středních škol po celé ČR udělala vzdělávací společnost Tutor. Podle průzkumu vnímá přibližně 60 procent dětí současnou výuku na dálku jako problém ovlivňující kvalitu jejich vzdělávání. Zhruba čtvrtina neměla za celou dobu od druhé poloviny března, kdy se zavřely školy, ani jednou online výuku přes videokonferenci či audiokonferenci. Kolem 15 procent žáků nemá pro online výuku doma dostatečné technické vybavení a čtvrtina pro ni nemá doma dostatečný klid. Dotázaní podle autorů průzkumu často uvádějí, že jako negativum online výuky vidí problémy s obrazem či zvukem a nepřehlednými aplikacemi.

Tradiční Jízda králů ve Vlčnově byla letos definitivně zrušena

Jízda králů se letos ve Vlčnově na Uherskohradištsku nejelela. Už v dubnu odvolali její konání v tradičním květnovém termínu, zvažovali však, že by ji posunuli na jiné letošní datum. Především kvůli zdravotním rizikům se ale přece rozhodli zrušit letošní Jízdu králů zcela. Další Jízda králů se

tedy v obci pojedí až příští rok o poslední májové neděli, která připadne na 30. května.

Jízda králů od roku 2011 figuruje na seznamu světového nehmotného kulturního dědictví UNESCO. Podle etnografky Slováckého muzea Marty Kondrové se nejstarší popis vlčnovské Jízdy králů v literatuře vztahuje k šedesátým letům 19. století. V se obci jezdila i za druhé světové války, v novodobé historii se neuskutečnila pouze dvakrát, a to v letech 1952 a 1965.

Po zhruba sto letech se mění melodie, kterou hraje známá zvonohra Lorety na Hradčanech

Místo písně *Tisíckráté pozdravujeme Tebe* budou Pražané a návštěvníci metropole slyšet každou hodinu barokní mariánskou melodií *Maria, Maria, nad slunce jasnější*. Změna je návratem k původní tradici, kdy se melodie často měnily. V 18. století se písně střídaly třeba i desetkrát nebo dvanáctkrát ročně, a to podle svátků a období církevního roku. Mariánské písně zaznívaly o mariánských svátcích, o Velikonocích to byly velikonoční a o Vánocích zase vánoční nápěvy.

Zvonohra se mění tak, že se do stroje vloží nová sada kovových lišt, na kterých je pomocí kolíčků skladba jakoby „naprogramovaná“. Jak se má tenhle důmyslný mechanismus používat, se časem zapomnělo, říká kurátorka Lorety Markéta Baštová: „Píseň, která se hrála sto let, zůstala naprogramována na sejmuté sadě lišt a je možné ji kdykoli na automat vrátit. Zvonohru přenastavil Radek Rejšek, který se o ni od roku 1989 stará. Trvalo to dlouho, protože v tom člověk neměl cvik. Teď, když je to promazané a už jsme získali určitý grif, tak si myslím, že až budeme jednoho dne zase vracet píseň *Tisíckráté pozdravujeme Tebe*, tak to budeme mít hotové za dvě nebo tři hodiny.“

Obměna by mohla prospět i samotné zvonohře. Neustálé opakování jediné skladby totiž namáhá stále stejné části hracího mechanismu. Změny melodií by proto měly být do budoucna častější.

Unikátní zvonohra je ve věži víc než tři sta let. Loreť ji věnoval bohatý malostranský obchodník Eberhard z Glauchova. Autorem sedmadvaceti signovaných zvonků je amsterodamský městský zvonář a dělolijce Claude Fremy.

Svěcení zvonů bylo v Praze velkolepou slavností. Každý ze zvonů měl svého kmotra z řad šlechticů. Nad prvním přezval patronát sám císař Leopold I. Zvony se poprvé rozezněly před 325 lety, a to 15. srpna 1696. Pražský hodinář Petr Neumann pak zvonohru sestavil a napojil na hodiny v průčelí. Byl to on, kdo vytvořil mechanismus na principu kovového válce s kolíky pro nastavení různých melodií. Kromě automatického přehrávání je možné zvonohru obsluhovat i pomocí klaviatury.

Je to jeden z posledních dochovaných barokních nástrojů v Evropě, jejichž mechanismus nebyl nijak modernizovaný. Podobné zvonohry se dochovaly např. v Amsterodamu, Delftu, Bruggách a Berlíně.

Problémy s Koněvem

Rusko-české vztahy jsou v poslední době napjaté po krocích pražských volených samospráv. Ruské protesty vyvolalo odstranění sochy sovětského maršála Ivana Koněva

Odstranění sochy maršála Ivana Koněva v dubnu 2020

va v Praze 6 nebo zřízení památníku v pražských Řeporyjích protisovětským vlasovcům, kteří se na konci druhé světové války podíleli na osvobození Prahy. Nevůli vzbudilo také rozhodnutí pražského magistrátu pojmenovat náměstí, kde sídlí ruská ambasáda, po zavražděném ruském opozičním politikovi Borisi Němcovovi.

Koněvova socha v nadživotní velikosti byla odhalena 9. května 1980 a je dílem sochaře Zdeňka Krybuse a architekta Vratislava Růžičky. Znalkyně ji ocenila na 13 miliónů korun.

Ruský velvyslanec nazval české kritiky Moskvy odvážnými komunálními úředníky.

O nezodpovědných krocích komunálních úředníků v České republice a oslavování nacistických pomahačů píše ve svém prohlášení k výročí konce druhé světové války ruský velvyslanec Alexandr Zmejevskij. Podobné jevy podle něj budí nedůvěru ve vztazích mezi národy. Připomíná zároveň zásluhy Rudé armády na osvobození Československa před pětasedmdesáti lety. Prohlášení poskytl ruská ambasáda.

Podle Zmejevského se dodnes vyskytují ti, kteří se snaží nezodpovědně spekulovat na historické paměti, interpretovat průběh událostí v zájmu momentální politické konjunktury a vyhledávat v minulosti záminky pro nároky a urážky. Podobné jevy se podle velvyslance nevyhnuly ani České republice. „Chápeme, že nezodpovědné kroky ojedinelých odvázaných komunálních úředníků neodráží náladu drtivé většiny obyvatel země. Svědčí o tom jak postoj, jež vyjádřil prezident ČR Miloš Zeman, tak četné vzkazy nelhostejných českých občanů, kteří nám vyslovují rozhod-

ný nesouhlas s výsměchem památce vojáků Rudé armády,” uvedl. Nicméně samotná existence takových jevů podle Zmejevského vyvolává nedůvěru ve vztazích mezi národy a může vést k novým historickým a politickým fobiím.

Za osvobození Československa položilo životy více než 140 000 rudoarmějců, píše Zmejevský v prohlášení. Rusko si podle něj také váží přínosu Čechů a Slováků, kteří bojovali spolu s vojsky Rudé armády, československých partyzánů a odbojářů. „Jenom společně dokážeme čelit dnešním velice vážným hrozbám. Jenom na základě dobrých sousedských vztahů, vzájemného porozumění a respektování zájmů dokážeme řešit globální bezpečnostní problémy, aby ve světě panovaly ideály spravedlnosti a dobra,” uzavírá velvyslanec.

Nikdo nepochybně roli Sovětského svazu na ukončení druhé světové války, byl však také jedním ze strůjců tohoto konfliktu, když spolu s nacisty přepadl Polsko, uvedl pražský primátor Zdeněk Hřib (Piráti). Připomněl, že v Rudé armádě bojovali také Ukrajinci nebo Bělorusové. „Rozumím tomu, že vyrovnat se s minulostí může být mnohdy velmi bolestivé a problematické, a jak je vidět, do teď se s tím Rusko nevyrovnalo. Jeho představitelé navíc dodnes nechápou, co je to demokratická opozice, svoboda slova nebo právo na samosprávu,” doplnil.

Pan velvyslanec by se měl přestat plést do vnitřních záležitostí České republiky, plete si úředníky a zvolené politiky, komentoval prohlášení starosta Prahy 6 Ondřej Kolář (TOP 09). Na místo po soše Koněva někdo umístil záchod. Radnice ho odstranila, starosta Kolář akci odsoudil.

Zeman v dopise ruskému prezidentovi Vladimíru Putinovi k výročí konce války, který Pražský hrad zveřejnil na svém webu, ocenil hrdinství Rudé armády a uvedl, že bez něho by se Československo nestalo nezávislým a sebevědomým národem. Česká vděčnost a upřímné díky bojovníkům riskujícím své životy také pro českou svobodu se nezměnily, napsal. Zároveň odmítl přepisování dějin, i když podle něj poválečné osudy a vztah obou zemí nebyly a stále nejsou snadné.

Prohlášení vydal ke Dni vítězství, který v Rusku oslavují 9. května na rozdíl od většiny evropských zemí včetně Česka, kde se konec druhé světové války připomíná 8. května.

Na postup pražských radnic a jeho kritiku z Ruska už dřív reagovali někteří čeští politici. Zeman označil výhrůžky ruských činitelů trestným stíháním pražských politiků za přemrštěnou reakci, která ale reaguje na hloupost „jinak bezvýznamných politiků”. Vicepremiér Karel Havlíček (za ANO) uvedl, že ruské výhrůžky pražským politikům jsou nepřijatelné, vláda ale odvetné kroky včetně případného vyhoštění některých diplomatů podle něho podnikne až po potvrzení informací o pracovníci ruských tajných služeb, který do Prahy přicestoval údajně s jedem ricin. Policejní ochranu dostali pražský primátor Zdeněk Hřib (Piráti), starosta Prahy 6 Ondřej Kolář (TOP 09) a starosta pražských Řeporyjí Pavel Novotný (ODS).

Vicepremiér a ministr vnitra Jan Hamáček (ČSSD) při připomínce konce války uvedl, že České republice není ve vztazích s Ruskem co vyčítat. Ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD) ve Sněmovně řekl, že proti ruskému vměšování do záležitostí českého státu se v uplynulých dnech ohradil on sám a také premiér Andrej Babiš (ANO).

Česko podle Petříčka požádalo Rusko o jednání podle vzájemné smlouvy o spolupráci, aby si obě země vyjas-

nily mimo jiné spory o Koněvovu sochu. Ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov uvedl, že očekává českou reakci na návrh Ruska zahájit dialog o odstranění pomníku Koněva, které považuje za „hrubé porušení” dohody o přátelských vztazích z roku 1993.

ČTK

Ruské velvyslanectví v Praze se formálně odstěhovalo z náměstí Borise Němcova

Ruské velvyslanectví v Praze už nebude sídlit na náměstí nově pojmenovaném po zavražděném ruském opozičním politikovi Borisi Němcovovi. Přesunulo totiž své sídlo administrativně do Korunovační ulice, kde mělo dosud konzulární úsek. Uvedl to server Aktuálně.cz. Němcov byl v devadesátých letech ruským vicepremiérem. Později byl v opozici kritikem režimu premiéra a nyní prezidenta Ruska Vladimíra Putina. Vedení Prahy přejmenovalo náměstí Pod Kaštany před ruskou ambasádou na náměstí Borise Němcova letos v únoru. Ruská diplomacie to kritizovala.

Ruské velvyslanectví do dneška, skoro dva měsíce po přejmenování náměstí, uvádí jako svou oficiální adresu na svém webu stále původní název náměstí – Pod Kaštany. Podle Aktuálně.cz nyní ambasáda oznámila českému ministerstvu zahraničí, že jako své sídlo bude nově oficiálně využívat svou druhou budovu v Praze v Korunovační ulici.

„Ruská ambasáda nás informovala o změně své doručovací adresy, jedná se v podstatě pouze o administrativní krok, který nemáme důvod jakkoliv rozporovat,” potvrdila serveru mluvčí ministerstva Zuzana Štichová.

Šéf NATO Stoltenberg odsoudil zastrašování pražských komunálních politiků

Generální tajemník NATO Jens Stoltenberg se postavil za pražského primátora Zdeňka Hřiba (Piráti) a další starosty, kteří kritizují Rusko a byla jim nedávno přidělena policejní ochrana. V rozhovoru pro Českou televizi Stoltenberg uvedl, že NATO důrazně odmítá jakékoli podobné zastrašování. „Jakýkoli pokus o použití síly či zastrašení zvolených zastupitelů je pokusem o podkopání demokracie jako takové. A proto na něco takového musíme silně reagovat a jasně říct, že to je neakceptovatelné,” řekl ČT Stoltenberg.

Jana Machalická: Sladké žití českých komunistů. Filipovy žvásty o štvářích ze Západu si nezadají s Rudým právem

Odstranění sochy maršála Koněva, ať už si o tom myslí kdokoliv cokoliv, zafungovalo jako lakmusový papírek – a ten dobře ukázal, že vojenská doktrína, na níž stál Sovětský svaz, je i po třiceti letech naší svobody hluboce zakotvená jak v současné ruské politice, tak v mentalitě Rusů. A my můžeme děkovat pánubohu, že Varšavská smlouva už neexistuje, protože jinak bychom tu bratry z širé Rusi měli zase na tancích.

Šéf KSČM Filip si stojí za vyjádřeními pro ruský armádní deník. Odstranění sochy maršála Koněva označil za „zločinné”.

Premisa, že země, kam vstoupila noha ruského vojáka, bude už navždy vazalem ruského impéria, je evidentně stále živá. Naše politická garnitura se po roce 1948 proměnila

v poskoky Kremlu a kolaboranty. To je to přesné slovo pro nadřazování zájmů cizí velmoci nad zájmy své vlasti. Spolu s kolegy kolaborovali bezvýhradně a odůvodňovali to formulacemi typu proletářský internacionalismus je nejvyšší typ vlastenectví.

Když vyšlo najevo, co šéf dnešních komunistů Vojtěch Filip vykládal na webu *Krasnaja zvezda*, musela jsem se jít přesvědčit, že je skutečně květen 2020. Jeho demagogický výklad dějin Československa včetně urážlivých tvrzení o legionářích, kteří se významně podíleli na vzniku naší republiky, dále pak žvásty o bratrství Slovanů a štváčích ze Západu si nezdají s úvodníky *Rudého práva*. A ještě se holedbá, že mluví za české občany, což je voda na mlýn ruským vymývačům mozků, kteří si zvykli jiné názory označovat za řádění fašistů.

Ať už Filipa k těmto výrokům vede snaha po lepším volebním výsledku, či jen drzost, měla by se jeho podvrtná činnost pojmenovat pravým jménem – tedy kolaborací. Ten sladký život komunistických poslanců, kteří mají nulovou zodpovědnost, mohou se prezentovat jako ortodoxní stalinisté a vesele si žít jako blahobytní kapitalisté, zřejmě nikdy neskončí.

V téhle motanici se záměrně zaměňují významy, odstranění sochy maršála Koněva není zpochybněním ruských obětí za druhé světové války ani zneuctěním válečného hrobu. Co si my Češi uděláme se sochami, které stojí v našich městech, je jen naše věc. Že to ruší politici servírují svým občanům jinak, nepřekvapuje. A tak přijde z Ruska dopis a člověk neví, má-li se smát, nebo bát, neboť míra nepochopení světa běhu v něm je děsivá. Prý Rusům stále předhazujeme okupaci v roce 1968. A zdali víme, že nás okupovali i východní Němci – a těm to nevyčítáme. Kdo přijel, to se věru nedá zapomenout. Kontrolní otázka ale zní: Kdo to celé asi tak vedl?

Připomíná to historku z knihy Květy Koževnikové *Aby řeč nestála*. Na jednom sympoziu se filologové bavili o tom, jak neteční jsou domorodci ke svým památkám. Kolega z Německa pak vyprávěl, jak přijel coby voják wehrmachtu v uniformě okupovat Paříž. Hned se vydal na Eiffelovku. A představte si, líčil, nikdo z Pařížanů mě neuměl poslat správně. Všichni začali koukat do země, ošivat se a nikdo neměl sílu mu vysvětlit, že to, proč mu nebyl sdělen správný směr, mělo jiné důvody než ignorantství.

Zdroj: <https://www.lidovky.cz/nazory/machalicka-sladke-ziti-ceskych>

Klaus: Vývoj naznačuje, že covid-19 není tak velkou hrozbou

Dosavadní průběh epidemie nového koronaviru naznačuje, že covid-19 není svými zdravotními důsledky takovou hrozbou, jak byl a je líčen, uvedl bývalý prezident Václav Klaus a lidé z jeho institutu v prohlášení, které poskytli ČTK. Epidemie podle nich odchází bez jasných příčin a důvodem nejsou jen přijatá restriktivní opatření. Za nebezpečnější než samotnou pandemii považují pro budoucnost sílu dnešního státu a snadnost mediální manipulace. Nový koronavirus považují autoři prohlášení Institutu Václava Klause pouze za prvotního hybatele a za jednu složku události, která radikálně změnila obvyklý způsob života lidské společnosti. „Ze společenského hlediska je daleko vážnější reakce států téměř celého světa na tuto zdravotní

hrozbu, na kterou u nás do konce dubna zemřelo 0,0022 procenta našich spoluobčanů,“ uvedli. Vlády mnoha zemí světa podle nich omezily svobody občanů a paralyzovaly život na celém světě.

Další udržování plošných restrikcí přestalo podle Institutu Václava Klause být únosné kvůli velkým ekonomickým ztrátám, rozpočtovým deficitům, výrazným poškozováním zdravotnictví samotného i frustraci lidí. „Tak vysoká cena za snadno vyhlásitelné plošné karantény není přijatelná.“ Klaus a jeho institut varují přes rozsáhlými sociálními programy. „Může nastat inflace pro dnešní generace neznámého rozsahu,“ uvedli. Obávají se obtížné obnovy ekonomiky. „Stejně tak nebude možné rychle a snadno zrušit dnes zaváděné posilování pravomocí státu.“

Hanzlíkův nárok na odškodnění za Asanaci nebyl podle ÚS promlčený

Česká justice chybovala, když kvůli promlčení zamítla žalobu signatáře Charty 77 Petra Hanzlíka. Žádal odškodnění v souvislosti s nucenou emigrací po nátlaku komunistické Státní bezpečnosti (StB). Námitku promlčení vznesenou státem nelze akceptovat, plyne z nálezu, který Ústavní soud (ÚS) zveřejnil na svém webu. Žalobou se bude znovu zabývat Obvodní soud pro Prahu 7. Ústavní soud ale nálezem nijak nepředjímá, zda jsou splněny ostatní předpoklady pro přiznání odškodnění, respektive v jaké výši. Podle březnové zprávy na webu Blesk.cz Hanzlík letos v pětasedmdesáti letech zemřel. ÚS podle nálezu neměl o jeho úmrtí povědomí. Obecně platí, že v případě úmrtí může nárok přejít na dědice, musí se ale počkat na vypořádání dědického řízení.

Hanzlík po nátlaku StB v roce 1982 odešel i s rodinou do Rakouska, do vlasti se vrátil po pádu totality. Žalobou podanou v roce 2007 se domáhal náhrady škody způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v nátlaku příslušníků StB. Žádal dorovnání rozdílu mezi cenou, za kterou musel před vystěhováním prodat dům i s vybavením, a jeho skutečnou hodnotou. Také požadoval dorovnání rozdílu mezi starobním důchodem, který dostával, a jeho průměrnou výší, na kterou vzhledem k životním okolnostem nedosáhl. Hanzlík v ústavní stížnosti uvedl, že žalobu podal záměrně teprve poté, co skončilo trestní řízení proti vykonavatelům akce Asanace. Celá akce, jejímž cílem bylo vypudit z Československa odpůrce totality, tak byla podle Hanzlíka postavena mimo zákon.

Zámek v Lešanech na Benešovsku má ve věži novou zvonkohru

Zámek v Lešanech na Benešovsku má ve věži novou zvonkohru, která umí zahrát libovolné melodie. Zařízení pochází z dílny zvonaře Jana Šedy, v Česku jsou jen tři podobné instalace, řekl ČTK Martin Truhlář, který se o zámek již druhou sezónu stará. Památku od obce koupil v devadesátých letech minulého století Truhlářův dědeček Ladislav a opravil ji. Práce na obnově areálu dosud neskončily, letos majitelé rekonstruovali hospodářské budovy kolem zámku. V nabídce pro návštěvníky by časem mělo přibýt muzeum bankovek používaných na území nynější republiky od roku 1900 do současnosti. „Některé bankovky bude možné i zakoupit,“ uvedl Martin Truhlář.

Na Letenské pláni se propadla země, Praha zjišťuje, co se stalo

V Praze na Letenské pláni se propadla země. Otvor má rozměry zhruba čtyři krát dva metry, hluboký je půl metru. Nachází se mimo komunikaci. Místo hlídá policie, řekla ČTK její mluvčí Lucie Drábková. Magistrát zjišťuje, co se stalo, informaci předal dispečinku tunelového komplexu Blanka, uvedl mluvčí pražského magistrátu Vít Hofman. Pod Letenskou plání prochází Bubenečský tunel, jsou tam i podzemní garáže. Vyvstala tak otázka, zda propadlá zem o rozměrech zhruba čtyři krát dva metry a hluboká půl metru nemůže být rizikem pro dopravu. „Povrchová ani podpovrchová doprava nebyla tímto propadem nijak zasažena,“ uvedl mluvčí magistrátu.

VZPOMÍNKA

Milan Rastislav Štefánik (21. 7. 1880 – 4. 5. 1919)

Milan Rastislav Štefánik byl slovenský politik, spoluzakladatel československého státu, generál francouzské armády a astronom. V letech 1914-1918 organizoval československé legie v Srbsku, Rumunsku, Rusku, Itálii. Byl členem Národní rady v Paříži a v letech 1918-1919 prvním československým ministrem národní obrany.

Je spolu s Tomášem Garriguem Masarykem a Edvardem Benešem považován za zakladatele Československa. Vědecky nejúspěšnější byl pro astronoma Štefánika rok 1906, kdy zveřejnil sedm svých vědeckých prací. Postupně se zařadil do pařížského vědeckého života. V letech 1912 ho vědecký ústav Bureau de Longitudes vyslal na po-

zorování zatmění Slunce do Passa Quatro v Brazílii. Nedlouho po skončení výpravy se vrátil do Paříže a i do rodné obce Košiarská. Za astronomickými jevy hodně cestoval, navštívil Turkestán, Alžírsko, pohoří Atlas, Saharu, Tunisko, Tahiti, Brazílii, Ekvádor. Mluvil osmi jazyky. Dostal pověření francouzské vlády (tehdy už měl francouzské občanství) – Francouzi totiž chtěli vybudovat vlastní telegrafickou síť a soustavu meteorologických stanic v Ekvádoru a na Galapágách – měl získat povolení od ekvádorské vlády. To se mu také podařilo a francouzská vláda mu potom udělila kříž Rytíře Čestné legie.

Jeho úspěchy však opět zastavila choroba. Po celý život měl křehké zdraví – zřejmě trpěl silnou nervovou poruchou, která se projevovala bolestmi žaludku. V březnu 1914 se musel podrobit operaci žaludku. Po uzdravení ho zastihla zpráva o vypuknutí války a 9. srpna se vrátil vojenským transportem do Francie. Nastoupil do vojenské letecké školy v Chartres, získal diplom pilota a hodnost desátníka. V hodnosti podporučíka nastoupil na frontu, kde dělal průzkumné lety. I jako letec měl neustále na zřeteli osamostatnění Čechů a Slováků a pokoušel se o vytvoření česko-slovenské dobrovolnické jednotky. Dne 13. prosince 1915 se potkal s Edvardem Benešem a společně se ztotožnili se Štefánikovou a Masarykovou koncepcí o vytvoření samostatného státu. Štefánikovou novou úlohou, kterou si sám stanovil, bylo vytvoření jednoho řídicího centra pro společný odboj Čechů a Slováků a též vytvoření samostatného česko-slovenského vojska a jeho prosazení mezi politiky. O těchto plánech informoval také francouzského ministerského předsedu Aristida Brianda a dohodl setkání mezi ním a Masarykem.

Tak vznikla v únoru 1916 Československá národní rada. Jejím předsedou byl Masaryk, místopředsedy J. Durich a M. R. Štefánik a generálním tajemníkem E. Beneš. Její sídlo bylo na Rue Bonaparte 18 a jejím hlavním tiskovým orgánem byly časopisy *La Nation Tchèque* (Český národ) a *Československá samostatnost*. Současně začala rada organizovat česko-slovenské vojsko v zahraničí. Když se Štefánikův zdravotní stav zlepšil, odešel do Itálie. Po návratu do Paříže se Štefánik plně věnoval ustanovení samostatného česko-slovenského vojska. Za tímto účelem odcestoval do Ruska.

Dne 29. srpna podepsali Durich a Štefánik tzv. Kyjevskou dohodu společně s představitelem amerických Slováků G. Košíkem, kterou uznali ČSNR za vedoucí orgán českého a slovenského hnutí v zahraničí.

Dne 2. června 1917 odplul Štefánik do USA. Prvním úkolem byl nábor dobrovolníků, druhým byla konsolidace krajanů v USA a získání jejich podpory pro ČSNR. Jeho činnost byla úspěšná a jeho politickou aktivitu mezi Američany ocenily i francouzské kruhy. 20. října byl Štefánik vyznamenán křížem důstojníka Čestné legie. Po návratu do Paříže se Štefánik zapojil do diplomatických jednání o ustavení samostatné československé armády. Výsledkem byl dekret o vytvoření Česko-Slovenské armády ve Francii, který vydala francouzská vláda 16. prosince 1917. Podle tohoto dekretu se vytvořila samostatná Česko-Slovenská armáda, která podléhala velení ČSNR v Paříži. V Paříži se Štefánik opět setkal se svým přítelem, francouzským generálem Mauricem Janinem. Ten potom se souhlasem francouzského velení přijal funkci velitele vytvářejícího se československého vojska, které bylo tvořeno 10 000 muži.

Štefánik zahynul při letecké katastrofě při návratu do vlasti. Má pomník na hoře Bradlo, která se tyčí nad městem Brezová pod Bradlom na západním Slovensku.

Jan Zajíc (3. 7. 1950 – 25. 2. 1969)

Jan Zajíc byl český student, jenž zemřel na protest proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Narodil se ve Vítkově, studoval na Střední průmyslové škole železniční v Šumperku. Během studia se zajímal živě o literaturu i poezii, sám se pokoušel psát básně. Během období pražského jara 1968 s nadšením podporoval uvolnění ve společnosti.

Po sebeupálení Jana Palacha se zúčastnil protestní hlaďovky, kterou ukončil v den Palachova pohřbu. Přibližně o měsíc později, zklamán pokračující normalizací i tím, že

Palachův čin neměl za následek žádnou dlouhodobější reakci ve společnosti, se rozhodl Palacha následovat. V den výročí komunistického převratu 25. února 1948 se vydal vlakem do Prahy. V horní části Václavského náměstí se toho dne asi v půl druhé odpoledne v průjezdu domu čp. 39 polil benzínovým čističem, vypil kyselinu a zapálil se. Už se mu však nepodařilo z průjezdu vyběhnout na náměstí, po několika krocích upadl na zem a vzápětí zemřel.

Státní bezpečnost zamezila tomu, aby byl Zajíc pohřben v Praze, protože se obávala dalších demonstrací, podobně jako v případě Palacha. Jeho ostatky byly převezeny do rodného Vítkova, kde byl 2. března 1969 pohřben.

Až po sametové revoluci byl na ploše náměstí před Národním muzeem zřízen prostý pomník na Palachovu a Zajícovu památku. V rodném Vítkově po něm bylo pojmenováno náměstí.

V dopise, který zanechal na rozloučenou, stálo:

„Maminko, tatínku, bratře, sestřičko!

Až budete číst tento dopis, budu už mrtev, nebo velmi blízko smrti. Víím, jak velmi vážnou ránu vám svým činem způsobím, ale nezlobte se na mne. Želbohu, nejsme na světě jenom sami. Nedělám to proto, že by mne omrzela život, ale právě proto, že si ho až příliš vážím. Svým činem ho snad zajistím lepší. Znáím cenu života a víím, že je to to nejdražší. Ale já hodně chci pro vás, pro všechny, a proto musím hodně platit. Po mém činu nepodléhejte malomyslnosti, ať se Jacek učí víc a Martička taky. Nesmíte se nikdy smířit s nespravedlností, ať je jakákoliv. Moje smrt vás k tomu zavazuje. Je mi líto, že už nikdy nevidím vás ani to, co jsem měl tak rád. Odpusťte, že jsem se s vámi tolik hádal. Nenechejte ze mě udělat blázna.

Pozdravujte kluky, řeku a les.

ČERVENEC & SRPEN

Pranostiky na červenec

Červenec nese parna, krupobití a medovice, jestli hojný na bouřky a vichřice.

Co červenec končí, srpen začíná.

Červenec – úrody blíženeč.

Když červenec pěkně hřeje, o Vánocích se zima zaskvěje.

Jaký červenec, takový leden.

V červenci do košile rozdělej se a v prosinci po uši oděj se! Slunce peče – déšť poteče.

Když dne ubývá, horka přibývá.

Prší-li na Medarda a Prokopa, shnije mandel i kopa.

Jaká povětrnost na Sedm bratří, taková po sedm týdnů patří.

Svatá Markéta, hodila srp do žita.

Na Markétu když prší, ořechy ze stromu srší.

Na svatého Jakuba, brambor prvá úroda.

Kolik dní před svatým Jiřím se vrba rozzelení, tolik dní před svatou Annou začnou žně.

Svatá Anna – chladna z rána.

Pranostiky na srpen

Srpen začíná, co červenec končil.

Jsou-li v srpnu hory kalný, budou v zimě mrazy valný.

Jak Vavřinec zavaří, Bartoloměj zasmaží, tak se podzimek daří.

Moc hub srpnových – moc vánic sněhových.

Srpen z počátku-li hřeje, zima pak se dlouho sněhem skvěje.

Teplé a suché léto přivádí za sebou mírný podzimek, tuhou zimu a nejlepší víno.

Když v srpnu moc hřímá, bude na sníh bohatá zima.

V srpnu mlhy na výšinách – jistá voda, když v nížinách – to pohoda.

Srpen k zimě hledí a rád vodu cedí.

Rosí-li v srpnu silně tráva, pěkné povětří se očekává.

Co červenec neupeče, to již srpnu neuteče.

Co srpen neuvaří, to už září nedosmaží.

Srpen a únor – tepla a zimy úmor.

I když ze strnišť občas fučí, horko nás přece jen mučí.

Půlnoční větry v srpnu přinášejí stálé počasí.

V srpnu když půlnoční vítr věje, bez deště slunéčko hřeje.

Když fouká v srpnu severák, bude dlouho pěkně pak.

Když je v srpnu ráno hodně rosy, mají z toho radost vosy.

Vavřincův déšť – myší úroda.

Svatá Terezie zasazuje zimní okna.

Od svatého Bartoloměje slunce již tolik nehřeje. (mk)

TROCHA HISTORIE...

Jaromír (Gephard) (kolem roku 1040, † 26. 6. 1090, Osrňom, nyní Maďarsko)

Jaromír byl pražský biskup (1067-1090) z rodu Přemyslovců, čtvrtý syn knížete Břetislava I. a Jitky z Schweinfurtu. Byl určen k duchovní kariéře a jako nástupce pražského biskupa Šebíře. Ke kněžskému povolání ale nejevil mnoho chuti, miloval spíš lov a boj. Vzdělával se v cizině, po smrti knížete Spytihněva se vrátil a byl bratry přemluven, aby se dal vysvětit za jáhna. Jeho povolání se mu však brzy znechutilo a uprchl do Polska. Po smrti biskupa Šebíře (1067) byl svými bratry Konrádem a Otou povolán zpět a předveden před knížete Vratislava se žádostí, aby mu udělil slíbené biskupství. Vratislav se obával, že by Jaromír získal příliš velkou moc a nechtěl vyhovět. Již roku 1063 zřídil biskupství v Olomouci a tím omezil moc pražského biskupa. Nyní chtěl, aby se pražským biskupem stal jeho kaplan. Narazil však na odpor svých bratrů i některých českých pánů a ustoupil. Jaromír přijal 30. června 1068 v Mohuči od Jindřicha IV. investituru a 6. července byl mohučským arcibiskupem Sigbertem posvěcen na kněze. Vratislav poté odpověděl založením vyšehradské kapituly, která byla podřízena přímo papeži.

Ve svém úřadě si Jaromír vedl poměrně odpovědně, nastolil přísnější kázeň mezi kněžstvem. Když v roce 1070 vypukl mezi ním a olomouckým biskupem majetkový spor, se kterým se oba obrátili na papeže Alexandra II., vznětlivý Jaromír nečekal na rozhodnutí, roku 1071 odjel na Moravu a nechal biskupa Jana tělesně týrat. Nemálo rozporů mezi přemyslovskými bratry, zvláště mezi knížetem a biskupem, vyvolalo založení vyšehradské kapituly.

Císař Jindřich IV. měl k Jaromírovi takovou důvěru, že ho 11. června 1077 jmenoval svým nejvyšším kancléřem, úřad zastával po tři léta. Když roku 1085 na sněmu v Mohuči nasadil Jindřich IV. Vratislavovi královskou korunu, potvrdil též na Jaromírovi žádost starou základní listinu pražského biskupství a Morava tak byla opět spojena s Čechami pod jediným biskupem.

Již roku 1088 ale rozhodl Vratislav o obnovení olomouckého biskupství. Jaromír odjel protestovat do Říma, zemřel však cestou v Uhrách, kde se zastavil u svého přítele, krále Ladislava I.

Červenec 1300 – měnová reforma Václava II., zahájení ražby tzv. pražských grošů

Pražský groš byla stříbrná mince, kterou nechal na základě mincovní reformy, zpracované italskými právníky a bankéři, razit od roku 1300 český král Václav II. Mince byla ve své době ve střední Evropě široce užívaným platidlem. Její název pochází z latinského výrazu „denarius grossus“ – tlustý denár.

Česká mince byla zavedená mincovní reformou Václava II. roku 1300 a díky bohatým ložiskům stříbra v Kutné Hoře. Pražský groš se stal náhradou za dosud obíhajících denárů a brakteátů. Jednalo se těžkou stříbrnou minci, která měla mít hmotnost 3,95 g (1/64 pražské hřivny). První ražené mince Václava II. měly hmotnost 3,5-3,7 g a ryze 923/1000-933/1000. Samozřejmě v průběhu téměř 250 let ražby pražského groše docházelo k různým výky-

vům hmotnosti a rylosti pražského groše spíše k horšímu. Výtvarným vzorem pražskému groši posloužil tourský groš ražený od roku 1266 ve francouzském městě Tours Ludvíkem IX.

Vzhled pražského groše se v průběhu staletí příliš neměnil. Líc nese stylizovaný obraz královské koruny, na rubu je vyobrazen korunovaný dvouocasý lev. Docházelo povětšinou pouze ke změně signatury jednotlivých panovníků.

Za 250 let ražby pražského groše bylo vyrobeno na půl miliardy kusu. Jednalo se v tomto období o velice oblíbenou minci, sloužící k platbě po celé Evropě. Posloužil jako vzor např. míšeňského groše, uherského a polského groše. Z oběhu byl vytlačen až těžkou mincí – tolaem ve čtyřicátých letech 16. století. Roku 1547 ražba pražského groše definitivně skončila.

1. 9. 1310 – sňatek Jana Lucemburského (10. 8. 1296, Lucemburk – 26. 8. 1346, Kresčak) a Elišky Přemyslovny (20. 1. 1292, Praha – 28. 9. 1330, Vyšehrad) – nástup Lucemburků na český trůn.

Manželství poněkud nerovného páru, zprvu trochu dětsky působícího Lucemburka a vyspělé Elišky, nebylo šťastné. Dokládají to mimo jiné násilné prostředky, kterých užil Jan v roce 1319 na Lokti, aby získal prvorozeného syna Václava (Karla IV.).

Jan Zhořelecký (22. 6. 1370 – 1. 3. 1396) – nejmladší syn císaře Karla IV. a jeho čtvrté manželky Alžběty Pomořanské. Od otce dostal jako samostatné vévodství Zhořelec, později i východní polovinu Dolní Lužice a braniborskou Novou marku. O své državy se staral do roku 1389, poté žil již jen v Čechách.

Jako jeden z mála byl dlouhodobě spojencem svého staršího nevlastního bratra, římského a českého krále Václava IV. Roku 1394 došlo k prvnímu zjetí Václava IV. v Králově Dvoře u Berouna. Jan na nastalou situaci reagoval vydáním manifestu, v němž označil zjetí krále za násilný akt. Dokonce s pomocí bratrance, moravského markraběte Prokopa, obsadil Prahu. Pro nedostatek peněz však museli od dalších akcí ustoupit. V letech 1395-1396 byl hejtmanem českého království.

Jan Zhořelecký zemřel nečekaně 1. března 1396 v klášteře Neuzelle poté, co se již neprobudil ze spánku. Byl pravděpodobně otráven a odstraněn tak z cesty ambicióznějším příbuzným. Z Janovy smrti bývá podezírán jeho bratr Zikmund, ale i bratranec Jošt. Kdo stál za jeho

smrti ve skutečnosti, asi už nikdy nezjistíme. Jeho državy se vrátily do rukou českého krále. Jeho ostatky jsou uloženy v chrámu sv. Víta na Pražském hradě.

Jan Zhořelecký byl ženatý s Richardou (Kateřinou) Švédskou (1370-1444), dcerou meklenburského vévody a švédského krále Albrechta I. Jejich jediná dcera Alžběta (Eliška, asi říjen 1390 – 3. 8. 1451) byla poslední příslušnicí rodu Lucemburků.

6. 7. 1415 – upálen Mistr Jan Hus

Jan Hus (* 1369) byl římskokatolický kněz, český středověký náboženský myslitel, vysokoškolský pedagog, reformátor a kazatel. „Kdyby celý svět mi říkal něco, co se vzpírá mému rozumu, nemohl bych takovou věc tvrdit bez odporu svědomí.“ I to jsou slova, která upomínají k odkazu kazatele a taky jazykovědce Jana Husa. V roce 1415 byl kvůli svým reformním myšlenkám a učení upálen. Kritizoval tehdejší církev za hříšný život kněžích a za pokrytectví obecně. Svoje názory Hus odmítl před církevním koncilem v Kostnici odvolat, a tak ho nechali představitelé 6. července upálit. Smrt kazatele vedla později v českých zemích k zásadní náboženské revoluci.

Jan Hus se v roce 2005 umístil na sedmém místě anketu Největší Čech. Po celé zemi má víc než stovku soch a pomníků, většina z nich vznikla za první republiky.

Jan Hus se v historických písemných pramenech objevuje až v době svého studia na artistické fakultě Pražského vysokého učení, stal se bakalářem, mistrem svobodných umění a vystudoval také teologii. Stal se nejprve učitelem na univerzitě a v roce 1400 – ve svých zhruba třiceti letech – byl vysvěcen na kněze. Jeho působištěm se stala pražská Betlémská kaple a Hus přitáhl řadu věřících, protože byl talentovaným řečníkem. Do jeho života zasáhly myšlenky anglického myslitele Johna Wycliffa, který byl církví prohlášen za kacíře. Opatření proti jeho myšlenkám byla zaváděna také v českých zemích.

Dřevořez z tisku Husovy postily z roku 1562 je převzat z norimberského vydání z roku 1558 a je též připomínkou již zapomínané Husovy bezvousé tváře

Prof. Karel Skalický (vlevo) předává papeži svazky exilového časopisu *Studie* (svátek Mistra Jana Husa má dosah pro celé české křesťanství, tím spíše, že jej papež Jan Pavel II. nazval reformátorem)

Za Janem Husem se do Kostnice vydalo několik přátel. Byl mezi nimi Jeroným Pražský, proslulý svou výřečností i za hranicemi Čech. V květnu roku 1415 byl uvězněn za kacířské názory. Svě názory Jeroným zpočátku odvolal, ale nakonec se ve strhující řeči přihlásil opět k Husovi. Za svůj postoj byl Jeroným Pražský upálen 30. května 1416 v Kostnici. Italský humanista Poggio Bracciolini o tom napsal: „Ani Sokrates s tak dobrou a veselou myslí jedu nevyopil, jak tento Jeroným oheň podstoupil.“ Jeho „Neodvolám!“ se poté neslo dějinami jako symbol neohroženého boje za pravdu.

14. 7. 1420 – bitva na Vítkově

Hora Vítkov si symbolicky připomene hrdinnou obranu husitské posádky, která 14. července roku 1420 odrazila útok rakouských a míšeňských křižáků. Bitva na Vítkově se odehrála před 600 lety jihovýchodně od tehdejších pražských hradeb, na hřebenu vrchu Vítkova, jenž byl 500 let po události přejmenován na Žižkov. Husitská posádka dvou opevněných srubů, později posílená padesáti střelci a oddílem cepníků, zde odrazila útok rakouských a míšeňských křižáků, kterým připadl úkol tuto strategicky významnou pozici ovládnout a tím prakticky donutila Zikmunda Lucemburského celou křižáckou výpravu ukončit.

Důležitým počínem při opevnování Prahy se stala stavba dvou opevněných srubů na vrchu Vítkově, který chránil zásobovací cesty směřující do města na pravém vltavském břehu. Iniciátorem projektu byl tábořský hejtman Jan Žižka, který si uvědomoval, že ztráta návrší by umožnila křižákům uzavřít město ze všech stran a před husity by se otevřela otázka jejich vyhladovění. Samotné sruby byly obehnané třemi mělkými příkopy a zdí zbudovanou z hlíny a kamení. To, že Žižkovo vyhodnocení situace z hlediska obrany města má své důležité opodstatnění, se ukázalo po několika předchozích bojových konfrontacích dne 14. července. Pro historické účely se zachovalo několik pramenů různé výpovědní hodnoty jak z provenience českých, tak zahraničních účastníků obléhání. Mezi nejautentičtější z nich patří list markraběte míšeňského, přímého svědka útoku na Vítkov, adresovaný vévodovi bavorskému. Dopis byl pořízen pravděpodobně téhož dne, kdy proběhla bitva.

„[...] Také řečení kacíři opevnili jeden vrch u Prahy a dělají tam sruby a tam se usadili, pročez pan král rozkázal lidem jiných knížat i našim, aby je vzali útokem, a naši lidé překročili jejich příkopy a snažili se dobýt třetího příkopu, když tu vyšlo tolik kacířů z města pražského na pomoc těm, kteří na vrchu byli, že bylo potřeba stáhnouti naše lidi, kteří byli těžce raněni a mnoho ztratilo své koně.“

O triumfu jednookého tábořského hejtmána se pochoptitelně zmiňuje i autor jeho kratičkého životopisu, který své dílko s názvem *Kronika velmi pěkná o Janu Žižkovi* dokončil patrně v polovině 15. století:

„A král osadil mnohým rytířstvem Vyšehrad a hrad sv. Václava proti Pražanuom. A když to Žižka uslyšel, hned také osadil Vítkovu horu proti králi a přezděli hradu tomu Žižkov. [...] A tehdy jest přitáhl rakúský vejvoda, míšenský markrabie i jiná mnohá kniežata s množstvím rytířstvem králi na pomoc. I táhl jest král i položil se před Prahu, a tu jsou krále korunovali na hradě sv. Václava. A tu také mnoho Němcuov na rytířstvo pasováno. Potom jsou táhli k Žižkovu hradu, aby ho dobyli. A když jsou šturmovali, tehdy když Žižkovi velmi těžko bylo, kněz s Božím tělem pojede z Prahy, a Němci jsou strachem hlavy lámali i s koňmi utiekajíc, skákali shuory doluov.“

Podle jediné dochované informace proti míšeňským stálo 29 husitů, včetně tří žen, které začala přesila zakrátko udolávat. Z pramenů je patrné, že hrozila smrt i jednookému hejtmánovi Janu Žižkovi, avšak jeho lidé mu dokázali přijít na pomoc ještě včas.

Husité v Praze boj na Vítkově nepodcenili a dobře chápali, jaké by pro ně měla porážka důsledky. Když zpozorovali nezadržitelný křížácký postup, shromáždili na padesát střelců a oddíl cepníků, kteří v čele s knězem, držícím svatost oltářní, vyrazili Horskou branou do vítkovského protisvahu. Jejich útok z jižní strany, násobený bojovým pokřikem, křížáky patrně naprosto překvapil. Řady, které protiútok zachytily, byly tlačeny ke strmému severnímu svahu a rozhodly se raději ustoupit. Stejně se zachovali i křížáci v přední linii. Nenadálý ústup jednotek prvního sledu vyvolal v zadních řadách zmatek. Většina křížáků se vzápětí snažila spasit útekem, přičemž někteří z vojáků se zřítily ze skalnatého úbočí. Jednotky prchající z Vítkova s sebou strhly i oddíly na Špitálském poli, které se začaly přes Vltavu urychleně stahovat do hlavního ležení. To vše se odehrálo před zraky krále Zikmunda, jenž na začátku střetnutí zaujal postavení na Letné.

Leopold I. (9. 6. 1640, Vídeň – 5. 5. 1705, Vídeň)

Leopold byl v letech 1658-1705 císařem Svaté říše římské a v letech 1657-1705 králem českým a uherským, markrabětem moravským. Jako čtvrtý syn Ferdinanda III. a jeho první manželky Marie Anny Španělské neměl arcivévoda Leopold nárok na žádný z habsburských trůnů. Leopoldova kariéra měla být duchovní. Jeho

starší bratr a nástupce trůnu Ferdinand IV. ale náhle umírá a z Leopolda se stává budoucí panovník. Otec mu zajistil uherský a český trůn (korunovace českým králem proběhla 14. 9. 1656). Titul římského císaře ale i přes snahy

otce nevyšel. Zápas o římský trůn je pro Leopolda prvním bojem na evropské scéně. Vítězí v roce 1658 a 18. července je Leopold I. Habsburský ve Frankfurtu zvolen římsko-německým císařem.

Za vlády Leopolda I. Habsburského se habsburská říše potýká s mnoha vnějšími i vnitřními problémy. Na západě kvete tradiční rivalita s Francií a na jihovýchodě s Osmanskou říší. Vnitřním nebezpečím je nestabilita v Uhrách a část země je obsazena Turky.

V letech 1663-1664 Leopold začne poprvé válčit s Osmanskou říší – o dvacet let později pak stojí Turci před Vídní, kde jsou (i díky velké pomoci dalších evropských panovníků, především polského krále Jana III. Sobieského) Leopoldem I. 12. září roku 1683 poraženi. Toto vítězství je začátkem postupného vytlačení Turků z Uher až skoro do moře. Své první velké vítězství zaznamenal v roce 1697 u Zenty Evžen Savojský. Balkánská hranice monarchie se ustaluje přibližně na linii Sáva – Dunaj – Transylvánské Alpy.

Na západě, kde se Leopold I. sráží s rozpínavou Francií, ale tolik úspěchů nečeká. Po válce, která proběhne v sedmdesátých letech 17. století mezi koalicí Nizozemska, Španělska, Lotrinska a habsburské monarchie a mezi Francií (pod vládou Ludvíka XIV.) a jejím spojencem Švédskem, přichází habsburská monarchie nijmegenským mírem z roku 1679 o některá svá území. Teprve další konflikt v letech devadesátých a následný mír z Rijswijku (1697) vrací Leopoldovi jeho územní ztráty z předchozí války.

K dalšímu velkému střetu s francouzskými Bourbony dochází pak ve válce o dědictví španělské – výsledku tohoto střetu se ale Leopold I. Habsburský již nedožije.

Přes některé dílčí neúspěchy Leopoldovy vlády vstoupila habsburská monarchie za jeho panování mezi skutečné evropské velmoci. Pro české země znamenala Leopoldova doba především trvalý mír, kdy se mohly hospodářsky i demograficky zotavit z následků třicetileté války. Přes četné válečné srážky monarchie bylo jejich území s výjimkou východní Moravy ušetřeno přímých bojových akcí, jejich obyvatelstvo se však na těchto konfliktech podílelo velkým daňovým zatížením i přímou účastí ve vojsku. Velkým problémem se v této době stávala sociální situace na venkově. K největšímu selskému povstání došlo v Čechách roku 1680, v době Leopoldova pobytu v Praze.

Císař Leopold I. byl osobně kultivovaný a uměnímilovný vladař, skládal a provozoval hudbu, účastnil se dvorských baletních a divadelních produkcí. Jeho vídeňský dvůr se stal významným centrem barokní kultury.

Leopold byl třikrát ženatý a jeho manželky porodily celkem šestnáct dětí. Jeho první manželkou se stala jeho neteř, španělská infantka Markéta Marie Terezie. Druhou manželkou byla vzdálená sestřenice Klaudivie Felicitas Tyrolská, třetí manželkou se stala Elenora Magdaléna Falcko-Neuburská.

Císař Leopold I. Habsburský je jedním z nejdéle panujících Habsburků, vládně celých osmačtyřicet let. Je pohřben pod skvostným barokním náhrobkem v habsburské kapucínské kryptě ve Vídni.

9. 6. 1815 – ukončen Vídeňský kongres a následně podepsána Svatá aliance

Vídeňský kongres bylo setkání zástupců téměř všech zemí Evropy po napoleonských válkách, které upravilo mezi

národní vztahy soustavou smluv. Kongres se konal od 1. října (někdy je uváděno 16. nebo také 18. září) 1814 do 9. června 1815 ve Vídni pod předsednictvím rakouského císaře, uherského a českého krále Františka I., který byl ve funkci předsedajícího pravidelně zastupován ministrem zahraničí Klemensem Metternichem. Kongres tedy začal již po první abdikaci Napoleona Bonaparta v roce 1814 a pokračoval až do doby těsně před jeho definitivní porážkou v bitvě u Waterloo dne 18. června 1815. Pro své téměř každodenní plesy, které byly pořádány hlavně v salónech významných šlechticů, a výlety pro hosty je také nazýván tančící kongres. Výsledkem kongresu byly úpravy hranic mnoha států, samostatnost definitivně ztratilo například Polsko, ale i politické změny přinášejících restauraci monarchií a posílení konzervatismu. Podstatně se také zvýšil vliv Ruska v Evropě. Nové uspořádání států i rozhodujících politických sil ovlivnilo celé 19. století i začátek 20. století.

František Josef I. (18. 8. 1830, Vídeň – 21. 11. 1916, Vídeň)

František Josef I. byl rakouský císař, český a uherský král z dynastie habsbursko-lotrinské, vládl nejdéle ze všech Habsburků – celých osmašedesát let. Narodil ve vídeňském Schönbrunnu Františku Karlovi Habsburskému a jeho ženě Sofii. Odmalička žil v přesvědčení o božské vyvolenosti dynastie. Pocit výjimečnosti ovšem mladého arcivévodu dovedl k izolovanosti a autokratické sebevědomosti. Po celý život se nesblížil ani s vlastními sourozenci. Ve třinácti letech nastoupil službu v armádě a jeho záliba ve všem vojenském měla vliv i na jeho oblékání, nosil téměř výlučně uniformu. Vzhledem k časnému převzetí vlády se mu nedostalo obecnějšího a širšího vzdělání. Naučil se i sedm světových jazyků, ač některé ovládal lépe než jiné.

Dne 2. prosince 1848 se v Olomouci Ferdinand I. zřekl trůnu ve prospěch osmnáctiletého Františka Josefa I. Nový císař se opřel o rakouského ministerského předsedu Felixe knížete Schwarzenberga, potlačil revoluci a obnovil velmocenské postavení Rakouska. V roce 1849 císař nechá rozpustit říšský sněm v Kroměříži, který připravoval novou reformní ústavu, odvolal ústavu, obnovil absolutistické zřízení a převzal v roce 1852 sám vládu. Rakousko-Uhersko přesto projde několika reformami. Hospodářství se stane uvolněnějším a pod taktovkou ministra Alexandra von Bacha. Nastupuje takzvaný Bachův absolutismus, jehož je František Josef I. symbolem. Vedle pozitivních hospodářských změn se v říši drží totalitní praktiky a tendence.

Ve druhé polovině 19. století vypukla Krymská válka, která znamenala vznik nepřátelství s Ruskem. Tím se Rakousko dostalo do mezinárodní izolace, které využilo Sardinské království. V bitvě u Solferina byla rakouská vojska poražena, což znamenalo ztrátu Lombardie. Od té doby musel František Josef I. přistoupit na politickém poli na řadu kompromisů. Situaci zhoršila i neúspěšná válka s Pruskem, která zbavila říši o severoitalské území. Po vydání nové ústavy se z podřízených součástí říše ozval nesouhlas. Stěžuje si hlavně Uhersko, které nakonec prosadí koncepci duálního státu. Vzniká Rakousko-Uhersko. V říši se stupňuje národnostní nerovnost, a ač měl stát majoritní většinu obyvatelstva slovanského, hlavní slovo měli Němci a Maďaři. František Josef I. se přesto stal neochvějným symbolem držícím celou říši pohromadě. Návrhy na federalizace vedené jeho synovcem Františkem Ferdinandem

Mihály Munkácsy: František Josef I., kol. 1896

d'Este striktně odmítal. Liberální vlády (1867-1879) zavedly pokrokový školský, tiskový a volební zákon, českou otázku ovšem nevyřešily.

V dalším období se zhoršily vztahy s Německým spolkem a po porážce u Hradce Králové se Rakousko-Uhersko muselo vzdát nároků v Německu. V roce 1879 je uzavřen obranný pakt s Pruskem proti Rusku. Později se přidá i Itálie a vzniká takzvaný Trojspolek. Konzervativní vláda hraběte Taafeho prohloubila volební reformu. Po roce 1893 vlády čelily vlně nacionalismu a nadstranický císař plnil důležitou integrující úlohu. Byl mezi lidem oblíben, stal se symbolem tradice a zárukou spravedlnosti. Roku 1907 bylo zavedeno všeobecné volební právo.

Nadcházející vyhocení situace na Balkáně způsobila rakouskouherská anexe Bosny a Hercegoviny, která vyvolala vážnou mezinárodní krizi. O šest let později vypukla první světová válka. Srbští nacionalisté spáchají úspěšný atentát na Františka Ferdinanda d'Este – následníka Františka Josefa I. 28. července vyhlásí Rakousko-Uhersko Srbku válku. Na základě spojeneckých smluv pak následovala řetězová reakce, jak se do války přidávalo stále více států. Konce první světové války se František Josef I. už nedožil. Zemřel 21. listopadu 1916 na zápal plic a byl pohřben do kapucínské hrobky ve Vídni.

V rodině ho stíhala jedna tragédie za druhou. Bratra Maxmiliána zastřelili roku 1867 v Mexiku, jediný syn Rudolf spáchal v roce 1889 sebevraždu a císařovna se stala roku 1898 obětí atentátu.

Z manželství s Alžbětou Bavorskou se narodily čtyři děti – Žofie, Gisela, Rudolf a Marie Valerie. Císař svoji manželku miloval, ale kvůli své citové chladnosti, Alžbětině extravagantnosti zpočátku šťastné manželství ztroskotalo.

Ekonomika klesla v prvním čtvrtletí kvůli viru nejvíce od krize 2009

Česká ekonomika v letošním prvním čtvrtletí klesla meziročně o 2,2 procenta a mezičtvrtletně o 3,6 procenta. Pokles je podle Českého statistického úřadu nejvyšší od ekonomické krize v roce 2009. Výsledky výrazně ovlivnila celosvětová pandemie koronaviru a s ní spojená restriktivní opatření. Data podle guvernéra ČNB Jiřího Ruskoka odpovídají očekáváním České národní banky i celého trhu a nic nemění na výhledu ČNB na další vývoj české ekonomiky, spíše jej potvrzují. ČNB letos očekává za celý rok pokles ekonomiky o osm procent.

Pokles české ekonomiky v prvním čtvrtletí způsobilo značné zhoršení bilance zahraničního obchodu i propad investiční aktivity. Utlumena byla spotřeba domácností. Ekonomiku naopak stimulovala vládní spotřeba. Předseda Českého statistického úřadu Marek Rojíček řekl, že ve druhém čtvrtletí očekává horší vývoj. Obdobně hovoří ekonomové. Podle nich dno ekonomické aktivity přijde ve druhém čtvrtletí, pokles očekávají dvouciferný. Dnešní data ale nevedla k tomu, že by výrazně přehodnocovali odhady vývoje ekonomiky za celý rok. Nadále tak počítají s propadem ekonomiky v rozmezí od 6,5 do 11 procent. Ekonom skupiny Natland Petr Bartoň upozornil, že český propad je sedmý nejhorší v Evropě. „Všechny ostatní státy, kde je propad horší (s výjimkou Slovenska), začaly s omezeními dříve, a tam tak covid ovlivnil růst více. Intenzita zásahu do ekonomiky je proto u nás přinejmenším srovnatelná se západní Evropou,“ sdělil.

EK odhaduje letošní propad české ekonomiky na 6,2 procenta

České hospodářství kvůli omezením spojeným s šířením koronaviru zaznamená letos propad o 6,2 procenta, což je více než za finanční krize v roce 2009. Počítá s tím jarní makroekonomický odhad, který zveřejnila Evropská komise (EK). Podle ní se ani v příštím roce česká ekonomika nedostane na loňskou úroveň, růst komise odhaduje na pět procent. Exportně zaměřené české hospodářství doplatí podle analytiků komise kromě poklesu výroby také na menší poptávku v jiných zemích. Nezaměstnanost by měla v příštím roce vzrůst přibližně na pět procent, mírně se naopak sníží inflace, zejména v souvislosti s poklesem cen ropy a nižší poptávkou. Na konci loňského roku byla v Česku podle Úřadu práce ČR míra nezaměstnanosti 2,9 procenta.

Podle analytiků oslovených ČTK by letos česká ekonomika mohla klesnout kvůli dopadům koronaviru o 6,5 až 11 procent. Na příští rok většinou ekonomové očekávají poměrně silné oživení, ekonomika by tak mohla podle některých odhadů stoupnout až o devět procent. Ještě na začátku roku před propuknutím pandemie analytici zpravidla očekávali na letošní rok vzestup hrubého domácího produktu (HDP) asi o dvě procenta.

Analytici: Propad maloobchodu v březnu se čekal, duben bude horší

Propad maloobchodních tržeb v březnu se vzhledem k zavedení vládních restrikcí proti šíření koronaviru dal pod-

le analytiků čekat. Ještě horší výsledky podle nich přinese duben, kdy byla většina obchodů zavřená celý měsíc. Návrat k číslům před krizí bude spíše dlouhodobou záležitostí, uvedli ekonomové v reakci na zveřejněné údaje o maloobchodních tržbách. Kvůli růstu nezaměstnanosti analytici nepředpokládají, že budou lidé ochotni příliš utrácet. Maloobchodní tržby v březnu bez prodejů aut meziročně klesly o 8,9 procenta, uvedl Český statistický úřad.

Tuzemský maloobchod vykázal v březnu svůj nejhlubší meziroční propad minimálně od začátku tohoto tisíciletí, tedy od ledna 2001, uvedl hlavní ekonom Czech Fund Lukáš Kovanda. Nejméně se dařilo prodejům oblečení a obuvi a také obchodům s vybavením pro sport a volný čas. Naopak podle očekávání vzrostly tržby za prodej potravin, meziročně o téměř čtyři procenta. Ekonom Michal Brožka z Komerční banky očekává, že za celý letošní rok klesnou maloobchodní tržby o 5,3 procenta, v příštím roce vzrostou o 3,8 procenta.

Inflace přestává být podle analytiků v ekonomice problémem

Údaje o dubnové inflaci podle ekonomů naznačují, že inflace navzdory rostoucím cenám potravin přestává být kvůli dopadům šíření koronaviru v české ekonomice problémem. V následujících měsících by měla inflace dále klesat a podle některých analytiků by mohla ke konci roku klesnout i pod dvě procenta. Na druhou stranu přílišný pokles inflace a hrozba deflace by mohla do budoucna Českou národní banku vést k využití nestandardních nástrojů měnové politiky. Meziroční růst spotřebitelských cen v dubnu zpomalil na 3,2 procenta z březnových 3,4 procenta. Důvodem byl hlavně pokles cen pohonných hmot, naopak pokračovalo zdražování potravin, především ovoce a zeleniny.

„Zatímco ještě na začátku roku měla ČNB obavy z přílišných inflačních tlaků, nyní se znovu potvrzuje, že jsou dávno pryč. Inflace v dubnu podle očekávání poklesla a nic nebrání tomu, aby se dál snižovala,“ uvedl analytik ČSOB Petr Dufek. Inflace se podle něj v dalších měsících sníží pod tři procenta a dále by se mohla dostat až pod dvě procenta. Pravděpodobnost deflace ale podle Dufka zůstává velmi nízká.

DVTV: Čínský fond je ochotný prodat podíl ve Smartwings za korunu

Čínský fond CITIC je připraven prodat českému státu svůj bezmála poloviční podíl v letecké společnosti Smartwings za jednu korunu, uvedl v rozhovoru na portálu DVTV generální ředitel a spolumajitel společnosti Roman Vik. Čínská strana tak je podle něj ochotná učinit, pokud by tím odblokovala jednání o poskytnutí státních záruk za komerční úvěr. Ministryně financí Alena Schillerová ani ministr průmyslu a hospodářství Karel Havlíček (oba za ANO) se jednání nebrání, uvedla Česká televize. Smartwings se dostaly do problémů kvůli pandemii koronaviru, která prudce snížila zájem o leteckou přepravu.

Pokud stát poskytne firmě Smartwings záruku na komerční úvěr přibližně 100 miliónů dolarů (zhruba 2,5 mld. Kč), má firma podle Vika velké šance na to znovu rozjet své podnikání. Ministryně Schillerová zdůraznila, že nejsou

známy podmínky transakce, ani co by se stalo s podílem ve firmě, který patří soukromému vlastníkovi. Společnost Smartwings, kam kromě stejnojmenné letecké společnosti patří i České aerolinie (ČSA), loni přepravila 8,2 miliónu cestujících.

EK schválila Česku pomoc 142 miliard Kč pro velké exportéry

Evropská komise (EK) České republice schválila státní podporu za 5,2 miliardy eur (142 miliard Kč) pro firmy zasažené koronavirem. Pomoc ve formě státních záruk za úvěry bude určena zejména větším podnikům s významným podílem vývozu. Na pomoc budou mít nárok firmy, které mají alespoň pětinu ročních příjmů z prodeje do zahraničí. Vláda bude pomocí záruk schopna těmto firmám usnadnit přístup k úvěrům a tím jim pomoci překlenout složité období.

Komise pravidla pro státní pomoc v rámci série koronavirových opatření uvolnila v polovině března s cílem pomoci financovat zdravotnictví a firmy nejvíce zasažené krizí. Státy od té doby mohou soukromému sektoru finančně pomáhat způsobem, který je za běžných podmínek nepovolený. Brusel už takto schválil více než stovku žádostí, které přišly z většiny členských zemí. Česku již komise v dubnu schválila miliardu korun pro malé a střední podniky, které vyrábějí zdravotnické a ochranné prostředky pro boj s koronavirem.

Vnitro připraví kvůli koronavirovým opatřením novelu ústavního zákona

Vláda přerušila projednávání novely zákona o ochraně veřejného zdraví, která by ministerstvu zdravotnictví dala například možnost zakázat nebo omezit činnost obchodů nebo regulovat hromadné akce. Ministerstvo vnitra připraví návrh dalšího postupu formou novely ústavního zákona o bezpečnosti České republiky, uvedl na twitteru vicepremiér a ministr vnitra Jan Hamáček (ČSSD). Pro musí být tři pětiny všech poslanců a následně tři pětiny přítomných senátorů. „Je třeba si přiznat, že náš právní řád na takto rozsáhlou epidemii nepamatoval. Měnit pouze obyčejný zákon, jako je zákon o ochraně veřejného zdraví, je z našeho pohledu nedostatečné a do budoucna by to státu neumožnilo efektivně čelit pandemickým krizím, jako je ta současná,“ uvedl v tiskové zprávě Hamáček. Tak významná změna podle něj musí být řádně projednána ve Sněmovně.

Havlíček: První dotace na komerční nájem odešle stát v červnu

První dotace státu na nájemné podnikatelům, kteří museli kvůli vládním opatřením proti šíření koronaviru zavřít provozy, budou odeslány v červnu. Do konce července by měly být proplaceny všechny žádosti. Na tiskové konferenci Svazu průmyslu a dopravy to řekl vicepremiér a ministr průmyslu a obchodu Karel Havlíček (za ANO). Dotace se budou vztahovat i na podnikatele, kteří fungují v omezeném provozu, prodávají přes výdejní okénka, rozvoz nebo e-shop. Havlíček předpokládá, že by zájem o tuto dotaci mohlo mít 150 000 až 200 000 podnikatelů.

Studie: Starší byty do dubna zdražily o 15 procent, nájmy o 2,5 procenta

Prodejní ceny starších bytů v Česku na konci prvního čtvrtletí meziročně vzrostly v průměru o 15 procent na 65 600 korun za metr čtvereční. Nejdražší byla Praha (94 103 Kč/m²), nejlevnější Ústecký kraj (18 082 Kč/m²). Nájemné stoupl v průměru o 2,5 procenta na 250 korun za metr čtvereční měsíčně. V nejdražší Praze bylo 293 korun, v nejlevnějším Ústeckém kraji 143 korun. Vyplyvá to z údajů společnosti Bezrealitky, které má ČTK k dispozici. Po Praze byly nejdražší byty v Jihomoravském (61 933 korun za metr čtvereční) a Středočeském kraji (51 005 Kč). Ceny starších bytů vzrostly ve všech krajích.

Tripartita projednávala návrhy k oživení ekonomiky

O stavu české ekonomiky a opatřeních k jejímu oživení jednalo předsednictvo tripartity. Konkrétní návrhy však neschvalovalo. Debatovalo například o kurzarbeitsu, situaci pendlerů či hygienických pravidlech pro firmy, které obnovují provoz. ČTK to po jednání řekl předák Českomoravské konfederace odborových svazů (ČMKOS) Josef Středula. Odboráři a zaměstnavatelé si stěžovali na to, že s nimi kabinet opatření před jejich přijetím neprojednával. Žádají návrhy předem, chtějí se na přípravě kroků podílet. „Témata jsme dnes spíš identifikovali. Nikdo neměl konkrétní podklady. Materiály se chystají bezprostředně pro jednání vlády. Není prostor pro projednávání problematických věcí. Proto se opatření často mění,“ uvedl Středula.

Sklárna Moser se bude orientovat na české zákazníky

Karlovarská sklárna Moser se začne po dočasném uzavření výroby vracet k běžnému provozu. Výroba světově známého skla se zastavila kvůli opatřením proti šíření koronaviru. Firma nyní připravila sérii kroků, kterými se chce postupně dostat do běžného provozu. „Sklárna Moser je tady 163 let. Je jedním z nejdůležitějších podniků českého sklářství. Děláme maximum pro to, abychom přežili současně náročné období a abychom se v nejbližších týdnech opět vrátili k co nejběžnějšímu fungování,“ uvedla spolujatelka sklárny Kateřina Zapletalová.

Prvním krokem k postupnému oživení bylo otevření prodejní galerie firmy na Staroměstském náměstí v Praze. Nově upravená prodejní expozice v historických prostorách se zaměří především na českého zákazníka, který si zde bude moci prohlédnout ukázky sklářských kolekcí firmy Moser.

Více než polovina Čechů má nyní problémy vyjít s výplatou

Více než polovina Čechů má nyní problémy vyjít s výplatou. Každý desátý si musí před výplatou půjčit, navíc 43 procent lidí žije od výplaty k výplatě. Před nouzovým stavem to bylo 28 procent lidí, ukázal průzkum úvěrové společnosti Fair Credit mezi 880 respondenty z konce dubna. „Aktuální situace našponovala řadu domácích rozpočtů. Data ukazují, že se většina spoluobčanů snaží chovat

zodpovědně, a i když jich velký podíl žije od výplaty k výplatě, pokouší se dále nezadlužovat," uvedl jednatel Fair Creditu Tomáš Konvička.

S pandemickými opatřeními souvisely často i nižší výdaje, kdy lidé ušetřili za cestování do zaměstnání, za výdaje spojené se školou nebo stravováním v zaměstnání. S tím, jak se začne život vracet do normálních kolejí, může se u některých domácností finanční tíseň ještě prohloubit, doplnil pro ČTK Konvička.

Česká investice v USA

Investiční fond Vesa Equity Investment Daniela Křetínského a Patrika Tkáče získal šestiprocentní podíl v americkém prodejci obuvi Foot Locker. Podle záznamů americké Komise pro cenné papíry a burzy (SEC) fond Vesa nakoupil více než 6,2 miliónu kmenových akcií. Hodnota podílu se podle závěrečné ceny akcií na burze cenných papírů v New Yorku pohybuje kolem 169 miliónů dolarů (4,3 miliardy Kč). Vesa je nyní čtvrtým největším akcionářem firmy po fondech Vanguard, Black Rock a Boston Partners.

Křetínský s Tkáčem tak pokračují v zahraniční expanzi. Nedávno informovali o převzetí pětiprocentního podílu v řetězci obchodních domů Macy's, v poslední době získali také 5,35 procenta akcií v britské poště Royal Mail. Neúspěšně se pokusili převzít německý řetězec Metro, kde stále drží 29,99 procenta akcií.

Křetínský je mimo jiné většinovým vlastníkem a předsedou představenstva Energetického a průmyslové holdingu (EPH). Jako investor se angažuje i v jiných odvětvích, a to prostřednictvím společností Czech Media Invest (médiá), EP Global Commerce (velkoobchod), Mall Group (e-commerce) nebo EP Industries (průmyslová aktiva). Je také předsedou představenstva AC Sparta Praha fotbal.

ČNB letos čeká propad veřejných financí do schodku 4,8 procent HDP

Veřejné finance letos skončí ve schodku 4,8 procenta po loňském přebytku 0,3 procenta hrubého domácího produktu (HDP). Příští rok by se schodek veřejných financí měl snížit na 3,4 procenta HDP. Vyplývá to ze shrnutí Zprávy o inflaci, kterou zveřejnila Česká národní banka. Ještě v únoru před propuknutí pandemie koronaviru

ČNB očekávala letos veřejné finance přebytkové. Celkový vládní dluh by podle odhadů ČNB měl letos stoupnout na 37,6 procenta HDP z loňských 30,8 procenta HDP. Příští rok by se měl dluh dále zvýšit na 38,6 procenta HDP. ČNB zároveň v nové prognóze očekává letos pokles ekonomiky o osm procent. Příští rok by pak ekonomika měla stoupnout o čtyři procenta. I přes obnovní růstu se ale ekonomika do konce příštího roku nedostane na úroveň před pandemií koronaviru.

Analytici: Propad turismu a služeb dopadá nejvíce na Prahu

Propad turismu a služeb v prvním čtvrtletí podle analytiků, které ČTK oslovila, zasáhl nejvíce Prahu a kraje závislé na zahraničních hostech. Do českých hromadných ubytovacích zařízení přijelo 3,1 miliónu lidí, meziročně o 22,2 procenta méně. Tržby poskytovatelů služeb klesly o 3,5 procenta. Výsledky analytiky nepřekvapily, epidemie se podle nich ale naplno projeví až v číslech za druhé čtvrtletí. Nejvyšší vytiženost lůžek hotelů, penzionů a dalších ubytovacích zařízení má podle ředitele státní agentury CzechTourism Jana Hergeta hlavní město a Karlovarský kraj. V Praze však 80 procent hostů tvoří cizinci, v Karlovarském kraji je to okolo 60 procent. Nejmenší podíl cizinců, pod 20 procent, na celkovém počtu hostů mají naopak kraje Pardubický, Zlínský a Vysočina.

Opatření proti šíření koronaviru podle ředitele portálu Slevomat Ladislava Veselého méně dopadla na hoteliery cílící na českou klientelu. Zastihla je v mezisezóně, kdy je návštěvnost vždy nižší. „Pokud půjde po zbytek roku vše dobře, mají větší šanci po uvolnění restrikcí propad po zbytek roku dohnat," dodal. Hlavní ekonom ING Bank Jakub Seidler upozornil, že zveřejněné výsledky jsou průměrem za čtvrtletí. „Samotné březnové propady jsou mnohem citelnější. V ubytování se tržby, očištěné o kalendářní a sezónní vlivy, propadly v březnu meziměsíčně o 66 procent, ve stravování a pohostinství o 46 procent. Kromě uvedeného k propadu tržeb ve službách výrazně přispěla i doprava. Za tím stojí například 40procentní meziměsíční propad v letecké dopravě. V obdobné intenzitě jako ubytování a stravování k propadu služeb přispěly také administrativní činnosti, kde se nejvíce projevil 57procentní meziměsíční pokles činnosti cestovních agentur," uvedl.

Vědci z VŠCHT vyvinuli zařízení pro opakovanou dezinfekci předmětů kontaminovaných viry

Výzkumníci z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze vyvinuli nástroj pro opakovanou dezinfekci respirátorů a dalších předmětů kontaminovaných viry. Generátor nízkoteplotního plazmatu otestovali na různých typech virů, včetně koronaviru. Vědci také zveřejnili dokumentaci ke konstrukci zařízení pro nekomerční použití. „Celá krabička je vytištěna na 3D tiskárně z materiálu PETG," popsal zařízení vědec Vladimír Scholtz.

Na vývoji zařízení se vedle výzkumníků z VŠCHT podílely i ostravské Centrum klinických laboratoří Zdravotního ústavu, Ústav organické chemie a biochemie Akade-

mie věd ČR, firma AVEC-Chem a Přírodovědecká fakulta Univerzity Hradec Králové.

Automobilka Škoda Mladá Boleslav pozastavila dodávku nových modelů Octavie

Českému rozhlasu to potvrdil mluvčí Pavel Jína. Podle něj mají vozy problém se systémem eCall, který odesílá informace z bezpečnostního asistenta záchranářům a policistům. Ten musí mít nainstalovaný podle evropské legislativy všechna auta vyrobená od března 2018. Kdy budou dodávky nových Octavií obnoveny, zatím není jisté. Problémy se systémem eCall hlásí také německá automobilka Volkswagen.

Čeští skauti vyvinuli virtuální klubovnu, aplikaci nabídli celosvětové organizaci

Čeští skauti vyvinuli aplikaci, díky které se můžou scházet i v době koronavirových omezení. Takzvaná Virtuální skautská klubovna funguje online. Oddíl si založí vlastní skupinu, skauti se spojí například přes Skype nebo jiný komunikační nástroj a vedoucí pak ve virtuální klubovně může zadávat různé úkoly nebo šifry k vyluštění. Autoři aplikace ji nabídli i celosvětové organizaci skautského hnutí a svoji virtuální klubovnu si už založily i oddíly z Belgie, Lucemburska nebo Malajsie.

Lékaři v Brně vyměnili ženě oba kolenní klouby při jedné operaci

Lékaři ve Fakultní nemocnici u svaté Anny v Brně provedli unikátní operaci. Odoperovali pacientce v jeden čas oba kolenní klouby. Postup je v České republice naprosto ojedinělý, uvedla v tiskové zprávě mluvčí nemocnice Dana Lipovská. Podle přednosta I. ortopedické kliniky a jednoho z operatérů Tomáše Tomáše operace obou kolen ve stejnou chvíli povede k výraznému zkrácení doby léčby. Při běžném postupu by musela žena nejprve podstoupit operaci jednoho a za půl roku druhého kolena. Podle Tomáše takový zákrok vyžaduje sešnaný operační tým. „Operace je rovněž náročná z hlediska logistiky, časové souslednosti operačního postupu, instrumentace a implantace. Důležitá je také dokonalá pooperační péče a rehabilitace,“ řekl Tomáš. Dodal, že nemocnice si může dovolit provedení takové operace s ohledem na nové trendy v péči před i po operaci od ovlivnění krvácení přes prevenci trombózy až po novinky v rehabilitaci.

Vědci z Brna testují buněčnou imunitu proti nemoci covid-19

Vědci z Mezinárodního centra klinického výzkumu Fakultní nemocnice u svaté Anny v Brně (ICRC-FNUSA) zkoumají buněčnou imunitu proti nemoci covid-19, což by mohlo pomoci v léčbě nemoci. V tiskové zprávě to uvedla mluvčí nemocnice Dana Lipovská. Buňky vyléčených pacientů by mohly transplantací pomoci dosud nakaženým lidem. Poznatky budou badatelé sídlet se světovou vědeckou komunitou. Lipovská uvedla, že pracoviště jako jediné v ČR odzkoušelo a zavedlo metodu testování buněčné imunity proti covidu-19. Metoda je podle ní klíčová k získání dat o této nemoci právě z pohledu buněčné imunity, o které se zatím ví velmi málo.

Česko vyvíjí vakcínu proti covid-19

Čeští vědci vyvíjí vakcínu proti nemoci covid-19. Zatím je v první, laboratorní fázi. O vývoj vakcíny se snaží v mnoha zemích, ve fázi studií je i příprava léku. „Vývoj nemoci může být takový, že nás čeká druhá nebo třetí vlna. Je lepší být připraven,“ řekl ministr zdravotnictví Adam Vojtěch (za ANO).

Jak dodal, Česko se díky svému špičkovému odbornému zázemí řadí do pelotonu několika málo států světa, které se o vývoj vakcíny pokoušejí. Nejprve bude testovaná na myších a potkanech. Testování na lidech bude trvat přes

18 měsíců, předpokládá náměstek ministra zdravotnictví Roman Prymula: „Aby bylo možné vyhodnotit, jestli tam jsou nějaké nežádoucí účinky, jaká by měla být dávka, jakým způsobem by se měla zjistit imunogenita (schopnost tvořit protilátky) a potom jestli je ta vakcína v praxi účinná.“

Kdyby bylo testování v prvních fázích úspěšné, je podle Prymuly možné, že se jeho doba zkrátí. Ve světě se vyvíjí přes osmdesát vakcín, některé z nich by se mohly testovat i v Česku. Účinnost svých preparátů zkouší vědci v Číně, v USA, v Británii nebo Německu.

Na nemoc covid-19 zatím neexistuje prověřený lék. Několik pacientů v Česku dostalo ve stadiu pokročilé nemoci lék remdesivir. Začátkem dubna dostaly pražské Nemocnice Na Bulovce a Všeobecná fakultní nemocnice po deseti dávkách léčebné kúry. Teď by měly další várku léku dostat taky v Motole a ve Fakultní nemocnici Svaté Anny v Brně, uvedla ředitelka Státního ústavu pro kontrolu léčiv Irena Storová: „Přípravek remdesivir, který vyvinula americká firma Gilead pod vedením českého biochemika a virologa Tomáše Cihláře, je antivirotikum, které zabíjí množení viru. Původně měl být používán proti ebolě. Pořád se musíme mít na pozoru. Je to experimentální lék, probíhají klinická hodnocení. Předjímat jakýkoliv výsledek je v tuto chvíli předčasné, zvláště když vidíme, že ty soubory pacientů, u kterých data byla sledována, nejsou příliš velké, a každý den dochází k nějaké nové informaci, něco nového se zjišťuje.“

Lékaři používají také japonský lék favipiravir. Dodávku pro zhruba 80 až 100 pacientů distribuuje Všeobecná fakultní nemocnice. Lékaři zkoušejí také plazmu, kterou odebírají od lidí, kteří už nemoc prodělali.

Lékaři FNKV upozorňují na vyrážku zvanou covidové prsty

Jediným příznakem onemocnění covid-19 mohou být podle lékařů Dermatovenerologické kliniky Fakultní nemocnice Královské Vinohrady (FNKV) a 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy tzv. covidové prsty. Je to vyrážka, která se objevuje zvláště u dětí a mladistvých pacientů jako první příznak onemocnění. Informovala o tom mluvčí FNKV Tereza Romanová. Jako tzv. covidové prsty označují lékaři červené hrboly na prstech zejména dolních končetin, které jsou bolestivé na dotek a mohou svědit. Podle ředitele FNKV a přednosta Dermatovenerologické kliniky FNKV a 3. lékařské fakulty UK Petra Arenbergera se u některých pacientů objevily jako jediný příznak onemocnění covid-19. „Covidové prsty jsou pro dermatology něco nového,“ dodal Arenberger. Pacienti s takovými kožními příznaky by podle něho měli být vyšetřeni na nákazu novým koronavirem.

Vyrážka pravděpodobně vzniká podle lékařky Dermatovenerologické kliniky FNKV a 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy Moniky Arenbergerové jako zánětlivá reakce kůže na antigen viru spojený s ischemií končetin, tedy onemocněním tepen v končetinách nebo krevními sraženinami. Kožní příznaky covidové infekce se podle Romanové vyskytují asi u 20 procent pacientů. Objevují se obvykle třetí až pátý den onemocnění a posléze samy odeznívají. Mezi další kožní příznaky nového koronaviru patří například kopřivka, mramorovaná kůže a drobné krevní výrony na dolních končetinách.

Jihokorejská studie

Nový výzkum z Jižní Koreje prokázal, že pacienti vyléčení z koronaviru, kteří však i po původním negativním testu byli po několika týdnech od uzdravení opět testováni pozitivně, v tu chvíli již pravděpodobně nejsou přenašečem nákazy. Má jít jen o neinfekční či mrtvé části viru.

Jihokorejská studie je významná pro strategii měst i států při rozvolňování opatření zavedených kvůli pandemii viru covid-19, neboť výzkum dokazuje, že tito pacienti už nejsou rizikem pro další přenášení viru. Informaci přinesl zpravodajský web Bloomberg.

O nové české plicní ventilátory je zájem i v zahraničí

Na plicní ventilátory CoroVent určené pro lidi s koronavirem má třebečská skupina firem MICo poptávky z několika zemí. ČTK to řekl jednatel MICo Group Jiří Denner. Výroba ventilátorů by podle Dennera mohla začít již brzy, pokud firma dostane poslední potřebné povolení od ministerstva zdravotnictví. Za prioritu označil dodávku 500 přístrojů pro Českou republiku.

Plicní ventilátory vyvinuli odborníci spolupracující na platformě COVID19CZ. Vykrýt by měly případný nedostatek plicních ventilátorů v nemocnicích. Projekt podpořila veřejná sbírka.

Denner uvedl, že nové ventilátory už získaly certifikát Elektrotechnického zkušebního ústavu (EZÚ). Dodávka 500 ventilátorů slíbených iniciativou by podle něj po zahájení výroby měla být možná do dvou, nejvýše tří týdnů. „V současnosti máme od dvanácti nemocnic požadavky dohromady asi na 180 kusů,“ řekl. Podle jednatele jde o státní, krajské i městské nemocnice.

Zahraniční poptávky se podle Dennera týkají zhruba 6 000 plicních ventilátorů, jsou například z Itálie, Španělska, Německa nebo Jordánska, kde se ale mohou lišit požadavky na ventilátory.

Vědci z Masarykovy univerzity chtějí vylepšit filtry do roušek a testují masky pro děti

I přesto, že nemocných s covidem-19 v Česku ubývá, vědci pokračují ve výzkumech souvisejících s novým typem koronaviru. Fyzici z Masarykovy univerzity chtějí vylepšit vlastnosti filtrů do roušek. Antropologové vyvíjejí metodiku pro výběr ochranné masky. Oba projekty podpořila Technologická agentura ČR, oznámila mluvčí univerzity Tereza Fojtová.

Pražská paroplavba slaví 155 let

Je to už 155 let, kdy vznikla Pražská paroplavební společnost. Mezi otce-zakladatele patřil pražský primátor František Dittrich (1801-1875), po kterém byl pojmenován slavný parník. A také průmyslník Vojtěch Lanna (1805-1866), jenž byl hlavním lodmistrem a měl na starosti úpravu vodního toku. Rod Lannů historicky splavoval dřevo ze Šumavy a od počátku hrál stále významnější roli i při transportu a přepravě soli v Čechách po Vltavě i Labi. Lanna byl skvělým lodmistrem (celé své dětství prožil mezi lodníky, kteří přepravovali sůl, a tesaři, kteří stavěli lodě), průmyslní-

kem, stavitelem a vizionářem. Právě v lodní dopravě Lanna zahájil svou, dnešními slovy, úspěšnou podnikatelskou dráhu. Mj. byl i jedním z mála měšťanských akcionářů první koněspřežné železnice mezi rakouským Lincem a Českými Budějovicemi.

Lannův rukopis nesou i regulace toků velkých českých řek Vltavy a Labe a s tím spojený velký rozvoj vodní dopravy. Bez pomoci Vojtěcha Lanny by se i Praha hůře vzpamatovávala z katastrofální povodně v roce 1845. Od padesátých let 19. století se stává již typickým kapitalistickým velkopodnikatelem. Staví další železniční dráhy, parní mlýn, dále rozšiřuje vodní dopravu, je zakladatelem Pražské železářské společnosti. A díky Vojtěchu Lannovi staršímu stojí v Praze dnešní Masarykovo nádraží nebo i Negrelliho viadukt – první historický železniční most přes Vltavu, který je zároveň druhým nejstarším pražským mostem. Navíc tento viadukt byl až do roku 1910 nejdelším evropským mostem.

Jeho syn Vojtěch Lanna ml. (1836-1909) postavil základy dnešních pražských vltavských přístavů v Holešovicích, Karlíně a v Libni. Byl také největším českým sběratelem umění 19. století (jeho sbírky si své místo našly ve známé bubenečské vile Lanna, která byla dostavěna v roce 1872), mecenášem umění a členem obchodních a živnostenských komor v Praze.

Ale zpět k vodě. O další úpravy ve splavování Vltavy se zasloužil tentokrát Vojtěch František Josef Lanna (1868-1921), vnuk Vojtěcha Lanny staršího, který převzal rodinný podnik po svém otci, Vojtěchu Lannovi mladším. Jeho firma se výrazně podílela na zřízení plavební komory u Štvanice. Vojtěch Lanna mladší pokračoval v odkazu svého otce a díky jeho firmám vznikaly nové železniční tratě nebo zdymadla na vodních tocích.

Začátky Pražské paroplavební společnosti byly poměrně skromné. Měla jediný parník. Pražané totiž příliš paroplavbě nedůvěřovali. Při prvních pokusech před dvaceti lety se totiž parník potopil už na své první plavbě. Trvalo poměrně dlouho, než se skupina podnikatelů v čele s Františkem Dittrichem rozhodla paroplavbu obnovit. Plavba se uskutečnila 25. srpna 1865 mezi Prahou a Štěchovicemi. Později se plavby staly každodenní záležitostí. Prvním kapitánem byl syn Františka Dittricha, také František, který u paroplavby pracoval dlouhá léta.

Dnešní Pražská paroplavební společnost (PPS), která je součástí větší skupiny Prague Boats – Evropská lodní doprava, má společně třicet větších plavidel. Provozuje také i dva historické restaurační kolesové parníky, Vltavu a Vyšehrad, které byly roku 2013 prohlášeny za kulturní památky. Oba parníky jsou po rekonstrukci plně funkční a staly se oblíbeným místem firemních i soukromých akcí. Parník Vltava pluje na pravidelných linkách Prahou nebo na výletních plavbách na Slapy a Mělník.

Posláním naší společnosti je péče o oba historické parníky tak, aby kouzlo paroplavby poznali nejen současníci, ale také budoucí generace v co nejpůvodnější podobě.

www.paroplavba.cz/

Zemřel filozof Ladislav Hejdánek

28. dubna zemřel v Praze Ladislav Hejdánek, významný český filozof, signatář a bývalý mluvčí Charty 77. 10. května by oslavil třiadvadesát let. Během normalizace byl Hejdánkovi odepřen přístup na akademickou půdu a byla mu

znemožněna veřejná činnost, v osmdesátých letech tak pořádal bytové semináře. Po roce 1989 působil na Univerzitě Karlově.

Hejdánek se hlásil k tradici českého myšlení ztělesněné T. G. Masarykem či Emanuele Ráblem a věnoval se převážně vztahu mezi filozofií a teologií.

Ladislav Hejdánek se narodil 10. května 1927 v Praze. Po gymnáziu studoval matematickou logiku, sociologii a filozofii na UK. V padesátých letech pracoval jako dělník, později byl zaměstnán v dokumentačním oddělení Ústavu epidemiologie a mikrobiologie v Praze. Koncem padesátých let spoluvytvořil reformní evangelické hnutí Nová orientace, v šedesátých letech spolupracoval s časopisem *Tvář* a účastnil se dialogu křesťanů s marxisty. Po krátké epizodě ve Filosofickém ústavu ČSAV (1968-1971) byl Hejdánek zatčen a odsouzen na devět měsíců, šest z nich strávil ve vazbě, poté byl amnestován. Krátce po vzniku Charty 77 se Hejdánek stal jejím mluvčím, tuto úlohu pak na sebe vzal podruhé po zatčení Václava Bendy a Jiřího Dienstbiera. Mezitím obdržel stipendium i čestný doktorát na univerzitě v Amsterdamu (1987). Od roku 1987 patřil mezi iniciátory samizdatových *Lidových novin*.

Docenturu na Univerzitě Karlově ale získal až v roce 1990, o dva roky později byl jmenován profesorem. Svou univerzitu však měl Hejdánek po dlouhá léta ve svém bytě, kde pořádal filozofické semináře. Od roku 1985 vydával samizdatově časopis *Reflexe* a knižnici Oikúmené. V letech 1990-2005 pak vedl katedru filozofie na Evangelické teologické fakultě UK.

Ladislav Hejdánek byl vyznamenán mimo jiné Cenou Jana Palacha (1984), francouzským Řádem umění a literatury (1992) či Řádem Tomáše Garrigua Masaryka (1995).

(mk)

Před 120 lety zemřel Emil Škoda, zakladatel Škodových závodů v Plzni

Emil Škoda byl zakladatel jednoho z největších českých a evropských průmyslových podniků, jehož jméno letí dodnes v podobě okřídleného šípů ve firemní značce kolem celého světa. Narodil se 19. listopadu 1839. Jeho otec František sice vystudoval medicínu, ale jako zámožný plzeňský měšťan se spíše věnoval veřejným záležitostem. Mimo jiné byl členem první správní rady Měšťanského pivovaru a také poslancem v říšském sněmu. I když se považoval za silně loajálního k rakouské říši, přesto se veřejně hlásil i k Palackému a Riegrovi. Jeho mladší bratr, tedy Emilův strýc Josef, se stal věhlasným profesorem lékařské fakulty na vídeňské univerzitě, k jehož pacientům patřily velké osobnosti doby – včetně rodiny Rothschildů, dcery ruského cara Alexandra II. a dalších.

Mladý Emil Škoda studoval na německých školách v Praze, kde navštěvoval techniku, a dále pak ve Stuttgartu a Magdeburgu. Žil tedy v německém prostředí, a i když byl víceméně považován za příslušníka rodiny, která se postupně poněmčovala, česky mluvil, a dokonce si psal i háček nad S. Mimo chodem, jeho zmiňovaný strýc, doktor medicíny Josef Škoda, po své promoci v roce 1831 uveřejnil odborné latinské pojednání, které podepsal „Josef Škoda, Čechus Pilsnensis“, tedy „plzeňský Čech“. Tento fakt bývá uváděn mezi důkazy, že Škodové vzešli z českého rodu, i když za svou vlast považovali Rakousko. Po pra-

xi v průmyslových podnicích ve Francii, Německu, Anglii a Spojených státech přijal Emil místo vrchního inženýra ve Waldsteinově strojírně v Plzni. To bylo v roce 1866. Ale už o tři roky později tuto firmu koupil, aby z malé továrničky s 33 zaměstnanci brzy vybudoval obrovský podnik se 4 000 dělníky a 200 techniky, ale zejména se světovou pověstí. Postupně dokázal postavit novou slévárnu, strojírnou, ocelárnu, kovárnu, vlastní železniční dráhu a zbrojovku.

Emil Škoda zemřel 8. srpna 1900. Je pochován na Mikulášském hřbitově v Plzni.

VZPOMÍNKA

Antonín Matějček (31. 1. 1889, Budapešť – 17. 8. 1950, Rataje nad Sázavou)

Antonín Matějček byl český historik umění, profesor Karlovy univerzity. Od roku 1917 přednášel dějiny umění na Uměleckopřmyslové škole v Praze, od roku 1920 na Akademii výtvarných umění a od roku 1930 byl profesorem Karlovy univerzity. Zabýval se hlavně českým uměním gotické doby a 19. století. Od roku 1922 vydával šestisvazkový *Dějepis umění*, knihy o středověkých rukopisech, roku 1931 knihu *Ilustrace* a roku 1938 vydal dílo *Česká malba gotická*. Napsal také řadu studií a monografií o Josefu Mánesovi, Antonínu Slavíčkovi, Janu Kotěrovi, Janu Štursovi a dalších. Společně se Zdeňkem Wirthem redigoval časopis *Památky archeologické, Ottův slovník naučný nové doby* a řadu dalších souborných publikací.

Valtr Komárek (10. 8. 1930 – 16. 5. 2013)

Valtr Komárek byl český ekonom, prognostik a politik, od března 2011 čestný předseda České strany sociálně demokratické, aktivní účastník sametové revoluce v roce 1989, první místopředseda vlády národního porozumění, poslanec Federálního shromáždění a volební lídr ČSSD ve volbách roku 1992.

Někdejší ředitel Prognostického ústavu, který svými názory často budil nadšené ovace i ostrý nesouhlas, se během revoluce stal mimořádně populární osobností. Ještě na počátku prosince 1990 byl podle průzkumů Komárek kandidátem na prezidenta číslo jedna. Ve stejné době se nakonec stal místopředsedou první nekomunistické vlády Mariána Čalfy, která zemi dovedla ke svobodným volbám v červnu 1990.

Komárek měl v té době za sebou dlouholeté působení ve Výzkumném ústavu plánování a řízení, v Ekonomickém ústavu Československé akademie věd (ČSAV) a v Prognostickém ústavu, po revoluci mimořádně populární instituci, kterou ale do té doby znal jen málokdo. Právě tady v osmdesátých letech minulého století Komárek soustředil nesourodou skupinu lidí různé odbornosti i názorů. Nevědomky tak zároveň vytvořil personální zásobárnu prvních polistopadových vlád.

Známým prohlášením o Rakousku, které Československo dožene za deset let nebo že marka bude za dvě koruny, Komárek v listopadu 1989 skutečně věřil. „Když jsme se zbavili bariér, musíme jít rychle dopředu, ale nepočítal jsem s tolika odbočkami, které nás na té cestě zdržely,“ přiznal v jednom z rozhovorů.

Život autora desítek vědeckých knih a odborných statí byl plný zvratů a peripetií. Rodiče zahynuli v koncentrač-

ním táboře, on sám podobnému osudu unikl jen o vlásek. Jako opuštěné židovské dítě byl vychován cizími lidmi, kteří pro jeho záchranu před přízrakem plynových komor riskovali své životy. Po prožitých válečných útrapách věřil po osvobození ve správnost nastolené cesty a vstoupil do komunistické strany.

Z nadšení socialismem ho pak prý vyléčil studijní pobyt v poválečném Sovětském svazu. Členem komunistické strany ale zůstal až do ledna 1990. Pozornost často budil svým působením na Kubě jako poradce Ernesta Che Guevary v šedesátých letech. Po návratu se s nadějí zapojil do přípravy ekonomické reformy pražského jara, zhroucení obrodného procesu v roce 1968 proto nesl velmi těžce. Normalizaci pak strávil spíše v ústraní.

Nový impuls přišel v roce 1984, kdy dostal na starost Kabinet prognóz ČSAV. Z něj později vznikl Prognostický ústav, jehož byl Komárek ředitelem v letech 1986-1992. Do skupiny, kterou kolem sebe Komárek v ústavu soustředil, patřili například Václav Klaus, Vladimír Dlouhý, Karel Dyba, Tomáš Ježek či Miloslav Ransdorf. V liberálním prostředí Prognostického ústavu, který tehdejší komunistický režim toleroval, již několik let před revolucí hledali možné cesty ekonomického vývoje po pádu komunismu.

Porevoluční nadšení ale záhy vystřídalo vystřízlivění, když se Komárek dostal kvůli ekonomické reformě do názorových neshod se svými někdejšími kolegy. Ve vládě zastánců „šokové terapie“ tak pro něj nastaly těžké časy a on ztratil jistotu, že směr, kterým se dali, je tím pravým. Nechtěl být ale neustále „proti a něco kritizovat“, a tak se rozhodl vrátit do Prognostického ústavu. I později ale cítil lítost nad tím, že se mu nepodařilo prosadit cestu, kterou považoval za správnou.

Jiří Kotalík (22. 7. 1920, Praha – 26. 1. 1996, Praha)

Jiří Kotalík byl český historik umění, umělecký kritik, překladatel z angličtiny, ředitel Národní galerie v Praze. Jeho syn Jiří T. Kotalík je také historik umění, který působil jako rektor Akademie výtvarných umění v Praze.

V letech 1945-1948 studoval dějiny umění na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy u profesorů Josefa Cibulky, Jana Květa a Antonína Matějčka a zároveň byl v letech 1946-1948 pracovníkem sekce pro kulturní styky se zahraničím na Ministerstvu informací. Byl členem Skupiny 42 (1942-1948), výtvarného odboru UB (1944), SČUG Holár (1946), SVU Mánes (1948). V letech 1950-1954 byl pedagogem na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě a poté do roku 1960 na Filozofické fakultě UK. V letech 1954-1958 byl zástupcem ředitele Ústavu teorie a dějin umění ČSAV. V roce 1958 byl jmenován docentem a od roku 1961 profesorem Akademie výtvarných umění v Praze. V letech 1960-1967 byl rektorem AVU a 1967-1990 ředitelem Národní galerie v Praze. Zastával řadu veřejných funkcí ve vědeckých a uměleckých organizacích doma i ve světě (ČSAV, SČVU, AICA, ICOM ad.).

Jako ředitel Národní galerie v Praze usiloval o stavbu nové budovy, a když tento záměr nebylo možné uskutečnit, získal pro sbírky postupně řadu nových prostor (Šternberský palác, Městskou knihovnu, Zbraslavský zámek, palác Kinských, Jiřský a Anežský klášter). Jako poslední získal a zachránil před demolicí požárem poničený Veletržní palác. Trvalými výstavními prostorami Národní galerie se staly jízdárny Valdštejnského paláce a Pražského hra-

du. V roce 1993 a 1995 zahajoval spolu s prezidentem Václavem Havlem a umělecky garantoval dvě velké výstavy v ÚLUV na Národní třídě v Praze 1 (*Herbert Masaryk, T. G. Masaryk – člověk a umění*), které uspořádalo Masarykovo demokratické hnutí.

Členství: Skupina 42, Umělecká beseda.

Ocenění v zahraničí: 1966 Commandeur de l'Ordre des Arts et des Lettres, 1986 Johann-Gottfried von Herder-Preis.

Karel Farský (26. 7. 1880, Škodějov – 12. 6. 1927, Praha) Karel Farský byl český římskokatolický reformistický kněz, později spoluzakladatel, vůdčí ideová osobnost, teolog, duchovní, biskup a první patriarcha Církve československé husitské (CČSH). Absolvoval za přispění svého strýce, vyšehradského kanovníka Josefa Farského, pražské Akademické gymnázium, vystudoval teologickou fakultu Karlovy univerzity, kněžské svěcení přijal 29. června 1904. Následně jako kaplan dva roky (1904-1906) působil v duchovních správách Ostrov a Pernink (v současnosti Karlovarský kraj). Po konfliktu s pražským arcibiskupem kardinálem Lvem Skrbenským z Hříště rezignoval na akademickou dráhu a jako středoškolský profesor náboženství vyučoval na I. a II. reálném gymnáziu v Praze (1910-1914), poté na II. reálném gymnáziu v Plzni (1914-1919).

Byl dlouhodobým stoupencem idejí modernismu, proto se po obnovení činnosti Jednoty katolického duchovenstva (JKD, 7. 11. 1918) stal jejím členem. Aktivně se zapojil i do činnosti Ohniska, volného sdružení v rámci JKD, které podle svých stanov „usilovalo o realizaci církevních reforem až k jejich úplnému provedení“. Na základě rozhodnutí členské schůze bylo Ohnisko dne 15. září 1919 rozpuštěno, založen Klub reformních kněží a Karel Farský zvolen jeho předsedou. Vzhledem k náročnosti výkonu této funkce, vyžadující jeho přítomnost v centru hnutí, opustil Plzeň a nastoupil místo tajemníka v církevním oddělení Ministerstva školství a národní osvěty, kde působil do podzimu roku 1920.

Pod jeho vedením proběhly všechny významné vnitrocírkevní události v letech 1920-1927. Stál u zrodu samostatné reformní a národní Církve československé (CČS, 8. 1. 1920, státního uznání se jí dostalo 15. 9. 1920), byl členem jejího prvního řídicího grémia (Církevního výboru), po jeho přejmenování v srpnu 1920 na Ústřední církevní výbor pak předsedou. Biskupem západočeským se sídlem v Praze byl zvolen v roce 1923, prvním patriarchou CČS v průběhu I. řádného sněmu (29.-30. 8. 1924). Ve velmi složitých vnějších podmínkách společenských, politických, právních a hospodářských i při vnitřních ideových sporech, ale za nadšené a obětavé podpory laiků dokázal se svými spolupracovníky položit pevné základy svébytnosti nové církve v rovině věroučné, obřadní, organizační, vzdělávací, osvětové i vydavatelské a navázat první mezinárodní ekumenické kontakty (Stockholm 1925, USA 1925-1926). Pro Církev československou husitskou zůstává dodnes inspirativní osobní vklad prvního patriarchy – tvůrčí práce liturgická a ideová i příklad jeho neúnavné činnosti kazatelské, misijní, publikační, katechetické a pastorační. Jeho dílo určilo základnu bohoslužebnosti a spirituality CČSH a odráží se znatelně v její věrouce, sociální orientaci i církevních řádech, od založení po celou dobu její existence a působení.

ThDr. Karel Farský, vyčerpan a vážně nemocen, zemřel 12. června 1927 ve věku nedožitých sedmačtyřiceti let. Urna s jeho popelem je uložena v Husově sboru v Praze-Dejvicích.

Arnold Jirásek (3. 7. 1887 – 28. 7. 1960)

Arnold Jirásek byl český lékař, chirurg a popularizátor medicíny. Vystudoval pražskou lékařskou fakultu, doktorem lékařských věd se stal v roce 1910. Po studiích působil na interní klinice prof. Josefa Thomayera – s mezidobím jednoroční vojenské služby v Korutanech a Haliči. Byl žákem jednoho ze zakladatelů české chirurgie Otakara Kukuly. Jako válečný chirurg pomocné výpravy českých lékařů se zúčastnil balkánských válek v letech 1912-1913 v Černé Hoře a v Srbsku. Během první světové války působil na ruské frontě u chirurgické skupiny prof. Zahradníčka v Cholmu, od července 1917 byl velitelem III. chirurgické skupiny prof. Kukuly ve Feltre na italském bojišti, odkud se vrátil v listopadu 1918 do vlasti. Zde se v lednu 1919 stal asistentem I. chirurgické kliniky profesora Kukuly a dne 20. prosince 1923 se habilitoval ze všeobecné a speciální patologie a terapie nemocí chirurgických.

V roce 1926 byl na doporučení prof. Rudolfa Jedličky jmenován řádným profesorem Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a zároveň přednostou I. chirurgické kliniky LF UK, kterým zůstal až do roku 1958. V letech 1935-1951 byl přednostou Ústavu pro válečnou chirurgii, o jehož založení se významně zasloužil. Od roku 1951 vedl Chirurgickou katedru LF UK. O pět let později se stal ředitelem Laboratoře pro chirurgickou patologickou fyziologii ČSAV, která byla v roce 1960 reorganizována a převedena do Laboratoře pro úrazovou neurochirurgii ČSAV a MŠK.

Byl neuvěřitelně čínorodým člověkem, jenž zastával množství funkcí, které vyplývaly jak z jeho vlastní odborné činnosti, tak i z členství ve vědeckých a odborných společnostech a institucích domácích i zahraničních. Účastnil se mnoha domácích i zahraničních sjezdů a kongresů. Arnold Jirásek se stal též členem Státní zdravotní rady ministerstva zdravotnictví, Poradenského ošetrovatelského sboru, výboru Československé společnosti chirurgicko-gynekologické, výboru Spolku lékařů českých, mimořádným a posléze řádným členem České akademie věd a umění, od roku 1954 akademikem Československé akademie věd, členem zdravotního výboru Malé dohody, spoluzakladatelem a prvním prezidentem International College of Surgeons, generálním sekretářem československého ná-

rodního výboru Všeslovenského lékařského svazu, čs. delegátem a místopředsedou Mezinárodní chirurgické společnosti.

Arnold Jirásek patřil k nejvýznamnějším osobnostem a reprezentantům lékařského stavu u nás. Zabýval se chirurgií v celém jejím rozsahu, ovlivnil zejména vývoj břišní chirurgie, chirurgie sportovních poranění, léčení zlomenin a byl průkopníkem české neurochirurgie. Věnoval se i organizaci ošetrovatelství a zdravotnictví, popularizaci a historii medicíny. Vychoval mnoho vynikajících žáků.

Antonín Jelínek (10. 7. 1930, Praha – 25. 5. 2008, Praha)

Antonín Jelínek byl český spisovatel, literární historik, kritik, publicista, redaktor a editor. V letech 1996-2002 byl předsedou Obce spisovatelů. Od roku 1953 až do poloviny sedmdesátých let působil na katedře české literatury Filozofické fakulty Karlovy univerzity. V době normalizace musel fakultu opustit a pracoval na japonském velvyslanectví v Praze. Po roce 1989 se vrátil na filozofickou fakultu a v letech 1996-2002 byl předsedou Obce spisovatelů. Jelínek své literárněkritické stati uveřejňoval v *Literárních novinách*, *Orientaci*, *Nových knihách*, *Lidových novinách*, *Právu* a v řadě sborníků.

Tadeáš Hájek z Hájku (latinským jménem Thaddaeus Hagecius ab Hageck či Thaddaeus Nemicus, 1. 10. 1525, Praha – 1. 9. 1600)

Tadeáš Hájek z Hájku byl český renesanční přírodovědec, astronom, matematik, alchymista a lékař. Vzdělání získal na univerzitách v Praze, Vídni, Bologni a Miláně. Poté se vrátil na pražskou akademii, na níž v roce 1551 získal titul magistra umění. Mezi lety 1554-1555 přednášel matematiku, věnoval se však i dalším vědám. Roku 1554 ho císař Ferdinand I. povýšil do šlechtického stavu. Poté pracoval jako lékař ve Vídni a v Uhrách jako vojenský lékař ve válce s Turky. V roce 1571 se stal protomedikem (nejvyšším zemským lékařem) Království českého a zároveň byl Maximiliánem II. povýšen do rytířského stavu. Na dvoře Rudolfa II., jehož byl osobním lékařem (předtím ošetřoval Maximiliána II.), působil jako ředitel alchymistických dílen. Spolupracoval s Tychonem Brahe, který byl pozván do Prahy. Hájek vedl korespondenci s významnými učiteli tehdejší doby a napsal řadu odborných spisů v několika odvětvích. Zemřel v září roku 1600 v Praze. Jeho pohřbu v Betlémské kapli se zúčastnil i Tycho Brahe. Po Hájkovi je pojmenována planetka 1995 Hajek a měsíční kráter Hagecius.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Roušky a péče o zakrytou pleť

Česko bylo prvním evropským státem, který zavedl povinné nošení roušek na veřejnosti. Bylo to 19. března a ministerstvo zdravotnictví počítalo s tím, že bude platit do poloviny června. Vláška ale nyní rozhodla, že lidé budou moci chodit za určitých podmínek bez roušek na ulici nebo do parku už od 25. května. Povinné zakrytí dýchacích cest bude jen ve veřejných budovách nebo v hromadné dopravě.

Roušky se pro nás staly každodenní nutností. Naše pleť si však na ně leckdy tak snadno nezvykla. Měli bychom jí

proto věnovat správnou pozornost. Potíže při nošení roušky obvykle mívají lidé s některými kožními chorobami, ale i ti ze zdravou, ale citlivou pokožkou. Potíže mají zejména ženy trpící ekzémem, při němž je porušen kožní ochranný film, takže se na kůži objevuje zánět projevující se zarudnutím, popraskáním a vysušením pokožky.

U roušek hodně záleží na tom, z jakého materiálu jsou a jak často je musíme nosit. A také, jakou péči své pleti věnujeme. Právě teď, tedy v „rouškovém období“, bychom se totiž o pokožku měli starat mnohem intenzivněji než za běžných okolností. A když se objeví problém, nehledat

„řešení“ na internetu, ale raději se vydat do ordinace dermatologa.

V minulém měsíci byly publikovány první zprávy o kožních problémech spojených s nošením ochranných pomůcek v rámci současné pandemie covid-19, které se ale věnují profesionálům. Je známo, že kůže pod rouškou lidově řečeno nedýchá, je porušena rovnováha vody ve vnitřním a vnějším prostředí. Především záleží na tom, z jakého materiálu rouška je a jak dlouho ji nosíme. Pokud máme ušitou roušku z čisté bavlny, s kterou jen občas vyrazíme na nákup, nejspíš naši kůži žádné zvláštní nebezpečí nehrozí, i když i tato citlivou pokožku dráždí. Pokud si chceme zachovat pěknou pleť, měli bychom o ni právě nyní pečovat intenzivněji. To znamená pokožku správně čistit, odstranit make-up a promazat vhodným krémem či mastí. Zejména ženy ve středním a starším věku by měly vědět, jaký typ kůže mají, a věnovat velkou pozornost výběru správných přípravků. Právě ty mohou totiž někdy stávající obtíže zlepšit, ale i zhoršit. Kosmetické přípravky obsahující vazelínu mohou například prospět osobám s atopickým ekzémem, ale naopak uškodit těm, kteří mají akné. Raději si nechte poradit v lékárně či drogerii. Řada lidí se domnívá, že akné trápí pouze mládež v pubertě. Ve skutečnosti však postihují i starší ženskou populaci.

Kvalitu pleti ovšem ovlivňuje nejen vnější prostředí, ale i naše životospráva a také pozitivní nálada, která teď mnohým lidem chybí. Zvýšenou konzumací různých potravních doplňků pleť nevylepšíme, někdy si můžeme i uškodit. Zdravý člověk získá potřebné množství vitaminů i minerálních látek z pestré stravy. A pokud se stravuje nezdravě, je to na jeho pleti znát. Výrobci kosmetických přípravků leckdy zdůrazňují omlazující účinky některých vitaminů, například vitamínu E, prozatím však žádná studie tuto domněnku nepotvrdila. Některé práce pouze zaznamenaly jeho příznivý vliv v doplňkové léčbě atopického ekzému. Dopřát si před létem vitaminovou kúru určitě neuškodí, ale brát je pravidelně bez doporučení lékaře celý rok určitě správné není. Řada lidí se také domnívá, že zvýšená konzumace tekutin může příznivě ovlivnit hydrataci pokožky. Ve skutečnosti to zatím také žádná studie spolehlivě nepotvrdila. Správný pitný režim sice celkově organismu prospívá, ale ke zlepšení hydratace kůže tímto způsobem nedochází.

Sucho je nejhorší za posledních 500 let

Uvádí to analýza vědců projektu Intersucho. V několika obcích už jsou cisterny s pitnou vodou. V řadě míst jsou omezeny odběry vody.

Srážkový deficit a zvyšující se teplota – situace, kterou předchozí generace nezažily. Jak uvedl ministr životního prostředí Richard Brabec (ANO), zemědělské sucho je prakticky v celém Česku. Sucho postihlo i 80 procent zdrojů podzemní vody. V některých krajích chybí kumulativně za šest let více než roční úhrn srážek.

V Česku je nyní omezen odběr vody na 49 místech. Loni touto dobou nebylo žádné, předloni byly dvě. Vody v tocích je mezi 6 a 30 procenty dlouhodobých dubnových průměrů, přehrady jsou ale naplněné, samotné pitné vody by tak mělo být dost, řekl ministr zemědělství Miroslav Toman (za ČSSD).

Sucho je pro Česko důležitějším a zásadnějším problémem než současná krize kolem epidemie nového typu

koronaviru, řekl Miloš Zeman. Česko by podle něj mělo kvůli suchu vybudovat nové vodní nádrže a přehrady. Zadržování vody v krajině považuje Zeman za nejpodstatnější opatření, protože nyní podle něj voda z republiky odtéká do sousedních zemí bez užítku.

Ministerstvo zemědělství chce 31 nových míst pro nádrže

Ministerstvo zemědělství předložilo návrh na zvýšení hladiny Novomlýnských nádrží o 35 centimetrů. Mělo by se tak získat devět milionů metrů krychlových vody bez nutnosti stavby dalšího vodního díla.

Ministr zemědělství Toman (za ČSSD) chce jednatřicet nových míst, kde by se daly budovat nádrže. Resort životního prostředí třináct lokalit zásadně odmítá, o patnácti místech se jedná. Podle generálního ředitele Povodí Vltavy Petra Kubaly stát ztratil deset let diskusemi, jestli se nádrže mají, nebo nemají stavět.

Vědci se vrátili z Antarktidy o měsíc později

Výzkumná expedice z Masarykovy univerzity v Brně se o měsíc později vrátila z Antarktidy do České republiky. Všech devět vědců po návratu zamířilo do čtrnáctidenní karantény. Původně měli odplouvat z Antarktidy v polovině března. „Cestu domů jim zkomplikovala závada na lodi chilského námořnictva, která je vyzvedla na ostrově Jamese Rosse až 21. března,“ uvedla Ema Wiesnerová z tiskového oddělení univerzity. Další komplikace nastaly kvůli koronaviru, vlivem kterého ustala letecká doprava z Chile. Do Evropy se tak expedice dostala díky repatričnímu letu Francie až 30. dubna. „Dokud kolegové nenasedli do francouzského letadla, neměli jsme v podstatě žádnou jistotu, kdy se dostanou domů,“ uvedl vedoucí Českého antarktického výzkumného programu Daniel Nývlt.

Expedice odjela z České republiky 17. ledna na základnu Johanna Gregora Mendela na ostrově Jamese Rosse. Cílem bylo zajistit data například pro dlouhodobé sledování dopadů klimatické změny na antarktické ledovce, vodní toky či půdu a veškerý život od mikroorganismů až po nižší rostliny. I díky příznivému počasí se skupině podařilo splnit všechny plánované úkoly, sdělila Wiesnerová.

Na konci prvního čtvrtletí v ČR žilo 569 stoletých lidí

V Česku letos na konci prvního čtvrtletí žilo 569 stoletých a starších lidí – 493 žen a 76 mužů. Dvěma nejstarším obyvatelkám republiky bylo 108 let a bydlí v Jihomoravském a Královéhradeckém kraji. Nejstaršímu obyvateli pak bylo 106 let a je z Karlovarského kraje. Vyplývá to ze statistik České správy sociálního zabezpečení.

Přes 600 se počet stoletých přehoupl před osmi lety. Víc než 700 lidí s „deseti křížky“ žilo v Česku o dva roky později. Od té doby počet klesal. Velmi vysokého věku se totiž dožívají slabé ročníky, které přišly na svět za první světové války. Tehdy narozených dětí výrazně ubylo. Zatímco před rokem 1910 se podle údajů Českého statistického úřadu v českých zemích rodilo přes 300 000 dětí ročně, ve válečných letech to nebyla ani polovina.

V pražské ZOO se narodilo slůně

V pražské zoologické zahradě se narodilo slůně. Matkou je slonice indická Janita a slůně je v pořádku. Je to samička, stejně jako slůně, které se v ZOO narodilo koncem března. Otcem obou letošních slůňat je samec Ankhor.

Samice slona indického Janita a Tamara přivedly na svět už v roce 2016 Rudolfa a Maxmiliána, první slůňata počatá a narozená v Praze. Maxmilián a o půl roku mladší Rudolf brzy oslaví čtvrté narozeniny a už dnes váží každý více než tunu. První slůně narozené v pražské ZOO za její více než osmdesátiletou historii byla sloní samička Sita. Na svět přišla v únoru 2013. Její matka Donna se do Prahy dostala v roce 2012 z Rotterdamu již březí.

Sloni jsou v pražské ZOO chováni od roku 1933. I s letošními mláďaty jich návštěvníci budou moci vidět celkem devět. Zahrada má od března 2013 nový areál nazvaný Údolí slonů, který vyšel na 500 milionů korun. Je to největší komplex, který kdy některá z českých či slovenských ZOO otevřela. Sloninec nabízí samostatné stáje i společné vnitřní prostory, které slonům i během zimy umožňují pohyb. Uvnitř mají sloni i vyhřívání bazén.

Do soukromé přírodní rezervace u Rokycan přijel zubr ze ZOO Tábor

Do soukromé přírodní rezervace u Rokycan přijel samec zubra evropského odchovaný v ZOO v Táboře. Stokilometrovou cestu absolvoval bez obtíží. Když zoologové ve výběhu otevřeli dvířka přepravního boxu, zvíře vyšlo ven, rozhlédlo se a po chvíli začalo v klidu spásat trávu a náletové dřeviny a vydalo se na obchůzku nového domova. V Rokycanech si tříletý samec Tábor polepší. Čeká ho tu mnohem větší prostor a stane se také vůdcem nově zakládaného stáda, řekl ČTK hlavní zoolog ZOO Tábor Ondřej Kott.

Soukromou rezervaci zřídil podnikatel z Rokycanska Robert Beneš. Pozemek bývalého vojenského cvičiště na okraji města koupil od armády původně ke spekulaci, řekl ČTK. „Pak mě oslovilo nějaké kouzlo toho místa, začal jsem se zajímat o to, co tady je a žije. Pak jsem navštívil Milovice a tam se to ve mně zlomilo. Hrozně mě to nadchlo, takže jsem se rozhodl, že podobný projekt uskutečním v Ro-

kycanech,“ řekl ČTK. Území se třicet let neudržovalo. Beneš ho musel nejdřív vyčistit od odpadků. Dřívější činností armády vzniklo unikátní prostředí, kde se daří chráněným živočichům i vzácným rostlinám.

Mapování velkých šelem v Beskydech potvrdilo výskyt vlků a rysů

Mapování velkých šelem v Beskydech potvrdilo výskyt smečky vlků a několika rysů. Na stopy medvěda vlčí hlídky během únorového hledání nenašly. Loni se přitom v Beskydech pohybovali dva. V CHKO Beskydy a v pohraničním slovenském území se pohybuje přibližně dvanáct dospělých rysů, jedna vlčí smečka se vyskytuje v Javorníkách převážně na slovenské straně, v Moravskoslezských Beskydech byly nalezeny stopy dalších dvou zvířat, na severu CHKO Beskydy pak stopy jednoho vlka. Přítomnost medvědů nebyla potvrzena ani v CHKO Beskydy, ani v javornické části CHKO Kysuce. Což však neznamená, že zde medvědi nežijí. Je pravděpodobné, že se v zimě zdržovali v nepřístupných horských lokalitách.

Policie pátrá po pytlákovi, který postřelil rysa

Zraněného rysa, který byl nedávno odchycen v chráněné krajinné oblasti Beskydy u Huslenek na Vsetínsku, někdo postřelil. Rentgen ukázal kulku, která uvízla těsně u kolene. Zvíře uhynulo. Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK) ČR a Hnutí DUHA proto podají trestní oznámení na neznámého pachatele, informovala ČTK v tiskové zprávě Karolína Šulová z AOPK ČR. Rysů v Česku žije jen několik desítek, jde o ohroženého živočicha.

„Na pravděpodobně zraněného rysa nás upozornil bývalý revírník. Zvíře bylo vystresované a vyhublé, muselo trpět bolestí a hladu. Od roku 2000 je to už čtvrtý rys, který byl v oblasti Beskyd střelen pytláky. Rysů přitom v celých Beskydech žije jen kolem deseti, takže je to citelná ztráta. Pachatele se zatím nikdy nepodařilo najít. Vyzýváme proto veřejnost, aby tentokrát – pokud má nějaké podezření – informovala Policii ČR či AOPK ČR,“ uvedl František Jaskula z AOPK ČR.

ARCHEOLOGIE

Archeologové našli v Táboře ostatky jednoho ze zraněných husitských bojovníků

Nově objevené pohřebiště v Táboře podle prvotních zjištění pochází z doby kolem poloviny 15. století. Jedná se tedy o místo posledního odpočinku jedněch z prvních obyvatel obce Tábor, která byla založena na jaře 1420. Objevené kosterní pozůstatky si převzali muzejníci. „Výzkum je citlivý v tom, že se jedná o kosterní pozůstatky. Takže z hlediska práce jde o náročnou preparaci a vinou toho dojde k časovému zdržení stavby,“ uvedl archeolog Husitského muzea v Táboře František Janda. Původně se počítalo s otevřením celé ulice po položení asfaltu 18. srpna, teď se termín přesouvá zhruba na 8. září.

Pod horou Říp archeologové odkryli dvanáct hrobů ze starší doby bronzové

Více než tři a půl tisíce let starou čepel kovové dýky i s kostrou jejího majitele našli archeologové ve Vražkově nedaleko hory Říp. Zachovalý hrob ze starší doby bronzové tu ještě spolu s jedenácti dalšími odkryli vědci během záchranného archeologického průzkumu v místech plánované výstavby komunikace.

„Podobných typů dýk se na území ČR podařilo zatím nalézt jen minimum. Navíc naší velkou výhodou je, že ji máme v přirozeném nálezovém kontextu včetně kostry,“ říká k cennému nálezu Martin Trefný, archeolog a ředitel roudnického Podřipského muzea, které se spolu s pražskou Českou společností archeologickou na průzkumu podílí.

Na základě dochovaných stop na ostří bychom se chtěli pokusit zjistit, k čemu byla původně používána. Makro- i mikroskopické zkoumání by také mohlo na dýce odhalit korozní otisky látek, které měl zemřelý v době pohřbu na sobě," dodává Trefný.

Ještě než dýka, kterou měl zemřelý původně uloženou na hrudi, dorazí ke konzervátorům, budou podle Trefného odborníci zjišťovat i to, zda je vyrobená z mědi, bronzu, nebo jiných příbuzných slitin.

Většina dosud odkrytých hrobů pochází z doby 1700 až 1600 let před naším letopočtem, tedy z období tzv. únětické kultury. Všechny směřují ze severu na jih a zemřelí v nich leží vždy na pravém boku s tváří otočenou na východ.

Záhadou pro archeology zatím zůstávají velké rozdíly v dochovanosti kosterních zbytků v jednotlivých hrobech. Některé zůstaly téměř v perfektním stavu, jiné, ač leží v těsném sousedství, obsahují například jen zbytky dlouhých kostí.

Vědci ovšem odkryli i jeden ještě zcela nedokončený hrob a ten se odlišuje zcela. „Zatím nevíme, z jakého období by mohl být. Mrtvý byl pohřben v poloze na zádech a jeho hlava směřuje na sever. Tak se pohřbívali třeba Keltové ve 4. a 3. století před naším letopočtem, ale v hrobě jsme zatím nenalezli žádné náramky, nánožníky či spony, které by to mohly potvrdit," popisuje Trefný. „Přesnou dataci tohoto hrobu nám tak musí potvrdit až další výzkum," dodává Trefný s tím, že na archeology pak navíc čeká i detailní průzkum dvojhrobu, který byl také v lokalitě nalezen.

Včetně hrobů našli vědci u Vražkova celkem 120 archeologických objektů. Nejčastěji šlo o pozůstatky kůlových staveb, narazili ale i na dvacet sídlištních jam, které sloužily k uchování potravy, či velký objekt o rozměrech 6 x 6 metrů.

„Pokud bádání potvrdí, že šlo o chatu z téže doby, podařilo by se nám vlastně odhalit kompletní sídelní jednotku ze starší doby bronzové, která obsahovala sídliště, pohřebiště i další sídlištní objekty," upozorňuje Trefný.

V rámci záchranného výzkumu se archeologové pohybují jen v několik set metrů širokém pásu, kde se bude stavět komunikace. I proto nedokážou jednoznačně určit, kam až sídliště mohlo sahát. Přesnou dataci jejich objevů jim pak ověří ještě detailní rozbor v laboratořích.

Donjon v Pardubicích

Archeologie změnila pohled na nejstarší dějiny pardubického zámku. Během rekonstrukce tamější elektrické přípojky učinili archeologové Východočeského muzea mimořádný objev. Během výzkumu totiž narazili na pozůstatky původního hradu ze 14. století, konkrétně na mohutnou zeď z opuky, která tehdy tvořila obytně obrannou hránou věž – donjon.

„Dohlížíme na výkop a v archeologické sondě v jižní části nádvoří jsme našli reliktu hradu pánů z Pardubic, což odpovídá době vlády Lucemburků v českých zemích. Jde o mohutné opukové zdivo mocné 2,4 metru," oznámil ředitel Východočeského muzea v Pardubicích Tomáš Libánek.

Je to nejstarší zděná konstrukce v Pardubicích, což už potvrdili archeologové. „Tato věž měla obdélníkový, nebo čtvercový půdorys. Jde patrně o nejstarší dosud obje-

nou zděnou konstrukci v Pardubicích. Mladší pohusitské a pernštejnské stavby jsou většinou postaveny z vyvřelých hornin z Kunětické hory nebo zaniklého povrchového lomu v blízkosti dnešní pardubické části Hůrka. Tato věž byla postavena z opuky, což také potvrzuje, že je starší," řekl stavební historik Bohdan Šeda.

Nález dívčích hrobů archeology překvapil, našli i honosné náušnice

Stejně místo už jednou zkoumali, ale i po sedmdesáti letech se archeologům podařilo ve známé lokalitě Na Valách ve Starém Městě najít další unikátní hroby z období Velké Moravy. Znovu se tak potvrdilo, že se jedná o největší velkomoravské pohřebiště.

Unikátní lokalita Na Valách ve Starém Městě vydala další poklad z období Velké Moravy – sedm hrobů, které obsahovaly kosterní pozůstatky dívek a nechyběly v nich ani náušnice.

„Objevíli jsme sedm hrobů, které obsahovaly kosterní pozůstatky dívek, což vyplývá z průvodních nálezů. Těmi byly hlavně stříbrné, často pozlacené hrozníčkové a bubínkové náušnice ze skupiny honosných šperků veligradského typu," řekl Luděk Galuška, vedoucí Centra slovanské archeologie Moravského zemského muzea.

Záchranný archeologický výzkum, jehož vedoucím byl právě Galuška, se uskutečnil v blízkosti Památníku Velké Moravy, kde vzniká nové Cyrilometodějské centrum za 123 milionů korun.

Na místě stavby se zvláštní objevy nečekaly právě z důvodu, že lokalita byla detailně prozkoumaná v letech 1949-1950. Při prvních výkopech a skrývce zeminy se ale objevily kosterní pozůstatky. Archeologové z Centra slovanské archeologie i ze Slovákckého muzea a antropologové z Ústavu Anthropos Moravského zemského muzea v Brně pak našli zmíněné hroby. „V jednom z nich jsme našli devět honosných náušnic, což znamená, že s nimi pohřbená dívka náležela do rodiny významného velmože žijícího ve druhé polovině 9. století na území tehdejšího Veligradu, dnešního Starého Města," upřesnil Galuška.

Celkový počet šperků, mezi kterými nechyběly náušnice, gombíky, prsten nebo nůž, dosáhl třiceti kusů. Srovnatelně bohaté hroby na půdě Starého Města našli archeologové naposledy na konci padesátých let minulého století.

Výzkum v lokalitě Na Valách přinesl v padesátých letech například objev základů velkomoravského zděného kostela i rozsáhlého pohřebiště s ostatky řemeslníků, zemědělců i lidí vyšších vrstev. Počet hrobů dnes už přesahuje dva tisíce, což svědčí o husté zástavbě. Některé se navíc nacházejí pod nově postavenými domy.

Nedávno nalezené kosterní pozůstatky budou uloženy v Ústavu Anthropos. Šperky a další nálezy budou po konzervaci ve Slovákckém muzeu součástí Centra slovanské archeologie, které sídlí ve Velehradské ulici v Uherském Hradišti. Jeho součástí je stálá expozice Sv. Cyril a Metoděj a počátky křesťanství na Moravě.

Archeologové u Domašína na Rychnovsku objevili pravěké osídlení

Archeologové u Domašína na Rychnovsku objevili pozůstatky sídliště, které patří s největší pravděpodobností

kultuře se šňůrovou keramikou. Pokud analýzy potvrdí sídliště této kultury datované k roku 2000 před naším letopočtem, půjde o objev, který nemá v ČR obdoby. Archeologové v ČR dosud sídliště uvedené kultury neprozkoumali, řekla ČTK archeoložka rychnovského muzea Martina Beková.

Součástí sídliště jsou studny hluboké několik metrů. Při vykopávkách archeologové přišli i na další stopy osídlení z různých etap zemědělského pravěku. „Máme tu shluk pěti okrouhlých studen, jaký je typický pro kulturu se šňůrovou keramikou. Zatímco jinde v Evropě, například v Německu, se studny této kultury objevují, v ČR by to bylo vůbec poprvé. Kolem je velké množství kúlových jamek, předběžně to interpretujeme jako ohrady, případně lehčí konstrukce příbytků,“ řekla ČTK Beková.

Podle ní studny nesloužily na sídlišti najednou, jakmile se jedna zřítíla, byla nahrazena novou. Studny nebyly ničím vyztužené, sloužily jako zdroj pitné vody.

Sídliště kultury se šňůrovou keramikou jsou vzácná. Souvisí to se způsobem života nositelů této kultury. „Byli to především mobilní chovatelé dobytka, kteří si budovali lehčí sídliště, než jsme zvyklí u jiných kultur zemědělského pravěku. Proto se dochovala velmi zřídka. Z České republiky prozkoumané sídliště kultury se šňůrovou keramikou nemáme,“ řekla Beková. V současnosti pokračuje výzkum na jedné třetině délky budoucího obchvatu Domašína, v úseku dlouhém asi 600 metrů. Naleziště je na terénní terase nad řekou Bělou. „O tom, že půjde o tak bohaté naleziště, jsme neměli tušení,“ řekla Beková.

Dalším pozoruhodným objevem jsou podle ní pozůstatky sídliště únětické kultury ze starší doby bronzové datované do období okolo 1800 před naším letopočtem. „Podařilo se nám objevit z tohoto období obilné silo, několik sídlištních jam, části nádob, keramické střepy, část bronzové sekerky. Je to poprvé, co sídliště únětické kultury na Rychnovsku zkoumáme,“ řekla Beková. Sídliště únětické kultury překrývá starší z období eneolitu a naopak únětické sídliště je překryto mladšími hroby z éry popelnicových polí z přelomu doby bronzové a železné.

Další pozoruhodný objev při vykopávkách v trase budoucího silničního obchvatu Domašína je část žárového pohřebiště z doby železné. Pravděpodobně souvisí s rozsáhlým sídlištem kultury popelnicových polí v nedalekých Černíkovcích. Za posledních deset let jde na Rychnovsku o nejbohatší naleziště, řekla ČTK archeoložka rychnovského muzea Martina Beková. Archeologové měli o pohřebišti v Domašíně tušení ze zhruba 100 let starých, avšak neložovaných nálezů. Nevěděli, kde přesně je.

Naleziště u Domašína je součástí jedné ze dvou pravěkých sídelních oblastí v okrese Rychnov nad Kněžnou. Patří k sídelní oblasti zhruba mezi Solnicí a Kostelcem nad Orlicí, druhá je v oblasti Opočna. Výzkum v trase budoucího silničního obchvatu Domašína začal na jaře a stále pokračuje.

Vědci posunuli dataci nejstarší kresby v České republice na 7 000 let

Kresba se nachází v Hlavním dómu Kateřinské jeskyně v Moravském krasu. Jde o černé čáry na mohutném kameni, kterému se přezdívá kvůli jeho vrásčitému povrchu Mozek. Byl patrně umělecky dotvořen čarami coby kultov-

ní kámen v době kamenné. Dataci kresby určila radiouhlíková metoda.

Dosavadní rekord držela malba z této jeskyně, která je podle laboratorních analýz stará 6 200 let. Informoval o tom archeolog Martin Golec z katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, která se na objevu podílela.

V Kateřinské jeskyni se nachází několik maleb, a to od období pravěku, kdy vstup do ní využívali lovci a později pasteveci, jimž Hlavní dóm zřejmě sloužil jako svatyně, až po 18. století, kdy už tam lidé zanechávali své podpisy. Před rokem nechali odborníci jednu z maleb laboratorně zanalyzovat a zjistili, že je 6 200 let stará. Šlo tehdy o archeologickou senzaci, žádné starší kresby v ČR nebyly do té doby popsány. Ve zkoumání však odborníci pokračovali, olomoučtí archeologové společně s kolegy ze Správy jeskyní ČR dali týmem z Ústavu jaderné fyziky Akademie věd ČR prozkoumat několik dalších obrazců za využití radiouhlíkové metody C14. „Barvivo bylo vyrobeno z popela, tedy ze spáleného dřeva. Zůstaly v něm organické vzorky, u nichž šlo určit věk. U čar z Mozku se to podařilo až napotřetí,“ uvedl archeolog Martin Golec.

Mozek si přitom už zhruba před sto lety vyfotografoval archeolog, objevitel Věstonické venuše a průkopník speleologie Karel Absolon. „Na jeho snímcích ale čáry nejsou patrné. Nevytvářejí jasný objekt, například zvíře. V obřím jeskynním sálu mohly spíš kámen dotvořit do podoby, v jakém mohl být pro tehdejší lidi svatyní, jakýmsi duchovním místem, tedy přímým spojením našeho světa se světem duchů či předků,“ podotkl Golec.

I když je současné generaci smysl této kresby nejasný, podle archeologů jde s největší pravděpodobností o místo, kde se uskutečňovaly duchovní obřady. Kresba na mohutném kameni přezdívaném Mozek leží na konci Hlavního sálu, ke kameni se tak pravěcí lovci mohli vydávat k obřadům. „Je vskutku kuriózní, že Absolonovy fotky kamene skončily po jejich pořízení bez většího zájmu v archivu Moravského zemského muzea v Brně. Za uplynulá desetiletí tak kolem balvanu prošly doslova statisíce turistů z celého světa,“ dodal olomoucký archeolog.

Zajímavé archeologické objevy v ČR v posledních letech

- Léto 2001 – Téměř dva tisíce let staré pozůstatky římského vojenského tábora z doby markomanských válek objevili archeologové při výzkumu na periferii Olomouce. Nález potvrdil dříve zpochybňované zprávy starých antických autorů o průniku Římanů hluboko na sever do tehdejšího barbarského území. Do té doby byla za nejseverněji položený polní tábor římských vojsk považována lokalita v Modřicích nedaleko Brna. Stopy po římských legionářích se podařilo nalézt například i v roce 2013.

- Květen 2003 – Kost dinosaura z čeledi Inguanodontidae starou asi 95 miliónů let objevil v květnu 2003 nedaleko Kutné Hory lékař, který původně pátral po trilobitech. Na jeden z několika málo objevů dinosauřích fosilií na území ČR navázalo ve stejné lokalitě odkrytí dalších pozůstatků pravěkých ještěřů v letech 2004 a 2005.

- Duben 2005 – V chrámu svatého Víta na Pražském hradě byla objevena pohřební komora, do níž bylo uloženo tělo císaře a krále Karla IV. Přesné místo uložení panovní-

ka bylo dlouho opředené tajemstvím. Obecně se pouze vědělo, že to muselo být někde před hlavním oltářem katedrály. Už v 19. století podzemní prostory prozkoumal architekt a restaurátor Josef Mocker, později se ale na jeho objev zapomnělo.

- Červenec 2005 – Archeologové informovali o výsledku několikaletých výzkumů na náměstí Republiky v Praze. Výzkum, vyvolaný stavbou obchodního centra Palladium, odkryl pozůstatky románského paláce, obytných domů z 12. století, gotického špitálu a dalších staveb.
- Říjen 2007 – Média informovala o nálezů desítek lidských kostér z mladší doby bronzové v odpadní jámě v Kněževsi u Prahy. Objev je ojedinělý v tom, že se vědcům daří v 5 000 let starých kostech najít DNA, z čehož se dá zjistit, odkud lid popelnicových polí do Kněževsi přišel. Kostí staré 5 000 let nepatří Slovanům ani Keltům.
- Říjen 2007 – Archeologové našli v Mašovicích u Znojma spodní část půlmetrové pravěké sochy, kterou podle dne objevu nazvali Hedvika. V srpnu 2008 ve stejné lokalitě objevili další asi 7 000 let staré torzo plastiky ženy, kterou vytvořili zástupci kultury s moravskou malovanou keramikou. Obě skulptury byly patrně modlami symbolizujícími život a plodnost.
- Říjen 2010 – Archeologové oznámili objev pravěkých dřevěných konstrukcí na hoře Vladař na Karlovarsku. Byly součástí vodní nádrže, která souvisela s hradištěm na vrcholu hory. Duby, z nichž byly trámy zhotoveny, byly pokáceny zhruba před 2 500 lety. Podle archeologů jde o nálezy svým rozsahem unikátní i v evropském měřítku.

- Srpen 2014 – Na pražském Vyšehradě objevili archeologové základy jednoho z největších kostelů střední Evropy, zároveň jde o nejstarší známý vyšehradský kostel. Pozůstatky kostela leží zhruba 150 metrů od hlavní baziliky, písemné zprávy o stavbě nejsou, podle archeologů pochází z let 950 až 1050. Objevený půdorys svou velikostí a složitým tvarem nemá v daném období srovnání na celém území západních Slovanů.
- Zář 2018 – Vědci informovali o výsledcích pětiletého výzkumu lokality u Hvozdnic na Hradecku, zdejší archeologické nálezy podle nich významným způsobem změnily pohled na pravěký vývoj na území Čech. Objevy dokazují, že východní Čechy v době bronzové patřily ke kolébcé kultury lužických popelnicových polí.
- Leden 2019 – Archeologové oznámili objev dřevěné studny u Ostrova na Chrudimsku. Letos v únoru archeologové řekli, že podle analýz je studna nalezená pod budoucí D35 nejstarším pravěkým dřevěným objektem na světě. Podle datování pomocí letokruhů byly dubové kmeny použité na její konstrukci pokáceny mezi lety 5 256 až 5 255 před Kristem, na rohové sloupy dokonce ještě o několik let dřív.
- Listopad 2019 – Náhodný nálezce objevil na Rychnovsku bronzový meč datovaný do mladší doby bronzové. Zbraň je zdobená jednoduchou rytou linií obíhající kolem ostří, které je stále ostré jako břitva, řekla ČTK archeoložka rychnovského muzea Martina Beková. Nález označila za mimořádný.

DOPRAVA

RegioJet obnovuje vnitrostátní přepravu

Dopravce RegioJet zvyšuje počty vlakových a autobusových spojů. Poté by jich mělo být v provozu asi 60 procent z běžného stavu, nejpozději od června by pak spoje měly jezdit v plném rozsahu, oznámil v tiskové zprávě mluvčí RegioJetu Aleš Ondrůj.

RegioJet registruje už nyní zvýšený zájem o cestování – přibližně o 30 procent. Na trase Praha – Ostrava a zpět proto přidal další dva spoje. Podle Ondrůje zájem souvisí s tím, jak postupně ve větší míře začínají fungovat úřady, firmy a školy.

Mezi Ostravskem a Prahou pojedí denně až šest spojů v každém směru, na trase mezi Prahou a Brnem to budou čtyři spoje v každém směru. Vlaky RegioJet začnou opět zajíždět také do Břeclavi. Poté budou mít cestující k dispozici také všechny čtyři cestovní třídy. Ceny se vrací na úroveň před koronavirovou krizí.

Posílení čeká také autobusové linky mezi Prahou a Libercem, respektive Chomutovem a Mostem, stejně jako mezi Olomoucí a Zlínem. Od 14. července pak bude vnitrostátní doprava v nabídce RegioJetu fungovat bez omezení.

Hranice s Rakouskem a Slovenskem by se mohly otevřít v červnu

Hranice s Rakouskem a Slovenskem by se podle premiéra Andreje Babiše (ANO) mohly otevřít 8. nebo 15. červ-

na. Řekl to v rozhovoru v *Blesku*. Ministr zahraničí Tomáš Petříček (ČSSD) ČTK sdělil, že bude jednat se zástupci obou těchto zemí o harmonogramu pro otevření hranic, ke kterému by mohlo dojít v polovině června. V Německu je podle Babiše epidemiologická situace horší, zatím proto Česko o cestování k západním sousedům nejedná. Babiš uvedl, že o možném uvolnění cestování mezi Českou republikou a Slovenskem hovořil se svým slovenským protějškem Igorem Matovičem. „Slovákům se nelíbilo, že by měli tranzitovat Ukrajinci, kteří u nás pracují, přes Slovensko domů.“

S Polskem by se podle Petříčka mělo začít jednat v příštích dvou týdnech. „Co se týká vzdálenějších zemí, jsou konzultace v otázkách turismu se Slovinskem, Chorvatskem, Řeckem a Bulharskem, kde je pozitivní vývoj šíření nákazy, tak abychom mohli od července zajistit, že naši turisté budou moci tyto země navštívit,“ uvedl ministr. „Součástí jednání je také otevření našich hranic pro zahraniční turisty. Plně rozumím poptávce, abychom kromě toho, že očekáváme větší poptávku po domácích rekreacích, umožnili i příjezd zahraničních turistů, speciálně do některých regionů. Máme zájem, aby netrpěl turismus ani u nás,“ sdělil ČTK Petříček.

Babiš dále zmínil, že se vláda bude muset zabývat situací pendlerů. Jedním z problémů podle něj je, že dlouho čekají na hraničních přechodech, než se dostanou do práce.

České dráhy koupí až 90 lokomotiv za přibližně devět miliard Kč

České dráhy koupí až 90 lokomotiv s rychlostí do 200 km/h za přibližně devět miliard korun. Záměr společnosti i přes koronavirovou krizi a ztráty s ní spojené odsouhlasil řídicí výbor podniku. Nyní dráhy vypíší k nákupu veřejnou zakázku. ČTK to řekl mluvčí společnosti Radek Joklík. Jde o jednu z největších investic státního dopravce z posledních let. Nové lokomotivy chce dopravce využívat zejména na vnitrostátních dálkových tratích.

Dopravce RegioJet obnovil dopravu z Prahy a Brna do Vídně

Zatím bude jezdit jeden pár spojů denně. Z Brna bude jezdit do Vídně autobus, který bude navazovat na vlak. Již jezdí autobusy z Prahy do Drážďan a do Berlína a dále jezdí také do jiných německých měst a rovněž do Británie a Nizozemska. V tiskové zprávě to uvedl mluvčí firmy Aleš Ondrůj. Dopravce také rozšířil počty spojů na vnitrostátních linkách.

Autobus do Vídně bude navazovat v Brně na vlak, který přijede v 9:46, z autobusového nádraží Grand odjede

v 10:00. Ve Vídni bude za dvě hodiny a zpět pojede ve 13:15. Do Brna přijede v 15:20 a vlak odjíždí 16:09.

„Další rozšíření spojů a obnovení pravidelného mezinárodního vlakového spojení plánujeme s ohledem na to, jak se naplno mají v červnu otevřít hranice se zeměmi, jako je Rakousko nebo Slovensko. Aby se mezinárodní doprava mohla plně obnovit do zemí, kde je epidemiologická situace podobně příznivá jako v Česku, je zapotřebí, aby cesty nebyly omezeny prokazováním testů bezinfekčnosti či jinými překážkami,“ uvedl Ondrůj.

Na vnitrostátních spojích RegioJet reaguje na zvýšenou poptávku, která souvisí s otevíráním škol a častějšími cestami lidí do zaměstnání. „Například u vlakových spojů se počet cestujících za posledních 14 dnů zvýšil přibližně trojnásobně,“ uvedl Ondrůj.

Dopravu začala společnost citelně omezovat ve druhé polovině března kvůli extrémnímu propadu poptávky. Souvisela se zavedením karantény proti šíření covidu-19.

Z historie dopravy

21. 6. 1925 byl zahájen provoz autobusové linky A z Vršovic do Záběhlic, vedené středem města přes Můstek a Staroměstské náměstí (od té doby linky přibývaly) – tzv. počátek autobusové dopravy v Praze.

Postupné uvolňovanie opatrení na Slovensku

1 fáza	2 fáza	3 fáza	4 fáza
od 22. apríla	od 6. mája		?
OBCHODY DO 300 m² SLUŽBY DO 300 m² VEREJNÉ STRAVOVANIE – cez predajné okienko VONKAJŠIE ŠPORTOVISKÁ – bezkontaktný šport – bez šatní – bez obecnstva – bez WC UBYTOVANIE – dlhodobé – bez stravy VONKAJŠIE TRHOVISKÁ – podľa podmienok PREDAJ AUTOMOBILOV, VOZIDIEL, VRÁTANE AUTOBAZÁROV	UBYTOVANIE – krátkodobé – jedlo na izbu – s WC a kúpeľňou – bez iných služieb – po odchode hosta izba 24 hod voľná KADERNÍCTVA, HOLÍČSTVÁ, PEDIKÚRY A MANIKÚRY, KOZMETIKA A SOLÁRIÁ – podľa podmienok VONKAJŠIE TURISTICKÉ ATRAKCIE TAXI SLUŽBA – podľa podmienok BOHOSLUŽBY – podľa podmienok SVADBY – podľa podmienok	OBCHODY A SLUŽBY – dezinfekcia rúk – 25 m ² na zákazníka – 2 metrové odstupy VEREJNÉ STRAVOVANIE – vonkajšie "terasy" – okraje stolov 2 m od seba, dezinfekcia dotykových plôch po každom zákazníkovi – max 2 ľudia pri stole, alebo rodičia s deťmi – WC - dezinfekcia dotykových plôch každú hodinu, na WC k dispozícii dezinfekcia na ruky a jednorazové utierky, zákaz sušičov rúk REHABILITAČNÉ SLUŽBY – len suché procedúry MÚZEÁ, GALÉRIE, KNIŽNICE A VÝSTAVNÉ SIENE – podľa podmienok	KINÁ, DIVADLÁ KÚPALISKÁ HROMADNÉ PODUJATIA OBCHODNÉ CENTRÁ ŠKOLY, ŠKÔLKY VNÚTORNÉ ŠPORTOVISKÁ ŠPORTOVÉ PODUJATIA UBYTOVANIE – so všetkými službami VEREJNÉ STRAVOVANIE – v interiéri

Slovenská náhradná galéria – SNG online

Národná galéria – to nie sú iba výstavy a expozície, ale aj množstvo ďalších činností. Preto, aj keď sú výstavné priestory dočasne uzavreté, ponúka SNG pohľad na dieľa cez internet. Prostredníctvom Facebooku, Instagramu, newslettera a novej pripravovanej sekcie webovej stránky prináša galéria okrem online zbierok priamo domov videá, rozhovory, ale aj virtuálne exkurzie, ktorými si priblížite uplynulé a časom aj nadchádzajúce výstavy. Takisto sú pripravené návody, ako sa môžete kreatívne zabaviť alebo sa niečo nové naučiť priamo vo vašej obývačke. Zvedavým sa ponúkajú zaujímavosti zo sveta umenia v novej sérii „Vedeli ste, že? Sedem vecí o...“, ktoré pripravili kurátori SNG. Nový obsah bude pribúdať aj na novej podstránke <https://medium.com/sng-online>.

Čítanie na voľné chvíle

Emily D. Beňová: *Pravá tvár lásky* (2020, Bestseller)
Vzťahu Jareda a Natalie nepraje jej rodina. Ona je totiž niekto a on je len synom koniara. Láске však nerozkážeš. Natalie a Jared poslúchnu svoje srdcia a rozhodnú sa ujsť a začať spoločný život ďaleko od všetkých. Jared si mal len zbalit veci. Ibaže Natalie ostala sedieť na dohodnutom mieste sama, s kufrom plným snov, dierou v hrudi a vedomím, že ju podrazil a oklamal. Ušla z domu, zriekla sa vlastného mena aj rodiny, aby mohla byť s chlapcom, ktorého miluje, ktorému verila... a ktorý ju tak zbabelo zradil. Až po dlhých desiatich rokoch sa začnú rozmotávať pavučiny klamstiev, o ktorých Natalie vôbec netušila. A zdá sa, že všetko je úplne inak, než si myslela. Zmení to jej vzťah k Jaredovi? Alebo je už neskoro a ich nekonečná láska dávno vyprchala?

Hana Repová: *Súkromné problémy: Tina* (2020, Meridiano-press)

Rodina nemusí byť dokonalá, musí sa ale dokázať zjednotiť. Tina, Lilly, Denis a Sebastian už dávno vyleteli z rodičovského hniezda a postavili sa na vlastné nohy, avšak správa najstaršieho zo súrodencov ich prinúti nečakane sa stretnúť. Žltý dom, v ktorom strávili spoločne šťastné detstvo, po smrti rodičov chátra a oni sa musia dohodnúť, čo s ním urobia. Ich stretnutie je však plné nečakaných prekvapení a rozhodnutie o osude domu nebude tým najťažším rébusom. Každý z nich má už nielen svoj život a vlastný príbeh, ale aj naliehavý súkromný problém.

Kristína Brestenská: *V rukách nepriateľa* (Slovenský spisovateľ, 2020)

Mladá slovenská autorka Kristína Brestenská si získala veľkú čitateľskú obľubu trilógiou zo stredovekého Anglicka. Obdobiu stredoveku zostala verná aj v najnovšom románe – strhujúcom dobrodružno-romantickom príbehu zasadenom do čarovného prostredia legendami opradeného škótskeho ostrova Skye. Stačí jediná bitka a z klanov, ktoré boli dlhé roky spojencami, sa stanú nepriatelia na život a na smrť. Jon MacDonald, zvaný Pán ostrovov, utrpí od svojho nemanželského syna potupnú porážku a aby si zachránil holý život, utečie z ostrovov. Podobný osud stihne aj Catrionu, jeho jediné dieťa počaté v manželstve: dievčinka ujde z rodného hradu, pretože jej od mocibažného ne-

vlastného brata hrozí nebezpečenstvo. Ako slúžka sa dostane na hrad MacLeodovcov, ktorí verne bojovali po boku jej otca, a z opatrnosti zatají, kto v skutočnosti je. Catriona spoznáva mladšieho brata vodcu klanu Normana MacLeoda, ktorý sa trápi pre stratu milovaných aj pre stratu cti. Dostane za úlohu utešiť ho v jeho žiali, a hoci sa Norman zmietaný výčtkami spočiatku bráni, napokon čaru tajomnej, odvážnej a výrečnej dievčiny podľahne. Čo sa však stane, keď Norman zistí, že dievča s tými najnevinnejšími očami a najkrajšími vlasmi je príbuzná ich úhlavného nepriateľa, ktorý za ňu ponúka kráľovskú odmenu?

Emily D. Beňová: *Keď nás pravda spojí* (2020, Emília Beňová)

Ich cesty sa rozdelili a obaja chcú začať odznova. Veria, že takto je to správne. Napokon, o nič vážne medzi nimi nešlo. Nič ich nespája. Život je však potvora a rozhodne sa znova zamiešať karty. Až krutá pravda, ktorú Collin nechcel vidieť, ho prinúti zmeniť rozhodnutie a vyhľadať Eleanor. Tentoraz si praje spojiť sily a dosiahnuť spravodlivosť. Podarí sa mu získať Eleanorinu dôveru a nastoliť spravodlivosť? Začína sa nebezpečná hra, v ktorej môžu prísť o veľa.

Peter Krištúfek – Palo Čejka: *Morytáty* (2020, Artforum)

Posledné dokončené dielo nebohého filmára a spisovateľa Petra Krištúfka (1973-2018) *Morytáty* je zbierkou trinástich strašidelných poviedok z čias dávnych i nedávnych. Autor, ktorého fascinovali odchýlky, poruchy i smrť, v nich nadväzuje na *Atlas zabúdania* a hrá sa s atmosférou, poetikou, štýlom i jazykom poklesnutých jarmočných príbehov. Preberá, pretvára, vymýšľa si. Krvavé miniatúry o smrti a záhrobie sprevádzajú ilustrácie Pala Čejku. Vysádzané sú písmom Sigismundus Martina Pyšného v grafickej úprave Pala Bálíka. V *Morytátoch* nájdete príbeh ženy, ktorú prenasleduje dieťa, čo sa ho pred narodením zbavila; vystupuje tu dybbuk, incubus, succubus, tajomné To, príznaky, duchovia, utopenci, manželia bývajúci v zakliatom dome i popravený politik. Nechýbajú povery, čary, zápisky z frontu, policajný protokol, miznutie i zjavovanie, ľudová pieseň a balada.

Katarína Fedorová: *Úspešníci* (2020, Slovart)

Úspešníci sú drsným a vtípnym románom o hlade po uznaní a hrôze zo zlyhania. V prudkom tempe a s cynickou úprimnosťou rozvíjajú príbeh lekárky, ktorá svoju prácu, mužov aj deti vníma inak, než by sa patrilo. Dej sa odohráva v reáliách slovenského zdravotníctva, ktoré autorka dôverne pozná. S nezvyčajnou otvorenosťou a zmyslom pre humor pomenúva skutočné pocity hrdinky ukryté za predstieranou nehou, vášňou a záujmom.

Daniel Hevier: *tak takéto texty piesní píše hevier* (2020, TrioPublishing)

Kvalitných autorov piesňových textov možno v slovenskej populárnej hudbe zrátať na prstoch jednej ruky. Popri Kamilovi Peterajovi, Borisovi Filanovi, Jožovi Urbanovi, Martinovi Sarvašovi sa medzi elitu tvorcov zaraďuje aj Daniel Hevier. Zbierka *tak takéto texty piesní píše hevier* nadväzuje na obdobný titul určený dospelým a na titul pre deti *tak takéto básne pre deti píše hevier*. Je to nanovo koncipovaný výber zo starších i novších autorových piesňových textov, takých, ktoré sa dočkali realizácie v podaní najmä

autorovej domovskej kapely TEAM a speváka Paľa Haberu, ale aj ďalších interpretov, popri nich sú v zbierke zaradené aj doteraz nezhudobnené texty. Výber je určený nielen autorovým priaznivcom, ale aj všetkým tým, ktorí obľubujú kvalitné piesňové texty v podaní obľúbených interpretov.

Ján Zbojek: *Piť či nepiť?* (2020, Paco Fin)

Autor vás jednoduchým a zrozumiteľným spôsobom oboznámi o úžasných a doteraz neznámych účinkoch vody na vaše zdravie. Okrem známych informácií o vode sa dozviete aj o jej menej známych funkciách a uzdravovacích schopnostiach. Dozviete sa ako hydrolyza vody zabezpečuje pre naše bunky elektrickú energiu. Ako sa dá pomocou vody uzdraviť z množstva chorôb, s ktorými si súčasná medicína nevie rady ako napríklad astma, alergie, artritída, cukrovka alebo hypertenzia. Je až neuveriteľné ako dokáže voda nahradiť účinok mnohých liekov. Ďalej sa dozviete: koľko vody potrebujete denne piť, aby ste ostali zdravý, aké sú príznaky dehydratácie, aký je rozdiel medzi vodou a nápojmi, ako funguje metabolizmus vody a tvorba energie v tele, aké sú dôsledky pri nedostatku vody a ako funguje regulácia vody v tele. Dozviete sa najčastejšie choroby, ktoré spôsobuje dehydratácia tela a ako sa ich zbaviť, úloha a funkcie hydratačnej a regeneračnej minerálnej soli pre zdravie človeka a koľko financií ušetríte pri správnej životospráve.

Peter Gregor: *Mimo turistickej zóny. Na potulkách po Afganistane, Iraku, Somálsku a iných „populárnych“ destináciách* (2020, Lindeni)

Peter Gregor je milovník netradičných dobrodružstiev. Namiesto vylihovania na nekonečných piesočných plážach navštevuje krajiny, ktoré nie sú klasickými turistickými destináciami. Jeho cesty sú netradičné, ale o to zaujímavejšie. Peter sa zameriava na objavovanie a spoznávanie takmer neprístupných a zabudnutých regiónov sveta. Rád spoznáva kultúru navštevovaných krajín a búra predsudky o ľuďoch i o živote v nich. Potulky po Iraku, Afganistane, Libanone, irackom Kurdistanu či Somálsku sú plné vtipných momentov, ale aj reality každodenného života tamojších obyvateľov často na hrane vojnového konfliktu. Peter Gregor je cestovateľ, ktorý si vyberá krajiny, kam chodí minimum turistov, a na jeho príbehoch sa nielen zabavíte, ale poskytnú vám aj praktické informácie. Túto knihu odporúčame všetkým narušivým cestovateľom a aj tým, ktorí o cestovaní len snívajú.

Derib a Job: *Yakari a bobria hrádza* (2020, Slovart)

Yakari a Malý Blesk sa vyberú okúpať k rieke, kde nájdu divnú konštrukciu zadržávajúcu vodu. Zrazu sa objaví zvláštny chlpatý tvor s ploským chvostom a vyhreší ich, že ničia jeho dielo. Tak sa Yakari zoznámi so skupinkou bobrov, ktorá nedávno pricestovala a začala si budovať nový domov, a prežije s ňou nejedno dobrodružstvo.

Kolektív autorov: *Precvičovanie počítania 5* (2020, Taktik)

Precvičovacia zošit ponúka množstvo príkladov na dôkladné precvičovanie a zafixovanie preberaného učiva z matematiky pre 5. ročník. Jeho súčasťou sú aj dva testy, ktorými si žiaci môžu overiť svoje vedomosti a sami sa ohodnotiť. Zošit poslúži ako výborná doplnková pomôcka pri domácej výučbe.

Mobilná aplikácia namiesto štátnej karantény

Pri snahe bojovať s koronavírusom by sa v blízkej budúcnosti mohli využívať informačné technológie. Vláda SR 14. mája 2020 schválila zavedenie mobilnej aplikácie, ktorá umožňuje príchod na Slovensko bez štátnej karantény. Parlamentu ju odporučila vláda schváliť v skrátrenom legislatívnom konaní. Nová forma karantény prostredníctvom mobilnej aplikácie by odbremenila kapacity štátnych karanténnych zariadení, prípadne úplne zrušila štátnu karanténu. „Pôsobila by tiež menej invazívnym spôsobom na osoby prichádzajúce na Slovensko zo zahraničia, ale zároveň poskytovala porovnateľnú úroveň dodržiavania karanténnych opatrení ako v prípade povinnej štátnej karantény,“ uvádza sa v opise. Aplikácia bude s najväčšou pravdepodobnosťou zavedená bezodplatne. Zároveň sa očakáva, že dôjde k uvoľneniu stoviek členov Policajného zboru, ozbrojených síl a Hasičského a záchranného zboru z plnenia úloh súvisiacich so štátnou karanténou a tým k zníženým rozpočtovým nákladom. Podmienkou inteligentnej karantény je dobrovoľnosť. „Počas krízovej situácie môže úrad verejného zdravotníctva rozhodnúť o tom, že osoby, ktoré majú povinnosť podrobiť sa nariadenej izolácii v zdravotníckom zariadení alebo v inom určenom zariadení, sa môžu nariadenej izolácii podrobiť v domácom prostredí za podmienky, že písomne alebo inak hodnoverne preukázateľne súhlasili s podrobením sa izolácii v domácom prostredí za použitia mobilnej aplikácie na monitorovanie dodržiavania nariadenej izolácie,“ tolko návrh. Osoba, ktorá bude s takouto formou karantény súhlasiť, bude povinná počas trvania nariadenej izolácie: nainštalovať a používať mobilnú aplikáciu na monitorovanie dodržiavania nariadenej izolácie, systémovo umožniť prístup k údajom mobilnej aplikácie na monitorovanie dodržiavania nariadenej izolácie o polohe mobilného zariadenia, mať povolené prijímanie notifikácií na mobilnom zariadení, na ktorom je mobilná aplikácia na monitorovanie dodržiavania nariadenej izolácie nainštalovaná, povoliť mobilnému zariadeniu funkciu rozpoznávania tváre pomocou fotoaparátu mobilného zariadenia, umožniť automatickú aktualizáciu mobilnej aplikácie na monitorovanie dodržiavania nariadenej izolácie, povoliť mobilnému zariadeniu lokálne uložiť odfotenú podobizeň tváre používateľa mobilnej aplikácie na monitorovanie dodržiavania nariadenej izolácie či zdržať sa konania, ktoré by viedlo k nefunkčnosti alebo nesprávnemu fungovaniu mobilnej aplikácie na monitorovanie dodržiavania nariadenej izolácie.

Od stredy 6. mája boli otvorené ďalšie prevádzky a povolené omše i svadby

Vzhľadom na dobrý vývoj so šírením nového koronavírusu na Slovensku sa od stredy 6. mája 2020 spojili fázy 2 a 3 z plánu otvárania prevádzok. Podrobnosti boli upravené v nariadení hlavného hygienika Jána Mikasa, ktoré Úrad verejného zdravotníctva SR včas zverejní. Otvorili sa tak krátkodobé ubytovacie zariadenia bez spoločného stravovania, kaderníctva, holičstvá pedikúry a manikúry, vonkajšie turistické atrakcie, taxislužby, môžu sa konať bohoslužby a svadby. Fungujú aj obchody a služby bez obmedzenia rozlohy, vonkajšie terasy verejného stravovania, rehabilitačné služby, múzeá, galérie, knižnice a výstavné sie-

ne. Všetko za predpokladu dodržania predpísaných hygienických podmienok. Rozhodnutie padlo po tom, čo sa premiér Igor Matovič stretol s konzíliom epidemiológov v pondelok 4. mája.

Podľa predsedu vlády sa z tzv. druhej fázy plánu otvárania povoľuje krátkodobé ubytovanie s donesením jedla na izbu. Izby musia byť s WC a kúpeľňou, ale bez poskytovania iných služieb. Po odchode hosta z izby musí byť izba 24 hodín voľná. Otvorili sa tiež kozmetiky a soláriá. Uvoľnili sa tiež vonkajšie turistické atrakcie, ale aj taxislužby. Taxíky musia mať namontovanú deliacu stenu, ktorá napríklad fóliou oddeľuje vodiča od pasažierov na zadných sedadlách. Povolili sa podľa hygienických podmienok tiež verejné bohoslužby a svadby. Predseda vlády zároveň podčiarkol, že v rámci tretej fázy sa uvoľňujú prevádzky obchodov a služieb, ale s dezinfekciou rúk, pri dodržiavaní 25 štvorcových metrov na zákazníka, ako aj pri dodržaní dvojmetro- vých odstupov. Vo verejnom stravovaní boli otvorené vonkajšie „terasy“, ale okraje stolov musia byť dva metre od seba, dotykové plochy stolov sa musia dezinfikovať po každom zákazníkovi. Pri jednom stole môžu sedieť maximálne dvaja ľudia alebo rodičia s deťmi. Obchody však zostávajú až do odvolania v nedeľu zatvorené. „Vzhľadom na uvoľnenie otvárania prevádzok sa výrazne zvýšia kontroly dodržiavania stanovených hygienických podmienok. Naďalej platí zákaz stretávania sa na verejnosti mimo osôb žijúcich v spoločnej domácnosti. Pri sledovaní prechodu na ďalšiu fázu sa znižuje hranica sledovaného ukazovateľa kízavého mediánu na 50,“ spresnil Igor Matovič. „Takzvaná štvrtá, posledná fáza uvoľňovania pravidiel nenastane, vzhľadom na inkubačnú dobu vírusu, skôr ako za 14 dní. V tejto fáze sú totiž zariadenia s veľmi veľkým epidemiologickým rizikom,“ uviedol predseda vlády.

Postupné otváranie škôl a škôlok bude témou série samostatných stretnutí, pričom existuje viacero možností. Podľa Igora Matoviča úlohu zohrajú viaceré parametre i vývoj aktuálnej situácie v súvislosti s pandémiou koronavírusu. Minister zdravotníctva Marek Krajčí doplnil, že potrebné je začať aj s plánovanými operáciami a ambulancnými vyšetreniami. Odborníci podľa jeho slov vypracovali metodické usmernenia, za akých podmienok sa budú môcť vykonať. „Bude to musieť byť chirurgický rez, ako budeme postupne otvárať školy a škôlky,“ vyhlásil premiér v súvislosti s otváraním škôl. Dodal, že v hre je viacero možností. Pripustil, že postupné otváranie bude možno závisieť od veku študentov, ale napríklad aj od profesie rodičov. Ako prvé by pri tomto variante mohli ísť do škôl deti policajtov, zdravotníkov či vojakov. Zdôrazňoval, že diskusia o tejto oblasti sa ešte len začala. Marek Krajčí v súvislosti s plánovanými operáciami podotkol, že hoci doteraz boli zákroky obmedzené a nie zakázané, došlo k ich pozastaveniu. Vzhľadom na súčasnú situáciu podľa jeho slov hlavný hygienik SR Ján Mikas s národným krízovým klinickým tímom vypracovali metodické usmernenia. „Musíme zabezpečiť, aby sa zdravotná starostlivosť v krajine adaptovala na túto situáciu a bola čo najefektívnejšie poskytovaná obyvateľom,“ podčiarkol. Minister skonštatoval, že v súvislosti s aktuálnou situáciou prehodnotili aj reprofilizáciu nemocníc. Vysvetlil, že počet lôžok rezervovaných pre covid-pacientov sa znížil. Počíta sa s 12 500 lôžkami v 12 koncových nemocniciach. Ostatné kapacity by sa mali podľa neho efektívne využívať na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

Telefonický rozhovor štátneho tajomníka M. Klusa s Petrom Launskym-Tieffenthalom

Spolupráca vo Slavkovskom formáte a aktuálne otázky dominujúce v bilaterálnej agende v súvislosti s pandémiou COVID-19 boli hlavnými témami telefonického rozhovoru štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Martina Klusa s generálnym tajomníkom Federálneho ministerstva pre európske a medzinárodné záležitosti Rakúskej republiky Petrom Launskym-Tieffenthalom 7. mája 2020. „Je dobré mať spoločný formát, ktorý uľahčuje našu spoluprácu vo všetkých oblastiach, kde to dáva zmysel a má pridanú hodnotu,“ uviedol na margo Slavkovskej spolupráce štátny tajomník M. Klus. Ocenil návrh Rakúska sústrediť pozornosť aj na spoluprácu v oblasti umelej inteligencie (kybernetická bezpečnosť) a západného Balkánu. Obaja ocenili tiež intenzitu a konkrétne výsledky dialógu prebiehajúceho za posledné týždne na úrovni predstaviteľov ministerstva zahraničných vecí. Konštatovali, že práve v tejto zložitej dobe je susedská spolupráca nesmierne dôležitá a výmena informácií, poznatkov a zdieľania osvedčených postupov a technológií nám umožňuje lepšie reagovať na situáciu. Štátny tajomník M. Klus ocenil prístup a pomoc Rakúska pri repatriácii slovenských občanov. Obaja partneri sa zhodli na záujme, hneď ako to okolnosti dovoľia, vytvoriť priame kontakty medzi najvyššími politickými predstaviteľmi oboch krajín s cieľom napomôcť zintenzívneniu susedskej spolupráce v hospodárskej oblasti ako aj spolupráce na pôde Európskej únie.

Slovensko môže získať 300 miliónov eur na rozvoj

Slovensko si plánuje požičať od Rozvojovej banky Rady Európy (RB RE) úver v výške 300 miliónov eur. Úver má byť použitý na financovanie výdavkov štátneho rozpočtu spojených s negatívnymi následkami koronavírusovej pandémie. Vláda schválila uzatvorenie rámcovej zmluvy o úvere medzi SR a RB RE. Akcionári RB RE je 41 krajín, Slovensko sa stalo jej členom 22. decembra 1998. Úver poputuje na financovanie výdavkov štátneho rozpočtu v sektore zdravotníctva, v oblasti podpory mikropodnikov, malých a stredne veľkých podnikateľov, na pokrytie platieb alebo čiastkové pokrytie miezd, ale aj na financovanie oblasti podpory pre spoločnosti poskytujúce verejné služby. Úver bude možné čerpať v minimálne dvoch tranžiaci, pričom prvá tranža nesmie presiahnuť 70 % schváleného rámcového úveru. Pôžičku bude možné čerpať najneskôr do 31. decembra 2021. „Podmienky tranže (výška tranže, typ úrokovej sadzby, splatnosť tranže) budú stanovené až v čase čerpania. V súlade s pravidlami RB RE pre úverové a projektové financovanie je možné stanoviť, či pôjde o tranžu s fixnou úrokovou sadzbou, alebo pohyblivou úrokovou sadzbou a s priemernou dobou splatnosti deväť rokov,“ uvádza správa k návrhu na uzatvorenie rámcovej zmluvy. V súlade s rámcovou zmluvou o úvere nesmie financovanie zo strany RB RE presiahnuť 90 % celkových oprávnených nákladov na daný projekt. Samotné schválenie rámcového úveru vládou SR a podpis návrhu rámcovej zmluvy o úvere nebude mať vplyv na zvýšenie dlhu verejnej správy,“ uviedol rezort financií, ktorý návrh predložil na

schválenie. Okrem toho úver zohľadňuje požiadavku Ministerstva financií (MF) SR, podľa ktorej má mať Slovensko možnosť vybrať si zdroj financovania úveru tak, aby nedošlo k zvýšeniu dlhu verejných financií. „Rámcový úver predstavuje pre Agentúru pre riadenie dlhu a likvidity alternatívu pri financovaní štátneho dlhu inou formou, akou je emisia štátnych dlhopisov. Výhodou úverov od RB RE okrem výhodných úrokov a stabilného zdroja financovania je aj skutočnosť, že predstavuje diverzifikáciu investorskej bázy a s čerpaním, respektíve splácaním jednotlivých tranží nie sú spojené žiadne poplatky,“ uviedlo MF SR.

Špeciálne ambulancie pre pacientov s Covid-19

Počas krízovej situácie v súvislosti s novým koronavírusom by mali v blízkej budúcnosti na Slovensku vzniknúť epidemiologické ambulancie pre pacientov s ochorením Covid-19. Ich fungovanie umožňuje novela zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, ktorú schválili poslanci Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR). Parlament o veci rokoval v skrátanom legislatívnom konaní. Právna úprava reguluje aj zriaďovanie mobilných odberových miest. Cieľom je, aby vznikali systematicky. Počet epidemiologických ambulancií a mobilných odberových miest budú ustanovovať regionálne úrady verejného zdravotníctva a ministerstvo podľa epidemiologickej situácie. Každá ambulancia má dostávať od zdravotnej poisťovne mesačnú paušálnu platbu vo výške 11 836 eur. Maximálny počet ambulancií sa odhaduje na 137, čo zodpovedá pevnej sieti pohotovostí. Ako vyplýva z návrhu, mohli by práve tieto túto činnosť vykonávať kým nevzniknú menované ambulancie. Umožnilo by to rozhodnutie ministerstva zdravotníctva po žiadosti samosprávneho kraja. V súvislosti s mobilnými odberovými miestami sa predpokladá, že najviac by ich mohlo byť pri väčších nemocniciach, asi 62. Na mobilných odberových miestach by sa mal odberať biologický materiál osobám s podozrením na ochorenie COVID-19, a to buď v priestoroch zdravotníckeho zariadenia, alebo výjazdovou formou. Novela upravuje aj dopravu zdravotníckych pracovníkov vykonávajúcich odbery i testovaných. Ak o tom rozhodne vláda, odbery bude môcť vykonávať aj profesionálny vojak ozbrojených síl SR, ktorý je zdravotníckym pracovníkom. Novelou boli upravené aj viaceré povinnosti platiteľov poisťného. Vzhľadom na posun termínu na podávanie daňových priznaní za rok 2019 do konca júna sa má napríklad posunúť aj termín na vykonanie ročného zúčtovania poisťného, ako aj ročného zúčtovania poisťného plateného štátom. Podľa novej legislatívy sa majú Sociálnej poisťovni sprístupniť údaje a zmeny údajov z registra zdravotníckych pracovníkov, ako aj registra poskytovateľov zdravotnej starostlivosti. Nová legislatíva rieši aj postup v prípade, ak počas krízovej situácie nebola pacientovi poskytnutá kúpeľná starostlivosť. Do kúpeľov by tak mohol ísť po skončení krízovej situácie, aj keby mu uplynula lehota. Upraviť sa má aj podmienka absolvovať preventívnu prehliadku u zubného lekára. „Pre rok 2021 sa nebude vyžadovať absolvovanie preventívnej prehliadky za rok 2020 na účel úhrady za liečbu zubného kazu,“ píše sa v materiáli.

Legislatívna zmena umožňuje tiež počas krízovej situácie vykonávať dočasnú odbornú stáž občanom z tretích

štátov. Má to pomôcť nemocniciam, ak by im radikálne stúpol počet pacientov s ochorením COVID-19. Upraviť sa majú aj niektoré aspekty vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. Novela tak reaguje na to, že vzdelávacie ustanovizne možno nebudú schopné zabezpečiť plynulý proces ich ďalšieho vzdelávania.

Údajné pochybenie vo vyšetrovaní vraždy novinára Jána Kuciaka

Vyšetrovateľ Peter Juhás považuje rozhorčenie šéfa polície za neopodstatnené. Tento tvrdí, že elitný tím nedal skonfiškovaný mobil Antonina Vadalú zanalyzovať. Šéf bývalého vyšetrovacieho tímu Kuciak Peter Juhás, ktorý úspešne vyšetril vraždu novinára Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej, verejne prehovoril o tejto kauze. Šéf polície kritizoval vyšetrovací tím potom, ako médiá nedávno – teda dva roky po razií u Vadalú – zverejnili obsah komunikácie Márie Troškovej, bývalej hlavnej štátnej radkyne počas vlády expremiéra Roberta Fica, s odsúdeným Antoninom Vadalom. Komunikácia totiž odhalila ďalšie podozrenia o prepojení ľudí blízkyh talianskej mafii Ndrangheta na stranu Smer-SD a jej funkcionárov. „Som však rozhorčený zo situácie, keď elitný tím mal zaistené telefóny z domovej prehliadky u Vadalú z roku 2018 a nedal ich riadne zanalyzovať. To znamená, že my v roku 2020 nevieme presne povedať, čo všetko je obsahom týchto dát,“ zverejnil policajný prezident na sociálnej sieti.

Vyšetrovateľ Juhás sa pokúsil obhájiť postup vyšetrovacieho tímu vo veci vraždy Jána a Martiny. Vedenie polície podľa neho neinformovalo verejnosť o tom, že zaistené komunikačné prostriedky u Talianov okolo Vadalú boli riadne zanalyzované a posunuté do ďalších konaní. „Predmetné dáta boli v priebehu mesiaca máj doručené vyšetrovaciemu tímu, ktorý ich odovzdal na analýzu príslušníkom Europolu, ktorí z vykonaných analýz produkovali viaceré operatívne zistenia,“ tvrdil Juhás. Počas analyzovania dát sa jeho vyšetrovací tím zaoberal informáciami, ktoré napokon viedli v septembri 2018 k zadržaniu štyroch ľudí, ktorých obvinili a súdili za dvojnásobnú vraždu. Tím sa potom sústredil na zabezpečovanie dôkazov voči Marianovi Kočnerovi, ktorý bol neskôr obvinený z objednávky vraždy Jána Kuciaka. V rámci domovej prehliadky u Mariána Kočnera zaistili ďalší veľký objem dát. Dáta o vadalovcoch boli vtedy zaradené do skupiny s nižšou prioritou – a to aj preto, že u zadržaných z južného Slovenska plynula lehota väzby. Po vznesení obvinenia Kočnerovi došlo k redukcii počtu členov vyšetrovacieho tímu, ktorý sa mal zamerať len na prípad vraždy.

Rozkaz o zmenšení tímu vydal práve policajný prezident Lučanský, ktorý teraz Juhása kritizuje. Podľa Juhása po tomto kroku došlo k výmene informácií s vyšetrovateľom Národnej protikorupčnej jednotky v Bratislave, „ktorý bol upozornený, že mu budú v rámci preverovania korupčnej trestnej činnosti týchto osôb žijúcich na východnom Slovensku odstúpené všetky dostupné dáta využiteľné v trestnom konaní.“ Dáta mu odovzdali 17. júna 2019 po získaní dostatočných pamäťových nosičov. Keďže sa tieto dôkazy nedali využiť vo veci vraždy, podľa Juhása sa tak naplnil účel trestného konania v inej veci. „Bývalý vedúci vyšetrovacieho tímu na základe týchto skutočností nerozumieme vyhláseniu toho istého prezidenta PZ,“ vyhlásil Juhás.

Pripomenul, že okrem špecializovaného tímu bola počas vyšetrovania ustanovená aj kontrolná skupina, ktorá mohla prípadné nedostatky odhaliť. Boli v nej všetci najvyšší predstavitelia vedenia NAKA. Počas vyšetrovania však nebol ani z ich strany, ani zo strany dozorujúcich prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry SR konštatovaný žiadny problém, ktorý sa momentálne prezentuje.

Úmrtie v kauze Kičura

Na chate v Oščadnici našli 13. 5. obeseného Jána Hečka, ktorý predal synovi bývalého šéfa Štátnych hmotných rezerv SR Kajetána Kičuru dva lukratívne byty v centre Bratislavy za zlomok ich hodnoty. Informuje o tom internetový portál tvnoviny. „Dňa 13. mája v neskorých večerných hodinách prijala Horská záchranná služba žiadosť o pomoc z chaty Tadeáš v stredisku Veľká Rača, kde našli 45-ročného muža slovenskej národnosti v bezvedomí. Okamžitú laickú kardiopulmonálnu resuscitáciu zahájila oznamovateľka, v rozšírenej pokračovali po príchode na miesto udalosti horskí záchranári z Kysúc a zároveň záchranári posádky rýchlej lekárskej pomoci. Napriek snahe zúčastnených záchranných zložiek sa život muža zachrániť nepodarilo a prítomný lekár skonštatoval smrť,“ uvádza sa na stránke HZS. Horská služba dodala, že telesné pozostatky nebohého muža následne záchranári transportovali z horskej chaty na Dedovku, kde boli odovzdané príslušníkom polície a obhliadajúcemu lekárovi. „Obhliadajúci lekár na mieste predbežne vylúčil cudzie zavinenie, bola nariadená zdravotná – bezpečnostná pitva. Vec je prevero-

vaná ako podozrenie z usmrtenia,“ potvrdila pre TASR hovorkyňa Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Žiline Jana Balogová.

Hečko predal Kičurovcom dva byty v lukratívnej časti Bratislavy, podľa odborníkov na reality to bolo značne pod cenu. Dva byty s výmerou spolu viac ako 100 metrov štvorcových totiž získal syn Kajetána Kičuru Krištof iba za 200 tisíc eur. Podľa informácií prístupných v médiách je Kajetán Kičura v prepojení aj s Evou Hečkovou, ženou menovaného, ktorá bola jeho podriadenou. Dodnes je vedúcou rezervného závodu Brodnianka v Kysuckom Novom Meste. Kajetán Kičura bol donedávna predsedom SŠHR. Nová vláda ho odvolala 24. marca. Dôvodom boli nezrovnalosti v obstarávaní zdravotníckeho materiálu. Odmietal obvinenia súvisiace s uzavretím zmlúv SŠHR, rovnako ako podozrenia spojené s podozrivou kúpou bytov, ktorá sa uskutočnila cez jeho syna.

Národná kriminálna agentúra (NAKA) už v marci začala trestné konanie v súvislosti so obstarávaním zdravotníckeho materiálu, ktorý mal byť použitý na boj proti pandémie COVID-19, a kúpou bytov na Konventnej ulici v Bratislave. ÚŠP však upozornil, že v skutočnosti bolo obvinenie vznesené v súvislosti s uzatváraním zmlúv, ktoré nemajú žiadny súvis s nákupom zdravotných pomôcok, a podozrivé kontrakty ako aj podozrivé platby prebehli skôr, ako prepukol nový koronavírus. Konečná suma predpokladaných úplatkov je zrejme vyššia, ako sa doposiaľ uvádzalo v médiách. 12. mája senát Najvyššieho súdu (NS) SR rozhodol, že Kičura bude stíhaný vo väzbe.

Běžkyňe Kratochvílová je v rekordmanské Síni slávy

Do rekordmanské Síne slávy bola v Pelhřimově uvedena bývalá atletka Jarmila Kratochvílová, ktorá je téměř sedmáťdesiat rokov držiteľkou svetového rekordu v behu na 800 metrov. Ocenění uděluje Agentura Dobrý den spravující české rekordy obvykle na festivalu rekordů. Konání jeho letošního 30. ročníku bylo kvůli koronaviru zrušeno.

Koronavirová pandemie ovlivnila i sportovní akce, včetně té největší – olympijské hry v Tokiu byly odloženy na příští rok. Pro rozčarování některých sportovců má Kratochvílová pochopení. Pocity přirovnala k těm, které prožívala v roce 1984, kdy se komunistické státy neúčastnily olympiády v Los Angeles.

Světový rekord na 800 metrů zaběhla časem 1:53,28 v Mnichově v červenci 1983. Nebyl to závod, na který by speciálně ladila formu, delší trať tehdy běžela jen shodou náhod. V Mnichově nechtěla riskovat zranění v behu na dvousetmetrové trati, která měla být „testem rychlosti“. Namísto toho se rozhodla běžet delší vzdálenost, aby se zbytečně nevyčerpala před mistrovstvím světa. „Možná takhle se dělají světové rekordy, rekord se zrodil z absolutní pohody,“ řekla novinářům Kratochvílová.

Devětašedesátiletá Kratochvílová se narodila v Golčově Jeníkově na Havlíčkovobrodsku. Svůj sportovní život spojila s Čáslaví, kde stále trénuje mládež. Doufá, že narazí na podobný talent, jakým byla její bývalá svěřenkyňa Ludmila Formanová.

Plochodrážní Grand Prix České republiky se pojedje v září

Plochodrážní Grand Prix České republiky se uskuteční až 19. září. Závod seriálu mistrovství světa se měl jet v Praze na stadiónu Markéta 13. června, ale kvůli pandemii koronaviru byl odložen. Mezinárodní motocyklová federace (FIM) oznámila přesný termín, který ve spolupráci s promotérem a organizátory zvolila. V Praze se má jet týden po dánské Grand Prix ve Vojensu. „Rozhodnutí padlo po pečlivém zvážení a konzultaci s ohledem na zdraví a bezpečnost všech, jichž se tato událost týká. Právě to zůstává i nadále naší hlavní prioritou,“ uvedla FIM v tiskové zprávě. Všechny již zakoupené vstupenky na tradiční zastávku plochodrážní Grand Prix v české metropoli zůstaly v platnosti i pro nový termín. Předprodej bude znovu zahájen 1. srpna.

Pokud nebude odehráno kompletních 35 kol, liga bude bez mistra

Ligová fotbalová asociace vyhlásí ligového mistra pouze za předpokladu, že bude dohráno všech 35 kol nejvyšší soutěže včetně nadstavby, případně aspoň kompletní program skupiny o titul. Nový šampión nemůže být korunován ani v případě, že už by tým měl prvenství matematiky jisté a následně by se kvůli koronavirové situaci nemohl zbytek ročníku dohrát. Sezóna první ligy se znovu rozběhla 23. května dohrávkou mezi Teplicemi a Libercem. Tabulku

vede obhájce titulu Slavia Praha o osm bodů před Plzní. Zbývá odehrát šest kol základní části, nadstavbu, která je pro většinu týmů pětikolová, a baráž o nejvyšší soutěž. Předseda LFA Dušan Svoboda naprosto vyloučil variantu, že by soutěž skončila po třiceti kolech základní části a byl vyhlášen mistr. LFA podle něj nemůže měnit soutěžní řád v průběhu sezóny a pouštět se do právních rizik.

Česká liga se po koronavirové pauze znovu rozběhne jako jedna z prvních na světě. Nejrychleji restartují profesionální soutěže v Německu. Liga se bude v Česku hrát stejně jako v dalších zemích bez diváků a za specifických hygienických opatření. Zatím není znám přesný počet osob, který bude moci být při zápasech na stadiónu.

Osudy zlatých medailí

Jsou zlaté olympijské triumfy, které – žel bohu – postupem času pokrývá prach zapomnění. Těžko už se z hlavy doluje vítězná jízda skifařky Mirky Knapkové, z paměti vymizela i radost střelce Miroslava Vargy. Zato mnozí do detailů vědí, kde sledovali naganské hokejové finále, a vybaví si, jak se 23. září 1988 ráno chystali do škol a práce, když se najednou na obrazovkách objevil muž č. 984 a komentátor Štěpán Škorpil zvěstoval: „Jožka Priblinec se už může radovat. Je vítěz. Je velký vítěz.“

Jozef Priblinec (* 6. 7. 1960, Kremnica) se objevil na stadiónu v jihokorejském Soulu. Mířil do cíle chodeckého závodu na 20 kilometrů. Před dalšími závodníky si držel mírný náskok. Jak moc dramatický závod to byl, však diváci u televizních obrazovek vidět nemohli. Záběry se dostaly do přímého přenosu až v samotném závěru. Pro oči československých občanů to byla ovšem velká nádhera. Priblinec s rukama vztyčenýma k nebesům zvládl i poslední metry závodu a vysílen se skácel k zemi.

Jozef Priblinec, 1988

Rok po vítězství na olympiádě v Soulu Priblinec kvůli problémům s kolenem ukončil kariéru. Pracoval na ministerstvu vnitra a po rozdělení republiky se jako přesvědčený komunistka vrhl na politickou dráhu. Čtyři roky byl poslancem slovenského parlamentu za Stranu demokratické levice.

Nakonec se však se stranou rozešel a stal se z něj podnikatel. Nyní má smělý plán. Koupil bývalý hotel, který chce přestavět na národní olympijské centrum. Proč ne, když je jediným Slovákem, který kdy získal na olympijských hrách atletické zlato.

Miroslav Varga (* 21. 9. 1960, Žatec)

Miroslav Varga je český střelec, olympionik, který získal zlatou medaili ve střelbě na 50 metrů na olympiádě 1988 v Soulu. Na hrách Miroslav Varga v kvalifikaci šokoval diváky i soupeře, když rychlým nástřelem trefil desítku u všech 60 terčů. Před finále, kde se každý zásah hodnotí s milimetrovou přesností, začalo pršet. Na Vargu, který měl dvoubodový náskok před trojicí soupeřů, se na střelnici Tenung mocně dotahoval Korejec Čcha Jong-čchul. Čs. střelec ale udržel pevné nervy, na závěr dvakrát připsal 10,6 a zvítězil v novém olympijském rekordu 703,9 bodu.

Postavení ve špičce ve střelbě libovolnou malorážkou vlezle potvrzoval v následujících letech ve Světovém poháru – v roce 1989 byl druhý, o dva roky později jej vyhrál. Na hrách v Barceloně 1992 však své výkony nezopakoval, v základní části nastřílel jen 591 bodů, což stačilo pouze na 31. místo. V roce 2008 překvapil, když si dvacet let po Soulu opět vybojoval nominaci na olympiádu, už rok předtím získal s reprezentačním týmem zlato na mistrovství Evropy. V Pekingu sice nakonec skončil na 29. místě, ale už jen tento návrat v sedmačtyřiceti letech pro něho byl vítězstvím.

Střelba jej živí dál, dodnes prodává zbraně, vybavení a náboje pro olympijské střelecké disciplíny. „Střílím po-

Miroslav Varga, 1988

řád, při zaměstnání trénuju jednou až dvakrát týdně a pořád střílím na slušné úrovni, je to můj koníček – naposledy jsem vyhrál mezinárodní závody veteránů v Plzni. Hodně pracuji ve firmě a spolupracujeme i s našimi biatlonisty. Jejich úspěchy patří jim, ale nás hřeje u srdce, že na nich máme i my maličký podíl.“

Miloslava Rezková (22. 7. 1950, Praha – 20. 10. 2014, Praha)

Miloslava Rezková, provdaná Hübnerová, byla československá atletka, olympijská vítězka a mistryně Evropy ve skoku do výšky. V roce 1969 vyhrála československou anketu Sportovec roku. Roku 2014 pak byla v těžce anketě vy-

hlášena sportovní legendou, obdržela in memoriam Cenu Emila Zátopka.

Na hry v Mexiku 1968 odjízďela tehdy osmnáctiletá Miloslava Rezková, která si během olympijské sezóny vylepšila osobní rekord o plných 16 centimetrů, jako prakticky neznámá atletka. Už na 171 centimetrech musela jednou opravovat, totéž ji potkalo i na následujících dvou výškách. S bojem o přední příčky proto příliš nepočítala a mezi pokusy si v poklidu četla knížku. Mezitím ale postupně vypadalala jedna závodnice za druhou, laťku ve výšce 180 centimetrů zdolaly vedle Rezkové už jen dvě sovětské výškařky. Když nejmladší z trojice čs. skokanek na třetí pokus jako jediná překonala 182 cm, senzace byla na světě.

DUCHOVNÍ ZPRÁVY

Návštěva biskupa Václava Malého v české farnosti spojená s biřmováním a udílením 1. svatého přijímání

Vlivem koronavirové pandemie ve světě a na základě rozhodnutí rakouské vlády a Rakouské biskupské konference byl veškerý plánovaný program vídeňské farnosti v měsících dubnu, květnu a červnu 2020 zrušen nebo odložen. V dubnu měl navštívit českou farnost P. Ladislav Heryán, SDB, v květnu se chystala návštěva otce biskupa Malého a pouť do Šaštína. V červnu mělo být uděleno 1. svaté přijímání a biřmování.

P. Ladislav Heryán navštíví naši farnost příští rok na jaře. Návštěvu světícího pražského biskupa Mons. Václava Malého se podařilo přeložit na 26. září 2020, kdy spolu s námi oslaví svátek sv. Václava a rovněž udělí dětem a studentům ze Školského spolku Komenský svátosti, a to 1. svaté přijímání, resp. biřmování. Slavnost se mimořádně letos uskuteční v kostele sv. Karla Boromejského u křižovníků. Mše svatá začíná v 10 hodin, po ní bude následovat setkání prvokomunikantů a biřmovanců, jakož i farníků a jiných hostů s otcem biskupem v křižovníckém provinciálním domě. Na večer je plánován koncert, který se uskuteční v chrámu Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu. Tento koncert se měl původně uskutečnit v květnovém termínu. Všichni jste srdečně zváni a věříme, že se obě akce uskuteční dle plánu. Bližší informace budou k dispozici během června.

P. Václav Sládek, O. Cr.

Mše svaté opět za účasti věřících

Od 17. května opět v chrámech české farnosti zní společné české modlitby věřících a kněží. Jsou vysluhovány veřejné mše svaté po dvouměsíčním nuceném přerušení. Bohoslužby probíhají v obvyklých časech tak, jak jsou věřící a návštěvníci zvyklí. Novinkou je nová česká mše svatá v kostele Nejsvětějšího Vykupitele na Rennwegu, která se uskuteční vždy v 1. a 3. pracovní čtvrtky v měsíci kromě vánočních a letních prázdnin, a to v čase od 18:30 hod. Po mši svaté od 19:00 hod. následuje modlitba růžence s adorací Nejsvětější Svátosti.

Jelikož stále trvají koronavirové hygienicko-bezpečnostní opatření, musí i věřící dodržovat v kostele následující pravidla:

- věřící mají k dispozici u vchodu do kostela dezinfekci, případně roušky;
- věřící po celou dobu mše svaté má na obličej roušku, která chrání nos i ústa;
- přijímání je pouze na ruku. Věřící při přijímání roušku podhrne, ustoupí stranou a přijme Eucharistii;
- při přijímání se neříká „Tělo Kristovo“ a „Amen“. Učiní se tak pouze v duchu;
- věřící sedí v kostele v označených lavicích či na židlích a dodržují bezpečnostní odstup 2 m, pokud nežijí ve společné domácnosti;
- kapacity kostelů jsou omezeny. Chrám Panny Marie Na Nábřeží má k dispozici až 60 míst, přičemž nedělní návštěvnost je do 35 věřících. Chrám Nejsvětějšího Vykupitele má kapacitu 43 míst, přičemž nedělní návštěvnost se pohybuje do 60 věřících. Proto s otcem Peterem prosíme věřící, aby využívali možnosti mší svatých rovněž u Panny Marie Na Nábřeží;
- během mše svaté je omezeno zpívání a rovněž je doporučeno, aby mše svatá nebyla zbytečně prodlužována, a to opět z hygienicko-bezpečnostních důvodů.

Prosíme věřící a děkujeme jim, že respektují nařízení vydaná biskupskou konferencí a rakouskou vládou.

Pouť do Mariazell

Česká farnost ve Vídni zve na pouť do Mariazell, která se uskuteční, umožní-li to situace, dne 12. září 2020. Mše svatá v českém jazyce začíná v bazilice ve 13:00 hodin. Všichni jste srdečně zváni.

Pořádek mší svatých v české farnosti

Chrám Nejsvětějšího Vykupitele

Neděle a svátek – mše svatá od 10:00 hod.

1. a 3. čtvrtky v měsíci (mimo svátek, vánoční a letní prázdniny) – mše svatá od 18:30 hod., modlitba růžence od 19:00 hod. zakončená svátostným požehnáním.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Neděle a svátek – mše svatá od 08:30 hod.

Středa – modlitba růžence od 17:50 hod., mše svatá od 18:30 hod.

Margarethe Ottlinger

Mezi největší turistické atrakce moderní Vídně patří vedle tzv. Hundertwasserhausu také Wotrubakirche, Wotrubův kostel, postavený v roce 1976. Tak jako mnoho lidí, kteří se zajímají o architekturu, míří do Francie, aby navštívili tamější kostely a kláštery, díla slavného architekta Le Corbusiera v Ronchampu, La Tourette či Firmini, mnoho návštěvníků rakouské metropole, věřících i nevěřících, si přeje spatřit kostel sv. Trojice postavený ze 152 betonových bloků různé velikosti. Na první pohled dělá dojem jakési zmatené skládky bez jakékoliv logiky a estetiky, nikdo by neřekl, že se jedná o kostel. Teprve při detailnější obhlídce a hlavně při vstupu do jeho interiéru si člověk uvědomí, že se nachází v netypickém chrámu. Světlo dovnitř proniká ze všech stran a škvír různých velikostí a tvarů a vytváří tak zcela originální, jedinečnou atmosféru. Podrobnější informace lze najít samozřejmě na internetu či v turistických brožurách. Já bych teď rád poukázal na pozadí vzniku tohoto naprosto unikátního kostela.

U příležitosti 75. výročí konce druhé světové války vysílá rakouský rozhlas denně pořady o hrůzách, ale také dlouhodobých konsekvencích této války. *Redakční poznámka:* Po skončení druhé světové války bylo území Rakouska (které bylo od roku 1938 součástí Německa) rozděleno do čtyř částí, takzvaných okupačních zón, spravovaných obdobně jako i okupační zóny v Německu společně vítěznými mocnostmi USA, Velkou Británií, Sovětským svazem a Francií. Vídeň byla (stejně jako i Berlín) také rozdělena do čtyř sektorů. Toto rozdělení trvalo až do roku 1955. Rakousko oproti Německu mělo to štěstí, že jej po deseti letech od konce války tzv. vítězné mocnosti, mezi nimi i Sověti, opustili. To obyvatelé Německé demokratické republiky čekali na odchod Rusů až do roku 1990...

Vše, co se pak v těchto ruských zónách odehrávalo, se podobalo tomu, co se dělo v tehdy již existujících satelitech sovětského komunistického „impéria“, tedy i v tehdejší ČSSR: diktatura komunistické strany, špiclování, nesvoboda, cenzura, atmosféra strachu a napětí. Navenek to bylo jediné Rakousko, ale byl zásadní a podstatný rozdíl v tom, kde člověk žil – v které zóně. Za této situace pracovala tehdy na ministerstvu hospodářství Margarethe Ottlingerová, ani ne třicetiletá doktorandka oboru ekonomie. S ministrem hospodářství Peterem Kraulandem, který byl

Wotrubův kostel

jejím šéfem, měla i velice blízký, osobní vztah. Na ministerstvu vedla sekci pro vytvoření podmínek k realizaci tzv. Marshallova plánu pomoci: co je potřeba udělat, financovat, vyhodnocovat, kde již věci fungují tak, jak by měly, nebo kde naopak dosud nefungují. Měla tedy velice důležitou funkci. A jelikož se jednalo o pomoc USA Rakousku, nejčastější kontakty měla právě s Američany. 5. listopadu 1948 bylo při jedné cestě s ministrem jejich auto zadrženo Rusy při vjezdu z americké zóny do ruské a oba byli podrobeni výslechu. Zatímco ministra zanedlouho propustili, ji Rusové zadrželi, obvinili z velezrady a v rychlém, vykonstruovaném procesu odsoudili k 25 letům nucených prací ve vyhnanství na Sibiři. „V tom okamžiku jsem ztratila svůj dosavadní život, kdy jsem byla známou osobou, měla jsem moc. Nazítří už jsem byla vyhnanec odsouzený k nucené manuální práci, beze jména uprostřed milionů bezejmenných,“ vzpomínala paní Ottlingerová o mnoho let později v rakouském rozhlasu. V pracovním táboře, kde zažívala hlad, zimu a šikany, v roce 1955 těžce onemocněla.

Tehdy Rusové její stav posoudili jako nevyléčitelný, rozsudek zrušili a poslali ji domů zemřít. Celým světem proběhly fotografie, na kterých je vidět, jak rakouští sanitáři nesou z nádraží nemocnou Margarethe na lehátko po jejím příjezdu ze Sovětského svazu. Jako zázrakem se jí ale podařilo vyléčit. Ještě téhož roku nastoupila do rakouského naftařského koncernu ÖMV na pozici hlavního manažera. Byla vůbec první a na dlouhou dobu také jedinou ženou v tak vysoké funkci a v tak důležitém koncernu. Vykonávala ji až do odchodu do penze v roce 1982. Po příjezdu do Rakouska zjistila, že kromě rodinných příslušníků už o ni nikdo z jejich nejbližších přátel nestál. Ostatně ona také ne. Jak v jednom rozhovoru pro rakouský rozhlas řekla, dva z jejích nejdůvěrnějších lidí, o kterých by ani ve snu nepochybovala, byli těmi hlavními udavači a donašeči pro Sověty: „Bylo to období, kdy v Sovětském svazu neexistovala jako nejtěžší trest poprava, ten zavedli později. Kdyby tehdy existoval, tak bych už byla mrtvá.“

Rusům v tehdejší Rakousku šlo o absolutní moc a kontrolu, tak jak jsme na to byli zvyklí v Československu. Mezi běžné zbraně, který tehdejší režim používal, patřilo zastrašování, špiclování a šíření dezinformací. Žel, bylo hodně těch, kteří se na takovou podlou práci dali. Ostatně, to známe z naší vlastní historie... V roce 1956 Margarethu ruská vláda částečně zprostita viny a rehabilitovala, v roce 1994, už posmrtně, ji ruská vláda dodatečně zbavila všech obvinění a zcela rehabilitovala.

Paní Ottlingerová však v ruských pracovních táborech také získala něco, co z ní udělalo jiného člověka. Naučila se žít jednoduše a velice skromně, a hlavně se stala opravdu věřícím člověkem. Tradičně věřící byla vždycky, narodila se do katolické rodiny, chodila s rodiči kostela. Ale nic víc. To až v pracovních táborech a věznicích nabyla osobní víry a začala se na svět, na utrpení, na život dívat jinak. Toto nové vnímání si pak nesla s sebou jako vzácný dar po celý další život, ve všem, co dělala. Po tom, co prožila v Rusku. Jako ten, kdo začal vnímat zcela jinak a nebrat jako samozřejmost západní křesťanskou civilizaci a kulturu. Velmi toužila přiblížit víru v Boha i modernímu, umělecky založenému člověku.

V jednom dávném rozhovoru v rakouském rozhlasu řekla: „Chtěla bych ukázat Východu (měla tím na mysli především Rusko), že Západ není slabý, že je silný i duchovně,

tím, že jsem začala podporovat stavbu kostela, který projektoval pan Wotruba. Jednak proto, že uplynula dlouhá doba, než se někdo pokusil postavit po válce nový kostel, a navíc šlo o umělce, který na jeho výstavbu použil levné a moderní stavební materiály – beton a průmyslové sklo.“ Se stavbou se začalo v roce 1974 a v roce 1976 byl kostel hotov. Pan Wotruba se bohužel jeho vysvěcení nedožil, protože rok předtím zemřel. Jeho mottem při projektování stavby prý bylo: „Chci vytvořit něco, co vypovídá o tom, že chudoba nemusí být ošklivá, že odříkání (skromnost) lze odít do takové formy, která je i navzdory jednoduchosti krásná a dělá člověka šťastným...“

Paní Ottillingerová žila svou víru tak zaníceně a aktivně, že se stala členkou tzv. Třetího řádu. Snažila se ve věřivé světě i přes náročnou manažerskou činnost v jednom z největších rakouských koncernů žít naplno své křesťanské poslání. Bez její finanční pomoci a schopností by nebylo možné realizovat tak náročnou a na svou dobu velice odvážnou stavbu kostela. Před nespravedlivým uvězněním v Rusku a také po něm zastávala důležité pracovní funkce, měla moc a finance. Vše ale obětovala pro dobrou věc. Lidem, kteří sami sebe považují za nepatrné a svou činnost pro uskutečnění zásadních změn společnosti k lepšímu za bezvýznamnou, vzkazuje: „Budte příkladem pro své okolí. Už jen tím dosáhnete obrovského vítězství. Není potřeba dělat velké věci, abychom si mysleli, že jen tak děláme něco důležitého. I to zdánlivě malé je důležité, pokud to budeme vykonávat naplno. Budte na svém místě a dělejte to, co je nejvíce potřebné, a stanete se tak nejenom nadějí pro lepší budoucnost, ale tu budoucnost ponese ve svých rukou...“

Hranice do Rakouska jsou nyní kvůli koronaviru uzavřené, ale věřím, že se už brzy otevřou. Až budete plánovat vycházku s návštěvou pamětihodných míst, určitě si naplánujte i kostel pana Wotruby. Nebudete litovat. Ovšem tím nejhezčím chrámem, jak praví Písmo, nejsou stavby postavené z kamene či dřeva. Tou nejvzácnější stavbou je člověk sám. Člověk dobrý, člověk vyzařující lásku, pokoj a dobro. Náměstí před kostelem pana Wotruby se jmenuje Ottillingerplatz a park v nedalekém Liesingu, ve 23. vídeňském okrese, nese název Margarete-Ottillinger-Park. Kéž i Vás tato jména inspirují a motivují.

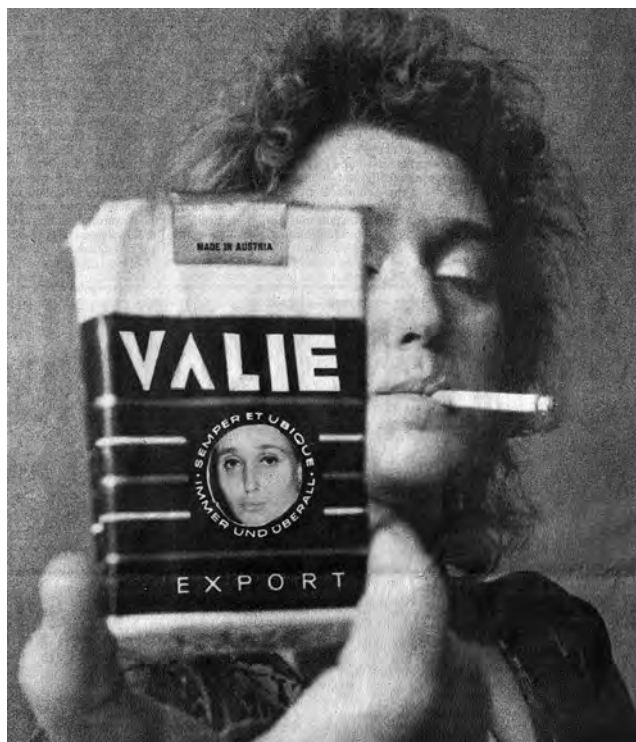
Peter Žaloudek

Redakčně upraveno dle relace „Lebenskunst“
v Radiu Ö1 dne 3. května 2020, Vídeň

VALIE EXPORT 80

Začátkem roku v projekci cyklu „Dokumentární pondělí“ byly v pražském kinu Světozor představeny dosud méně známé krátké snímky a záznamy performancí jedné z pionýrek evropské feministické umělecké tvorby – VALIE EXPORT. Komponovaný večer se zaměřil na filmový a performativní aspekt umělecké tvorby a představil výběr z jejich krátkých filmů a záznamy několika performancí.

Rakouská multimediální tvůrkyně, která v květnu slavila své osmdesátiny a jejímiž poznávacími znameními se staly odvážné práce s vlastním tělem, vnesla do konzervativní vídeňské společnosti na konci šedesátých letech 20. století značnou dávku nečekané britkosti, vtipu a kritiky. Také bývá spojována s vídeňským akcionalismem, i když její práce se od něho výrazně liší. Prostřednictvím veřejných per-

Smart Export (1970) – fotografie, na které autorka s cigaretou v ústech ukazuje divákovi přetvořenou krabičku od rakouských cigaret značky Smart. Úprava spočívá v osazení krabičky vlastní podobiznou s nápisem VALIE EXPORT – „semper et ubique“ („vždy a všude“).

formancí, fotografie a filmu se umělkyně odvážila otevřeně hovořit o nerespektujícím vztahu společnosti a uměleckého prostředí vůči ženám, které ženu chápou především jako objekt. Téma komodifikace ženy, ale i umělecké tvorby proto tvůrkyně doslova „zpečetila“ použitím razítka nescoucího její umělecké jméno VALIE EXPORT, které se objevilo například na sérii fotografií dokumentujících jednu z jejích nejnámějších performancí *Action Pants: Genital Panic* (1968).

VALIE EXPORT (* 17. 5, 1940, Linec), vlastním jménem Waltraud Hollingerová, rozená Lehnerová, žije a pracuje ve Vídni a v Kolíně nad Rýnem. Od roku 1995 vyučovala na Kunsthochschule für Medien v Kolíně nad Rýnem. Přednášela též na University of Wisconsin-Milwaukee – School of Fine Arts, San Francisco Art Institute. V posledních letech byly uspořádány retrospektivní výstavy či projekce, a to ve Vídni, Berlíně, Paříži, Londýně, New Yorku, Jeruzalémě, Praze či Moskvě.

EXPORT – umělecký pseudonym, který naznačuje význam „exportovat se“, myšlenku, že umělecká tvorba je zboží (navíc umění vytvořené ženou, která sama o sobě je zbožím). K tomuto účelu si vytvořila razítko, kterým signuje všechny svoje práce.

Sezóna v Schweizerhausu konečně zahájena

Dva měsíce museli provozovatelé (již ve třetí generaci rodina Kolaříkova) známé a oblíbené zahradní restaurace Schweizerhaus ve vídeňském Prátru počkat, než mohli znovu přivítat své hosty. Mimořádná opatření proti šíření koronaviru znemožnila plánované slavnostní zahájení letošní sezóny v duchu jubilejního stého výročí.

Rodina Kolaříkova: Regina (dcera Karla Jana a Hanni), Lydia (sestra Karla Jana), Hanni (manželka Karla Jana), obchodní rada Karel Jan a syn Karl (Hanni)

Ve vedení podniku podporuje od roku 2017 svého otce Karla Jana Kolaříka syn Karl.

14. 6. ve 13:05 na programu ORF 2 Wien v televizním magazínu České Ozvěny a Slovenské Ozvěny byl vyslán krátký dokument věnovaný stoletému výročí legendárního Schweizerhausu s rodinou Kolaříkových.

Připomínáme, že v dubnovém čísle *Kulturního klubu* jsme otiskli článek *Rodina Kolaříkova vede již 100 let „Schweizerhaus“ v Prátru.*

Pietní akt v Mauthausenu

Poselství rakouského prezidenta k 75. výročí osvobození koncentračního tábora Mauthausen s jeho 49 vedlejšími tábory americkou armádou bylo pouze online.

Pietní akt 10. května se vzhledem k epidemii koronaviru vysílal pouze online na webové stránce Mauthausen-Komitees Rakousko

5. května 2020 položil rakouský prezident Van der Bellen v bývalém koncentračním táboře Mauthausen k pomníku na „Appellplatz“ věnec

Peter Pongratz 80

Rakouskému malíři, hudebníkovi, scénografovi a autorovi, který není neznámý ani v Česku, kde mnohokrát vystavoval, připravila vídeňská Galerie Artecont retrospektivní výstavu k jeho osmdesátinám.

Peter Pongratz (* 22. 5. 1940) se narodil v Eisenstadtu, žije a pracuje ve Vídni a Korčule v Chorvatsku a je členem umělecké skupiny Burgenland.

Peter Pongratz u svého obrazu (2005)

Peter Handke o Peteru Pongratzovi: „[...] patří do světa, ve kterém žije. To, co maluje, není realita, ale účinek této reality na něj.“

Peter Pongratz v rozhovoru: „Určování kvality není vždy snadné, je to hlavně otázka zkušeností a pocitů. Samozřejmě lze například říci: Přizpůsobení barev je podle klasických kritérií správné, nebo špatné, ale to zatím nemá vliv na kvalitu uměleckého díla, naopak, pokud je příliš harmonické, stává se opět nevýrazným. Musím milovat obrázek; to je můj způsob komunikace.“

VZPOMÍNKA

Dr. Bruno Kreisky (22. 1. 1911 – 29. 7. 1990)

Bruno Kreisky byl rakouský politik, který se jako rakouský kancléř (v letech 1970-1983) a vedoucí osobnost sociálně demokratického hnutí zasloužil o dalekosáhlou modernizaci hospodářství a společnosti. Zastával také funkci ministra zahraničí (1959-1966) a předsedy Sociálně demokratické strany Rakouska (SPÖ) (1967-1983).

Život Kreiského byl plný rozporů – syn z měšťanské židovské rodiny původem z jihomoravských Dolních Kounic, otec Max byl ředitelem Rakouské průmyslové společnosti pro výrobu vlny a textilu, matka Irena, rozená Felix, pocházela ze Znojma z rodiny úspěšného výrobce potravinových konzerv (např. známých znojmských okurek), se brzy začal angažovat v socialistickém hnutí, v patnácti letech vstoupil do mládežnické organizace SPÖ. Protože se v ilegality angažoval pro stranu (účastnil se zasedání sociálně demokratické strany v Brně, kde navštěvoval v emigraci žijícího Otto Bauera), věznili ho jak austrofašisté, tak nacisté. V březnu 1936 byl v rámci tzv. Procesu se socialisty obviněn z velezrady a odsouzen na rok vězení. Po propuštění dokončil studium práv, po krátkém zadržení 15. března 1938 volí odchod do emigrace ve Švédsku. Zde se seznamuje s Willy Brandtem, se kterým spolupracuje na plánech uspořádání poválečné Evropy. Už v exilu

se angažuje ve prospěch Rakouska a pomáhá budovat politickou reprezentaci, která by zemi mohla sloužit po válce. Přes dvacet jeho rodinných příslušníků se stalo obětmi holocaustu.

V roce 1946 nastoupil Bruno Kreisky do diplomatických služeb. V letech 1959-1966 řídil ministerstvo zahraničí. Diplomacie se Kreisky nevzdal ani po převzetí kancléřského úřadu. Malé neutrální Rakousko se mu podařilo povýšit na platného hráče na mezinárodním poli a Vídeň, mimo jiné sídlo kartelu OPEC a části OSN, na významné centrum mezinárodní politiky.

V roce 1967 nastoupil Kreisky do čela levicové SPÖ. Strana tehdy ztratila podíl na vládě a procházela vážnou krizí. Zkušený diplomat pro ni získal v roce 1970 znovu moc v čele menšinové vlády a poté třikrát za sebou, v letech 1971, 1975 a 1979, vyhrál se ziskem absolutní většiny parlamentní volby. Ač dítě ze židovské rodiny, vedl úporný boj se Simonem Wiesenthalem o denacifikaci Rakouska. Když v Československu vznikla Charta 77 a její signatáři byli vystaveni ostré perzekuci ze strany normalizačního režimu, nabídl tehdejší spolkový kancléř Bruno Kreisky všem pronásledovaným chartistům azyl v Rakousku. Této nabídce využilo přes 300 osob.

Svým důrazem na reformy a plnou zaměstnanost dokázal Kreisky k sociální demokracii připoutat i voliče, kteří si od ní do té doby drželi odstup. Masivní podporu ztratil až vlivem série afér a konfliktů na počátku osmdesátých let. V rakouské politice však byl přítomen až do své smrti v červenci 1990.

V roce 2000 Česká republika udělila nejvyšší vyznamenání, Řád českého lva in memoriam, Bruno Kreiskému, Willy Brandtovi a Olafu Palmemu, jako opožděné uznání zásluh tří vedoucích osobností sociálně demokratického hnutí v Evropě druhé poloviny 20. století, které podporovaly opoziční hnutí s cílem svržení totalitních režimů.

I přes své politické chyby, jako například Zwentendorf (zakonzervovaná jaderná elektrárna, jejíž stavbu později také sám jako chybu uznal), zůstává pro většinu rakouského obyvatelstva největším kancléřem druhé republiky.

Prameny: ČT, Svět, Wolfgang Petritsch: Bruno Kreisky: Die Biografie, Jana Stárková: Kreisky, tvůrce moderního Rakouska, Listy, wikipedia

Neuerscheinung:

Gerald M. Sprengnagel – Niklas Perzi – Michal Stehlík (Hrsg.): Die Ära Kreisky in Österreich und die Normalisierungsperiode in der ČSSR. Politik und Kultur [= Schriftenreihe der Ständigen Konferenz österreichischer und tschechischer Historiker zum gemeinsamen kulturellen Erbe, Band 1 = Schriftenreihe der Waldviertel Akademie, Band 7], Wien: LIT-Verlag 2020, 324 S.

Mit Beiträgen von Miroslav Kunštát und Stefan Michael Newerkla, Christoph Boyer, Oliver Rathkolb, Zdeněk Doskočil, Adam Dobeš, Siegfried Mattl, Jaroslav Pažout, Helmut Wohnout, Hanns Haas, Thomas Samhaber, Gerhard M. Sprengnagel, Martin Franz, Michael Huber, Marek Junek, Helena Srubar, Evelyne Polt-Heinzl und einem Vorwort von Gerhard M. Sprengnagel und Niklas Perzi.

Bestellungen:

<https://www.lit-verlag.de/publikationen/geschichtswissenschaft/73697/die-auml-ra-kreisky-in-ouml-sterreich-und-die-normalisierungsperiode-in-der-cssr-copy?c=8069>

František Theodor Dallinger: *Ulovená sluka v krajině*, 1753

František Theodor Dallinger (1710, Linz – 1771, Praha) Autor, rodák z rakouského Lince, maloval nejčastěji krajiny, zátiší a sakrální díla. V mládí cestoval po Itálii, Francii a Nizozemí. V Praze se usadil roku 1737 a tvořil zde až do své smrti.

Bedřich Nikodém (12. 8. 1909, Vídeň – 19. 7. 1970, Praha)

Bedřich Nikodém byl český hudební skladatel, trampský písničkář, textař a nakladatelský redaktor. Patřil mezi výrazné autory z žánru populární hudby zejména v padesátých a šedesátých letech 20. století. Ve Vídni navštěvoval obecnou

školu a část reálného gymnázia. Roku 1921 se rodina přestěhovala do Brna. Přestože na přání otce-inženýra studoval v Praze techniku, aby pokračoval v rodinné tradici, učaroval mu sport a hlavně hudba.

Velmi aktivně se věnoval stolnímu tenisu, v letech 1929-1933 byl členem vítězného Národního družstva na mistrovství světa 1933. Ve třicátých letech, kdy vrcholila

hospodářská krize, si přivydělával jako pianista v klubech a barech. Vlastní textařskou a hudební tvorbu si ověřil na trampských výpravách, kde tehdy vznikly dodnes zpívané hity: *Mám malý stan, Jen kytara a já, Náš táborák* nebo *Houpy hou*.

Od roku 1935 začal Bedřich Nikodém pracovat v hudebním nakladatelství M. Urbánka – a této firmě, jež v průběhu let změnila majitele i názvy (Orbis, Státní hudební vydavatelství, Supraphon), zůstal věrný celý život.

Léta čtyřicátá – válečná – se nesla v duchu Nikodémova swingu – *Flašinetář, Znamínko na ramínku*. Budovatelská padesátá léta a soutěž „Hledáme písničku pro všední den“ daly vzniknout evergreenům jako *Je po dešti, Dva modré balónky* nebo *Barborka*. V následujících šedesátých letech nastartoval neúnavný a kompozičně velmi flexibilní Nikodém éru divokého, nespoutaného rock'n'rollu.

Písničky Bedřicha Nikodéma byly také často, pro dokreslení dobové atmosféry, využívány ve filmech, např. *Náš táborák* s Waldemarem Matuškou, krásná melodie písně *Poustevník* se stala nedílnou součástí filmového zpracování děl Bohumila Hrabala *Smrt pana Baltazara* a *Slavnosti sněženek*.

Redakce Malých hudebních žánrů, kterou vedl, zahrnovala vydávání skladeb od dechovky přes takzvaný vyšší populár, taneční hudbu až po big beat. Spolupracoval se zkušenými autory lidovky, jako byli třeba Jaromír Vejvoda a Josef Poncar, ale pomáhal i tehdy začínajícím mladým autorům pop music, např. bratrům Štaidlovým, Karlovi Svobodovi, Mirkovi Klempířovi, Vítovi Hádlovi a dalším. Mnoho z nich se stalo jeho dobrými přáteli. Bedřich Nikodém věnoval české taneční hudbě celý život. Neskutečné pracovní nasazení (redaktor, textař, skladatel, ale i „učitel“ začínajících mladých autorů), hektický osobní život a tempo, kterému stačil jen málokdo, si vybraly svou daň. V červenci roku 1970 náhle na selhání srdce umírá uprostřed rozdělané práce, těsně před svými jednašedesátými narozeninami.

Váša Příhoda (22. 8. 1900, Vodňany – 26. 7. 1960, Vídeň) Váša Příhoda patřil k nejvýznamnějším českým houslistům minulého století. Jeho osud odráží tehdejší pohnutou dobu. Otec Alois Příhoda vlastnil a provozoval hudební školu v pražské čtvrti Nusle (na Pankráci). Váša projevoval mimořádné hudební nadání již v dětském věku. Poté ho otec začal učit a později se rozhodl, že svěří syna profesorovi Janu Mařákovi, vynikajícímu houslistovi a pedagogovi. Váša dělal pod Mařákovým vedením velké pokroky. Již ve dvanácti letech podnikl koncertní turné po několika českých městech. V roce 1915 absolvoval tři koncerty ve Smetanově síni Obecního domu hlavního města Prahy. Dva z nich byly s Českou filharmonií. Po první světové válce odjel jako devatenáctiletý se svou spolupracovnicí Astou Doubravskou a svým impresáriem na koncertní turné do Itálie.

Turné však nesplnilo očekávání, Italové neměli po válce o koncerty zájem a hlavně mladého houslistu z Čech nikdo neznal. Byl nucen z finančních důvodů hrát jako houslista v milánské kavárně Grand Café Italia. Později mu majitel kavárny domluvil koncert, na kterém byl jako posluchač Arturo Toscanini, který o něm řekl „Paganini nemohl hrát lépe než tento mladík.“ To rozhodlo o jeho dalších koncertních cestách.

Vybaven několika doporučujícími dopisy od Toscaniniho absolvoval turné po Itálii. Po velkém italském turné odjel Příhoda spolu s klavíristkou Astou Doubravskou do jižní Ameriky, kde již byl ohlášen jako „El gran interprete de Paganini“. Následující turné po USA mu přineslo obrovské úspěchy v newyorské Carnegie Hall, Chicagu, Detroitu, Clevelandu a jiných velkoměstech. Po návratu do Evropy se stáhl do ústraní, v rakouském St. Wolfgangu se připravoval na koncerty ve Vídni. V této době vznikla jeho úprava Paganiniho variací na *Nel cor più non mi sento*, skladby, která ho doprovázela po celý život.

V roce 1919 hrál dvakrát s Vídeňskými symfoniky ve Velkém koncertním sále Konzerthaus. V následujícím roce dával na tomtéž místě devět koncertů se skladbami od Beethovena, Brahmsa, Lala, Mozarta, Čajkovského, Vieuxtempse. Ve vídeňském Großes Konzerthaus předvedl v následujících dvou desetiletích – až do října 1943 – všechna význačná díla koncertního a sonátového houslového repertoáru včetně hudby 20. století.

Už během prvních let ve Vídni se Příhoda seznámil s Arnoldem Rosém. Rosé, který měl za manželku sestru Gustava Mahlera Justinu, byl sedmapadesát let (1881-1938) prvním koncertním mistrem vídeňské Dvorní opery a Vídeňských filharmoniků, jakož i primáriem ve svém smyčcovém kvartetu. Seznámil se také s jeho dcerou Almou, která též byla známou houslistkou. V roce 1929 oznámili své zasnoubení a 16. září 1930 byli na vídeňské radnici oddáni. Alma měla za svědky svého tatínka a spisovatele Franze Werfela.

Alma a Váša pokračovali ve své koncertní aktivitě každý zvlášť, ale i společně. V roce 1933 založila Alma dívčí orchestr Wiener Walzermädeln. V té době si Příhoda postavil vilu ve východočeské Skutči. Jejich manželství trvalo pět let a bylo rozvedeno v Brandýse nad Labem dne 9. března 1935.

V letech 1935/36 hrál Příhoda v rakousko-italském filmu *Bílá paní maharadží* menší roli houslisty. Scény s ním jsou jediným filmovým svědectvím jeho fenomenálně hbitého, beztlížného ovládní nástroje. Druhá světová válka sice drasticky omezila možnosti jeho vystupování, dala mu však příležitost se intenzivněji věnovat vyučování, a to v Salcburku a Mnichově.

Osud jeho bývalé manželky a tchána byl velice nešťastný. Hned po tak zvaném anšlusu Rakouska k Německu v roce 1938 nacisté rozpustili Almin dívčí orchestr a Arnolda Rosého zbavili všech funkcí bez nároku na důchod. Alma a její otec, kteří byli židovského původu, v roce 1938 uprchli z Vídně před pronásledováním nacisty do Anglie. Z Anglie však se svým dívčím orchestrem Alma odjela na koncertní cesty do Holandska. Po obsazení Holandska německým wehrmachtem byla zatčena a půl roku internována ve sběrném táboře nedaleko Paříže. Odtud byla transportována do Osvětimi, kde 4. dubna 1944 zemřela. Příhoda sám se o osudu své bývalé ženy dozvěděl až po válce. Almin otec Arnold Rosé, který válku přežil v Anglii, zůstal do smrti jeho přítelem.

Příhodův poslední „válečný“ koncert na domácí půdě se konal 31. března 1944 ve Smetanově síni „Repräsentationshausu“, jak se Obecnímu domu tehdy říkalo. V roce 1944 dával ještě koncerty v Mnichově, Norimberku a – asi poslední koncert za války – 18. května 1944 v Lipsku. V Mnichově vyučoval Příhoda na tamější hudební akade-

Váša Příhoda

mii. Poté se vrátil do Prahy. Se svou sestrou Růženu mluvil často o milovaných Vodňanech: „...Tam bych se chtěl jednou usadit. Zařídil bych houslovou školu, jako měl profesor Ševčík v Písku. Ve volných chvílích bych rybařil a obnovil si vzpomínky na krásná léta v dětství.“ 10. ledna 1946 píše místnímu národnímu výboru ve Vodňanech. Následuje dlouhá šňůra žádostí Váši i jeho sestry o možnost trvalého pobytu ve Vodňanech. Všechny byly zamítnuty.

V roce 1946 koncertoval Příhoda ve Francii, v Itálii, Rakousku a Německu a na podzim podnikl turné po Slovensku. Městský národní výbor města Prahy ho obvinil z kolaborace s nacisty i přes to, že zvláštní komise, před kterou se musel zodpovídat, uznala jeho chování za druhé světové války jako zcela politicky bezúhonné. Byl odsouzen k vysoké pokutě a bylo mu zakázáno koncertovat v Československu. Při dalším turné po Itálii se dozvěděl, že musí vyklidit svůj pražský byt, a proto se rozhodl v Itálii nějaký čas zůstat. Z italského Rapalla, kam za ním přijela rodina, se vydal na další koncertní turné. V roce 1948 mu české úřady odmítly prodloužit pas. Začal se zajímat o cizí státní občanství a při svém tureckém turné využil nabídky a přijal občanství turecké. Následovaly opět koncertní cesty po Švýcarsku, Německu a USA. Problémy se zdravím, především srdeční potíže, trápily Příhodu stále víc. V roce 1949 koncertoval naposledy v USA, pak ve Švýcarsku, Německu a Rakousku.

V roce 1950 se stal ve Vídni profesorem. Tehdy ještě bydlel a vyučoval v St. Gilgenu u Wolfgangee. Jeho dům stál jen několik metrů od břehu. Zde se mohl konečně věnovat jednomu ze svých koníčků – rybaření. V roce 1954 si

Příhoda zlomil pravou ruku pod ramenním kloubem. Sice mohl již v lednu roku 1955 zase koncertovat, však jeho zdravotní stav ho donutil k omezení veškeré činnosti. Aby nemusel ze St. Gilgenu dojíždět, přestěhoval se do Vídně natrvalo.

V Československu vystupoval až po dvanácti letech. Při svém legendárním provedení Dvořákova *Houslového koncertu* 30. května 1956 ve Smetanově síni v Praze jej publikum přivítalo asi největšími ovacemi v historii tohoto sálu. Aby se mohlo konečně začít, ukončil Příhoda bouřlivé ovace krátkým poděkováním. Nemenší nadšení obecnostva ho očekávalo při dvou dalších recitálech 5. a 7. června v Domě umělců. Tyto pražské koncerty patří k posledním vrcholům v jeho životě.

Po dvanácti letech, 26. července 1956 – v úzké souvislosti s pražskými koncerty – dostal místní národní výbor z pražského ministerstva kultury dopis slibného obsahu: „Radě místního národního výboru, bytový odbor, Vodňany. Ministerstvo školství a kultury doporučuje, aby p. Vášovi Příhodovi, profesoru Vídeňské hudební akademie, byl pro jeho pobyt v ČSR vyhrazen národním výborem ve Vodňanech jeden až dva pokoje v domku jeho příbuzných ve Vodňanech (jméno příbuzného: Ferdinand Řídký, Vodňany čp. 37/2). Ministerstvo školství a kultury má zájem, aby tento významný český houslista, který bude opět působit v Československu, požíval plných výhod zajištěných kulturním pracovníkům v ČSR. Se soudružským pozdravem Vladimír Ludvík, vedoucí odboru umění.“

Toto doporučení z nejvyšších míst bylo 28. června 1956 zamítnuto se zdůvodněním, že: „Přípis ministerstva kultury nemůže v tomto případě rada MNV Vodňany vzít v úvahu...“

V roce 1958 nahrál v Itálii ještě několik gramodesek, je na nich samozřejmě i několik z variací na *Nel cor più non mi sento* od Paganiniho. V dubnu 1960 dával poslední koncerty. 27. července 1960, krátce před svými šedesátými narozeninami, podlehl své srdeční nemoci.

Sestrě Růženě nebylo dovoleno zúčastnit se jeho pohřbu ve Vídni, přestože o to naléhavě prosila. Až do své smrti v roce 1983 bojovala za rehabilitaci svého bratra – bez úspěchu.

Před smrtí věnoval Váša Příhoda československému státu housle Camposelice z roku 1710 od Antonia Stradivariho.

Až v roce 2000 se u příležitosti 100. výročí narození Váši Příhody daly věci do pohybu. Vodňanský starosta Václav Heřman nechal umístit na podnět houslistky Pavly Žilové na Příhodův rodný dům pamětní desku a navštívil s delegací 22. srpna 2000 – v den Příhodových stých narozenin – Příhodův hrob ve Vídni. V příležitostném tisku dovolil otisknout dosud utajované dokumenty o poválečných událostech týkajících se Příhody. Vodňanská radnice udržuje archiv Váši Příhody a trvalou expozici. Hudební sál místní lidové školy umění byl pojmenován po Příhodovi.

V polovině roku 2013 byl hrob Váši Příhody ve Vídni určen ke zrušení. Tomu se podařilo předejít a díky úsilí Institutu Váši Příhody byly jeho pozůstatky v červnu 2016 převezeny do jeho rodných Vodňan.

K Příhodovým osobitým výkonům patří přednes *Houslového koncertu*, *Romantických kusů*, *Sonatiny G Dur* od Dvořáka, Smetanova dueta *Z domoviny*, Čajkovského *Houslového koncertu*, Tartiniho sonáty *Đáblův trylek* a dalších děl (Bach, Strauss, Paganini aj.).

Nabídka materiálů o činnosti Vídeňského Wiesenthalova institutu pro výzkum holocaustu (VWI) on-line

Vídeňský Wiesenthalův institut pro výzkum holocaustu (VWI) je vědecké středisko zabývající se výzkumem a dokumentací, jakož i zprostředkováním všech aspektů týkajících se antisemitismu, rasismu a holocaustu, s ohledem na jejich vznik a následky. Simon Wiesenthal (1908-2005) chtěl v posledních letech života zajistit přístup ke svému obsáhlému archivu pro vědecký výzkum a položit základ pro studium holocaustu ve Vídni. Poté, co se na něj obrátily Židovská obec ve Vídni (Israelitische Kultusgemeinde in Wien, IKG) spolu s ve Vídni činnými vědeckými institucemi s návrhem založit Středisko pro výzkum šoa, se Wiesenthal v období před svým úmrtím v roce 2005 osobně angažoval ve spolupráci s rakouskými a zahraničními vědci na vypracování konceptu budoucího institutu.

VWI byl založen v roce 2009 a od roku 2012 je v plném provozu. Je financován městem Vídeň a Spolkovým ministerstvem pro vědu, výzkum a hospodářství. Na podzim 2016 se institut přestěhoval do prostorné budovy v centru Vídne, Rabensteig 3, v prvním okrese.

V rámci opatření proti šíření viru covid 19 je VWI současně uzavřen: archiv, knihovna a muzeum proto pro veřejnost nejsou přístupné. Institut VWI v tomto období nabízí veřejnosti široký výběr informací a materiálů on-line.

Na našich internetových stránkách (<https://www.vwi.ac.at>) můžete získat – stejně jako na záznamu Wikipedia-Eintrag zum VWI (https://de.wikipedia.org/wiki/Wiener_Wiesenthal_Institut_für_Holocaust-Studien) – přehled všech našich aktivit za posledních deset let od založení institutu, ale také informace o vývoji VWI na stránkách Geschichte (<https://www.vwi.ac.at/index.php/institut/institutsprofil>) a jeho místě působení Standort (<https://www.vwi.ac.at/index.php/institut/standort>).

Na webových stránkách se nachází informace o třech projektech VWI:

- Projekt ns-quellen.at (<http://ns-quellen.at/>) se zabývá otázkami zabavení majetku v letech 1938-1945 a odškodnění po roce 1945;
- Austrian Heritage Archive (<http://austrianheritagearchive.at/de>) je On-line-Archiv, obsahující audio- a video-interview s osobami rakousko-židovského původu, které v období nacismu uprchly, resp. krátce po ukončení druhé světové války odešly do USA a do Palestiny/Izraele. Rozhovory umožňují jak vědcům, tak i veřejnosti zajímaví se o dějiny seznámit se s pohnutými životními cestami pamětníků.
- topografická webová stránka Ungarische Zwangsarbeit in Wien (<http://ungarische-zwangsarbeit-in-wien.at/>) nabízí informace o dosud málo zpracované kapitole holocaustu. Od léta 1944 až do konce druhé světové války bylo deportováno přes 6 000 maďarských občanů židovského původu do Vídne a okolí, kde byli nasazeni na nucené práce v zemědělství, v továrnách, ale také v komunálních podnicích.

Na YouTube-Kanal des Wiener Wiesenthal Instituts (VWI) (<https://www.youtube.com/user/wienerwiesenthal?feature=watch>) jsou k dispozici přednášky z řady Simon Wiesenthal Lectures, jednotlivé příspěvky z mezinárodních Simon Wiesenthal Conferences nebo Workshops,

některé zahrnují také hudební díla skladatelů, kteří se stali oběťmi holocaustu nebo jej přežili a jejichž skladby byly součástí různých pořadů VWI.

Zde několik nabídek pro zájemce o kapitoly z československých dějin v německém, resp. anglickém jazyce:

- Simon Wiesenthal Lecture
Anna Hájková: *Kranksein in Theresienstadt. Nachdenken über Medizingeschichte im Holocaust*
Přednáška pronesená 2. 6. 2016.
https://www.youtube.com/watch?v=z2N_f5r70w0
- Prezentace knihy Kateřina Čapková – Michal Frankl: *Unsichere Zuflucht. Die Tschechoslowakei und ihre Flüchtlinge aus NS-Deutschland und Österreich 1933-1938*
Prezentace se konala 18. 11. 2013.
<https://www.youtube.com/watch?v=VkdS9PVEBA4>
- Simon Wiesenthal Conference v roce 2011
J. Vysloužil: *Zur Bedeutung von Komponisten jüdischer Abstammung in der tschechischen Moderne*
<https://www.youtube.com/watch?v=ClpzcCZpcYs&list=PLE99A35F1D5D76E8F&index=15&t=0s>
V. Vysloužilová: *Der Holocaust in den Volksliedern der Roma in Mähren*
https://www.youtube.com/watch?v=gN_t3wWTTkY&list=PLE99A35F1D5D76E8F

Časopis S:I.M.O.N.

<https://simon.vwi.ac.at/index.php/simon>
VWI vydává od podzimu 2012 elektronický časopis S:I.M.O.N.: *Shoah: Intervention. Methods. Documentation*, který obsahuje např. výsledky vědeckého bádání stipendistů na VWI (Junior, Research a Senior Fellows), ale také příspěvky, eseje a recenze k otázkám holocaustu, rasismu, antisemitismu a výzkumu nacionalismu aj. Čtení a stahování materiálů časopisu je bezplatné.

Zde několik příspěvků k československým dějinám v německém, resp. anglickém jazyce:

- S:I.M.O.N., sv. 6, č. 2 (2019), 44-54:
Pavel Baloun: *„We beg you not to equate the names of Gypsies and knife-grinders with honest traders“*. *State Regulation of Itinerant Trades, Traders' Agency and Racialization of »Gypsies« in Czech Lands between 1918 and 1938*
<https://simon.vwi.ac.at/public/journals/1/fullissues/SI-MON-02-2019-Buch.pdf>
- S:I.M.O.N., sv. 5, č. 2 (2018), 4-25:
Sarah A. Cramsey: *Jan Masaryk and the Palestinian Solution. Solving the German, Jewish, and Statelessness Questions in East Central Europe*
http://simon-previous-issues.vwi.ac.at/images/Documents/Articles/2018-2/2018-2_ART_Cramsey/ART_Cramsey01.pdf
- S:I.M.O.N., sv. 5, č. 2 (2018), 78-94:
Wolfgang Schellenbacher: *From Political Activism to Disillusionment. Austrian Socialist Refugees in Czechoslovakia, 1934-1938*
http://simon-previous-issues.vwi.ac.at/images/Documents/Context/2018-2/2018-2_CONT_Schellenbacher/CONT_Schellenbacher01.pdf
- S:I.M.O.N., sv. 5, č. 1 (2018), 94-108:
Michal Schvarc: *Gustav Hauskrecht und die Verfolgung der Juden in Bratislava 1944/1945*

<https://simon.vwi.ac.at/index.php/simon/article/view/35>

- S:I.M.O.N., sv. 4 (2017) 2, 132-137:
Béla Rásky: *Im Labyrinth von Kollaboration und Opposition. Randbemerkungen zu einer Prager Ausstellung*
https://simon-previous-issues.vwi.ac.at/images/Documents/Reviews/2017-2/2017-2_REV_Rasky/REV_Rasky01.pdf
- S:I.M.O.N., sv. 4, č. 1 (2017), 78-92:
Miroslav Michela: *Gefeierte und Verdammte. Der Slowakische Nationalaufstand 1944 als nationaler Erinnerungsort*
https://simon-previous-issues.vwi.ac.at/images/Documents/Articles/2017-1/2017-1_ART_Michela/ART_Michela01.pdf
- S:I.M.O.N., sv. 3, č. 1 (2016), 132-135:
Miloslav Szabó: *Antijüdische Provokationen. Amtsberichte zur politischen Radikalisierung in der ČSR am Vorabend des Zweiten Weltkriegs*
http://simon-previous-issues.vwi.ac.at/images/Documents/Essays/2016-1/2016-1_ESS_Szabo/ESS_Szabo01.pdf
- S:I.M.O.N., sv. 2, č. 1 (2016), 102-109:
Miloslav Szabó: *Ein „antislowakischer“ Oscar-Film? Zur Darstellung des Holocaust im tschechoslowakischen Film Obchod na korze*
https://simon-previous-issues.vwi.ac.at/images/Documents/Events/2015-1/2015-1_Event_Szabo/Event_Szabo.pdf
- S:I.M.O.N., sv. 3, č. 2 (2016), 37-58:
Ines Koeltzsch: *Die Anwesenheit des Abwesenden. Nostalgie und das kulturelle Gedächtnis böhmisch-mährischer Landjuden vor und nach der Shoah*
<https://simon.vwi.ac.at/index.php/simon/article/view/99/75>
- S:I.M.O.N., sv. 2, č. 1 (2015), 11-24:
Miloslav Szabó: *Auf dem Weg zum Holocaust? Der slowakische Antisemitismus in der Ersten Tschechoslowakischen Republik*
http://simon-previous-issues.vwi.ac.at/images/Documents/Articles/2015-2/2015-2_ART_Szabo/ART_Szabo01.pdf

Přehled všech publikací vydaných VWI a jednou za rok vycházejícího časopisu *VWI im Fokus* se nachází na <https://vwi.ac.at/index.php/publikationen>.

Museum Simon Wiesenthal – Die Zukunft des Erinnerns
Přestože je současně Muzeum Simona Wiesenthala – Budoucnost paměti pro veřejnost uzavřeno, mohou se zájemci seznámit na internetových stránkách VWI s koncepcí a uspořádáním malé výstavy v přízemí budovy VWI (<https://www.vwi.ac.at/index.php/institut/museum-simon-wiesenthal>). Další informace k aktivitám muzea se nacházejí v publikaci obsahující detaily výstavy o životě a práci Simona Wiesenthala (https://www.vwi.ac.at/images/Downloads/Museum/Museum_Simon-Wiesenthal.pdf).

Všechny uvedené nabídky VWI on-line jsou k dispozici zdarma.

Jana Stárková

Konference „Úloha a místo zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích“

Vzhledem k současné situaci kolem koronaviru teprve teď padlo rozhodnutí, v jakém termínu proběhne konference nazvaná „Úloha a místo zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích“, připravovaná senátní Komisí pro krajany a Mezinárodním koordinačním výborem zahraničních Čechů:

úterý – středa 29.-30. září 2020

Senát

Program obou dní bude probíhat od 9:00 do 18:00 s přestávkami na oběd a kávu. Program prvního jednacího dne (29. 9.) bude zajišťovat senátní Komise pro krajany. Ve stejný den večer proběhne společenské setkání v Senátu.

Program druhého dne setkání (30. 9.) zajišťuje MKVZČ. V úvodu tradičně předává Ocenění za dlouholetou činnost pro krajanské komunity.

Hlavním cílem setkání je prodiskutovat a zmapovat současný stav vztahů mezi krajanskými komunitami v jednotlivých zemích a českým státem, tedy co pro sebe můžeme udělat, jak si můžeme vzájemně více pomoci.

Je zvykem, že závěrečný den pořádaný Mezinárodním koordinačním výborem zahraničních Čechů se věnuje prohlídkám pražských pamětihodností. Prosíme o sdělení na (mir.krupicka@gmail.com), zda máte zájem o rozšíření programu o další den, tj. čtvrtek 1. 10. 2020.

Těšíme se na potvrzení účasti a na viděnou na podzim.

M. Krupička (MKVZČ)

Festivaly 2020 – přehled festivalů | Informuji.cz

www.informuji.cz > festivaly

Přehled hudebních, divadelních, filmových, kulinařských aj. festivalů na rok 2020. Festival, který není u nás, jako by nebyl!

Mezinárodní hudební festival Český Krumlov

Dovolujeme si vás informovat, že z důvodu mimořádných opatření souvisejících s pandemií koronaviru bude 29. ročník festivalu přesunut na nový termín, a to 18. 9. – 3. 10. 2020.

www.festivalkrumlov.cz/

Letní filmová škola v Uherském Hradišti bude později a kratší

Letošní ročník Letní filmové školy (LFŠ) v Uherském Hradišti se uskuteční od 7. do 12. srpna. Jak uvedla jeho ředitelka Radana Korená, původně byl festival naplánován na přelom července a srpna, kvůli pandemii nového typu koronaviru však organizátoři rozhodli o jeho posunutí na pozdější termín a také zkrácení. Kvůli dodržování bezpečnostních a hygienických opatření bude letos přehlídka komornější. Kromě promítání v kinech však budou i tentokrát její součástí koncerty, divadelní představení, výstavy nebo dětský program. „Účast návštěvníků včetně festivalových hostů ze zahraničí bude závislá na aktuálním stavu průchodnosti hranic a podmínek jejich překročení v souvislosti s testy na koronavirus,“ napsala ředitelka.

Diplomat Šedivý se stal šéfem unijní obranné agentury EDA

Bývalý český velvyslanec při NATO Jiří Šedivý se oficiálně stal šéfem Evropské obranné agentury (EDA). Po nástupu do jedné z nejvyšších funkcí v Evropské unii zastávaných Čechem uvedl, že během současné pandemie covidu-19 význam obranné spolupráce EU ještě vzrostl. Šestapadesátiletý český diplomat vede EDA jako první zástupce postkomunistických zemí. V jejím čele nahradil Španěla Jorgeho Domecqa. EDA funguje od roku 2005 a sdružuje všechny členské země EU vyjma Dánska. Agentura samotná má zhruba 140 zaměstnanců, slouží však jako platforma pro debaty několika tisíc vojenských expertů z členských zemí. Propojuje firmy z obranného průmyslu do společných projektů od výzkumu po zavádění vojenských systémů.

Pražské hvězdárny otevřely

Od 16. května je otevřeno Planetárium Praha v Královské oboře, Štefánikova hvězdárna na Petříně a hvězdárna v Ďáblicích. Každé všední květnové odpoledne uvede planetárium jednu pohádku pro děti a večer jeden pořad pro mládež a dospělé. Víkendy nabídnou pohádky a programy pro děti vždy od 11 do 15 hodin, večer budou k vidění dva pořady pro mládež a dospělé. V hvězdárně v Ďáblicích i na pražském Petříně je zase možné dalekohledy pozorovat oblohu s odborným výkladem a k vidění jsou i krátké astronomické filmy pro děti i dospělé.

Více informací a konkrétní program naleznete na www.planetum.cz.

Zprávy ZÚ

Od pondělí 11. 5. 2020 je pro veřejnost opět otevřeno konzulární a vízové oddělení. Úřední hodiny jsou stanoveny stejně jako před vyhlášením nouzového stavu, a to pondělí až pátek 8:30-11:00 hodin.

Osobní návštěva za účelem konzulárních úkonů (agendy cestovních dokladů a ověřování, Czech Pointu, matriky a státního občanství) bude možná pouze na základě předem sjednaného termínu prostřednictvím e-mailové adresy ku_vienna@mzv.cz a po jeho následném potvrzení ze strany konzulárního oddělení.

Objednat se lze též telefonicky v pracovní dny od 14:00-15:30 hod. na tel. číslo 0043 1 89958155 (agenda cestovních dokladů a ověřování) nebo od 14:00-15:30 hod. na tel. číslo 0043 1 89958154 (agendy Czech Pointu, matriky a státního občanství).

Osobní návštěva za účelem vyřízení vízových záležitostí bude možná pouze na základě předem sjednaného termínu prostřednictvím e-mailové adresy visa_vienna@mzv.cz a po jeho následném potvrzení ze strany vízového úseku.

Informace v souvislosti s pandemií koronaviru najdete na stránkách českého velvyslanectví:

www.mzv.cz/vienna/cz/koronavirus/index.html

Telefonní kontakty: dříve než budete kontaktovat níže uvedená telefonní čísla, projděte si prosím informace na www.mzv.cz/vienna/cz/koronavirus/index.html.

Dotazy týkající se cestování v době pandemie koronaviru jsou zodpovídány v pracovních dnech od 14:00 do 15:30 hod. na tel. číslo +431 899 58 111.

Konzulární informační centrum pro řešení otázek občanů ČR v zahraničí je k dispozici v pracovních dnech od 8:00 do 16:00 hod. na čísle +420 224 183 200.

Nouzové telefonické linky Ministerstva vnitra ČR pro dotazy související s cestováním za nouzového stavu:

– čeština (8:00-16:00): +420 974 815 394-6

– němčina (8:00-15:00): +420 704 844 577

– angličtina (8:00-15:00): +420 704 844 584

www.mzv.cz/vienna/cz/viza_a_konzularni_informace/

Česká účast na videokonferenci o otvírání hranic

Ministr zahraničních věcí Tomáš Petříček se 20. května 2020 na pozvání německého ministra zahraničí Heiko Maase zúčastnil videokonference ve formátu Německa a jeho sousedních zemí. Tématem jednání bylo otevírání hranic mezi Německem, Českem, Rakouskem, Belgií, Dánskem, Francií, Lucemburskem, Nizozemskem, Polskem a Švýcarskem jako příspěvek k obnově společenského a hospodářského života v EU.

Jednání se věnovalo především cestovnímu ruchu, a to jak z pohledu občanů, tak i poskytovatelů služeb. Ministři se shodli, že o rychlosti a podobě návratu k běžnému hraničnímu provozu je třeba jednat koordinovaně, uplatňovat pravidlo vzájemnosti a přihlížet ke konkrétní epidemiologické situaci v jednotlivých zemích.

„Pandemická krize ukázala význam sousedské a regionální politiky v dnešní globalizované době. Je těžko představitelné, že bychom nastartovali veřejný a hospodářský život v Evropě bez vzájemného porozumění a koordinace. S ostatními ministry jsme si potvrdili, že budeme postupovat maximálně zodpovědně, to znamená s přihlédnutím k doporučením Evropské komise i epidemiologické situaci v našich zemích,“ řekl šéf české diplomacie Tomáš Petříček.

Ministři během jednání uvítali doporučení Evropské komise, která předpokládá, že v první fázi se začnou postupně otevírat hranice mezi regiony, oblastmi a členskými zeměmi s pozitivně se vyvíjející a dostatečně podobnou epidemiologickou situací. I po otevření hranic budou státy na svém území uplatňovat nezbytná hygienická opatření, která by měla zajistit, aby se nákaza nezačala znovu šířit.

Zvláštní pozornost byla věnována pendlerům a občanům, kteří cestují přes hranice za rodinou. Ministři zahraničí také doporučili, aby se sektory cestovního ruchu a dopravy v příštích týdnech dostatečně připravily na ochranu cestujících po znovuzavedení volného přeshraničního pohybu. Klíčová bude obnova důvěry veřejnosti v bezpečnost cestování.

Jednání předcházela videokonference ministra Petříčka s jeho protějšky ze Slovenska a Rakouska. Cílem české diplomacie je koordinovat otevření hranic se sousedními státy již v průběhu června.

Česká kultura on-line!

Koronavirus neznamena jen omezení každodenního života, nabízí také nové příležitosti. Příkladem je dynamický rozvoj kultury v on-line prostředí. A česká kultura nezůstává pozadu! Máte rádi české divadlo, filmy, koncerty českých souborů a skupin, rádi byste se z pohodlí domova

podívali do galerie, nebo navštívili památky? V článku na-
leznete naše tipy.

Omezení našeho každodenního života opatřeními, kte-
rá brání šíření koronaviru, se dotkla života nás všech. Kul-
tura patří k odvětvím, která byla zasažena nejvíce. Spous-
ta z nás si také uvědomila, jak moc je tato oblast pro člově-
ka důležitá. Také Vám chybí možnost zajít si do divadla, vy-
razit na koncert, s přáteli na dobrý film, prohlédnout si vý-
stavu krásných obrazů, cestovat a objevovat památky nebo
strávit večer na gauči s napínavou knihou? Pokud odpoví-
dáte ano, máme pro Vás dobrou zprávu! Stále více české
kultury je k dispozici on-line.

Na webu Ministerstva zahraničních věcí ČR jsme při-
pravili ROZCESTNÍK, kde můžete najít video a audio pře-
nosy divadelních představení, koncertů, tanečních a jiných
uměleckých vystoupení. Velvyslanectví v posledních dvou
letech spolupracuje s Českou filharmonií. Nedávno jsme
Vás prostřednictvím našeho facebookového profilu zvali
na benefiční koncert, jehož výtěžek pomohl čtyřem českým
nemocnicím, které bojují s nejtěžšími případy nákazy co-
vid-19. Koncert věnovaný zdravotníkům pomohl vybrat té-
měř 5 miliónů korun! Jste zvědaví, jak zní Smetanova *Vlta-
va* přednesená na harfu? Koncert si můžete pustit ze zázna-
mu, který najdete na webu České televize. Pokud se Vám
koncert bude líbit, můžete místo zaplacení vstupného pod-
pořit některou ze sbírek. Koncerty České filharmonie z Ru-
dolfina totiž pokračují a my moc fandíme této iniciativě.

Nebyli jste už dlouho v českém muzeu nebo galerii?
V našem ROZCESTNÍKU najdete nabídku on-line dostup-
ných expozic muzeí, výstav galerií a virtuálních prohlídek.
Doporučit můžeme třeba prohlídku Vily Tugendhat, kte-
rá je umístěna na platformě virtualczech.cz. Prohlídka za-
chycuje celkem 31 míst a jednu animaci zimního pohledu.
Místa na sebe vzájemně pohledově navazují a návštěvník
si jejich prostřednictvím může vilu dokonale prohlédnout,
včetně vybraných kusů nábytku a zařízení interiéru.

Chcete objevit něco úplně nového? Možná Vás zaujme
některý z tematických speciálů z oblasti architektury, sbír-
ka české filmové klasiky ke zhlédnutí zdarma nebo ukáz-
ky a novinky činohry Národního divadla z pohodlí Vaše-
ho obýváku. Nezapomněli jsme ale ani na děti. FAMU pro
ně připravilo pásmo pohádek. Nejen pro děti, ale i do-
spělé doporučujeme seriál Českého rozhlasu – České kni-
hy, které musíte znát. Nahrávky, které popisují děj knih,
jsou k dispozici v češtině, němčině, ale i dalších jazycích.
My jsme zavzpomínali na *Klapzubovu jedenáctku*, román
Eduarda Basse, který je takovou pohádkou z fotbalového
prostředí pro dospělé. Většina z nás ho četla v rámci po-
vinné četby ve škole a ještě teď se usmíváme při vzpomínce
na zážitky Klapzuby, chalupníka z Dolních Bukviček, a jeho
jedenácti synů, kteří tvořili jeho neporazitelné družstvo.
Na kterou českou knihu si najdete v těchto dnech čas Vy?

Velvyslanectvo SR vo Viedni informuje

<https://www.mzv.sk/web/vieden/covid-19>

Mauthausen

Pri príležitosti 75. výročia oslobodenia koncentračného tá-
bora Mauthausen si 12. mája uctil veľvyslanec Slovenskej
republiky v Rakúsku Peter Mišík obeť nacistického režimu
a položil vence k Československému pamätníku a k pamät-
níku v Gusene. Vzhľadom na pandémiu covid-19 sa tento

rok neuskutočnilo spomienkové podujatie za prítomnosti
zástupcov všetkých krajín, ktorých občania zahynuli v kon-
centračných táboroch Mauthausen a Gusen.

Slavkovský formát

Spolupráca vo Slavkovskom formáte a aktuálne otázky do-
minujúce v bilaterálnej agende v súvislosti s pandémiou
covid-19 boli hlavnými témami telefonického rozhovoru
štátneho tajomníka Ministerstva zahraničných vecí a eu-
rópskych záležitostí Slovenskej republiky Martina Klusa
s generálnym tajomníkom Federálneho ministerstva pre
európske a medzinárodné záležitosti Rakúskej republiky
Petrom Lauskym-Tieffenthalom 7. mája 2020.

„Je dobré mať spoločný formát, ktorý uľahčuje našu
spoluprácu vo všetkých oblastiach, kde to dáva zmysel
a má pridanú hodnotu,“ uviedol na margo Slavkovskej
spolupráce štátny tajomník M. Klus. Ocenil návrh Rakúska
sústrediť pozornosť aj na spoluprácu v oblasti umelej inte-
ligencie (kybernetická bezpečnosť) a západného Balkánu.
Partneri ocenili tiež intenzitu a konkrétne výsledky dialógu
prebiehajúceho za posledné týždne na úrovni predstavi-
teľov ministerstva zahraničných vecí. Konštatovali, že práve
v tejto zložitej dobe je susedská spolupráca nesmierne dôle-
žitá a výmena informácií, poznatkov a zdieľania osved-
čených postupov a technológií nám umožňuje lepšie rea-
govať na situáciu. Štátny tajomník M. Klus ocenil prístup
a pomoc Rakúska pri repatriácii slovenských občanov.

Obaja partneri sa zhodli na záujme, hneď ako to okol-
nosti dovoľia, vytvoriť priame kontakty medzi najvyššími
politickými predstaviteľmi oboch krajín s cieľom napomôcť
zintenzívneniu susedskej spolupráce v hospodárskej oblas-
ti ako aj spolupráce na pôde Európskej únie.

„Slavkovský formát čerpal zo spoločnej histórie, keď
pred 215 rokmi došlo k slávnej bitke na Morave a v roku
2015 sa Slovensko, Rakúsko a Česko rozhodli založiť prá-
ve spoluprácu s týmto názvom,“ uviedol minister zahra-
ničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
Ivan Korčok po dnešnom (19. máj 2020) rokovaní šéfov
diplomacií krajín Slavkovského formátu. Význam tejto spo-
lupráce podľa ministra I. Korčoka narastá práve dnes, keď
potrebujeme úzko koordinovať naše kroky pri prekonávaní
koronakrízy. Hlavnou témou rokovaní troch ministrov bola
koordinácia krokov pri zvažovanom uvoľnení obmedzení
v prípade hraničných režimov. „Česká republika aj Rakúsko
zvažujú, že by postupne uvoľňovali tento režim tak, že by
15. jún tohto roku znamenal viac-menej návrat do schen-
genského režimu,“ dodal šéf slovenskej diplomacie.

Minister I. Korčok svojich partnerov informoval, že
Slovenská republika bude zvažovať všetky kroky, ktoré by
viedli k postupnému uvoľňovaniu. „Samozrejme, dbajúc
na bezpečnosť a zabráneniu toho, aby sa cez hranice šíri-
la nákaza,“ zdôraznil. Šéf slovenskej diplomacie ďalej uvie-
dol, že pre slovenské rozhodovanie o tom, či sa pripojiť,
bude najdôležitejšie, aby Rakúsko aj Česká republika mali
obdobne prísne podmienky pre vstup na územie z tretích
krajín, pretože občania týchto štátov by sa mohli po dá-
tume 15. jún 2020 dostať na Slovensko.

Ďalšie kroky krajín Slavkovského formátu budú aj so
zapojením Maďarska, pričom sa predpokladá, že by sa šé-
fovia diplomacií Slavkovského formátu a Maďarska mali
stretnúť koncom tohto, alebo najneskôr začiatkom budú-
ceho týždňa.

Krajanské záležitosti na MZV ČR

Korespondenční volba, finanční podpora krajanských komunit a navázání vztahů s nejmladší krajanskou komunitou. To jsou hlavní úkoly, které stojí před českou diplomacií. Tato slova zazněla před sochou Panny Marie z exilu. Na Prahu shlíží ze zahrady Strahovského kláštera už víc než čtvrt století jako dar českých krajanů v Americe.

Toto konkrétní místo vypovídá o příběhu krajanů. O nekonečném putování světem a dlouhém čekání na návrat. Snažíme se, aby se toto místo stalo známým, a myslím, že se nám to daří, protože řada našich krajanů, hlavně ze Spojených států, kteří navštěvují toto místo během roku, je toho důkazem," uvedl Jiří Krátký, zvláštní zmocněnec pro krajanské záležitosti ministerstva zahraničí.

Tento prostor by se měl stát místem, kde by se jednou za rok zhodnotilo, co se podařilo pro krajanskou komunitu udělat a nastolit směr dalšího vývoje. Co se tedy v tomto roce povedlo?

„Povedlo se nám zlepšit přímou komunikaci s krajany, kteří jsou roztroušeni po celém světě. Naším úkolem je krajany propojit. Nejen s námi, ale propojit je mezi sebou. Snažíme se vyhodnocovat skutečné potřeby krajanů. To se nám podařilo při přípravě vládního pětiletého programu podpory krajanů. Zmapovali jsme potřeby krajanů v jednotlivých zemích. Bude to jakási kniha o tom, jak která komunita je v které zemi světa orientována, jaký typ pomoci by byl nejlepší vzhledem k aktivitám, které provozuje. Podařilo se nám na několika místech podpořit výuku českého jazyka v zahraničí, to byly české školy. Kromě těch deseti největších evropských máme v zahraničí kolem 110 českých škol, které se starají o přenesení tradice jazyka. Budeme žádat vládu o navýšení finančních prostředků, které vláda každoročně krajanům zaslává.“

Velkým cílem je příprava korespondenční volby pro Čechy, kteří žijí v zahraničí. Volají po ní už dlouho. Jak dodala Anita Grmelová, náměstkyně ministryně zahraničí, korespondenční volba patří mezi tři hlavní úkoly příštího roku.

„První je korespondenční volba. Na politické scéně vidíme větší konsensus než dříve. Hlavně mladá krajanská komunita stále hledí na ČR jako na svůj domov a má stále v plánu, že se sem vrátí, proto zde investuje a často zemi navštěvuje. Mladí krajané chtějí mít vliv na to, jak se tady vyvíjí politická situace. To je pro ně jednoznačně důležité. Druhým úkolem je zajistit financování podpory krajanských komunit pro příštích pět let. Nyní dobíhá program, který platil od roku 2016, a pro příští rok zatím financování zajištěné

nemáme. Třetí úkol, asi nejhůře uchopitelný, je naše snaha navázat úzké vztahy s tou nejmladší krajanskou komunitou. Mladá diaspora nezakládá spolky, proto musíme hledat jiné cesty a kanály, jak s nimi navazovat vztahy a udržovat kontakt.“

Co se vám nejvíc osvědčilo u mladé generace krajanů?

„Společné projekty. Mladí krajané se nescházejí společensky, aniž by to bylo spojeno s nějakým projektem. Důvodem, proč se scházejí, je, aby se jejich děti naučily česky, protože jinak by se to v novém prostředí nenaucily. Snažíme se s nimi spolupracovat, ale musíme hledat i projekty pro krajany, kteří se nescházejí kolem škol.“

Zvláštní zmocněnec pro krajanské záležitosti Jiří Krátký také ocenil pomoc krajanů Čechům, kteří uvízli v zahraničí kvůli koronavirové krizi.

„To byl bod, který mě na celé koronavirové epidemii nejvíce překvapil a potěšil. Krajané v zahraničí vystoupili z anonymity, dokázali v sobě vzkřísit solidaritu a pomoc, která mi připomínala období sametové revoluce. Pomoc, kterou krajané poskytovali, měla spoustu forem. Ať už to bylo od tradičního šití roušek po různé informační kampaně, kdy nám pomáhali dostávat mezi naše lidi v zahraničí objektivní informace o stavu v té které zemi nebo o stavu v ČR. V případě repatriací to byla konkrétní pomoc, kterou nabídli například krajané na Novém Zélandu našim a slovenským občanům, kteří v zemi uvízli. I to, že se lék remdesivir dostal k českým pacientům, je velká zásluha českého krajana Tomáše Cihláře, který pracuje v laboratoři v Kalifornii.“

Zdroj: Český rozhlas, Zdeňka Kuchyňková

Povinné přechylování příjmení zřejmě skončí

Ženy v Česku si možná budou moci bez omezení volit nepřechýlenou formu svého příjmení. Sněmovní výbor pro veřejnou správu to doporučil upravit v novele zákona o matrikách. S návrhem nesouhlasí vláda. Podle kabinetu k tomu není důvod a přechylování je charakteristickým rysem českého mluvnického systému. Poslanci o úpravě rozhodnou zřejmě na přelomu května a června. Změna by zrušila dosavadní podmínky, které zájemkyně o nepřechýlené příjmení musí splnit. Musí mít například jinou než českou národnost nebo žít v cizině.

Novela matričního zákona má taky umožnit, aby změna příjmení u páru v registrovaném partnerství byla nově osvobozena od správního poplatku. Zakotvila by i podmínku, že dítěti nad 15 let nebude možné změnit jméno nebo příjmení bez jeho souhlasu.

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien
 tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2020 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2020 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria
 IBAN: AT 03 1200000 683035901
 SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2017, viz též: www.kulturklub.at)
 e-mail: inzerce@kulturklub.at

Karlsknaben suchen Nachwuchs

Hast du Freude am Singen? Dann bist du bei uns genau richtig!

Nach einem kurzen Kennenlernen mit unserem Team, wirst Du gleich bei den Karlsknaben angemeldet.

Unsere Anforderungen:	Unsere Leistungen:
• Mindestalter: 9 Jahre • Höchstalter: 14 Jahre bzw. bis zum Stimmbruch • Sängerrische und chorische Erfahrung sowie Notenlesekenntnisse wären wünschenswert aber nicht zwingend vorausgesetzt.	• Vollkommen gratis • 2x wöchentliche Proben nur nachmittags • Regelmäßige Auftritte • Professionelle musikalische Ausbildung (auch in der Theorie) durch einen Volksschulkapellmeister der Wiener Sängerknaben • Musizieren auf hohem Niveau mit großen Werken alter Meister

Anmeldung jederzeit möglich

Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrngasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 664 621 68 84
+43 1 504 61 87

E-Mail: info@khms.at

Web: www.khms.at

 Kreuzherrenmusikschule-Wien

Suchen Sie professionellen
& bezahlbaren Musikunterricht im attraktiven
Ambiente für Ihre Kinder oder sich selbst?

Möchte Ihr Sohn im Knabenchor bei der Karlskirche
singen?

Die Kreuzherrenmusikschule Wien bei der Karlskirche hat freie Plätze
für das Schuljahr 2019/2020 in den Fächern:

- Elementares Musizieren
- Klavier, Orgel, Akkordeon
- Violine, Viola, Violoncello, Kontrabass
- Blockflöte, Querflöte, Klarinette, Saxophon, Oboe, Fagott, Trompete, Horn, Posaune, Bariton, Tuba
- Gitarre, Harfe
- Sologesang, Chorgesang ("Karlsknaben")
- Schlagzeug

Sie sind herzlich zum Besuch und einer kostenlosen Schnupperstunde
eingeladen. Wir sind offen für alle!

 Kreuzherrenmusikschule Wien
Kreuzherrngasse 1 / 1040 Wien
(hinter der Karlskirche)

Telefon: +43 1 504 61 87
+43 664 621 68 84

E-Mail: info@khms.at

Web: www.khms.at

 Kreuzherrenmusikschule-Wien

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00
(Polední přestávka 12:00-12:30)

**Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!**

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus,
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právníčky
v redakci

tel., fax a záznamník:
01 79 88 454 (od 11:00)

VESELÁ ŠKOLA s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování

7:00-17:00 hodin, 0-15 let

Barichgasse 21/4, 1030 Wien

Tel.: 0650 33 23 579

ST. KARL

Kreuzherrngasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonn- und Feiertage 9:30 und 11:00 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn
der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00 Uhr

Sa 8:30-19:00 Uhr,

So 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30 Uhr

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
mit Kommunionempfang nach Vereinbarung
mit der Pfarrkanzlei

**Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po - Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00

Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

tel./fax: ++43-1 53 54 057

www.mzv.sk/sivieden,

si.wien@gmx.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30,

čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15

fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at

www.slovaci.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

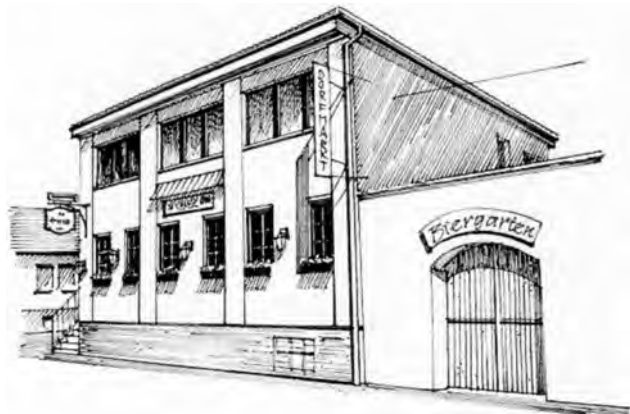
Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
CZ-169 00 Praha 6
tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem
o nákup českých malířů. Zprostředkování
bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7,
Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81,
mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Restaurant Dinner Theater Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

10:00-23:00, otevřeno po celý rok
Die Künstler-Wirtsleut Tamara Trojani – Konstantin Schenk
1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor
Tel.: +43 1 8134229, 0664 2244849, Karten: +43 660 63 63 200
www.schoenbrunnerstoeckl.com www.dinnertheater.wien

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25 %

Täglich Mittagmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zdarma

Danica KORECOVÁ
majiteľka
fa. Korec
Veľké Úberce 310
Slovensko

- Ubytovanie
- Restaurácia
- Gril
- Kaviareň
- Sauna
- Fitness
- Parkovanie

TEL./FAX: 038/7486 159 VEĽKÉ ÚBERCE č. 310

Danica Korecová

fa. Korec

tel./fax:
038-7486 159
Info v reštaurácii
Pressburg

Stanislav K. Neumann: Básně**Stesk na konci léta (Kniha lesů, vod a strání)**

Je blankyt hluboký a oblaka jsou nízké
jak lodí pokojné a bílé plachtoví;
vzduch zvolna zhasíná, je večer zcela blízko,
na stránkách poslední den zmirá srpnový.

Klid hledá babočka a rozbitá má křídla
– i cesta za květy a sluncem poraní –;
předtucha žlutí jest už v zeleni, jež stýdla,
se šerem vystoupí mlh smutné dýmání.

Pojď, svatý večere, a obejmi mě rychle,
přitiskni k zeleni těch zchladlých polštářů,
je naše údolí zas opojné a ztichlé,
neb rázem uprchl dav tučných kramářů.

Pojď, svatý večere, a obejmi mě chladem,
mé srdce chvěje se a těká zmučeno
a divně zmateno – zda sytostí či hladem? –
chce sladkou moudrostí být upokojeno.

Já, zdá se, člověku jsem příliš důvěřoval.
Teď vzpíná za městem své ruce bláhové:
jsem příliš chudý pes, bych život ozlacoval,
jsem příliš lidský rek pro snění nachové...

Jen země nádhera, jež zákon svůj má v sobě
a žádnou iluzi se nedá poplésti,
mně řadra nabízí v jich proměnlivé zdobě:
s ní možno smuten být, nemožno nekvésti.

**Hugo von Hofmannsthal: Píseň na cestu
Čas květů**

I. V dusivé šumivé noci
květy se na stromě chvějí,
vsávají vlhkost rosy,
třpyt noci a nádheru její.
Vsávají něžné mženi
i nesmělý měsíční svit
a světlu vstříc se chvějí
a zmámené chtějí je pít.
Pak napnou všechnu sílu,
plášť roztrhnou, plují vstříc luně
a zmirají na přemíru
žáru a třpytu a vůně.

V té noci toužebných tónů,
v té noci láskou zprahlé,
se s květy na větvích stromů
mé písně vzbudily náhle.
Napjaly všechnu sílu,
plášť roztrhly, vypluly k luně
a zemřely na přemíru
žáru a třpytu a vůně.

II. „Proč co je, i to, co bylo,
v písni tvé se vždycky spájí
jako jedné chvíle dílo?“
někdy se mne lidé ptají.

„Jak by jedna chvíle bytí
v sebe vstřebala tě celá,
řekni nám, proč se tvé žití
mnohotvárné do ní vlevá,

tvoje sny a přemítání
do jediné melodie,
mysli hra a naléhání,
všechno jen v těch písních žije?“

Říkávám: Cože nechápete,
že má píseň podobá se
květům, které v jedné měkké
horké noci kvetly krátce

a přec na dně jejich kalich
jeden celý život nosí:
slunce dnů zaniklých v dále,
tíhu dávných jarních nocí.

**Jiří Orten: Hrob nezavřel se
Báseň pozdního léta**

– Dovedeš úlohu?
Je šťavnatá jak ovoce
trhané o málo,
jen o malinko po dozrání.

– Dovedu. Oblohu
chceš přivolati, písťalo?
Chtěla bych přivolati!
Co po mně pomněnka chce?

– Tak pískej modrou,
pískej růžovou
a nestarej se o květiny.

A mraky zapískej,
s kterými připlovou
slzičky Mariiny.

**Jiří Karásek ze Lvovic: Ocúny noci
Červnové růže**

Památce Karla Hlaváčka
Je bolest, kterou doba nezhojí,
v níž bledé růže do krve se rděly.
Pižmové vůně lhaly levkují,
však růže června vpravdě krvácely.

Mám jítí krajem, sledem drahých stop?
Jsou všude stíny, jsem tak osamělý.
Mám růže června hodit v časný hrob,
básníku-druhu, lkare můj smělý?

Snad přikryje tvé jméno zapomnění,
snad Sláva ozáří tvou touhu, tvoje snění,
vše se zdá klamem u tvé mohyly,

když růže června, ukrutné a žhavé,
na tělo padly pohublé a tmavé,
tajemství jeho navždy pohřbily...

Josef Kainar: *Báseň mezi jinými*

V přístřeší těla, kde jsem tak nevítán,
já smutný propíjím své zrození.
Že plášť jsem při hře v kostky zašantročil?
Vždyť usnu nahý,
než se rozední.

A kdybych vidět měl,
co neviděli jiní,
anebo oslepnout
uprostřed poledne,

musel bych říci zas:
Kam člověk dohlédne,
není jen krásné nyní,
krása se brzo unaví,
kost bude ohlodána.

Míti plášť, to je chřestění
dvou kostek v kalíšku.
A nemíti jej, znamená
 nahý se dočkat rána.

Pukne zlobou,
roztrhne se v dlani
tenoučkou jizvou,
jako ze vzdoru.
Tak vždycky končí
nenávistné zraní.
A kdo jej předbíhá,
ten divnou sklizeň klidí.

Dívěnka vzhledne listím nahoru.
Někdo ji asi
také nenávidí

Jan Skácel: *Noc s Věstonickou venuší****Sonet o červencové noci na Vysočině***

Večer si lehá tiše do polí
Na kamenech se leskne zlatá slída
Měsíc jak chromý pastýř o holi
jedinou hvězdu nad dědinou hlídá

Od potoka je slyšet rozhovor
Z hospody domů vracejí se chlapi
a přou se potmě Něco je moc trápí
Noční chlad dotýká se hor

Posléze všechno ztichne naprosto
Jen slepá můra do žárovky vráží
Na chvíli vyjdeme si na zápraží

a ohromí nás noci majestát
Tisíce hvězd Ach byli bychom s to
po celou noc pod tímto nebem stát

Fráňa Šrámek: *Sedm krásných mečů Curriculum vitae*

Na doktora studoval jsem,
tatík po tom toužil,

císař pán, ten vzpomenu si,
abych jemu sloužil,
a ty zase chceš, moje milá,
bych se pro tě soužil.

Tatík lomil rukama,
já nelámal hlavu,
císař pán mi nechal ujít
jenerálskou slávu,
co moh ztratit, ztratil jsem,
s tebou ztratím hlavu.

Moji milí profesoři,
já vás pozdravuju,
také na vás, pane hejtman,
s kletbou pamatuju,
pro tebe se, moje milá,
k smrti umiluju...

Píšou mi psaní

Píšou mi psaní
vojanští páni,
a tam stojí psáno,
dvanáctého ráno
že já musím rukovat,
oh, rukovat.

Voják je voják,
musí bojovat –
vezme si na mušku
třeba vlastní srdce své,
oh, srdce své.

Zdrávi vzkázali,
zdrávi napsali,
já jsem rezervista,
básník, anarchista,
zpívám si a proklínám,
oh, proklínám.

Pomašíruju,
zpívat si budu:
modrý rezervista,
rudý anarchista,
v modré dálce rudý květ,
oh, rudý květ ...!

Žena

Tisíc jsem slyšela houslí a fléten,
a to byl květen,
byla jsem krásná, a kdyby mne malíři znali,
snad by mne všichni vymalovali.

Nepřišel malíř, přišel však jiný
a já snad byla z teploučké hlíny,
v jaký tvar hnětl jen, hlína se poddala všude,
co ze mne udělá, co se mne bude?

Dokonal dílo. Přede mnou klečí.
Snad živá jsem, snad socha jen něčí.
Objal mne, kamennou, modle se, klna:
Bolestiplná!

**Antonín Sova: Když ona přišla na můj sad
V duši mé se budí divný pták, jenž sladce zpívá
Tiché štěstí**

Slunce blýsklo, všecko kvetlo
a já v slunná pole vyšel.
Do mé duše padlo světlo,
zevšad hlas jsem tichý slyšel.

Táhlo teplo mojí hrudí,
jako v létě v luzích bývá.
Cítím, v duši mé se budí
divný pták, jenž sladce zpívá!

Tiché štěstí, tiché štěstí!
Uleh jsem si pod větvemi.
Zřel jsem, jak vše musí kvésti,
lehce jak a volno je mi.

Jsem jak čistý pramen z lesa,
kam jen laně chodí pítí,
kde jen datel v kůru tesá
a kde šumí dlouhé síťi.

**J. S. Machar: Pravdy znak
Červencové jitro**

Dnes žárem praží slunce vyschlou zemi
a obloha se v žhavých mráčkách bělá –
Co dělat? Ležet klidně pod olšemi
a v řeku zřít, jak plyne zlenivělá.

Já kdysi běhal všemi ulicemi,
den jak dnes žhavý – zmořen byl jsem zcela,
bez dechu téměř, s potu ručejem
za dívkou, která podobu tvou měla.

Jen podobu tvou... Mnohý kousek hloupý
vyvede člověk s prudkou krví mládí,
však přijde čas a rozvaha v um vstoupí...

Má dávná láska s bílým parazolem
teď z domu jde as... Klidno je tu kolem,
a ten stín olší příjemně tak chladí.

(mk)

**O sladké kaši (Kytka pověstí, vyprávění a ilustrace
Josef WENIG, Praha: F. Topič, 1922)**

Na zámku jindřichohradeckém žila jednou paní z rodu pánů Hradeckých, kterou pro dobrotu srdce a laskavost ctíli a milovali všichni, kdož ji znali. Že pak bílou barvu nad jiné sobě oblíbila a v jiném šatě nechodila nežli v bílém, říkali jí také bílá paní. Chudí a nuzní z celého okolí velebili jí pro skutky milosrdenství, které jim nepřestála prokazovati. Moudře též vedla všechno hospodářství v zámku jindřichohradeckém, jehož správu svěřil jí pán z Hradce.

Když jednou potřeba se ukázala přestavěti sešlou část zámku, bílá paní sama se staviteli vyjednávala, všechno zařídila, ke stavbě dohlížela. Poddaní páně Jindřichovi svoláni do Hradce s chutí pustili se do stavby. Byli pánové povinni touto prací, byla to jejich robota, ale laskavá slova dohlížející bílé paní působila, že z dobré vůle přičiňovali se při práci nad povinnost.

A ještě jiná věc byla stavbě naprospěch. V Hradci povídalo se odedávna, že v základech zámku přebývají drobní skřítkové. Ti prý za to, že pobytu jejich nikdo neruší, ochraňují dům od zlého. Těchto skřítků vzpomněl pán hradecký, když se k stavbě chystal, obavy měl, zda neklidem vyrušení ze zámku se nevystěhují. Ale nestalo se tak. Skřítkové sami ještě pomáhali při stavbě ze všech sil. Sváželi v noci stavivo. Jednou z rána našel zedník na stavbě malinký vozíček, který tam skřítkové zapomněli. Vzal jej domů dětem, ale když jej večer v jizbě na podlahu postavil, div divoucí, vozíček sám sebou se rozjel a rovnou ven ze dveří. A za dveřmi ve tmě ozval se rozpustilý chechtot skřítků při stavbě pomáhajících.

Když druhé léto stavby docházelo, dny se krátili a stromy začínaly dožluta se probarvovat, pověděl stavitel pánu z Hradce, že by dobře bylo, kdyby stavba do zimy byla pod střechou.

Nezbývalo už mnoho, ale bylo třeba práce ještě rychlejší. Proto bílá paní docházela ke stavbě, slovy laskavými pobízela lidi a slibovala: „Přičiňte se, dobří lidé! Bude-li stave-

ní do zimy pod střechou, pán vás odmění a já, až bude zámek hotov, vystrojím vám sladkou kaši!”

A tak se také stalo. Než první sněhové vločky se ukázaly, střecha zámku byla dohotovena. Potom ještě celou zimu až do jara pracovalo se na vnitřním upravení. Z jara pak, k velkonocím, chystala se bílá paní, aby svůj slib splnila. Na Zelený čtvrtek v nádvoří hradu kázala vystrojiti lidem hostinu, jejíž hlavním jídlem byla kaše slazená medem. Toho dne pak bílá paní nadaci založila, aby chudému lidu z panství hradeckého každým rokem vystrojena byla taková sladká kaše.

Když laskavá paní zemřela, zjevovala se na zámku často. Vídali ji, kterak za noci obchází v bílém šatě, se svazkem klíčů u pasu po chodbách zámeckých, jako by na vše dohlížela. Kde jaký nepořádek uviděla, kárala přísně. K těm, kteří byli dobří a spravedliví, vždy byla vlídná. Stalo-li se někdy v době pozdější, že z jakýchkoliv příčin lidu chtěli sladkou kaši odepřít, hned strhl se v noci na zámku hluk pekelný a bílá paní se zjevila rozezlená, nebylo pak pokoje dříve, dokud nenapravili, co obmeškali. I skřítkové zámku jindřichohradeckého jako by se s bílou paní spolčili, aby dbáno bylo starodávného obyčeje.

Hněvu bílé paní a skřítků zakusil pozdějšího času jednou rytíř Feyrara, přítel pána z Hradce. Malé panstvíčko měl kdesi blízko za hranicemi, v Rakousích, a odtamtud přečasto dojížděl do Hradce, kde té doby bývalo na zámku veselo. Vládl tam pán Jáchym Oldřich Hradecký, šlechtic nádhery milovný a veselých hostin. Ten jednou, nedlouho před rozdáváním sladké kaše, stěžoval si při stole panu Feyrarovi, co peněz stojí každoroční hody, strojené se sladkou kaší lidu.

„Zakaž strojiti sladkou kaši,” povídá pan Feyrara. „A na strašáky nedej!” dodal. „Považ, kolik peněz do roka ušetříš.”

I vypravoval pánu z Hradce, že i on na svém panství v Rakousích měl povinnost chudým každoročně hody vystrojiti a jak se toho břemene zbavil. Když se jednou poddaní k hodům sešli, svými služebníky dal mezi nimi potají rozhlásiti, že na dně velkých mis s kaší leží mince

stříbrné. Potom místo dobré kaše vaření jakéhos málo chutného mísy přinesli, ke každé míse, jak bylo zvykem, zasedlo dvanáct lidí. Popadali honem lžíce, o překot nabírali. Nedbali, že si ústa šeredně spálí, jen pospíchali, aby byli u dna. Pan Feyrar s přáteli svými potěšení měl z toho, kterak ubožáci ústa plná horké kaše šeredně křivili a kterak jim bolestí slzy vstupovaly do očí. Dosáhli konečně dna, ale peněz nenašli, a tak odcházeli zklamáni a ošizeni s popálenými ústy.

Podruhé zase, když poddaní do nádvoří hradu páně Feyrarova přišli k hodům, pán sám s přáteli zasedl k tabuli a hodoval, hudbě kázal do skoku zahrát a poddaným poručil, aby se dali do tance. Hoši a děvčata šli do kola, ale za chvíli ustali: hladový žaludek tance nemiluje. Tu však pan rytíř poručil přísně, jen ať tancují, to že jejich robota toho dne. A hned také přistoupili pacholci zbrojní, lid mocí k tanci dohánějící. A tak toho dne lidé páně Feyrarovi s hladovými žaludky tancovali na nádvoří pánům pro kratochvíli a hladoví též odcházeli.

To všechno bezcitný pan Feyrar vyprávěl panu Jáchymovi, svému vtipu sám se chechtaje, a statečně připíjel vína. Pánu Hradeckému, jenž byl rovněž krutého srdce, líbila se ta věc a zvolal konečně: „Abys tedy věděl, že miň kuráže nemám než ty, nebude letos ani u mne sladké kaše.“

Nařízení potom učinil svým úředníkům, a tak se po panství rozhlásilo k žalosti chudých, že nebudou jim již kaši rozdávati. Ale v noci ze Zeleného čtvrtka na Velký pátek hrozný lomoz se strhl na zámku jindřichohradeckém, horší než když bouře zuřivá se rozpoutá. Okna řinčela, v podlaze a ve stěnách rány se ozývaly, vichřice příšerně skučela a neviditelnou mocí všichni naráz v zámku vyhozeni byli z lůžek. A takový hluk denně se opakoval, až pan Jáchym, nechtěje nikterak se podvoliti a zrušiti zákaz sladké kaše, odstěhoval se po velkonocích na svůj statek nedaleko Hradce. Doufal, že se časem utiší strašidelné řádění.

V tom vyhnanství našel pana Jáchyma rytíř Feyrar, když přijel do Hradce. Vyslechl zprávu o tom, proč pan Jáchym ze zámku se vystěhoval, a zasmál se, on že by se nebál takových strašáků. Kdo prý se nebojí, má pokojné spaní, nespadne z postele. V panu Jáchymovi při těch slovech vřelo: měl na rytíře svrchu už proto, že beztak on byl příčinou nedobrovolného přesídlení z pohodlně zařízeného zámku, teď ještě výsměšky!

„Tobě, pane Feyrare, lehkou mluvit,“ řekl pán Hradecký, „ale do zámku bys přece na noc nešel.“

Slovo dalo slovo a milý pan Feyrar vešel v sázku s panem Jáchymem, že on, rytíř, noc přečká na zámku v páno-
vě ložnici. Sotva se stmívalo, pan Jáchym odebral se s rytířem Feyrarem koňmo na zámek a tam jej do své ložnice doprovodil. Přál mu dobré noci, ale když odcházela, pro jistotu klíčem v zámku otočil, stáhl jej a schoval při sobě.

„Aby tě, pane Feyrare, v noci někdo odtamtud neodnesl,“ smál se mu za dveřmi. Potom sešel na nádvoří, na koně vsedl a vrátil se na statek.

V rytíři byla malá dušička: nebyl takovým hrdinou, jak se dělal. Nicméně smířil se s osudem a umínil si, bude-li tu, co by jej děsilo, že nikomu o tom nepoví. Ulehl do postele a za chvíli usnul. Ale když se půlnoc přiblížila, strhl se takový hluk, že se pan rytíř probudil. Slyšel kolem sebe strašidelný hlomoz, slyšel řinčení oken, skučení větru v krbu a bál se nesmírně. Zabořil hlavu do peřin, aby ničeho nezpozoroval, aby o ničem nevěděl. Ale náhle ucítil, jak neviditelná síla jej pozvedla, a než se nadál, ležel na zemi upro-

střed jizby. Chtěl se vzchopit, ale byl jako v poutech, nemohl ani údem hnout. Komnata rozjasňovala se neznámým světlem a pan Feyrar s hrůzou spatřil u krbu bílou paní. Její tvář jevila hněv a pravice hrozila uděšenému rytíři. Potom zmizela bílá paní ve stěně komnaty, ale v té chvíli vyrojil se z krbu průvod skřítků a táhli rovnou k Feyrarovi. Dvanáct těch drobných mužičků neslo mísu, na níž kouřilo se z jakés krmě.

Až k panu Feyrarovi došli, který se nemohl hnout, u něho pak dva skřítkové lžícemi z mísy nabírali a podávali mu je k ústům. Chtěj nechtěj přijal rytíř sousto, ale s odpo-
rem seznal, že je to kaše s kolomazí. Nic nepomohlo, že zatínal zuby, skřítkové s násilím ústa rozevřeli a zase mu cpali kaši kolomaznou. Při tom ostatní poskakovali a zpívali: „Dávalš lidem dobrou kaši, okus nyní krmě naší!“

Když se skřítkové rytíře dost natrápili s kaší, povel náhle jeden z nich: „A teď k tanci!“

Z rytíře Feyrara jako by pouta spadla, volný skočil na nohy a chtěl k posteli. Ale v tom ozvaly se zvuky jakés podivné muziky a rytíř pocítil náhle trhání v údech. Ať se vzpíral jak chtěl, nohy samy se zvedaly a pan Feyrar tancoval v kole drobných mužičků divný tanec. K tomu smích skřítků se ozýval, tleskání drobných ruček a zpěv:

„Chtěl si tanec za robotu, poslouchej teď naší notu!“

Když se pan Feyrar tolik natancoval, až klesl znaven k zemi, ustala hudba skřítků. Malínci strážci hradeckého zámku, potrestavše pýchu páně rytířovu, měli se k odchodu. V té chvíli zase bílá paní u krbu se ukázala, vážně hleděla na rytíře a prstem hrozíc pravila:

„To za trest, že's radil pánu z Hradce, aby od sladké kaše upustil. Také proto, abys okusil sám toho, k čemu's nutil své poddané. Panu Jáchymovi vyříd, jen ať dá zase sladkou kaši vařit jako dřív, sice nebude mít nikdy pokojného přebývání v hradeckém zámku. Ty pak, rytíři Feyrare, pamatuj, aby ses nikdy nechvástal, abys nelhal, sice běda tobě, trestu neujdeš!“

Potom bílá paní zmizela. Po skřítcích nebylo už také ani památky. Rytíř stál ještě chvíli celý zkoprnělý těmi příhodami. Ale pak ulehl na postel a spal jako zabítý.

Probudil se, když už sluníčko z vysoka svítilo do komnaty a když v těžkém zámku zaskřípěl klíč. Pan Jáchym se smál, vida rozespáleného pana Feyrara, jenž z postele vstával jako přelámaný. Pan rytíř se honem vzpamatoval a k otázce páně Jáchymově hned líčit začal svoje hrdinství. O bílé paní pověděl, také o skřítcích, ale sotva začal vykládat, že se jich nebál, že je na útěk zahnal, náhle neviditelná ruka nějaká po ústech mu přejela, až to plesklo, a tak po každé, jak jen se pokoušel lží pravdu nastavovat.

To panu Feyrarovi dodalo. Honem pospíchal z komnaty, venku ještě v chvatu pověděl panu Jáchymovi vzkázání bílé paní, potom sedl na koně a rovnou domu. Vícekrát ho neuzřeli na hradeckém zámku.

Sladká kaše byla zase obnovena k radosti všeho lidu. Jak v zápisech čteme, hodovalo tu sedm až deset tisíc lidí. V nádvoří zřízeny byly stoly a lavice, ovšem pak nemohli u nich všichni najednou usednouti, kdo pohodoval, odešel a na jeho místo zasedl jiný. Pro každého přichystána byla polévka z piva, bochníček chleba, dvojí ryba, kaše medem oslazená a piva, kolik vypil. Ten starý obyčej zachoval se až do roku 1783, kdy nadace pro sladkou kaši zřízené podle dekretu císařského obráceno bylo na prospěch nového chudobince.

Cesta k slunci a k měsíci

(Božena NĚMCOVÁ: *Pohádky českých dětí*, ilustroval akad. malíř O. Štáfl)

Byli dva mladí lidé a měli se rádi. Ona byla jako holubička, on jako sokolík. Jeho jmenovali Jeník, ji Hanuška. Hanuščin otec byl bohatý zeman, Jeníkův otec chudý pastýř, ale z toho si Hanuška nic nedělala, třebaš byl Jeník chudý, jen když byl hezký.

Co však na to otec řekne?

Jednoho dne se Jeník pěkně ustrojil a šel k zemanovi zeptat se ho, dá-li mu Hanušku za ženu. Zeman ho vyslechl a pak mu takto pravil: „Poslyš Jeníku, chceš-li mít moji dceru, jdi dříve a optej se Slunka, proč nehřeje a nesvítlí v noci jako ve dne, a Měsíce, proč nehřeje a nesvítlí ve dne jako v noci. Když ti to povědí, přijď nazpátek a já ti dám svou dceru i všechno bohatství.“

Když to Jeník uslyšel, posadil si širák na stranu, rozloučil se s Hanuškou a dal se na cestu ke slunci.

Šel přes hory, doly, pláně a lesy, až přišel do jedné dědiny, kde byla velká nouze o dobrou vodu. Ptali se Jeníka, odkud a kam jde, a slyšíce, že jde k Slunci a k Měsíci, poprosili, aby se také zeptal Slunce stran jejich studně, proč nedává tak dobrou vodu, jak dávala. Jeník slíbil, že na ně nezapomene, a šel zase dále.

Po dlouhé cestě přišel konečně k Slunci. Když k němu přicházel, bylo právě na východu.

„Hej, čekej, mám se tě na něco optat!“ volal Jeník.

„Tak rychle pojď, – vždyt já musím celý svět obejít!“ odpovídělo slunce.

Jeník si pospíšil, a když byl u Slunce, ptal se ho: „A proč ty nehřeješ a nesvítlíš v noci jako ve dne?“

Kdybych já svítilo a hřálo v noci jako ve dne, musela by země shořet,“ odpovědělo slunce. Jeník se ho ptal ještě na vodu, ale Slunce mu odpovědělo, to že bude vědět bratr Měsíček. Tak mu odpovědělo a rychle odcházejíc. Jeník šel zase dále, až se potkal s Měsícem.

„Hej, Měsíčku, počkej, chci se tě na něco optat!“ volal naň zase Jeník.

„Nuže rychle mluv, svět mě čeká,“ odpověděl Měsíček a pozastavil se.

„Proč ty, Měsíčku, nesvítlíš ve dne jako v noci a proč též nehřeješ?“ ptal se Jeník.

„Kdybych svítil ve dne jako v noci, nebylo by úrody. Já nehřeji, ale dávám zemi rosu, aby bylo boží požehnaní,“ odpověděl Měsíc a chtěl dále, ale Jeník ho ještě zadržel, vyzvídaje, proč nemají v oné dědině tak dobré vody, jako mívali.

„To je proto, že tam, kde voda vyvěrá, kámen leží a pod ním sedí veliká žába, která stále vodu kalí a otravuje. Nechtě kámen vylomí, žábu vypudí a budou mít vodu dobrou, jako mívali.“

Po těch slovech spěchal Měsíček dále, aniž ho Jeník více zdržoval. Věděl, co vědět chtěl, dal se tedy na cestu k domovu.

Když ho lidé v oné dědině, kde neměli dobré vody, viděli přicházet, běželi mu v ústrety, zvědaví jakou zprávu jim přináší. Jeník šel s nimi k studni a vše jim pověděl, co dělat. Vskutku našli pod kamenem sedět tu žábu, která jim dobrou vodu kazila. Vyhnali ji a voda byla zase tak dobrá, jako předtím bývala. Bohatě obdarován šel Jeník dále. Dali mu i koníka, aby se rychleji dostal domů.

Hanuška nevěděla, co počít radostí, když se jí šohaj vrátil. Byla již všeka utrápená po něm. Ale její otec nebyl rád. On se nadál, že se s Jeníkem již neshledají, proto ho právě k Slunci poslal. Myslíl, že ho sežehne. Ale Jeník se vrátil zdrav a o mnoho moudřejší, věděl, proč nesvítlí a nehřeje Slunce v noci jako ve dne a Měsíc proč nehřeje ve dne jako v noci, přines s sebou bohatství více než zeman měl. K tomu byl pěkný, švarný šohaj. Hanuška nechtěla za jiného jít, jen za něho. Co měl starý otec říci? Neříkal nic a Jeník si vzal Hanušku. Bylo hlučné veselí, kaše s medem bylo tolik, až přetévalo, a muziky, až se hory ozývaly.

Bujný oř je mluva lidu študáckého

(Jaroslav Žák: *Cesta do hlubin študáckovy duše*)

Autor je hluboce přesvědčen, že si získal srdce národa studujícího hlavně tím, že dovede mluvit jeho mateřštinou. Je zajisté dobře známo, že chce-li někdo poznat duši cizího národa, musí se naučit jeho jazyku. Odtud ona pipa mezi panující třídou kantorských patricijů a študáckým plebsem. Marně se snaží učení pedagogové ovládnout a ujařmit vzpurný lid študácký. Teprve až bude zřízen seminář, kde mladí schopní prófové budou speciálně školeni v nářečích jednotlivých študáckých kmenů, teprve tehdy bude možno přikročit k pacifikaci a úplnému porobení študáctva. Stejně si počíná například anglická výzvědná služba, jež posílá mezi beduíny mladé muže ovládající arabská nářečí, kteří pak zpracovávají vlivné šejky pro zájmy britské říše. Podobně dali by se získati šejkové jednotlivých klas, omámeni faktem, že kantor mluví plyně jejich mateřštinou.

Demagog, jenž by chtěl získat študáctvo pro své nekalé cíle, učinil by nejlépe, kdyby si zřídil silnou vysílačku, jež by propagovala jeho program v jazyku študákům vlastním. Osvojit si študáckou řeč není úkol nijak snadný. Laik se patrně domnívá, že jde o nějakou lidovou formu češtiny, leč jaký to omyl! Spíše porozumí normální dospělý Čechoslovák sovětskému občanu arménské národnosti, jenž se snaží mluvit rusky, než vlastní matička svému synku, který si ulevuje študáckým jazykem: „Mami, já dnes krauloval u Prcifousa, von mák' zrovna vedle na toho šprtouna Šišu,

to víš, ten byl nahoblenej jak sejrák a já potil volej. Eště klika, že pak tasil Bědu, kterej zahrál na roh, jinak by mně ztepal jak Leonidas.“

Pokud se dají vůbec vystihnout jemnosti této subtilní mluvy, zní citovaná věta česky takto: „Dnes jsem měl namále u profesora X. (jenž nosí plnovous); vyvolal totiž spolužáka Šimánka, který je v abecedě právě vedle mne. Je to pilný žák a ovšem, byl svědomitě připraven. Měl jsem strach, ale naštěstí byl pak vyvolán přítel Bedřich, jenž odvedl pozornost profesorovu od zkoušení. Jinak bych byl dostal nedostatečnou (profesor by byl se mnou naložil stejně krutě jako brazilský fotbalista Leonidas se svými protivníky).“ [...]

Prosím, račte si poslechnout prostičký příběh ze života jedné třídy. Nejprve jej vylíšme spisovnou češtinou: „To vám byla dnes ve třídě legrace! Profesor přírodopisu dal přinést lidskou kostru a žák jménem Adolf Vykoupil s ní začal tančit moderní tanec. Ostatní chlapi vylezli na katedru a smáli se hlasitě tomu žertu, takže pan profesor nepozorován vešel do třídy. Všichni se ovšem hned rozprchli a profesor okamžitě udeřil na třídu, kdo poškodil lidskou kostru. Žalobníček Ladislav chtěl vše prozradit, aby se učiteli zavděčil, ale bylo mu dáno tajnými znameními na srozuměnou, aby mlčel, jinak že bude kamarády ztrestán. Pro-

fesor byl ovšem rozhněván a vyvolal postupně celou třídu, jednoho za druhým. Zkoušel tak přísně, že všichni dostali pětku.“

V študácké řeči moravské zní tento příběh následovně: „To vám byla dnes v klase prča! Zdravónek dal přitáhnot smrtáka a Vykec s ňou válel rumbu a ostatní kluci vám zrovna lezó na katedru a lochčili se jak puklé chleba a najednou kantec v klase. Všici mazali vod tabule a von hned, kdo pré mu zbodnul kostru. Ten sér Ladit měl šajs něco prcnót, ale musel dělat muru. Tož vám buňkář byl hrozně nakrknuté, začne mrskat fósama a všici sme hned byli valení, chlap nám mákl na žaludek, a tak sme všici zvadli a každej si dal krásné gáz do lavice.“

A konečně přebásníme tuto dramatickou událost do jazyka svérázného študáckého kmene středočeského: „To vám byla dnes v kládě hlína! Starej láčkovec dal přivlíct kostrouna a Áda s ním zrovna stíral bezvadnej swingstep a vostatní sígři vylezli na stůl a řvali jako bůvoli a najednou koryš razantně prošel obranou a zírání na mejdan. Ten šprint vod tabule. A hned, kdo prej mu porouchal skeletu! Šplhavec to chtěl vykecat, aby měl voko, ale dostal bezdrátověj signál a byl zaraženej jak skoba ve zdi. To se ví, koryš nasejřenej začal práskat krofkama, jeden za druhým sme šli na sál a čéče, chlap měl zásahy. To ti byl ouplnej Alkazár!“

PROCHÁZKA PO HISTORICKÝCH PIVOVARĚCH A PIVNICÍCH

Břevnovský pivovar

Břevnovský pivovar sv. Vojtěcha je neoddělitelně spjat s historií kláštera založeného v roce 993 a je považován za nejstarší pivovar v České republice. Při vysvěcení břevnovského kláštera roku 993 druhým českým biskupem Vojtěchem měl Vojtěch údajně mnichům zakázat vařit pivo, protože se připravě a pití piva věnovali více než svým ovečkám. Za husitských válek byl celý klášter včetně hospodářských objektů téměř zničen. K obnově došlo až na sklonku 17. století. V 19. století tu pak byl známým hostinským Václav Mašek, kterému se neřeklo jinak než Krobián. Jako šenkýř tu působil několik desetiletí. Spisovatel Ladislav Kukla ho charakterizoval jako šenkýře, „jenž bez okamžitého zaplacení ani milionáři piva nenalil, jenž se stále s hosty hašteřil, je huboval a z hospody vyhazoval..., k němuž se však právě pro jeho podivínství lidé o překot hrnuli.“

Původní budova pivovaru byla zbourána při rozšiřování výpadové silnice na Karlovy Vary.

Na dlouhou tradici břevnovského piva navazuje Břevnovský klášterní pivovar sv. Vojtěcha, který je umístěn v barokní objektu bývalých stájí a byl znovu otevřen v roce 2013. Nejstarší receptury, které zde používají, jsou typy piv ze začátku 19. století, které přizpůsobují dnešní chuti a technologii. Klášterní piva jsou prodávána pod značkou Břevnovský Benedict. Pivovar předvádí i středověké vaření, třeba během Břevnovské pouti. V areálu se nachází restaurace Klášterní šenk, ve kterém lze ochutnat větší množství vyráběných piv.

Nadační listina knížete Soběslava I. z roku 1130 přikazuje lidem v podhradí platit vyšehradské kapitule desátek z přípravy piva. Každému kanovníkovi na Vyšehradě určil kníže Soběslav I. týdně po jednom vědru piva a po jednom vědru medu.

Klášterní pivovar Strahov

Jen kousek od Pražského hradu najdete Strahovský klášter, který byl založen roku 1140. Kláštery byly centrem vzdělání a byly také jedny z prvních, kde se začal pěstovat chmel. Strahovský klášter měl pivovary dva. Jeden sloužil pro private účely řádu, druhý byl od samého počátku pronajímán a sloužil pro klášter jako zdroj financí. První zmínky o klášterním pivovaru Strahov jsou z přelomu 13. a 14. století. Už z roku 1400 je doloženo, že byl pivovar pronajat za čtyři kopy grošů, libru pepře a tučného zajíce ročně měšťanu Menšího Města pražského Petrovi. Druhý pivovar stál ve vinici pod klášterem. Během husitských válek byly oba pivovary poničeny spolu s klášterem. Právová práva byla obnovena až v roce 1515 Vladislavem Jagellonským a v roce 1591 znovu potvrzena císařem Rudolfem II. V roce 1622 je opět potvrdil císař Ferdinand II. V roce 1629 opat Kašpar Questenberk rozhodl o postavení nového pivovaru. Tento pivovar stál již v místě dnešní

Klášterní pivovar Strahov

Únětický pivovar

ho pivovaru. V letech 1635 a 1646 pivovar z nejrůznějších příčin pivo nevařil. V posledním roce třicetileté války pivovar sloužil k ložirování okupačního švédského vojska, které jej v roce 1648 opustilo značně poškozený. Obnova se protáhla až do roku 1659. Pivovar vařil až do roku 1697, kdy byl značně poškozen požárem. Obnova trvala do roku 1699. V letech 1871-1875 byla provedena celková rekonstrukce a výměna veškerého zařízení včetně varny. Ještě v roce 1903 pivovar prokazatelně fungoval a byl zapsán na soupisu pivovarů v Rakousko-Uhersku. Nejpozději v roce 1919 byl však již pivovar zrušen a přestavěn na byty. Pivovar byl obnoven až v roce 2000 při rozsáhlé a náročné rekonstrukci celého objektu.

Klášteří strahovské pivo se jmenuje Sv. Norbert podle zakladatele řádu premonstrátů, jehož ostatky jsou zde pochovány v kostele Nanebevzetí Panny Marie. Sv. Norbert je i zdejším patronem.

Únětický pivovar

Historický regionální pivovar byl v Úněticích u Prahy postaven roku 1710. Vlastníkem pivovaru byla téměř po celou dobu Metropolitní kapitula u sv. Víta. V březnu 1949 byla výroba definitivně ukončena. Pivo se zde začalo vařit až v roce 2011. Výčepní pivo a ležák se vyrábí originálním způsobem pouze z přírodních surovin bez jakýchkoliv přísad.

Vinohradský pivovar

Vinohradský pivovar byl obnoven a otevřen v roce 2014. Pivovar sídlí v zachovalé bývalé spilce Vinohradského měšťánského pivovaru, který fungoval v první polovině minulého století a nakonec vyhořel v roce 2001.

Pivovar u sv. Tomáše

Pivovar u sv. Tomáše byl původně od roku 1358 pražský pivovar, založený v domě U tří čápů, ve kterém řádoví bratři vařili černé pivo nejdříve jen pro sebe, ale později, jak uvádí kronikář Hájek (mimo jiné v první polovině 16. století kázal zde v kostele), ovládli malostranský pivní trh a měli monopol pro celý levý Vltavský břeh. V roce 2009 se z budov kláštera svatého Tomáše na Malé Straně stal hotel. Z pivnice se stal bar Brewery ve sklepení pětihvězdičkového hotelu The Augustine. Pro hotelové hosty je připraveno 101 pokojů. Architekti pro pohodlí klientů spojili několik bývalých

mnišských cel dohromady. V sedmi budovách – nejrozsáhlejší je bývalý augustiniánský klášter sv. Tomáše ze 13. století, podle kterého se celý komplex také jmenuje – museli ale při rekonstrukci pečlivě dodržovat přísné požadavky památkářů. Mezi další objekty patří pivovar u svatého Tomáše, bývalé sídlo Ministerstva vnitra a dřívější hotel.

V Tomášově baru, který je umístěn tam, kde byl dřív klášter, jsou na klenutém stropě restaurované barokní fresky. Skleněná podlaha na některých místech odkrývá základy ze 17. století. Ve sklepení budovy původního pivovaru naleznete i stalaktity a stalagmity ze 17. století, stejně jako autentický podzemní vodní zdroj, který nyní překrývá sklo.

Do roku 1951 zde fungoval pivovar, na jehož tradici má pivo navazovat.

Minipivovar U Dvou koček

V pivnici U Dvou koček se čepuje pivo ze zdejšího minipivovaru s názvem světlá nebo tmavá Kočka. Kočka na vás kouká i z pípy, mezi zdejšími stoly se proháněl Josef Abraham coby falešný vrchní ve filmu *Vrchní, prchní!* Název U Dvou koček není původní, říká se mu tak od rekonstrukce ve čtyřicátých letech 20. století. Historických názvů tohoto domu ze 13. století je spousta, například U Trnků, Malý Platýz. Jak vznikl název U Dvou koček, nikdo nezjistil, když potom vznikla restaurace, tak se tento název použil. Pivnice byla původně vinárnou, a to skoro dvě století, na víno sem chodil spisovatel Ignát Herrmann nebo malíř Josef Mánes. Na pivo sem později zašel i Allen Ginsberg, Jiří Stivín, skupina kolem Bohumila Hrabala a spousta dalších. Už v šedesátých a sedmdesátých letech to byla vyhlášená plzeňská restaurace. Tradice dobrého piva tu však neskončila, vznikl tu i minipivovar. Dnešní majitelé se pivem trochu odlišili od tradičních plzeňských restaurací. Minipivovar byl postaven v únoru 2010 a od května 2010 se vaří světlá nebo tmavá Kočka.

V domě U Dvou koček je další zajímavost, v gotické věži je více než sto let pod střechou výtvarný ateliér, ve kterém kdysi pracoval krajinář Otakar Nejedlý, později jeho žák Milan Halaška, dále Ota Janeček a dnes zde má ateliér výtvarník Jan Brabenec.

Jan Brabenec: „K ateliéru jsem se dostal náhodou. V tu dobu jsem žil ve Vídni, kde mám galerii. Jeden kamarád se mě ptal, jestli bych o to stál. Já jsem řekl: ani náhodou. Nechci žádný ateliér v Praze, chci mít klid, pracovat v Rakousku. Dlouho do mě hučel a nabízel, že mě tam odveze. Pak mě sem skutečně přivezl. To byla zvláštní místnost. Předemnou tu byl Ota Janeček. Jak dělal ty barevné obrazy, tak jedna stěna byla modrá, druhá oranžová, třetí žlutá a čtvrtá zelená. Okna byla vymlácená, bylo to v hrozném stavu. Pak jsem si všimnul úžasného točitého schodiště, které jsem si vždycky přál mít. A řekl jsem si: S tím se dá něco udělat. Můžu z toho mít úžasný prostor. V Rakousku jsem vydělal nějaké peníze, tak jsem řekl, že to беру. Dýchá tu duch těch tvůrců, kteří tu byli předemnou. To je ten Ota Janeček, Otakar Nejedlý. Mám pořád pocit, že ti pánové tady sedí na římse a říkají: Dělej něco kloudného a neflákej se.“

Pivovar U Medvídků

V pivovaru U Medvídků se prý vaří jedno z nejsilnějších piv na světě podle stupně sacharizace. Pivovar najdete v domě

U Medvídků

z 15. století v centru Prahy. Kdo bude konzumací nejsilnějšího piva unaven, může si odpočinout v pivovarském hotelu. Některé z pokojů v domě z 15. století si zachovaly původní historické části, jako jsou gotické krovky a malované trámové stropy. Během studií tu bydlel například významný český politik František Ladislav Rieger. Chodili sem takoví hosté jako například spisovatelé Karel Čapek, Jaroslav Hašek, mezi stálé hosty patřil i spisovatel a kněz Alois Svojsík a naproti přes ulici pak bydlel sochař Josef Václav Myslbek. Chodil sem i prezident Masaryk, o kterém se málo ví, že by chodil do hospody. Nechodil tam kvůli alkoholu, ale spíše hrát kuželky a debatovat s kolegy.

Za monarchie sem chodili čeští námořníci, po válce se tu scházeli každý týden a dodnes je tam i pamětní deska, která to připomíná. Pivo tu popíjel i akční hrdina Jean-Claude van Damme. Jak už to bývá, většina domů či hospod je pojmenována po svých majitelích. A stejně je tomu také U Medvídků. Jeden z prvních majitelů této budovy se jmenoval Jan Medvídek. Později byli majitelem rodina Vendulákových, která provozovala pivovar i restauraci. Roku 1898 už nebyly tyhle malé pivovary konkurenceschopné, nastalo období průmyslových pivovarů a tehdy se pivovar uzavřel a celá budova byla přestavěna na velkou restauraci a pivnici, ve které byl na počátku 20. století provozován první pražský tingl-tangl (kabaret). Restaurace fungovala až do období nástupu komunistů k moci. Budova byla majitelům v padesátých letech zkonfiskována bez náhrady. Od té doby postupně chátrala a nebylo do ní investováno. Proto když v roce 1989 dědici v restituci opět dostali celou budovu zpět k užívání, tak byla skoro v katastrofálním stavu. Současní provozovatelé pivnici opět vzkřísili k životu. Zdejší minipivovar je vůbec nejmenší pivovar v České republice. Speciálního piva se tu vyrobí asi 400 hektolitřů, což nepokryje ani poptávku U Medvídků.

Pivovar U Fleků

Pivovar U Fleků je jediným pivovarem ve střední Evropě, kde se pivo vaří bez přestávky déle než 500 let. A je právě

i díky své dlouhé historii také podnikem, který dal jméno pivnici a také ulicím. Zde vařil pivo před několika sty lety Jakub Flekovský, na konci 15. století koupil dům sladovník Vít Skřemenec, odtud pak název dnešní Křemencovy ulice. Hned další ulice je Pštrossova. Mistr Bedřich Pštross se proslavil tím, že začal s tmavým pivem – a receptura se nezměnila od roku 1843. Pivo je stoprocentně přírodní výrobek, není filtrované ani pasterizované. Je to stále živý nápoj, který stále pracuje, a proto má docela vysoký obsah vitamínu B, ale jen třítydenní trvanlivost.

Strop pivovaru je přes 500 let starý. Je neuvěřitelné, že to tak krásně přežil, přitom je tu úplná sauna, když se vaří. Přežilo to prý jen díky tomu, že strop byl tenkrát naimpregnován zvláštní středověkou směsí. Prý to byla volská krev, včelí vosk a vajíčka. Stejně jako jiné pražské pivnice, i ta u Fleků měla své slavné štamgasty, mezi nimi i autora slavného románu *Dobrý voják Švejk* Jaroslava Haška, a díky jednomu z nich má restaurace i svou výzdobu. Obrazy jsou dílem akademického malíře Ládi Nováka. Když se tehdy se sládkem dohadovali o ceně za výzdobu, tak malíř řekl, že by mu stačilo, kdyby tady dostal každý večer pivo. Sládek se na něj podíval a zdálo se mu, že malíř vypadá už dost staře, tak hned souhlasil. Nenapadlo ho, že malíř bude žít ještě třicet let a každý den přijde na pivo.

Pivovar u Fleků prošel za dlouhou dobu své existence mnoha úpravami, zažil mnoho pohnutých a přelomových dob, které se na něm podepsaly. Třeba období švédského vpádu do Čech. Dříve obávané dělové koule už ale dnes tvoří další prvek originální výzdoby pivovaru.

Mezi slavnými hosty, kteří zde popíjeli, byl například Josef Kajetán Tyl, Jan Neruda, Mikoláš Aleš, Jaroslav Vrchlický, Jan Werich, Karel Hašler, Ema Destinová nebo Jiří Plachta.

Pivovar U Tří růží

Pivovar a restaurant U Tří růží se nachází v Husově ulici na Starém Městě. Již v roce 1405 získal významný sládek Beneš pro dům U Tří růží právo várečné, čímž započal jednu z nejdelších kapitol pivovarnictví na českém území. Současná restaurace si uchovala unikátní atmosféru historického staropražského pivovaru.

Pivovar U Supa

Pivovar a hostinec U Supa se nachází na Královské cestě nedaleko Staroměstského náměstí. Teprve nedávno obnovený pivovar a hostinec se může pochlubit nejen faktem, že jeho kořeny sahají až do 15. století, ale také unikátní prosklenou varnou, která umožňuje hostům sledovat vaření piva. Zdobí jej pozdně gotické renesanční klenby. Kromě pivovaru se sladovnou zde sídlila v roce 1804 fabrika na bižuterii a roce 1861 světoznámá tiskárna Mercy a zlatník Gindl. Poslední rekonstrukci v roce 2016 organizovala společnost La Gare Restaurants, která má ve svém portfoliu Dům francouzské gastronomie La Gare, Les Moules a Vozovnu ve Stromovce.

Pivovar U Dobřenských

Pivovar U Dobřenských na Starém Městě byl sice založen v roce 2015, avšak první zmínka o pivovarském objektu je již z roku 1413. Pivovar se specializuje na výrobu bylinných piv.

Novoměstský pivovar

Novoměstský pivovar stojí na místě domku ve Vodičkově ulici, kde již roku 1434 uplatňoval sladovník Vaněk Zpěvák právo várečné. Dnešní restaurační pivovar byl založen v roce 1993 a navazuje na tuto dlouho zapomenutou tradici. Pod názvem Novoměstský ležák zde vaří vlastní nefiltrované pivo s kvasnicemi, vyrobené výhradně z českých surovin – z českého sladu a žateckého chmele.

Pivovar Staropramen

Staropramen je značka českého piva, vařeného od 19. století. Výrobce je Pivovar Staropramen na pražském Smíchově, který je znám svými inovacemi v nabídce nápojů. Jeho současné portfolio zahrnuje jak piva tradiční, specifická, tak beermixy, tj. nápoje na bázi piva s příchutí ovoce. Pivovar Staropramen byl založen jako akciová společnost v roce 1869. Po necelých dvou letech výstavby v něm byla 1. května 1871 sládkem Petrem Quaiserem uvařena první várka piva. Na domácí stránce pivovaru je ale jako vrchní sládek uveden Michael Trnka (Smíchovská desítka). Významným krokem pro propagaci nového podniku bylo otevření restaurace Na Verandách na podzim roku 1871 a v roce 1880 návštěva císaře Františka Josefa I., který smíchovské pivo pochválil a podepsal se česky do pivovarské kroniky.

Pivovar se od počátku své existence rozvíjel díky zavádění nových pokrokových technologií. Patřila mezi ně jedina z prvních stáčíren lahví v Rakousko-Uhersku (1876), umělé chlazení ve sklepích a spilkách na konci 19. století či modernizace a využití páry ve varně na počátku 20. století. Roku 1884 se v pivovaru začalo vařit polotmavé pivo – ležák Granát.

Když počátkem 20. století začala růst konkurence, zaregistroval si Staropramen roku 1913 svůj název jako ochrannou známku. Zlatý věk pivovaru nastal v meziválečném období. Díky modernizaci se zařadil mezi elitu tří největších evropských pivovarů. Velký rozmach ukončila krize ve třicátých letech.

Během socialismu byl pivovar státním podnikem. Pivem zásoboval zejména Prahu a nejbližší okolí. V roce 1992 vznikla společnost Pražské pivovary a. s., jejímž kmenovým pivovarem byl od počátku právě Staropramen. V roce 2003 byla firma přejmenována na Pivovary Staropramen a. s. Její součástí je dnes také pivovar Ostravar. V roce 1998 začal Staropramen vytvářet koncept vlastní sítě značkových restaurací Staropramen Potrefená husa, provozovaných na bázi franchisingu. První restaurace Potrefená husa byla otevřena na podzim roku 1999 na pražských Vinohradech. Další restaurace pod tímto názvem následovaly. Roku 1997 začal Staropramen zřejmě jako první do českých obchodů dodávat multibalení deseti piv. Roku 2003 použil poprvé v celé Evropě plně dochlazený výčepní stojan. V říjnu 2003 se Staropramen stal oficiálním partnerem Sazka Arény (později O2 Arény) pro gastronomii. V květnu 2011 uvedl Staropramen jako první v Česku na trh nápoj na bázi piva s příchutí citronu Staropramen Cool Lemon. O rok později přišel pivovar s podobně laděným nápojem Cool Grep.

Od roku 1993 byl Pivovar Staropramen součástí britského koncernu Bass. Po mezihře v rámci belgické skupiny InBev byla vytvořena společnost StarBev, jejíž součástí se

Pivovar Staropramen stal. 3. dubna 2012 však bylo oznámeno, že spolumajitelé společnosti StarBev, její manažeři a privátní kapitálový fond (tzv. Private Equity Company) CVC Capital Partners prodali celou společnost sedmému největšímu pivovarnickému koncernu světa Molson Coors Brewing Company z USA za 2,65 miliardy eur.

Budějovické pivo

Tradice vaření piva sahá až do roku 1262. V roce 1547 Ferdinand I. nařizuje Budějovickým, aby mu na císařský dvůr do Augsburgu poslali zdejšího sládku s čeledí, aby mu zde vařil pivo.

Měšťané usilovali od počátku 18. století o správu obecního pivovaru. Argumentovali právem várečným, které jim patřilo již od roku 1495. Městská rada jim ho v roce 1722 skutečně přiznala, ale museli se vzdát vaření piva ve svých domech. Proto zakoupili várečný dům sládku Matěje Konvičky – vznikl tzv. Malý pivovar. Městská rada však prohlásila tento objekt za svůj majetek. Od té doby vlastnilo město pivovary dva: Velký pivovar u Rožnovské brány a Malý pivovar na rohu ulic Karla IV. a Kanovnické. Měšťané proti tomuto aktu protestovali a celý spor skončil až v roce 1795, kdy město předalo oba pivovary do správy měšťanům. Vznikl tak tzv. Měšťanský pivovar. Zařízení i prostory obou budějovických pivovarů brzy přestaly vyhovovat potřebě zvýšit výrobu piva. Oba provozy byly několikrát rekonstruovány a přestavovány, ale velmi brzy se ukázalo, že další rozvoj pivovarů ve vnitřním městě nebude možný. V roce 1847 bylo rozhodnuto vystavět nový lednicový sklep na Lineckém předměstí. Zde byl později, v letech 1851-1852, vystavěn nový pivovar.

Ze starého kontinentu proudily do Ameriky milióny lidí, kteří doufali, že zde naleznou lepší život. Vystěhovalci si s sebou přivezli i oblibu evropského piva, které se sem začalo dovážet. Mezi nimi byla také piva česká – od roku 1872 také pivo Budweiser Bier z Českých Budějovic. Stále rostoucí obliba evropských piv na americkém trhu přivedla dalšího přistěhovalce Carl Conrada na myšlenku tato piva v Americe napodobovat. Problém nastal s výběrem značky pro jejich výrobek. Bylo jasné, že se musí jednat o dobře známou značku z Evropy, jejíž název je vyslovitelný i v anglickém jazyce. Tak v roce 1876 spatřilo světlo světa další pivo Budweiser Bier. Šest století poté, co se začalo pivo vařit v Českých Budějovicích. Pro svůj záměr si Carl Conrad vybral právě pivovar společnosti Anheuser-Busch. V roce 1878 Conrad přihlásil u amerického patentového úřadu ochrannou známku Budweiser Lager Bier. Tuto známku pak v roce 1891 převedl na pivovarský koncern Anheuser-Busch, který tak získal oprávnění k prodeji tohoto piva.

Adopce Budweiseru byla nejen neoprávněná, ale vlastníci americké známky ji vydávali za známku fantazijní. Oproti tomu pivo Budweiser z Českých Budějovic vyjadřovalo konkrétní údaj o místě původu, který byl odvozen od úředního názvu města. Vyobrazení etikety společnosti Anheuser-Busch z roku 1876 obsahuje údaj, že toto pivo je vařeno podle budějovického receptu a z českých surovin. Sám Adolphus Busch, zakladatel amerického pivního gigantu Anheuser-Busch, vypověděl před obvodním soudem v Jižním New Yorku ve věci sporu o označení Budweiser v roce 1894 takto: „Nápad byl jednoduchý – vyrábět pivo stejné kvality, barvy a chuti, jakou má pivo vyráběné v Budějovicích nebo v Čechách.“

Budějovický Budvar, n. p.

Český akciový pivovar (dnešní Budějovický Budvar, n. p.) začal své proslulé pivo vařit 7. října 1895. Události, které předcházely jeho vzniku, byly v národnostně rozdělených Budějovicích dramatické. Část českých právozávěrníků nespokojených se situací v místním výrazně proněmecky orientovaném měšťanském pivovaru, podporovaná předními zástupci české buržoazie, se rozhodla založit svůj vlastní podnik. Dnešní Budějovický Budvar byl založen pod názvem Český akciový pivovar v roce 1895 předními českými měšťany a průmyslníky (August Zátka, František Hromada).

Když si v roce 1907 nechal na sebe značku Budweiser zaregistrovat koncern Anheuser-Busch ve Spojených státech, protestovaly proti tomu oba budějovické pivovary (od roku 1906 vyvážel své pivo do USA i akciový pivovar). Již v roce 1913 byl ležák znám i za hranicemi a právě kvůli tomu nebyla obnova po první světové válce tak těžká. V meziválečném období prošel pivovar velkou modernizací. V roce 1922 byla vykopána jedna a později další artezská studna. Pivo se stávalo stále populárnějším, a tak si pivovar nechal patentovat ochranné známky „Český budějovický granát“, „Budweiser bier“, „Budbräu“ a v roce 1930 známku „Budvar“ pro exportní 12° světlý ležák (složenina ze slov BUDějovický pivoVAR), podle které se v roce 1936 pivovar přejmenoval na Budvar – Český akciový pivovar, České Budějovice.

Během okupace byl do Budvaru – Českého akciového pivovaru dosazen nacistický správce a pivovar se stal součástí sítě protektorátních pivovarů. Během války vývoz prakticky zanikl, i když akciový pivovar vyvážel ve větší míře až do roku 1942.

V roce 1967 došlo k založení Budějovického Budvaru, n. p., který se stal nástupcem původního akciového pivovaru i pivovaru měšťanského, jejichž ochranné známky z větší části převzal. Byl postaven na úroveň Jihočeským pivovaram a z hlediska řízení měly oba podniky společné vedení. Nová etapa historie pivovaru nastala po sametové revoluci 1989, kdy došlo (1. 1. 1991) i k fyzickému osamostatnění Budějovického Budvaru.

Díky další celkové modernizaci všech provozů, navázání přímých obchodních vztahů s tuzemskými a zahraničními obchodními partnery, budování vlastních distribučních skladů zvýšil pivovar dvaapůlkrát svou produkci. Budějovický Budvar byl uveden jako jedno z deseti nejlepších piv na světě v International Book of Beer 1997.

Evropská komise přisoudila Budějovickému Budvaru, n. p., právo užívat zeměpisné označení „Budějovické

pivo“ a „Českobudějovické pivo“. Toto rozhodnutí vstoupilo v platnost 1. května 2004. 1. března 2007 bylo uvedeno na trh světlé výčepní pivo pod zcela novou značkou Pardál. Budějovický Budvar podepsal s dánským výrobcem piva Carlsberg Breweries exkluzivní importní smlouvu o dovozu a prodeji prémiového ležáku značky Carlsberg v České republice. 25. srpna 2012 byla uvařena historicky první várka speciálního piva BUD s použitím čerstvých chmelových hlávek. Čerstvé chmelové hlávky patří mezi nejvzácnější pivovarské suroviny, neboť se musejí zpracovat bezprostředně po sklizni, tedy ve stejný den, kdy byly ocesány. Z tohoto důvodu se v pivovarské praxi používají jen zcela výjimečně. Použitý chmel odrůdy Žatecký poloraný červeňák byl sklizen na chmelnici „U Splavu“, která patří do slavné lokality „Údolí Zlatého potoka“ v katastru chmelařské obce Blšany. 12. listopadu 2014 byla na český trh uvedena převratná novinka pod názvem Budweiser Budvar B:CRYO. Jedná se o superspeciální pivo, vyráběné patentově chráněným postupem tzv. kryokoncentrací v láhvi: touto novinkou založil Budějovický Budvar zcela novou pivní kategorii.

V letech 2000-2012 bylo definitivně ukončeno 173 soudních sporů a správních řízení, z nichž Budějovický Budvar vyhrál 120 případů a deset sporů skončilo smírem nebo remízou. Díky registracím ochranných známek „Budweiser“ nebo „Budweiser Budvar“, které patří Budějovickému Budvaru, nemůže nadnárodní koncern ABI svou klíčovou značku „Budweiser“ používat téměř v sedmdesáti zemích.

Současný Budějovický Budvar, národní podnik, je státní pivovarnický podnik v Českých Budějovicích. Vyrábí pivo pod značkou Budějovický Budvar, Budweiser Budvar, Czechvar (vývoz do USA) a Pardál (k r. 2013). Exportuje do šestasedmdesáti zemí, klíčovým druhem vyváženého piva byl v loňském roce světlý ležák značky Budweiser Budvar. Je nejvýznamnějším a údajně jediným dosud aktivně působícím českým národním podnikem. Budvar je čtvrtým největším výrobcem piva v Česku a druhým největším exportérem piva do zahraničí.

Budějovický měšťanský pivovar (Budweiser Bürgerbräu)

V Českých Budějovicích působí také Budějovický měšťanský pivovar vlastněný skupinou Anheuser-Busch InBev. Budějovický měšťanský pivovar (Budweiser Bürgerbräu) je českobudějovický pivovar založený roku 1795. Jedná se o nejstarší pivovar v Českých Budějovicích. A ač je tento pivovar starší, do roku 2005 nemohl používat značku Budweiser Bürgerbräu, kterou měl registrovanou Budějovický Budvar. Dříve byl známý pod jménem Pivovar Samson.

Od samého založení města roku 1265 se v Českých Budějovicích vařilo pivo, občané města měli právo várečné. Vaření piva se rovněž postupně stávalo předmětem sporu mezi měšťany a radnicí. Roku 1495 došlo k dohodě, podle níž si měšťané ponechají právo vařit pivo z ječného sladu (červené) a město bude vařit pivo bílé (pšeničné). Radní tehdy vystavěli vlastní pivovar. Po pokračujících sporech komise císařovny Marie Terezie v roce 1751 oba pivovary převedla pod správu měšťanstva. Roku 1795 se uzavřely smlouvy o sloučení obou pivovarů a tento letopočet je uznáván rokem založení pivovaru. Se snahou chránit práva pivovarské firmy správní rada roku 1894 pivovar pojmenovala „Budějovičtí právovárečníci – Měšťanský pivovar Budějovice – založen v roce 1795“ (Das Bürgerliche Brauhaus in Budweis).

- 1948 – pivovar převzat do státního vlastnictví a začleněn do Jihočeských pivovarů, n. p., s názvem První českobudějovický pivovar
- 1960 – přejmenován na Pivovar Samson
- 1989 – návrat k původnímu označení První budějovický pivovar Samson
- 1992 – stává se součástí Jihočeských pivovarů České Budějovice, a. s.
- 2001 – změna názvu na Budějovický měšťanský pivovar, a. s.
- 2011 – pivovar se rozděluje na dvě společnosti, na Budějovický měšťanský pivovar, a. s., které patří ochranné známky Budweiser Bier a artézská studna, a na Pivovar Samson, a. s. (vlastní technologii, nemovitosti a zaměstnance). Dnešní majitel Budějovického měšťanského pivovaru je společnost Anheuser Busch InBev. Roční produkce je 88 276 hl piva (2018).

Pivovar Humpolec (dnes rodinný pivovar Bernard)

Éra vaření piva v pivovaru začala v Humpolci v roce 1597, kdy pivovar patřil majitelům heráleckého panství. Ve třicátých letech 20. století v něm bylo zaměstnáno čtyřicet lidí a roční výstav byl 20 tisíc hektolitrů. Pivo se prodávalo na Humpolecku, Německobrodsku (dnešní Havlíčkovobrodsko), Ledčsku i Pelhřimovsku. Po válce byl pivovar začleněn do národního podniku Horácké pivovary Jihlava a v roce 1960 do národního podniku Jihočeské pivovary České Budějovice, v roce 1989 byl koncernový podnik Jihočeské pivovary přejmenován na Pivovary České Budějovice, státní podnik. Vedení tohoto podniku nemělo v plánu další rozvoj pivovaru a stupňoval se tlak na jeho zrušení. Do doby privatizace vařil pivovar desetistupňové světlé pivo, jedenáctistupňové světlé pivo Orlik a krátce do léta 1991 i světlou dvanáctku Zálesák.

Zkrachovalý pivovar vydražili 26. října 1991 Stanislav Bernard, Josef Vávra a Rudolf Šmejkal v privatizaci. První roky bojovali o přežití, ale postupně si začali budovat značku. Dnes je pivo Bernard známé po celé České republice a vyváží se i do zahraničí, v roce 2010 činil export 15 % produkce. Rodinný pivovar Bernard se stal v roce 2000 akciovou společností, do které o rok později vstoupil belgický pivovar Duvel Moortgat.

Pivovar vydává magazín *Vlastní cestou* a pořádá v Humpolci každoroční hudební festival Bernard Fest. Nabízí sedm druhů pív.

Pivovar Beroun, Měšťanský pivovar Beroun, Pivovar právovárečného měšťanstva Beroun

Výroba byla zahájena roku 1295, roku 1871 byl starý pivovar přestavěn na moderní měšťanský. Výroba byla ukončena roku 1978, pouze se stáčelo pivo Gambrinus a v roce 1997 byl pivovar uzavřen.

Královský pivovar Krušovice

Královský pivovar Krušovice je jedním z nejstarších pivovarů na území Čech, který vznikl již v roce 1517 na základě Svatováclavské smlouvy, jež opravňovala šlechtu k vaření piva na svých statcích. Přesné datum vzniku pivovaru není známo a leží někde mezi roky 1517 a 1581. První konkrétní zmínka pochází z roku 1581, kdy je doložen první známý majitel panství Jiří Bírka z Násile, jenž nabídl pivovar ke koupi císaři Rudolfovi II. V té době se pivovar skládal z jednoho kvasného a šesti pivních sklepů, dvou chmelnic, dvou mlýnů a šenku. O dva roky později pivovar skutečně přešel do vlastnictví Koruny, když jej císař Rudolf II. po zakoupení v roce 1583 připojil ke královskému panství. Císař nechal krušovické pivo dodávat také na Pražský hrad, což ostatně zůstalo tradicí dodnes, a odtud pochází označení „královský pivovar“.

V roce 1685 pivovar získal Arnošt Josef z Valdštejna. Ten nechal vybudovat novou sladovnu a mlýn. Po Valdštejnově smrti přešlo roku 1733 krušovické panství a pivovar jako věno s jeho dcerou Marií do majetku knížat z Fürstenberka. Fürstenberkové vestavěli nový parní stroj a přestavěli sušárnu sladu a obilí, várnou a chladírnu. Díky své poloze v blízkosti obchodních cest z německých zemí do Prahy a dostupnosti domácích surovin ječmene, chmele a dobré varné vody z královských lesů se pivovar velmi příznivě rozvíjel. Po druhé světové válce byl 15. listopadu 1945 pivovar jedním z Benešových dekretů zestátněn. Roku 1961 se stal součástí národního podniku Střeodočeské pivovary. V roce 1991 se pivovar opět osamostatnil, avšak prozatím zůstal v majetku státu.

1. ledna 1992 byl pivovar Krušovice přeměněn na akciovou společnost a byl zahájen vývoz piva do USA a Spojeného království. V roce 1994 podnik koupila společnost Binding-Gruppe (od roku 2002 Radeberger Gruppe) a pokračovala v modernizaci. O rok později byl změněn název pivovaru na Královský pivovar Krušovice a vytvořeno nové logo společnosti. Od roku 1996 byla navýšena kapacita lahvování, v září 1999 byla zprovozněna nová linka, o dva roky později byla stará várna zrušena a budova stržena. V červnu 2007 majitel Radeberger Gruppe prodal pivovar nizozemské společnosti Heineken, avšak prodej pod označením Krušovice pro německý trh zůstal i nadále v rukou společnosti Radeberger.

Pivovar sídlí v obci Krušovice na Rakovnicku. V současnosti patří do majetku akciové společnosti Královský pivovar Krušovice, a. s., produkující pivo plzeňského typu Krušovice. Pivovar je od roku 2008 součástí nadnárodní firmy Heineken.

Pivovar Starobrno

Pivovar Starobrno je brněnský pivovar na Starém Brně, jenž je součástí nizozemské pivovarské společnosti Heineken. Výstav Starobrno (společně se znojenskou filiálkou Hostan) je 914 000 hl ročně. Ve starobrněnském pivovaru se vaří pivo od roku 1325.

V průběhu staletí pivovar měnil majitele, název „Starobrněnský pivovar“ se používá od druhé poloviny 19. století. Už v polovině 13. století udělil Václav I. městu Brnu královská privilegia, přičemž jedním z nich bylo i právo vařit pivo. V roce 1323 založila osvětlená královna Eliška Rejčka na Starém Brně cisterciácký klášter, jehož součástí se o dva roky později stal pivovar. Koncem roku 1798 vyhrál konkurs na sládku tehdejšího Měšťanského pivovaru v Brně na Starobrněnské ulici proslulý průkopník a zakladatel moderní výroby piva v Čechách a na Moravě František Ondřej Poupě, který navrhl a zavedl řadu nových zařízení pro výrobu sladu a piva. Jako první použil v práci sládku teploměr. Přesvědčoval sládky, aby používali výhradně ječný slad, upravil dávkování chmele. Podle jeho návrhu se začaly stavět a zařizovat sladovny i pivovary a pozvolna se zaváděla výroba piva na „spodní kvašení“. Krédem F. O. Poupěte bylo: „Žito na chleba, pšenice na koláče, oves pro koně, ječmen na pivo.“ Na sklonku života založil v Brně pivovarskou školu, která byla zřejmě první svého druhu v Evropě a absolvovala ji tehdy řada českých sládků, ale i pivovarníků ze zahraničí.

Poslední majitelé klášterního pivovaru Josef Mandel a Hermann Hayek se v roce 1872 rozhodli postavit nový moderní pivovar v ulici Hlinky v bezprostředním sousedství dnešního Mendlova náměstí. Pivo, které se zde vařilo,

bylo od počátku známé jako „starobrněnské“. V roce 1896 už má výstav kolem 160 000 hl ročně. V roce 1895 přechází pivovar z ledování na umělé chlazení a rozsvěcuje se zde první žárovka. V roce 1897 je zde zprovozněna první elektrická pneumtická sladovna v rakouských zemích, která je umístěna do nové budovy sladovny. V roce 1903 produkce piva dosahuje rekordních 275 tisíc hektolitřů piva, toto bude překonáno až v poválečném roce 1946. Ve dvacátých letech 20. století se ve Vídni zakládá distribuční sklad, do kterého je dováženo denně až pět vagónů starobrněnského piva. Ve třicátých letech 20. století se starobrněnský pivovar stává největším pivovarem na Moravě a nabízí široké portfolio piv a pivních speciálů. Kromě tradičních výčepních piv vyrábělo čtrnáctistupňové pivo Baron Trenck a pivní pálenku Bier Brand.

V roce 1944 poškodilo americké bombardování mimo jiné i pivovar. V roce 1945 byl pivovar znárodněn dekretem Edvarda Beneše a dlouhá desetiletí let se do něj neinvestovalo, což se bohužel podepsalo na jeho stavu.

Moderní éra starobrněnského pivovaru se začala psát roku 1992. Právě tehdy vznikla ze státního podniku akciová společnost a o dva roky později se stala součástí rakouské pivovarnické skupiny BBAG, která započala modernizaci pivovaru.

V roce 2003 přechází Starobrno pod skupinu Heineken Group. V roce 2008 byla uvedena do provozu nová modernizovaná varna. Pivo se vaří stále tradičními postupy – typickou metodou pro český spodně kvašený ležák a výhradně z českých a moravských surovin. Od roku 2012 je sudové a lahvévé pivo nepasterizované a jeho základem jsou nejlepší moravský slad a nejjemnější žatecký chmel.

Plzeňský prazdroj

„Nové pivo“ (Plzeňský prazdroj – Pilsner Urquell) z Plzně uvařil bavorský sládek Josef Groll v roce 1842. Uvařil totiž zcela jiné pivo, než bývalo v Plzni zvykem. Místo obvyklého svrchního kvašení s výsledky velmi proměnlivé kvality vsadil na spodní kvasnice, vyžadující teplotu kolem 10 stupňů Celsia. Unikátní byl také následný proces třicetidenního zrání – zrodil se ležák.

Na piva plzeňského typu, zvaná pils, v současné době připadá 70 procent světové produkce.

Slávu plzeňského piva začali velmi záhy šířit plzeňští formani, kteří kromě spedice se zbožím sami čile obchodovali. K nejúspěšnějším patřil Martin Salzman, díky němuž se plzeňský ležák prosadil v Praze. V roce 1842 měšťané města Plzně privilegovaní právem vařit pivo založili a společnými silami postavili Měšťanský pivovar. První várka ležáku, který později pod jménem Pilsner Urquell dobyl celý svět, spatřila světlo světa 5. října téhož roku, kdy ji uvařil sládek Josef Groll v tehdejší Měšťanském pivovaru.

Plzeňské pivo se poprvé dostává do Vídně. Rovných 65 věder je doručeno Josefu Šedivému v Salvátorově ulici č. 379. Měšťanský pivovar se později stává oficiálním dodavatelem císařského dvora. Sklad ve Vídni otevírá 1. července 1870. „Jest skutečně zvláštní, že se dosud žádnému pivovaru nepodařilo rázovitou a lahodnou chuť plzeňského piva napodobiti,“ ocenil plzeňské pivo při návštěvě Měšťanského pivovaru císař František Josef I.

Plzeňský Prazdroj, a. s., je česká firma, pivovar založený v roce 1842, který produkuje první pivo plzeňského typu, Pilsner Urquell. Pod Prazdroj v současné době patří

V roce 1872 se odbyt místního piva zvýšil až na 70 000 hl a majitelé založili sklady piva ve Vídni, Praze, Karlových Varech, Teplicích a Chebu. O kvalitě piva z nového pivovaru svědčí Velká stříbrná medaile z národních slavností v Linci z roku 1871 a zasluzná medaile ze Světové výstavy ve Vídni.

Mezi lety 1873 a 1879 nastala krize, kterou úspěšně přečkaly jen Měšťanský pivovar a Škodova strojírna, tedy podniky, které nebyly zatíženy úvěry. Mírné oživení přišlo až poté, co plzeňské pivo doporučil německému císaři Vilému I. Pruskému při jeho pobytu v Teplicích jeho osobní lékař.

také pivovar Radegast a pivovar Velké Popovice. Plzeňský Prazdroj je největším výrobcem piva v Česku a je také největším exportérem piva do zahraničí.

Pivovar Velké Popovice

Pivovar Velké Popovice pochází z 16. století a nachází se zčásti na území obce Velké Popovice, zčásti na území obce Petřikov v okrese Praha-východ. Od roku 2002 patří společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s., která byla do roku 2016 součástí skupiny SABMiller. V současnosti patří do skupiny Asahi Breweries, Ltd. Pivovar začal poprvé pivo vařit už v 16. století a vařilo se zde do té doby, než v první polovině 18. století propukly války. Opravdu znovu se pivovar rozjel až o tři staletí později, a to v roce 1871 zakladatelem Františkem Ringhofferem. Ten se rozhodl postavit ve Velkých Popovicích nový pivovar, který rozšířil, vybavil technickými novinkami a nechal zbudovat nové studny. První várka piva se zde začala vařit až o tři roky později od jeho novodobého založení. Rok 1874 je základním datem novodobé historie Velkopopovického kozla, jehož emblém vytvořil jakýsi francouzský malíř. Roční produkce 1 527 000 hl (2006).

Pivovar Gambrinus

Název piva Gambrinus sahá až do 13. století a vychází ze jména vévody Jana Primuse, děda Karla IV. a patrona sladovníků.

Gambrinus je značka jednoho z nejprodávanějších piv v České republice. V letech 2006 a 2007 mu patřila zhruba čtvrtina českého trhu. Pivovar Gambrinus Plzeň získal ochrannou známku Plzeňský Gambrinus v roce 1919 po vzniku samostatného Československa. Totéž pivo se však v Plzni pod jiným názvem vařilo už od roku 1869, kdy vznikl tamní První akciový pivovar. Pivovar je od roku 1994, kdy byla dokončena privatizace, součástí společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s.

K založení tehdy druhého moderního pivovaru v Plzni dala v roce 1869 podnět komise, ve které mimo jiné zasedal majitel strojírně Emil Škoda. S prodejem piva se začalo 10. prosince 1870. 18. prosince byla také zaregistrována první ochranná známka – Erste Pilsner Actien Brauerei – Pilsner Bier.

Ani to ani stříbrná medaile ze světové výstavy v Paříži však nezastavily pokles odbytu. Další pokusy o pozvednutí výroby začaly výměnou sládků a všech předáků. Počátkem osmdesátých let došlo také k prvnímu zneužívání ochranné známky v Německu, což poškozovalo prodej hlavně lahvového piva. Od poloviny osmdesátých let se pivovaru postupně začalo dařit lépe, došlo k rozšíření výroby a dalším investicím – zavedení elektrického osvětlení, rekonstrukci vodovodu, úpravě sklepů. Kvalita piva i vyrobené množství se také díky značným vývozním úspěchům obou plzeňských pivovarů dále zvyšovala. Roku 1890 dochází k dalším modernizacím. V roce 1892 vedl pivovar další spor, tentokrát se sládkem Haasem z Reibachu, který do Švýcarska prodával pivo pod označením Haas-Pilsner-Bier. Tento spor však nedopadl pro Plzeň úspěšně, jelikož slovo Pilsner bylo posouzeno jako označení typu piva.

Generální celní úřad v Londýně již dříve ustavuje označení Pilsner Beer jako zvláštní druh piva bez ohledu na původ. V roce 1898 proto vzniká ochranná známka Plzeňský Prazdroj – Pilsner Urquell. Chrání tak unikátní značku, která je vzorem pro všechna piva plzeňského typu. Značné úspěchy vedly oba stávající pivovary k založení dalšího pivovaru v Plzni. Největšími akcionáři byli Němci, ale mezi drobnými investory bylo mnoho Čechů. Nový Společný pivovar byl vybudován v usedlosti zvané Beranovka a vedení obou starších pivovarů usilovalo o to, aby ve městě již další pivovary nevznikaly. V roce 1895 se však snažil v Plzni založit čtvrtý pivovar bavorský rada Reichl z Kulmbachu a pátý pivovar měl v plánu továrník Ludvík Piett. Z obou projektů však sešlo. Snahy rady Reichla o založení pivovaru však pokračovaly až do roku 1918, kdy už vyhlídky na export do Německa a Rakouska-Uherska nebyly zdaleka tak dobré.

V roce 1907 byl na návštěvě v Prvním akciovém pivovaru císař František Josef I. a poté, co místní pivo pochválil, schválila správní rada pro své pivo ochrannou známku Pilsner Kaiserquell, česky Plzeňský císařský zdroj. Od té doby se také části sklepů říká „Na kaisru“.

K založení třetího pivovaru v Plzni přeci jen došlo. Stalo se tak roku 1913 z popudu Živnostenské banky a závod nesl název Český plzeňský pivovar akc. spol. – Světovar. Pivovar se snažil prosadit s novým druhem piva, které bylo méně chmelené a mnohem tmavší, to se však

neujalo a pivovar začal vařit starý typ piva, se kterým měl dále úspěch.

Zlaté éra pivovarů v Plzni skončila po vstupu Rakousko-Uherska do války. V pivovaru bylo nutno ubytovat vojska a výroba sama trpěla nedostatkem pracujících. Byli zabaveni koně, nastaly potíže s dopravou po silnicích i železnicích, s telefonickým i telegrafním spojením. V roce 1915 došlo i na nedostatek surovin na vaření piva a k demontáži součástí pivovaru pro válečné účely. Slad se nahrazuje pýrem, čirokem, řepou nebo medem a v roce 1917 je výroba zastavena úplně.

Po konci války se začal pivovar počesťovat. Místo dosavadní známky Kaiserquell byl zvolen Plzeňský Gambrius, ředitelem byl zvolen Čech, ovšem úředním jazykem pivovaru zůstala němčina. Po rozpadu rakouské monarchie došlo k rozvázání obchodních vztahů s Německem a Rakouskem a utrpěl také vývoz do Holandska, Švýcarska, Belgie a Francie. To vedlo ke konkurenčním bojům mezi jednotlivými plzeňskými pivovary. Po připojení okolních vesnic a vytvoření takzvané Velké Plzně zde byly čtyři pivovary – Měšťanský pivovar, Gambrius, Světovar a Prior.

Pokles odbytu pokračoval až do roku 1926, kdy se začalo neoficiálně mluvit o spojení všech pivovarů do jednoho koncernu. Jako první došlo k připojení Prioru k Měšťanskému pivovaru. Jako další krok byly odkoupeny akcie Gambriusu a ten převzal výhradně výrobu plzeňské desítky. Fúze byla dokončena roku 1932, kdy byl Gambrius sloučen se Světovarem a vznikla společnost Plzeňské akciové pivovary.

Po druhé světové válce byl podnik, jako mnoho jiných, znárodněn a sloučen s dalšími pivovary pod národní podnik Plzeňské pivovary, n. p., v roce 1964 vznikla v Plzni společnost Západočeské pivovary a exportní značka Plzeňský Prazdroj. Vývoz se – vzhledem k politické orientaci Československa – orientoval spíše na východ. Po roce 1989 byla společnost privatizována a zapsala se jako Plzeňské pivovary, v roce 1994 byl název změněn na Plzeňský Prazdroj, a. s.

Prazdroj v roce 1995 zakládá síť restaurací, které přísně dodržují zásady skladování, čepování i pivního servisu ležáku Pilsner Urquell a pečují o jeho historický odkaz. První provozovna Pilsner Urquell Original Restaurant (PUOR) je otevřena v hotelu Kolonáda v Karlových Varech. V zahraničí následují restaurace např. v Moskvě a Düsseldorfu. První PUOR v Asii je otevřena v roce 2011 ve vietnamské Hanoji.

V roce 1999 se stal výhradním akcionářem společnosti SABMiller, 30. září 2002 se ke koncernu připojily pivovary Radegast a Velké Popovice, čímž získal Prazdroj nadpoloviční podíl na českém trhu.

Po několika desítkách let se v Plzeňském Prazdroji vyučí bednářský tovaryš. O rok později otevírá nová bednářská dílna. Prazdroj je tak jedním z posledních míst v Evropě, kde se udržuje toto tradiční řemeslo. Díky bednářům, kteří pečují o sudy a kádě, vyrábí pivovar v malém objemu ležák stejným způsobem jako v roce 1842. To sládkům umožňuje porovnat, zda má pivo uvařené moderním způsobem stále stejnou chuť.

Tradiční bednářské řemeslo k Plzeňskému Prazdroji neodmyslitelně patří. Plzeňský pivovar jako jediný na světě tuto tradiční profesi udržuje a bednáře stále zaměstnává. Právem tak bylo bednářství v prosinci 2018 zapsáno na ná-

rodní Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky. Je to tedy další krok k vysněnému cíli – zápisu na seznam UNESCO.

Pivovary Lobkowicz

První zmínky o vaření piva na zdejších panstvích, které obýval po dlouhou dobu český šlechtický rod Lobkowiczů, pocházejí již z roku 1466. Pivovar ve Vysokém Chlumci Lobkowiczové koupili roku 1576. Novodobá historie značky piva Lobkowicz se začala psát v roce 1992, kdy byl pivovar vrácen původním majitelům a začalo se zde vařit pivo s názvem Lobkowicz ležák.

Pivovary Lobkowicz Group, a. s., jsou čtvrtou největší českou pivovarnickou skupinou podle lokálních prodejí a pátou podle celkové produkce. Skládá se ze sedmi regionálních pivovarů (Protivín, Uherský Brod, Jihlava, Rychtář, Klášter, Vysoký Chlumeč a Černá Hora), které se nacházejí na území Čech a Moravy a jsou centrálně řízeny. Zahájení jejich činnosti sahá až do středověku a nejstarší pivovar byl založen již v roce 1298. Pivovary Protivín a Vysoký Chlumeč byly v minulosti vlastněny nejvýznamnějšími šlechtickými rody v zemi.

Skupina produkuje rozsáhlé portfolio různých druhů piva, které se od sebe liší širokým spektrem chutí. Kromě toho jsou vyráběny i nealkoholické nápoje a stolní vody. Skupina v současnosti nabízí sedmdesát značek piva. Kromě tradičního piva, jako je světlý ležák, nabízí skupina širokou škálu pivních specialit – od polotmavých piv a piv s vyšším obsahem alkoholu až k tmavým ležákům a nealkoholickým pivům.

Pivovary Lobkowicz vyváží pivo do více než 30 zemí po celém světě

Pivovar Protivín

První písemné záznamy o protivínském pivovaru se datují již do roku 1540. V roce 1711 přešel do vlastnictví šlechtického rodu Schwarzenbergů, v němž setrval déle než dvě stovky let. A právě za éry Schwarzenbergů byla v pivovaru vybudována překrásná varna s měděnými kotli včetně atypické mladinové pánve ve tvaru čtverce, ve kterých se pivo vaří dodnes. Jihočeská voda z vlastních studní, tradiční způsob vaření a fortel Jihočechů jsou po desetiletí základem zde vařeného piva, známého pod značkou Platan.

Pivovar v Hlinsku

Pivovar byl v Hlinsku v Čechách založen v roce 1913. Původně akciový pivovar byl v roce 1948 znárodněn a stal se součástí Horáckých pivovarů a později Východočeských pivovarů. Pod názvem Rychtář byl poprvé stočen světlý ležák v roce 1981. Pivovar Rychtář jako jeden z mála pivovarů u nás používá hlávkový chmel v jeho přírodní podobě. Snahou pivovaru je poskytovat pivo vysoké kvality s příznivou cenou, vyráběné klasickou českou technologií s použitím nejmodernějších výrobních postupů.

Pivovar Černá Hora

První písemná zmínka o černohorském pivu pochází již z roku 1298, o pivovaru Černá Hora potom z roku 1530, kdy panství Černou Horu vlastnili bratři Tas a Jaroslav Černohorští z Boskovic. Kromě pánů z Boskovic je pivovar historicky spojen zejména s významným šlechtickým rodem Lichtenštejnů a s rodem Auerspergů. Sládků Pivova-

ru Černá Hora, malebného městyse na dohled chráněného území Moravský kras na Blanensku, k vaření piva používají tradiční výrobní postupy a ty nejkvalitnější suroviny. Pivní sortiment doplňuje výroba nealkoholických nápojů, stolních vod a cideru.

Jihlavský pivovar Ježek

Nejstarší písemnou zprávou o jihlavském sladovnictví a pivovarnictví je zmínka v městské knize z první poloviny 14. století. Počet 123 sladovnických domů s právem várečným pak uvádí jihlavská statuta potvrzená Marií Terezií v roce 1748. V roce 1860 vznikl pivovar jako pokračovatel jihlavského právovárečnictví a byl slavnostně otevřen 4. dubna 1861. Pivovar je domovem značky piva Ježek.

Pivovar Klášter

Pivovar Klášter dostal své jméno podle kláštera řádu cisterciáků, který byl založen ve druhé polovině 12. století a stával na místě dnešního pivovaru. Ačkoli ve své době patřil k nejvýznamnějším církevním objektům v Evropě, do dnešních dnů se dochovala pouze brána s překrásným portálem, která stojí na nádvoří současného pivovaru. Už od středověku vznikaly ve skále pod pivovarem téměř dvě desítky metrů hluboké sklepy, které posléze začaly sloužit pivovarské výrobě. Pivo Klášter v nich kvasí a dozrává dodnes.

Pivovar Uherský Brod

Vaření piva v královském městě Uherský Brod má dlouholetou tradici, která sahá až do středověku. První společný pivovar, který nahradil právovárečné domy, si uherskobrodští měšťané postavili v roce 1614. Pivovar, kde se vaří pivo dnes, vybudoval v roce 1895 sládek František B. Janáček. Piva z pivovaru Uherský Brod jsou vařena podle tradičních receptur a vyznačují se výraznou hořkostí a vysokou plností. Sudová piva z pivovaru v Uherském Brodě nejsou pasterována a uchovávají si tak řadu zdraví prospěšných látek.

ZNÁMÉ HOSPODY, HOSTINCE A PIVNICE V PRAZE

Hostinec U Černého vola

Hostinec U Černého vola na Loretánském náměstí je jedna z původních staropražských pivnic. Renesanční dům s barokní fasádou byl postaven v 16. století a zmínky o místním

šenku se objevují již v 18. století. Od roku 1905 zde provozoval restauraci pan Brinda, který nabízel smíchovské pivo, Plzeňský Prazdroj, víno a kulečník. Pivnice byla opět otevřena v roce 1965. Prostému historickému interiéru s vitrážemi v oknech vévodí starý „socialistický“ výčep, na kterém se točí Kozel. Zajímavostí je, že si pivnice zahrála ve filmu *Adéla ještě nevečeřela*, když se zde na pivo zastavili komisař Ledvinka s Nickem Carterem.

Restaurace U Pinkasů

Uběhlo již hodně času od okamžiku, kdy krejčí Jakub Pinkas pověsil krejčovské řemeslo na hřebík a stal se hostinským. Stalo se tak 8. dubna 1843, kdy dostal od povozníka Martina Salzmannna dvě vědra „nového piva“ z Plzně. Na rozdíl od ostatních hostinských v té době nenaléval Jakub Pinkas pivo do konvic, z nichž si ho hosté přelévali do sklenic, ale čepoval ho přímo do püllitrů. Tím velmi stoupla jeho kvalita a brzy se po Praze rozkřiklo, že Jakub Pinkas nabízí jedinečné pivo. V tu chvíli se začal psát příběh restaurace U Pinkasů.

Podnik, kterým procházeli dějiny, otevřel nově zrekonstruované prostory Pinkasovy formanky, kde si mohou návštěvníci prohlédnout historický výčep na místě, kde původně čepoval pivo sám Jakub Pinkas. U Pinkasů se ale hospoda původně nejmenovala, měla název U švingulanta, což je zkomolený výraz z němčiny. Je to výraz pro vychtralého Čecha, trošku podvodníčka, pro toho, kdo se umí pohybovat ve světě, ale jelikož se chodilo ke starému Pinkasovi, tak tomu všichni začali říkat U Pinkasů.

Protože syn pana Pinkase brzy umřel, předal řízení podniku jednomu z číšníků, panu Brabcovi. Brabec neudělal žádnou změnu a pokračoval v zavedeném podniku. Byl jedním z prvních členů Sokola a jeden ze zakladatelů a dlouholetý čestný předseda spolku Hostimil. Chodili sem zajímaví hosté, zejména František Palacký, který kousek odtud bydlel v dnešní Palackého ulici. Docházel sem i Josef Jungmann, prostě všichni staročeši a poté i mladočeši. Scházela se tu pražská kulturní a politická scéna. Tato restaurace byla vyhlášená tím, že hodně podporuje češství a národní obrození. Začátkem padesátých let Brabcovi o restauraci přišli. Paní Brabcová tu působila dál. Měli řadu potomků, kteří po roce 1989 dostali restauraci zpět. Bylo jich hodně a řemeslo mezitím pozapomněli.

V roce 2001 podnik včetně budov dostal nového majitele. Restaurace je specifická nejen tím, že není příliš vidět, ale jen málo restaurací je v tolika podlažích jako Pinkasovi. Jsou tu více než tři podlaží a nejkouzelnější místo je gotická zahrada. Říká se, že je to zahrada s gotickou klimatizací. „I když je vedro, tak cítíte, že je tu mnohem příjemněji, protože zdi dosahují tloušťky přes dva metry. Je to severní loď chrámu Panny Marie Sněžné, která je bez střechy, a tudíž ruinou. A tady sedíte v prostorách, které byly Karlem IV. zamýšleny jako korunovační chrám českých králů“, objasňuje majitel.

Kromě otevření historického výčepu připravila restaurace výstavu archivních fotografií a předmětů. Restaurace chtěla k výstavě přispět také svými předměty. „Když jsme přemýšleli, čím výstavu oživit, napadlo nás sundat z vchodových dveří ozdobnou kovanou kliku, za kterou brávali již Josef Jungmann, František Palacký, Karel Kramář, Tomáš Garrigue Masaryk, Karel Havlíček Borovský, Voskovec s Werichem, Vlasta Burian, Rudolf Hrušínský, manželé

Zátokovi, Václav Havel a mnozí další," vypočetl František Novotný slavné hosty restaurace a vysvětlil: „Původní klika, která je pro nás symbolem setkávání, bude také vystavena v Pinkasově formance. Za tuto kliku brali slavní známí i neznámí, kteří měli ale společné jedno – lásku k dobrému pivu.“

Pivnice u Hrocha

U Hrocha je malostranská pivnice s dobře ošetřeným plzeňským pivem. Hospůdka je známá autentickým prostředím staré pivnice s gotickými klenbami.

Plzeňská pivnice U Bansethů

Plzeňská pivnice U Bansethů v Nuslích je legendární hospoda s více než stoletou tradicí. Do povědomí Pražanů se dostala i díky pravidelnému návštěvníkovi – Jaroslavu Haškovi.

Restaurace U Kurelů

Hospůdka U Kurelů funguje na Žižkově nepřetržitě již od roku 1907. Na výčepu je k mání Plzeň, Gambrinus, Bernard i polotmavý ležák ze Zemského pivovaru.

Pivnice U Zlatého tygra v Husově ulici

Pivnice U Zlatého tygra se díky povídkám Bohumila Hrabala stala kultovním místem jak českých pivářů, tak i fanoušků české literatury. Pivnice U Zlatého tygra byla spisovatelovou nejoblíbenější hospodou a dodnes zde má rezervované místo.

Restaurace U Šumavy

Restaurace U Šumavy ve Štěpánské ulici je nejstarší hostinec na území Prahy 2, založený už roku 1873. Specializuje se na piva z malých českých pivovarů.

Hostinec U Slovanské lípy

Hostinec U Slovanské lípy v prvorepublikovém stylu se nachází na Tachovském náměstí. Je pravděpodobně nejstarší žižkovskou hospodou.

Restaurace U Kunštátů

Pivní bar se nachází v prostorách historického Domu pánů z Kunštátu a Poděbrad – panského sídla v románském stylu z první poloviny 13. století, v němž kdysi pobýval i budoucí český král Jiří z Poděbrad. V objektu se pravidelně konají kulturní akce.

Restaurace Kulový blesk

Restaurace Kulový blesk se nachází kousek od náměstí I. P. Pavlova. V nabídce jsou piva středních a malých pivovarů. Restaurace je členem Aliance P.I.V. (pivně inteligentních výčepů). Stylizace interiéru je patrná již ze samotného názvu restaurace – staré české filmové plakáty, nesourodá směs starožitného nábytku a původní omšelý nátěr.

Několik údajů na závěr...

Osobní lékař císaře Rudolfa II. a také přírodovědec Tadeáš Hájek z Hájku (1525-1600) sepsal roku 1585 první

Pivnice u Hrocha

spis o pivovarnictví *De cervisia eiusdem conficiendi ratione (O pivě, jeho výrobě, povaze, silách a vlastnostech)*. V knize popsal výrobu svrchně kvašených piv z pšeničného sladu. Výroba svrchně kvašeného piva převažovala až do poloviny 19. století.

V celkové světové produkci piva, která je přes 1,4 miliardy hektolitrů ročně, patří Česká republika mezi přední světové výrobce a zaujímá 15. místo na světě. Ve spotřebě piva byla dokonce tradičně již několikrát na prvním místě. Pokles výroby a spotřeby piva v ČR nastal po světové hospodářské krizi v roce 2009 a po zvýšení spotřební daně u piva v roce 2010. I přes celosvětový pokles spotřeby se českým pivovarům podařilo exportovat o 8 % více. Na tuzemském trhu vzrůstají minipivovary. V roce 2015 se Česká republika navíc stala státem s největším počtem pivovarů v přepočtu na obyvatele země.

Pivovary loni navarily rekordních 21,6 miliónu hektolitrů piva.

České pivovary loni meziročně zvýšily výrobu o 1,6 % na 21,6 miliónu hektolitrů, sdělili ČTK zástupci Českého svazu pivovarů a sladoven. Jde o rekordní výstav druhý rok za sebou. Letos produkce klesne kvůli koronaviru a vládním restriktivním opatřením. Za růstem stál loni stejně jako předloni export, který se meziročně zvýšil o 4,5 %, nealkoholické pivo si ve vývozu polepšilo o více než 22 procent. Největšími evropskými trhy zůstávají Slovensko, Německo a Polsko, na čtvrté místo se dostalo s růstem o 36 % Maďarsko. Z trhů mimo EU jsou jako v minulosti největší Rusko, Jižní Korea a Spojené státy americké.

Česká spotřeba piva loni meziročně vzrostla na hlavu o dvě velká piva na 142 litrů. Množství piva prodaného v restauracích a hospodách kleslo o procentní bod na 35 %. „Jsme rádi, že české pivo chutná nejen doma, ale i v zahraničí. Do budoucna ale s přílišným optimismem nehlédíme. Restaurace uzavřené na více než dva měsíce, další týdny a měsíce postupného návratu do normálu, nulový turismus – to vše se negativně podepíše na výsledcích letošního roku,“ uvedl předseda svazu František Šámal. Negativní dopad do prodeje čepovaného podle něj bude mít také otvírací doba restaurací po jejich znovuotevření nebo rušení velkých festivalů a sportovních zápasů.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

Dr. Jirina BODNAR

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS,
KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde, Simmeringer
Hauptstr. 40/4, 1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
Út 7:30-14:00, St 7:30-14:00,
Čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky
mluvící lékaře najdete na:
www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL

Allgemein beeidete und gerichtlich
zertifizierte Dolmetscherin
für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien
Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809
mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
http://www.deutsch-tschechisch.at

Univ.Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2
2333 Leopoldsdorf/Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka:
Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka:
Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. MMag. Peter FIALA, O.Cr.

Tel.: +43 (699) 1265 9399
E-mail:
peter.fiala@katholischekirche.at

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.

Tel.: +43 670 40 88 255
E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
Mag. Miroslava CINKOVÁ
T:+431 533 95 94 DW 214 F: DW 9214
E-mail:
miroslava.cinkova@katholischekirche.at
[https://www.redemptoristen.com/
maria-am-gestade/](https://www.redemptoristen.com/ maria-am-gestade/)

Římskokatolická Katedrála sv. Štěpána Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

Die Kirche ist ge- öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

